

**AHMET HAMDİ TANPINAR'IN ROMANLARINDAKİ ZARFLAR
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Fadime Seçkin BAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yeni Türk Dili Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ahmet AKÇATAŞ

UŞAK

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos-2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları, bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, tam olarak ve referans göstererek aktardığımı belirtirim.

Adı Soyadı: Fadime Seçkin BAŞ

İmza:

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

AHMET HAMDİ TANPINAR'IN ROMANLARINDAKİ ZARFLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

Fadime Seçkin BAŞ

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos, 2019

Danışman: Prof. Dr. Ahmet AKÇATAŞ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Huzur, Aydaki Kadın, Sahnenin Dışındakiler, Mahur Beste” isimleriyle yazılan beş romanındaki zarfların incelenmesine yönelik bir çalışmadır. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın bahsedilen romanlarındaki cümleler Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz’un “Türkçede Zarflar” isimli eserine bağlı kalınarak incelenmiştir. Yapılan bu çalışma için Ahmet Hamdi Tanpınar’ın romanlarının uygun olduğu görülmüştür. Gerek dil zenginliği gerekse kitabın içeriğine bakılarak Ahmet Hamdi Tanpınar’ın incelenmeye değer eserler ortaya koymuş olduğu gözlemlenmiştir. Yüksek lisans tezinin zarflar konusuna olumlu katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Zarflar, Ahmet Hamdi Tanpınar, İnceleme*

ABSTRACT**ON THE ENVELOPES IN AHMET HAMDİ TANPINAR'S NOVELS
AN REVIEW****FADİME SEÇKİN BAŞ**

Turkish Language And Literature

Uşak University Institute of Social Sciences August, 2019

Advisor: Prof. Dr. Ahmet AKÇATAŞ

This study, which was prepared as a master thesis, is an examination of the envelopes in the five novels of Ahmet Hamdi Tanpınar's *Time Adjustment Institute*, *Serenity*, *Woman On The Moon*, *People Outside* and *Mahur Beste*. The sentences in the novels of Ahmet Hamdi Tanpınar were examined by adhering to Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz's *Envelopes in Turkish*. It was seen that Ahmet Hamdi Tanpınar's novels were suitable for this study. It was observed that Ahmet Hamdi Tanpınar produced works worthy of examination, both by looking at the language richness and the content of the book. It is expected that the master thesis will contribute positively to the topic of envelopes.

Keywords: *Envelopes, Ahmet Hamdi Tanpınar, Review*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Prof. Dr. Ahmet AKÇATAŞ danışmanlığında Fadime Seçkin BAŞ tarafından hazırlanan “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Romanlarındaki Zarflar Üzerine Bir İnceleme” başlıklı tezi 22/08/2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Ahmet AKÇATAŞ

İmza:

Üye:

İmza:

Üye:

İmza:

Üye:

İmza:

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Türkçe, dünya dilleri içinde kelime zenginliğiyle oldukça önemlidir. Dilimizin giderek zenginleşmesi dil üzerine çalışma yapanları da bu konuya daha fazla eğilmesini sağlamıştır. Bu anlamda yapılacak her çalışma dilimize katkı sağlayacaktır. Türkçenin dil olarak zenginliğinin bir unsuru da cümle içinde kullanılan ve cümleye farklı farklı anlamlar katan zarflardır.

Türkçenin sınırları henüz tam olarak belirlenmemiş bir gramer alanı olan zarflar, her açıdan üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu konu üzerinde yapılan akademik çalışmalarda konuyla ilgili farklı görüşler ortaya atılmış ve bir birliklilik sağlanamamıştır. Bu konuda çalışmaya yönlendiren durum, bu konudaki ikilikler ve açık bir görüşün olmamasıdır.

Bu büyük sahada farklı fikirlerin bulunması çalışma alanını daraltmaya sebep olmuştur. Bundan dolayı çalışmayı Türk Edebiyatının ve dilciliğinin duayenlerinden olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanları (Mahur Beste, Sahnenin Dışındakiler, Aydaki Kadın, Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü) olarak sınırlandırıldı. Türk dil zenginliği açısından okurlara yol gösteren Tanpınar'ın eserleri kaynak açısından oldukça yeterli olmuştur.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarını incelerken Sayın Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz'un "Türkçedeki Zarflar" adlı çalışması örnek alınmıştır. Çalışmadaki içerik ve örnekler Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz'un Türkçede zarflar kitabındaki gibi ayrıntılı örneklendirilmiştir.

Türkçedeki zarfların oluşumu ve gelişimine katkı sağlamak amacıyla farklı bir bakış açısıyla romanlar ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir.

Çalışma; giriş, kavramsal çerçeve, bulgular-yorumlar ve sonuç-öneriler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde çalışmanın gayesi, sınırı ve kapsamı, yöntemi açıklanmıştır. Kavramsal çerçeve bölümünde romanlarıyla çalışmaya konu olan Ahmet Hamdi Tanpınar hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde zarfların tanımı, kapsamı ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur.

Üçüncü bölüm olan bulgular ve yorum bölümünde; Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz'un görüşlerinden hareketle, zarfların yapıları tekli ve birleşik zarflar olarak incelenmiştir.

Tekli zarflar; yalın ve türemiş zarflar olarak ikiye ayrılmış ve örneklendirilmiştir. Birleşik zarflar ise yalın+ yalın yapılı, türemiş+ türemiş yapılı ve yalın+ türemiş/türemiş+ yalın yapılı birleşik zarflar olarak ayrılmıştır.

Bulgular ve yorumlar bölümünün bir diğer bölümünde ise zarflar işlevleri bakımından tek işlevli zarflar ve çok işlevli zarflar olarak incelenmiştir. Tek işlevli zarflar kendi içerisinde niteleme, zaman, yer ve yönelme, neden, miktar, sıralama, birliktelik, benzetme, tekrar, karşılıklılık, karşıtlık, vasıta, karşılaştırma, görelilik, doğrulama, kesinlik, yeterlik, gösterme, ihtimal, sınırlandırma, şart ve ekleme zarfları olarak ayrılmıştır. Çok işlevli zarflar ise zaman-niteleme, yer-niteleme, zaman-yer zarfları olarak bölümlendirilmiştir.

Son bölümde ise genel bir değerlendirme yapılarak sonuçlar ortaya koyulmuş ve öneriler ifade edilmiştir. Bu dönemde yükümü hafifleten kıymetli eşim Gökhan Baş'a, varlığıyla bana güç veren canım kızım Ece Baş'a ve aileme teşekkür ederim. Bu tezin her bir safhasının hazırlanmasında yardımı ve yol göstericiliğini esirgemeyen çok kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet Akçataş hocama teşekkür ederim.

UŞAK-2019
FADİME SEÇKİN BAŞ

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı soyadı: Fadime Seçkin BAŞ

Doğum yeri ve tarihi: Gediz/ Kütahya 29.08.1988

Lisans öğretimi: Uşak Üniversitesi

Yüksek lisans öğretimi: Uşak Üniversitesi

Bildiği yabancı diller: İngilizce

İŞ DENEYİMİ:

Çalıştığı kurumlar:

Uşak Bilge Kent Dershanesi

Açı Dershanesi (Salihli/Manisa)

Pi Analitik Dershanesi

Final Temel Lisesi (Ereğli/ Zonguldak)

Başarı Etüt Merkezi (Uşak)

KISALTMALAR

C	Cilt
hbk.	Halk ağızında
K	Kelime
Kgr	Kelime grubu
N	Numara
S	Sayı
s	Sayfa
vb.	ve benzerleri
vd.	ve diğerleri
Z	Zarf
+/-z	Zarf yapan morfem
vs.	ve saire
Ø	işaretsiz morfem

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	V
ÖNSÖZ	VI
ÖZGEÇMİŞ	VIII
KISALTMALAR	IX
GİRİŞ	1
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	2
1.1. AHMET HAMDİ TANPINAR'IN HAYATI	2
1.2. ZARF KAVRAMI	4
2. BULGULAR VE YORUMLAR	5
2.1. YAPILARI BAKIMINDAN ZARFLAR.....	5
2.1.1. TEKLİ ZARFLAR.....	5
2.1.1.1. Yalın Zarflar	5
2.1.1.2. Türemiş Zarflar.....	10
2.1.1.3. Zarf Yapan Morfemler.....	11
2.1.2. BİRLEŞİK ZARFLAR.....	41
2.1.2.1. Yalın+Yalın Yapılı Birleşik Zarflar	41
2.1.2.2. Türemiş+Türemiş Yapılı Birleşik Zarflar.....	41
2.1.2.3. Yalın+Türemiş/Türemiş+Yalın Yapılı Birleşik Zarflar	42
2.2. İŞLEVLERİ BAKIMINDAN ZARFLAR	42
2.2.1. TEK İŞLEVLİ ZARFLAR.....	43
2.2.1.1. NİTELEME ZARFLARI.....	43
2.2.1.1.1. Tekli Niteleme Zarfları	43
2.2.1.1.1.1. Yalın Niteleme Zarfları	43

2.2.1.1.1.2. Türemiş Niteleme Zarfları	55
2.2.1.1.2. Birleşik Niteleme Zarfları.....	68
2.2.1.1.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları	68
2.2.1.1.2.2. Türemiş +Türemiş Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları	69
2.2.1.1.2.3. Yalın+Türemiş/Türemiş+Yalın Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları	74
2.2.1.2. ZAMAN ZARFLARI	75
2.2.1.2.1. Zamanda Belirlik	75
2.2.1.2.1.1. Tekli Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları	75
2.2.1.2.1.1.2. Yalın Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları	75
2.2.1.2.1.1.2.3. Türemiş Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları	83
2.2.1.2.1.2. Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları	95
2.2.1.2.1.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları..	95
2.2.1.2.1.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları ..	96
2.2.1.2.2. Zamanda Miktar/Süre	97
2.2.1.2.2.1. Tekli Süre Zarfları.....	97
2.2.1.2.2.1.1.Yalın Süre Zarfları.....	97
2.2.1.2.2.1.2. Türemiş Süre Zarfları	104
2.2.1.2.2.2.Birleşik Süre Zarfları.....	112
2.2.1.2.2.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Süre Zarfları	112
2.2.1.2.2.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Süre Zarfları	113
2.2.1.2.2.2.3. Yalın + Türemiş / Türemiş + Yalın Yapılı Süre Zarfları	114
2.2.1.3. YER VE YÖNELME ZARFLARI	114
2.2.1.3.1. Yer ve yönelmede Belirlik	114
2.2.1.3.1.1. Tekli Belirli/Belirsiz Yer ve yönelme Zarfları	114
2.2.1.3.1.1.1. Yalın Belirli/Belirsiz Yer ve yönelme Zarfları	114
2.2.1.3.1.1.2. Türemiş Belirli/Belirsiz Yer ve yönelme Zarfları	115
2.2.1.3.1.2. Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve yönelme Zarfları	123

2.2.1.3.1.2.2. Türemiş+Türemiş Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve yönelme Zarfları.....	124
2.2.1.3.1.2.3. Yalın + Türemiş / Türemiş + Yalın Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve yönelme Zarfları	127
2.2.1.3.2. Yer ve yönelmede Sınırlık	128
2.2.1.3.2.1. Tekli Sınırlı/Sız Yer ve yönelme Zarfları	128
2.2.1.3.2.1.1. Türemiş Sınırlı/Sız Yer ve yönelme Zarfları	128
2.2.1.3.2.2. Birleşik Sınırlı/Sız Yer ve yönelme Zarfları.....	129
2.2.1.3.2.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Sınırlı/Sız Yer ve yönelme Zarfları.....	129
2.2.1.4. NEDEN ZARFLARI	130
2.2.1.4.1. Tekli Neden Zarfları	130
2.2.1.4.1.1. Yalın Neden Zarfları	131
2.2.1.4.1.2. Türemiş Neden Zarfları	131
2.2.1.4.2. Birleşik Neden Zarfları	139
2.2.1.4.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Neden Zarfları	139
2.2.1.4.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Neden Zarfları	139
2.2.1.5. MİKTAR ZARFLARI	141
2.2.1.5.1. Tekli Miktar Zarfları	141
2.2.1.5.1.1. Yalın Miktar Zarfları	141
2.2.1.5.1.2. Türemiş Miktar Zarfları	147
2.2.1.5.2. Birleşik Belirli/Belirsiz Miktar Zarfları	150
2.2.1.5.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Miktar Zarfları	150
2.2.1.5.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Miktar Zarfları	150
2.2.1.6. SIRALAMA ZARFLARI	150
2.2.1.6.1. Tekli Sıralama Zarfları	150
2.2.1.6.1.1. Yalın Sıralama Zarfları	150
2.2.1.6.1.2. Türemiş Sıralama Zarfları	151

2.2.1.6.2. Birleşik Sıralama Zarfları	154
2.2.1.6.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları	154
2.2.1.6.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları	154
2.2.1.6.2.3. Yalın + Türemiş / Türemiş + Yalın Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları.....	154
2.2.1.7. BİRLİKTELİK ZARFLARI.....	155
2.2.1.7.1. Tekli Birliktelik Zarfları	155
2.2.1.7.1.1. Yalın Birliktelik Zarfları	155
2.2.1.7.1.2. Türemiş Birliktelik Zarfları	155
2.2.1.7.2. Birleşik Birliktelik Zarfları	159
2.2.1.7.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları	159
2.2.1.7.2.2. Yalın + Türemiş/Türemiş + Yalın Yapılı Birleşik Birliktelik	160
2.2.1.8. BENZETME ZARFLARI	161
2.2.1.8.1. Tekli Benzetme Zarfları.....	161
2.2.1.8.1.1. Yalın Benzetme Zarfları	161
2.2.1.8.1.2. Türemiş Benzetme Zarfları.....	162
2.2.1.8.2. Birleşik Benzetme Zarfları	163
2.2.1.8.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Benzetme Zarfları	163
2.2.1.8.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Benzetme Zarfları	164
2.2.1.8.2.3. Yalın + Türemiş/Türemiş Yapılı Birleşik Benzetme Zarfları	164
2.2.1.9. TEKRAR ZARFLARI	164
2.2.1.9.1. Tekli Tekrar Zarfları	164
2.2.1.9.1.1. Yalın Tekrar Zarfları	164
2.2.1.9.1.2. Türemiş Tekrar Zarfları	165
2.2.1.9.2. Birleşik Tekrar Zarfları.....	166
2.2.1.9.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Tekrar Zarfları	166
2.2.1.10. KARŞILIKLILIK ZARFLARI	167

2.2.1.10.1. Tekli Karşılıklılık Zarfları	167
2.2.1.10.1.1. Yalın Karşılıklılık Zarfları	167
2.2.1.10.1.2. Türemiş Karşılıklılık Zarfları	167
2.2.1.10.2. Birleşik Karşılıklılık Zarfları	168
2.2.1.10.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Karşılıklılık Zarfları	168
2.2.1.11. KARŞITLIK ZARFLARI	168
2.2.1.11.1. Tekli Karşitlik Zarfları.....	168
2.2.1.11.1.1. Yalın Karşitlik Zarfları	168
2.2.1.11.1.2. Türemiş Karşitlik Zarfları	169
2.2.1.11.1. Birleşik Karşitlik Zarfları	173
2.2.1.11.1.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Karşitlik Zarfları	173
2.2.1.11.1.2. Türemiş +Türemiş Yapılı Birleşik Karşitlik Zarfları	173
2.2.1.11.1.3.Yalın+Türemiş/Türemiş+YalınYapılı Birleşik Karşitlik Zarfları.....	173
2.2.1.12. VASITA ZARFLARI	173
2.2.1.12.1. Tekli Vasita Zarfları	173
2.2.1.12.1.1. Yalın Vasita Zarfları	173
2.2.1.12.1.2. Türemiş Vasita Zarfları	174
2.2.1.12.2. Birleşik Vasita Zarfları	176
2.2.1.12.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Vasita Zarfları	176
2.2.1.13. KARŞILAŞTIRMA ZARFLARI	177
2.2.1.13.1. Tekli Karşılaştırma Zarfları	177
2.2.1.13.1.1. Türemiş Karşılaştırma Zarfları.....	177
2.2.1.13.2. Birleşik Karşılaştırma Zarfları	180
2.2.1.13.2.1. Türemiş + Türemiş Birleşik Karşılaştırma Zarfları	180
2.2.1.14. GÖRELİK ZARFLARI	180
2.2.1.14.1. Tekli Görelilik Zarfları	180
2.2.1.14.1.1. Türemiş Görelilik Zarfları	180

2.2.1.14.2. Birleşik Görelik Zarfları	182
2.2.1.14.2.1. Yalın + Yalın Birleşik Görelik Zarfları	182
2.2.1.14.2.2. Türemiş + Türemiş Birleşik Görelik Zarfları	182
2.2.1.15. DOĞRULAMA ZARFLARI	182
2.2.1.15.1. Tekli Doğrulama Zarfları.....	182
2.2.1.15.1.1. Yalın Doğrulama Zarfları	182
2.2.1.15.1.2. Türemiş Doğrulama Zarfları	183
2.2.1.15.2. Birleşik Doğrulama Zarfları	184
2.2.1.15.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Doğrulama Zarfları	184
2.2.1.15.2.2. Yalın + Türemiş/Türemiş + Yalın Yapılı Doğrulama Zarfları ..	185
2.2.1.16. KESİNLİK ZARFLARI	185
2.2.1.16.1. Tekli Kesinlik Zarfları	185
2.2.1.16.1.1. Yalın Kesinlik Zarfları	185
2.2.1.16.1.2. Türemiş Kesinlik Zarfları	187
2.2.1.16.2. Birleşik Kesinlik Zarfları	187
2.2.1.16.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Kesinlik Zarfları	187
2.2.1.17. YETERLİK ZARFLARI	188
2.2.1.17.1. Tekli Yeterlik Zarfları.....	188
2.2.1.17.1.1. Yalın Yeterlik Zarfları	188
2.2.1.17.1.2. Türemiş Yeterlik Zarfları	188
2.2.1.17.2. Birleşik Yeterlik Zarfları	189
2.2.1.17.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Yeterlik Zarfları	189
2.2.1.18. GÖSTERME ZARFLARI.....	189
2.2.1.18.1. Tekli Gösterme Zarfları	189
2.2.1.18.1.1. Yalın Gösterme Zarfları	189
2.2.1.18.1.2. Türemiş Gösterme Zarfları	190
2.2.1.19. İHTİMAL ZARFLARI	191

2.2.1.19.1. Tekli İhtimal Zarfları	191
2.2.1.19.1.1.Yalın İhtimal Zarfları	191
2.2.1.19.1.2. Türemiş İhtimal Zarfları	191
2.2.1.19.2. Birleşik İhtimal Zarfları	193
2.2.1.19.2.1. Yalın + Türemiş Yapılı Birleşik İhtimal Zarfları	193
2.2.1.20. SINIRLANDIRMA ZARFLARI	193
2.2.1.20.1. Tekli Sınırlandırma Zarfları	193
2.2.1.20.1.1. Yalın Sınırlandırma Zarfları	193
2.2.1.20.1.2. Türemiş Sınırlandırma Zarfları	193
2.2.1.21. ŞART ZARFLARI.....	194
2.2.1.21.1. Tekli Şart Zarfları	194
2.2.1.21.1.2. Türemiş Şart Zarfları	194
2.2.1.22. EKLEME ZARFLARI	195
2.2.1.22.1. Tekli Ekleme Zarfları	195
2.2.1.22.1.1. Yalın Ekleme Zarfları	195
2.2.1.22.1.2. Türemiş Ekleme Zarfları	196
2.2.2. ÇOK İŞLEVLİ ZARFLAR	198
2.2.2.1. ZAMAN-NİTELEME ZARFLARI	198
2.2.2.1.1. Tekli Zaman-Niteleme Zarfları.....	198
2.2.2.1.1.1. Yalın Zaman-Niteleme Zarfları	198
2.2.2.1.1.2. Türemiş Zaman-Niteleme Zarfları	200
2.2.2.1.2. Birleşik Zaman-Niteleme Zarfları	203
2.2.2.1.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Zaman-Niteleme Zarfları ...	203
2.2.2.2. YER-NİTELEME ZARFLARI	204
2.2.2.2.1. Tekli Yer-Niteleme Zarfları.....	204
2.2.2.2.1.1. Yalın Yer-Niteleme Zarfları	204
2.2.2.2.1.2. Türemiş Yer-Niteleme Zarfları	204

2.2.2.2.2. Birleşik Yer-Niteleme Zarfları	206
2.2.2.2.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Yer-Niteleme Zarfları	206
2.2.2.2.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Yer-Niteleme Zarfları.....	206
2.2.2.3. ZAMAN-YER ZARFLARI.....	207
2.2.2.3.1. Tekli Zaman-Yer Zarfları	207
2.2.2.3.1.1. Türemiş Zaman-Yer Zarfları	207
2.2.2.3.2. Birleşik Zaman-Yer Zarfları	207
2.2.2.3.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Zaman-Yer Zarfları	207
3. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	209
KAYNAKÇA.....	214
TARANAN ESERLER.....	215

GİRİŞ

Dil insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli unsurdur. Dillerin gelişimi için önemli olan o dilin barındırdığı kelimelerin kullanım alanlarıdır. Köklü ve zengin bir dil olan Türkçe barındırdığı kelime yapısı ve anlamı yönünden dünya dilleri arasında oldukça önemli bir konumdadır.

Bununla birlikte yıllardır Türk dili üzerine yapılan çalışmalar dilimizin anlatılması ve anlaşılması için önemli ve gereklidir. Dil üzerine yapılan çalışmaların çok yönlü olmasına rağmen, farklı yazarlar ve eserleriyle ilgili çalışmaların azlığı özgün çalışmalar yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Araştırmalar sonucunda eserleri üzerinde lisansüstü bir çalışma olmayan, olumlu edebî kişiliği ve dilimize sağladığı katkılarla edebiyat ve dil dünyasını aydınlatan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanları üzerine ayrıntılı bir çalışma yapılmasının faydalı olacağı düşünüldü. Bu sebeple yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Mahur Beste, Huzur, Sahnenin Dışındakiler ve Aydaki Kadın” romanları seçildi.

Çalışmaya örnek olacak kaynak eser taraması sırasında Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz'un “Türkçede Zarflar” adlı kitabının doğrudan örnek alınıp üzerinde herhangi bir yüksek lisans tezi yapılmadığı belirlendi. Bu amaçla Tanpınar'ın romanlarını başlı başına zarflar üzerine yazılmış bir esere göre incelemenin faydalı olacağı düşünüldü. Çalışmanın içindeki cümleler, model olarak belirlediğimiz Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz'un “Türkçe’de Zarflar” adlı kitabından yararlanılarak incelendi. Çalışmanın giriş ve sonuç kısımlarında çeşitli dilbilimcilerin de görüşlerinden yararlanıldı.

Çalışmaya örnek olarak seçilen cümleler “Türkçe’de Zarflar” kitabında belirtilen şekilde çözümlendi ve her zarf türü için en az birer örnek verilerek romanlardaki cümlelerin zarfları ortaya koyuldu.

1.BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. AHMET HAMDİ TANPINAR'IN HAYATI

23 Haziran 1901'de İstanbul Şehzadebaşı'nda dünyaya gelir. Kadı bir babanın oğlu olması hasebiyle Ergani-Madeni, Sinop, Kerkük ve Musul gibi farklı kültürleri haiz coğrafyalarda çocukluğunu ve gençliğinin ilk yıllarını geçirir. Musul'dayken annesini kaybeden Tanpınar babasının tayini üzerine yerleştikleri Antalya'da 1918'de liseyi bitirir. Tüm bu farklı kültürler Tanpınar'a yazılarında da izi sürülebileceği gibi, önemli bir gözlem ve tespit gücü kazandırmıştır. Yüksek tahsil için geldiği İstanbul'da 1919'da Darülfünûn Edebiyat Fakültesine kaydını yaptıran Tanpınar burada Yahya Kemal başta olmak üzere Rıza Tevfik, Mustafa Şekip, Necip Asım gibi edebiyat dünyasının ileri gelen hocalarıyla tanışır; Necip Fazıl Kısakürek, Mükrimin Halil Yınanç, Hasan Ali Yücel, Ahmet Kutsi Tecer gibi isimlerle de dönem arkadaşlığı yapar. Tanpınar'ın ilk şiirleri Yahya Kemal'in öncülüğünü yaptığı Dergâh dergisinde yayımlanır. 1923'te Darülfünûn'dan mezun olduktan sonra ilk öğretmenlik görevine Erzurum Lisesi'nde başlar. Bu yıllar diğer çağdaşları gibi hem Batı edebiyatına yön veren Baudelaire, Dostoyevski, Shakespeare, Homeros, Goethe, Herdeia, Mallarme, Verlaine hem de Doğu'nun klasikleri arasında yer alan Nedim, Şeyh Galip, Şeyhî ve Nailî'yi okur.

1925 yılında Konya'ya 1927'de Ankara'ya tayin edilir. 1928-1932 arasında Ankara Erkek Lisesi, Gazi Terbiye Enstitüsü, Musiki Muallim Mektebi ve Ankara Kız Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapar. Ankara yıllarında Ziyaettin F. Fındıkoğlu, F. Nafiz Çamlıbel, A. Kutsi Tecer, Orhan Veli Kanık, Oktay Rıfat, Melih Cevdet Anday, Samet Ağaoğlu, Ahmet Muhip Dıranas, Nurullah Ataç ile hemhâl olur. 1932'de İstanbul'a tayini çıkan Tanpınar İstanbul Kadıköy Lisesi'nde görev aldıktan sonra Ekim 1933'te Güzel Sanatlar Akademisi, Sanat Tarihi kürsüsünde estetik ve mitoloji hocalığı görevine getirilir. Ankara'daki çevresi Tanpınar'ın edebiyat anlayışını nasıl derinleştirdiyse Akademi'deki ortam da sanat alanındaki okumalarını ve yorumlarını derinleştirmiştir. 1939'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde açılan Yeni Türk Edebiyatı kürsüsüne profesör olarak atanır. 1943 seçimlerinde Maraş milletvekili olarak meclise giren Tanpınar'ın milletvekilliği 1946'da sona erince bir süre millî eğitim müfettişi olarak görevlendirilir, 1948'de de Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki kadrosuna geri döner. 1949'da Edebiyat Fakültesi'ndeki kürsüsüne yeniden atanır ve

bu görevini ölümüne kadar sürdürür. 1953-1959 arasında farklı vesilelerle Avrupa'ya seyahatler yapmış; Hollanda, İngiltere, Fransa, İspanya, Portekiz, İtalya, İsviçre, Almanya ve Avusturya'yı görme imkânı bulmuştur. Kalp krizi sonucu 24 Ocak 1962'de hayata veda eden Tanpınar'ın kabri Aşiyân Mezarlığı'nda, hocası Yahya Kemal'in yanındadır.

Tanpınar, okuma zevkini daha küçük yaşlarda edinmeye başlamıştır. 1914–16 yıllarında Kerkük'te iken basılı tarih kitaplarını, Kıyas-ı Enbiya'yı, Cezmi'yi, Monte Kristo'yu, Servet-i Fünûn sayılarını ve kitap serilerini okur. Kalabalık bir aile ortamında bulunmasına rağmen okuduklarını etkisinde kalarak yavaş yavaş bir hülya adamı olur. Bu ferdî hayat hikâyesinin sosyal ortam tarafından da beslendiği dikkate alınır, Tanpınar'ın, oldukça sıkıntılı bir çocukluk ve gençlik devresi geçirdiği ortaya çıkar. Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında İstanbul manzaraları içinde ilk şiirlerini Ahmet Haşim etkisinde yazar. İlk büyük edebî etkileri ise Edebiyat Fakültesi'nden hocası Yahya Kemal'in derslerinden ve sohbetlerinden alır. Dönemin önemli yazar ve şairlerini bir araya getiren Dergâh dergisi etrafındaki edebiyat ve kültür faaliyeti içinde bulunur, şiirlerini burada yayımlar.

Bunun haricinde Millî Mecmua, Hayat, Görüş, Varlık, Oluş, Ülkü, Aile dergilerinde ve Tan, Cumhuriyet gazetelerinde şiir ve nesirleri çıkmaya devam eder. Batılı edebiyatçılardan ise en çok Fransız simbolist şairleri; Anatole France, E.T. Hoffmann'ı, Dostoyevski'yi, E. A. Poe'yu beğenerek okur. Şiirinde Ahmet Haşim'i, Yahya Kemal'i, Baudelaire'i, Mallarme'yi, Valery'yi, hikaye ve romanda ise Dostoyevski'yi, Edgar Allen Poe'yu, Nerval'i, Marcel Proust'u beğenir ve etkilerinde kalır. Basılan ilk kitabı Abdullah Efendi'nin Rüyalari'dir. Bu hikâye kitabını 1944'te Mahur Beste romanının tefrikası takip eder. 1946'da Beş Şehir adlı şehir monografisi basılır. Bunun ardından 1949'da Huzur romanı ve Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi gelir. 1950'de Sahnenin Dışındakiler romanı, 1955'te Yaz Yağmuru hikâye kitabı, 1961'de Saatleri Ayarlama Enstitüsü romanı ve Şiirler'i, 1962'de Yahya Kemal monografisi, 1969'da Edebiyat Üzerine Makaleler'i, 1970'te Yaşadığım Gibi adı altında sanat ve edebiyatla ilgili denemeleri, 1975'te Mahur Beste romanı yayımlanır. Hikâyeleri 1983'te daha öncekilerde yer almayan iki hikâyesinin de eklenmesiyle Hikâyeler adı altında yeniden yayımlanır. Aydaki Kadın adını taşıyan yarım kalmış romanı ise Güler Güven tarafından 1987'te kitap hâlinde bastırılır. Hikâye, roman, deneme, makale, edebiyat tarihi gibi nesir sahasında pek çok eser vermiş olmakla

birlikte şairliği de güçlüdür. Fakat şiirleri, diğer eserlerinden azdır. Çünkü şiiri müstesna bir sanat olarak kabul etmiş ve ona üstün bir değer vermiştir. Oadaki bu şiirde mükemmeliyet arayışı hocası Yahya Kemal'den gelir.

Tanpınar edebî eserin ana unsurlarını üç temele oturtmaktadır. Bu temel mükemmeliyet, hayat tecrübesi ve dildir. Dil konusunda eski edebî eserlerde geçen kelimeleri severek kullansa da, genel olarak kelimelerin kökenine bakmadan günlük hayatta kullanılıyor olmasına dikkat etmiştir.

Tanpınar'ın romanlarında sözcük sayısı oldukça fazladır. 98 bin dolayında sözcük kullandığı "Huzur" romanında tekrarlar arındırıldığında 23 bin civarında farklı kullanım, 3500 civarında da tek kullanımlık sözcük zenginliği söz konusudur.

Tanpınar'ın roman dili, melodik tekrarlar bakımından oldukça güçlüdür. Dolayısıyla burada dil, tabiatıyla Türkçe, gizli bir ritim duygusu ve anlamsal derinlikle birlikte verilir.

1.2. ZARF KAVRAMI

"Arapça kökenli zarf kelimesi dil terimi olarak gramerdeki bir dil terimini karşılar. Zarflar fiillerden sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer-yön, nitelik, durum, azlık-çokluk bildirme, pekiştirme, sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözcüklerdir" (Korkmaz,1982:s.452).

Banguoğlu, 1940 yılında yayınlanan "Ana Hatları ile Türk Grameri" adlı kitabında zarfı; fiillerden, sıfatlardan evvel gelerek bunların hâl ve vaziyetlerini tayin suretiyle manalarını tadil eden kelimeler olarak tanımlamış; bölüm içinde mukayese, tekit ve küçültmenin de yine zarfla yapılacağını belirtmiştir. (Banguoğlu,1940:37-39).

Ergin'e göre zarf sıfatın ve fiilin veya başka bir zarfın manasını değiştiren isimlerdir.

Bu üç tanıma göre zarf,

1. Fiilleri çeşitli bakımlardan niteler. (dün gitti, içeri girdi, hızlı yürüdü, çok çalıştı vb.)
2. Sıfatları niteler derecelendirir. (en güzel roman, çok iyi insan, daha çalışkan öğrenci vb.)
3. Kendi cinsinden kelimeleri yani zarfları niteler/ derecelendirir. (çok çabuk davrandı, daha hızlı yürüdü vb.) (Karahan, 2013:s.931).

Türkiye Türkçesinde aslında zarf olan kelimeler sayılacak kadar azdır. Zarflar genellikle ad, sıfat, zamir gibi öteki kelime sınıflarından alınan sözlerle kurulmuştur. Bu bakımdan, bunlar yalın durumları ile aslında addır. Dolayısıyla onları adlardan ayırmak mümkün değildir.

Bir ada veya bir sığata zarf niteliği kazandıran, onların dildeki kullanılış biçimleri ve yüklendikleri görevlerdir. Yalnız özellikle vurgulamak gerekir ki bir adın zarf olabilmesi için zarfın tanımındaki gibi kullanılması gerekir.

Soyut adlar ve özel adlar genellikle zarf olarak kullanılamazlar. Bunlar ancak bir edat ile birleşip bir edat grubu oluşturarak yahut da zarf yapan bir ek alarak zarf görevi yüklenebilirler: tatlılıkla söyle-, suyunca git-, aklınca yorumla-, Ali gibi giyin- vb.

Zarflar ad soylu sözcük oldukları halde, zarf olarak ad çekimi, iyelik ve çokluk eki almazlar; ad çekimine girmezler. Öncesine geldikleri kelimelere yalın olarak eklenirler . (Korkmaz,1982:s.452).

2. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

2.1. YAPILARI BAKIMINDAN ZARFLAR

“Yapı kavramı genel olarak ele alındığında konu alanını oluşturan kısımlar ve bunların birbiri ile bağlantı boyutu anlatılır. Zarfların yapısı ifadesi ile zarf olarak kullanılan dil birimlerini oluşturan kısımlar ve bunların birbiriyle birleştirilme özellikleri ele alınır.“ (Karpuz, 2013:s.19).

2.1.1. TEKLİ ZARFLAR

2.1.1.1. Yalın Zarflar

Türkiye Türkçesindeki yalın zarflar, zarf öncesi kelime, kelime grubu ve cümlecik biçimlerinin zarf yapan herhangi bir morfem almadan doğrudan zarf işleviyle kullanılmasıyla ortaya çıkarlar. (Karpuz,2013: s.19). Yalın zarflar kök veya gövde durumundaki tek bir sözcükten oluşan zarflardır.

a. Kelimedden Oluşan Yalın Zarflar

Kelimedden oluşan yalın zarflar, doğrudan isim veya sıfat biçimleriyle kullanılan zarflardır. Bunların sayısı Türkiye Türkçesinde oldukça çoktur. İşlev yönünden de çeşitlilik gösteren bu zarfların incelendiğinde metinlerde 20 ayrı işlevde

kullanılan örnekleri belirlenmiştir. Çoğunlukla *zaman, hâl, miktar, tekrar, neden ve yer ve yönelme* işleviyle kullanılmaktadırlar. Az da olsa *sıralama, birliktelik ve yeterlik* vs. işlevli yalın zarflara rastlanmaktadır.

Benzetme görevinde:

“Adetâ oğlumun dediği gibi karesi! Nerde ise rakamların bu uygunluğuna aldanarak, “Peki! Siz eve gönderin...” diyecektim.” (Tanpınar,2010,s.54).

Birliktelik görevinde:

*“Yeni ve parasız evlileri o kadar korkutan ev açmak, geçim sıkıntısı, yalnızlık gibi şeyler de -Abdüsselâm Bey bu yalnızlık kelimesinin üstünde bilhassa duruyordu- Soğanağa'daki evde **hep beraberce** oturacağımıza göre kendiliğinden ortadan kalkıyordu.”* (Tanpınar,2010,s.79).

Doğrulama görevinde:

*“Binaenaleyh, gerçeği bu olmakla beraber, çünkü o da maddî şartları sadece iradesiyle yenmişe benziyordu, yeni kurulmuş bir müessesede, bilhassa bu kadar masraflı bir işin büsbütün de parasız yapılamayacağını, yapılırsa bile bu iş için sarf edilecek iradenin çok pahalıya mal olacağını en münasip dille, yani karşısındakinin fikrini daima **doğru** bula bula tekrar hatırlatmağa çalıştı.”* (Tanpınar,2010,s.260).

Gösterme görevinde:

*“Nuri Efendide saat sevgisi bir nevi ahlâktı: “Bozuk bir saate, bir hastaya, bir muhtaca bakar gibi bakmağa alış!” ve Nuri Efendi hakikaten **öyle** yapardı.”* (Tanpınar,2010,s.32).

Karşılıklılık görevinde:

*“İstiratlar birbiri ardınca, büyük sarnıçlar, deniz mağaraları gibi açılıyor; her şeye başından başlanıyor; kıyaslar, mukayeseler yapılıyor, **karşılıklı** vaziyetlerin krokileri havada çiziliyordu.”* (Tanpınar,2019a,s.155).

Karşıtlık görevinde:

*“Fakat **nafile**, mübarek kadın sözünü tuttu.”* (Tanpınar,2010,s.212).

Kesinlik görevinde:

*“Bizde hasbî işlere verilen o büyük dikkat sayesinde, **mutlaka** bir yerde yakalıyorlar, koşa koşa eve getiriyorlar ve bizi azarlayarak Emanet'i teslim ediyorlardı.”* (Tanpınar,2010,s.71).

Miktar görevinde:

“O, ihtiyarlık zamanına, tabiatının **en fazla** yumuşadığı devre rastlamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.21).

Neden görevinde:

“Genç adamın karısının ölümünden birkaç ay sonra bu kadının **nedensiz** tekrar meydana çıkmasından hoşlanmadığı aşıkardı.” (Tanpınar,2018,s.121).

Pekiştirme görevinde:

“Böylece ayakları ahırın rutubetinden kurtuluyor, **üstelik** de ayakta kalmasının önüne geçiliyordu.” (Tanpınar,2019a,s.312).

Sınırlandırma görevinde:

“Bugün bunları düşündükçe **yalnız** bir şeye üzülüyorum.” (Tanpınar,2010,s.9).

Sıralama görevinde:

“Sırtıma daha **ilk** geçirdiğim günde bütün varlığımın değiştiğini gördüm.” (Tanpınar,2010,s.16).

Tahmin görevinde:

“Arada sırada gülerken bana, “Çok gürültü yapıyor... **Galiba** kız olacak!” diyordu.” (Tanpınar,2010,s.85).

Tekrar görevinde:

“Böylece Nuri Efendinin sayesinde zamanına **tekrar** sahip olan insan sanki darıldığı karısı ile daha kolay barışabilir, çocuğu daha çabuk iyileşirmiş, yahut hemen o gün borçlarından kurtulacakmış gibi sevinirdi.” (Tanpınar,2010,s.32).

Yer-Niteleme görevinde:

“Kör topal idadî tahsilimi -mektepten ve hocalardan elden geldiği kadar **uzak** kalmak şartıyla- bitirmeğe uğraştığım o yıllarda, Nuri Efendinin hiçbir açık geliştirme yapmadan insanla saat, saatle cemiyet arasında bulduğu yakınlıkları, onların üzerine kurduğu hayat ve cemiyet felsefesini nereden anlayacaktım?” (Tanpınar,2010,s.33).

Yer ve yönelme görevinde:

“Yaşar cevap vermeden **yukarı** çıktı.” (Tanpınar,2019a,s.230).

Yeterlik görevinde:

“Bir iş tutacağı yok, **bari** şunu evlendirsen... fikrinde bulunanlar bile vardı.” (Tanpınar,2010,s.58).

Zaman görevinde:

“*Şimdi* anladın mı Nuri Efendinin büyüklüğünü, dehasını?”
(Tanpınar,2010,s.35).

Zaman-niteleme görevinde:

“*Ve işin garibi biz de yokluğuna pek çabuk alışıyoruz.*” (Tanpınar,2010,s.22).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Zarflar

Bu zarflar, kelime gruplarının bir ek almadan doğrudan zarf öncesi biçimiyle kullanılmasıyla oluşurlar. Türkiye Türkçesindeki kelime gruplarının hemen hepsi zarf olarak görevlendirilebilirler. *Tekrar, sıralama, neden, zaman, yer ve yönelme, yer-niteleme, kesinlik, miktar, ihtimal, karşıtlık, niteleme, benzetme, birliktelik, doğrulama, ekleme ve gösterme* işlevlerinde kelime gruplarından oluşmuş zarflara sıkça rastlanır. (Karpuz,2013:23)

Benzetme görevinde:

“*Bunun gibi* ortada birçok halledilmemiş mesele vardı.”
(Tanpınar,2010,s.166).

Birliktelik görevinde:

“*Bir gece hep beraber* otururken saat birdenbire çalmağa başladı.”
(Tanpınar,2010,s.122).

Doğrulama görevinde:

“*Babam ölmeden evvel çıkardık... Daha doğrusu evlenmeden evvel...*”
(Tanpınar,2019a,s.130).

Ekleme görevinde:

“*Hele* muayyen bir hastalıkla ve birtakım olmaz şeylerle damgalı olarak aralarına girmiş olmaktan büsbütün ürkmüştüm.” (Tanpınar,2010,s.129).

Gösterme görevinde:

“*Nermin Hanım işte böyle* bir Nermin Hanımdı.” (Tanpınar,2010,s.223).

Niteleme görevinde:

“Böylece hiç işi olmayan enstitümüz **yavaş yavaş** kendi varlığının etrafında bir yağın iş peydahlamış oldu.” (Tanpınar,2010,s.224).

Zaman-niteleme görevinde:

“Ekrem, Nevzat Hanımın soluk ve sessiz tebesümünde Şehzadebaşı kahvelerinde bana **uzun uzadıya** anlattığı estetiğinin kadını bulduğunu zannetmişti.” (Tanpınar,2010,s.315).

İhtimal görevinde:

“**Hemen hemen** kendisi kadar yaşlı ve bir mekkâre katırı kadar boncukla, küçük zillerle, zincirlerle, halkalarla süslü bir kadın bana asıl ailemizin Ahmet Zamanî’den mi, Mübarek’ten mi geldiğini sordu.” (Tanpınar,2010,s.322).

Kesinlik görevinde:

“**Hiçbir zaman** sevmediğim ve sevemeyeceğim bu adamın odasına o zamana kadar girmemiştim.” (Tanpınar,2010,s.325).

Miktar görevinde:

“Babamın zoru ile **birkaç defa** hanımının ziyaretine giden annem, her defasında eve bu kalabalıktan başı dönmüş, yorgun ve bitkin dönmüştü.” (Tanpınar,2010,s.37).

Neden görevinde:

“Hakikaten Nuran’ın kederini paylaşmak istiyordu; **bunu yapamadığından** son derece mahcup ve müteessirdi.” (Tanpınar,2019a,s.117).

Sıralama görevinde:

“Bütün bunlara sadece en sonunda, yahut **bu defa** olmazsa gelecek defa Selma Hanımı görmek ümidiyle katlanırdım.” (Tanpınar,2010,s.154).

Tekrar görevinde:

“Dip duvardaki içi boş etajerlere, dosya dolabına, fiş dolaplarına, masaların üzerinde ayniyattan alındığı gibi duran büyük, siyah ciltli defterlere, henüz kılıflarından çıkmamış daktilo makinalarına, uzun ve fasılasız gece çalışmaları vaat eden ampulsüz masa lambalarımıza, perdelere dikkatle, teker teker **tekrar tekrar** baktı.” (Tanpınar,2010,s.230).

Zaman görevinde:

“İspritizma Cemiyeti’ndeki ahbablar **gece gündüz** aklımdan çıkmıyordu.” (Tanpınar,2010,s.249).

c. Cümlecikten Oluşan Yalın Zarflar

Cümlecikten oluşan yalın zarflar, bir zarf yapan ek eklenmeden, doğrudan zarf görevi yüklenerek zarflaştırılmış cümlecik ve yapılardan oluşurlar.

Benzetme görevinde:

“*Tebessümü, bu yüzden bir bıçak ağzı gibi inceydi.*” (Tanpınar,2019a,s.123).

Doğrulama görevinde:

“*Bu kudretin yanında bilgi dediğiniz şeyin lafı olur mu?*” (Tanpınar,2010,s.336) .

Niteleme görevinde:

“*Bir çocuk ısrarıyla evin bünyesi içinde bu oda, yıllar boyunca, acayip varlığıyla yavaş yavaş, efsanevi bir meyve gibi, otuz yılın içinde damla damla meydana gelmişti.*” (Tanpınar,2019b,s.14).

İhtimal görevinde:

“*Birisine kızdığı veya cam pek sıkıldığı zaman camiin avlusunda kim bilir hangi tamir zamanından kalmış kocaman bir taşı kucaklar, şuraya buraya taşırdı.*” (Tanpınar, 2010, s.30).

Temenni görevinde:

“*İnşallah ibret alır da dedemizin vasiyetini o yerine getirir.*” (Tanpınar, 2010, s. 66).

Zaman görevinde:

“*Mümtaz, çok küçüklük hatıralarına eğilip de vapur düdüklarının bu tepelere çarpa çarpa kendine kadar gelen akislerini dinlediği zaman, ara sıra içinde kabaran ve kendisini gündelik hayatın ortasında birdenbire o kadar zengin yapan hüznün şifasızlığının hangi pınarlardan toplanıp geldiğini anlardı.*” (Tanpınar, 2019a, s.124).

2.1.1.2. Türemiş Zarflar

Türemiş zarflar, kelime, kelime grubu veya cümleciklere zarf yapan ek eklenerek oluştururlar. Burada önce zarf yapan ekler tablolar halinde verilmiş daha sonra bu eklerle uygun örnek cümleler gerekli başlıklar altında sıralanmıştır.

ZARF YAPAN MORFEMLER	Niteleme	Zaman	Yer-Yönelme	Sebeb	Miktar	Sıralama	Birliklik	Benzetme	Tekrar	Karşılıklık	Karşıtlık	Vasıta	Karşılaştırma	Görelilik	Doğrulama	Kesinlik	Yeterlik	Gösterme	İhtimal	Sınırlandırma	Sart	Ekleme	Zaman-Niteleme	Yer-Niteleme	Zaman-Yer	TOPLAM
<i>için</i>			+										+													2
<i>ile</i>	+		+			+				+		+														5
<i>ile berâber</i>						+																				1
<i>(hani)... işte (ya)</i>																		+								1
<i>kadar</i>		+		+								+														3
<i>kadarınca</i>								+																		1
<i>-ken</i>	+	+																						+		3
<i>-kenden</i>		+																								1
<i>ki</i>	+	+	+	+						+		+	+	+			+	+			+					8
<i>/(y)lA/</i>	+	+	+	+		+				+	+	+	+										+			10
<i>/(y)lA başbaşa/</i>						+																				1
<i>/(y)lA berâber/</i>						+				+																2
<i>/(y)lA yan yana/</i>						+																				1
<i>+lacık (hlk)</i>	+																									1
<i>lâkin</i>										+																1
<i>/(l)An (hlk)</i>	+										+															2
<i>+leyin</i>		+			+	+																				3
<i>/-mAdAn/</i>	+	+																					+			3

ZARF YAPAN MORFEMLER	Niteleme	Zaman	Yer-Yönelme	Sebeb	Miktar	Sıralama	Birliktelik	Benzetme	Tekrar	Karsılıklık	Karşıtlık	Vasıfa	Karşılaştırma	Görelilik	Doğrulama	Kesinlik	Yeterlik	Gösterme	İhtimal	Sınırlandırma	Sart	Ekleme	Zaman-Niteleme	Yer-Niteleme	Zaman-Yer	TOPLAM
<i>/-mAdAn evvel/</i>	+																									1
<i>/-mAdAn önce/</i>	+																									1
<i>mâdem</i>										+																1
<i>/-mAk üzere/</i>	+		+																							2
<i>/-mAkla/</i>	+																									1
<i>/-mAzdAn evvel/</i>	+																									1
<i>/mI/</i>	+																						+			2
<i>Misali</i>							+																			1
<i>olarak</i>			+		+																					2
<i>olaraktan (hık)</i>					+																					1
<i>oysa/ama... ya</i>										+																1
<i>Önce</i>		+																								1
<i>Örneği</i>							+																			1
<i>/-sA+/</i>	+	+	+							+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+				12
<i>Sıra</i>					+	+																				2
<i>Sonra</i>		+																								1
<i>Uyarınca</i>													+													1
<i>Ya</i>												+														1
TOPLAM	30	42	8	25	13	8	15	9	2	4	20	7	15	10	5	6	4	4	2	3	1	6	15	5	2	2

a. Kelimeden Zarf Türeten Morfemler

/+(n/y)A

“Mümtaz belki evlenme işlerini çabuklaştırır diye bu projelere seviniyor, sonbaharda kiracılar çıktıktan sonra gidip bakmak üzere adresleri alıyor, Nuran Emirgan'daki evin bahçesi ve döşemesi üzerinde kurduğu hülyalar boşa

gitmesin diye, -şimdilik durun! diyordu.” (Tanpınar,2019a,s.215) (niteleme görevinde)

“**Akşama görüşelim!**” (Tanpınar,2010,s.300) (zaman görevinde).

“Evet, bir kere bile kimse bana gittiğini söylemediği hâlde, yedi sekiz defa geldi; ve o geldi diye biz sevincimizden, davul zurna, **sokaklara** fırladık.” (Tanpınar, 2010, s.21) (yer ve yönelme görevinde).

“Ona **yardıma** koşmak istedi, fakat yürüyemedi.” (Tanpınar,2019b,s.138) (neden görevinde).

“Bildiğimiz hesapların **öylesine** dışında idi ki herhangi bir kimsenin ona tesir etmesine imkân yoktu.” (Tanpınar,2010,s.314) (miktar görevinde).

“Daha salonun kapasından onun sesini işitir işitmez **geriye** dönmek istedim.”(Tanpınar,2010,s.317)(tekrar görevinde).

“Baba evine taşındıkları gün, karısının kızarmış gözlerini **görünce** "boşuna ağlıyorsun, demişti; babanla çok geçmez, barışırız, hem de görürsün nasıl! Can ciğer olacağız.” (Tanpınar,2019b,s.115) (karşıtlık görevinde).

“Yani **doğrudan doğruya** evde unutmuşum...” (Tanpınar,2010,s.330) (doğrulama görevinde).

/+(n/y)A doğru/

“**Sonuna doğru** da, bilhassa o kadar bağlı olduğu Soloski'nin ölümünden sonra tamamiyle kendini bu işe verdi.” (Tanpınar,2019b,s.131) (zaman görevinde).

“Sonradan, kendisine iyice alışınca, bu duygunun **ileriye doğru** çıkık alnı ve kemikli yüzün düzgün mimarisıyla bütün çizgileri kaçmak istiyormuş gibi birdenbire bitiveren çenenin arasındaki uygunsuzluktan geldiğini anladım.” (Tanpınar,2010,s.98) (yer ve yönelme görevinde).

/+(n/y)A göre/

“Sahiplerinin mizaçlarındaki ağırlığa, canı tezliğe, evlilik hayatlarına ve **siyasî akidelerine göre** yürüyüşlerini ister istemez değiştirirler.” (Tanpınar,2010,s.15) (görelilik görevinde).

/+(n/y)A kadar/

“Ve bu **sonuna kadar** günlerce böyle devam etti.” (Tanpınar,2010,s.106) (miktar görevinde).

/+(n/y)A karşı/

“Hususıyla Emine’yi muayene edip de, hiçbir şeyi yok, dediği zaman içimde **ona karşı sadece minnet vardı.**” (Tanpınar,2010,s.125) (karşıtlık görevinde).

/-(y)A/

“Emrim **geledursun** hemen o gün işe başladım. Maaşım, eski kazancımı tutmuyordu.” (Tanpınar,2010,s.125) (niteleme görevinde).

... /-(y)A/... /-(y)A/

“Dikkat! Evvelâ bir konferansta idim, Naşit Beyin odasında tüyleri solmuş kartala **baka baka uyumamıştım.**” (Tanpınar,2010,s.328) (niteleme görevinde).

/+(y)ArAk/

“Doğrudan doğruya içinde bulunduğum vaziyetin aksi olan karmakarışık, sefil ve sıkıntılı hayallerden sonra, daima onun solgun yüzüne ve şikâyet, serzeniş dolu gözlerine **bakarak** uyanıyordum.” (Tanpınar,2010,s.116) (niteleme görevinde).

/-AsIyA/

“Evvelâ **katılasıya** güldü, sonra ciddiyetle, büyük insanların etrafı da acayip olur diye söylendi.” (Tanpınar,2010,s.292) (niteleme görevinde).

“Haydarpaşa ve Sirkeci garları her gün, “Aman şunu bir görsek”, yahut “Olur şey değil, hakikaten de doğruymuş...” diyen ve gülen, **kırılısıya** gülen insanlarla dolup boşalıyordu.” (Tanpınar,2010,s.19) (miktar görevinde).

/+(n)CA/

“Ben kendi hesabıma hafif bilgi dağarcığımla bu büyük âlimi hiçbir zaman **açıkça** tenkit cesaretini kendimde duymadım. “ (Tanpınar,2010,s.49) (niteleme görevinde).

“**Evvelce** görülmüş rüyalarla hastalığı teşhisten sonra hastanın rüyalarını sıkı bir kontrolle idare ederek onu tedavi etmek metodu...” (Tanpınar,2010,s.116) (zaman görevinde).

“Emirgan’dan ayrıldıkları zaman güneş **epeyce** arkaya kaymıştı.” (Tanpınar,2019a,s.223) (miktar görevinde).

“Halit Ayarçı yüzüme **dostça** baktı: - Demek parmaklarını çitirdatıyor ha...”(Tanpınar,2010,s.220)(benzetme görevinde)

“**Bence** bu sonuncusunu kabul etmelisin.” (Tanpınar,2018,s.108) (görelilik görevinde).

“Ve sonuna kadar, ölüm ağacının bu hazin meyveleri tam çürüyüp düşene kadar talihlerini **böylece** yaşayacaklardı.” (Tanpınar,2019a,s.244) (gösterme görevinde).

“Onlar kültürden, medeniyetten bu kahvedeki müşterek hayata yarayacak kadarını almakla yetinen günlük hazların ve geçim sıkıntısının veya çaresizliklerinin dışında yalnızca komiğin, aksayanın üzerinde **zararsızca** durmakla yetinenlerdi.” (Tanpınar,2010,s.128) (sınırlandırma görevinde).

“**Ayrıca** Cemal Beyin kendisi hakkındaki düşüncelerini merak ediyordu.” (Tanpınar,2010,s.173) (ekleme görevinde).

/+(n)CA evvel/

“Bu yeni aynanın epeyce evvel Necip Paşa veresinden alındığını Behçet beye antikacı Hüseyin efendi söylemişti.” (Tanpınar,2019b,s.18) (zaman görevinde).

/+CAcIk/ Bkz. /+lAcIk/

“En ön sırada oturan kırklık bir hanım bu karışıklıktan derhal istifade etti ve şüphesiz gelirken cebine gizlediği bir düzine kadar ördek yavrusunu **usulcacık** yere bıraktı ve kendini onların vakvaklan arkasında maskeleydi.” (Tanpınar,2010,s.144) (niteleme görevinde).

/+cAk/(eski/hlk.)

“**Evcek**, elbiseler, çamaşırlar değişecekti.” (Tanpınar,2010,s.173) (birliktelik görevinde).

“Her şey ne kadar **çabucak** silinmişti.” (Tanpınar,2019a,s.380) (zaman ve niteleme görevinde).

“O kadar çirkin burun **ancak** bu işe yarayabilirdi.” (Tanpınar,2010,s.192) (kesinlik görevinde).

“Sabaha doğru, yarım saat kadar **ancak** uyur...” (Tanpınar,2010,s.274) (yeterlik görevinde).

“Halbuki ben **ancak** Ayşe gibi kadınlarda kismetimi aramalıyım!” (Tanpınar,2010,s.202) (sınırlandırma görevinde).

/+cAsInA/

“Bununla beraber, âdeta **koşarcasına** yürüyordum.” (Tanpınar,2010,s.122) (niteleme görevinde).

/+(n)DA/

“Biz **ayakta** bu güzel sabaha karşı durmadan göbek atıyorduk.” (Tanpınar,2010,s.223) (niteleme görevinde).

“Bir sene evvelki takvimi de aynı şekilde ömrümüzün bütün merhaleleriyle hazırladığım bildiğim için âdeta onun tarafından tanzim edilmiş bir dünyada, onun iradesinden çıkmış bir ışık **içinde** yaşadığımı zanneder ve rahmetli üstadıma biraz da korku karışan başka türlü bir hayranlıkla bağlanırdım.” (Tanpınar,2010,s.36) (yer ve yönelme görevinde).

“Hiç olmazsa, kendisiyle **birlikte** gelen ve henüz nerde yattığını bilmediği Şerife'nin yanına gidebilseydi.” (Tanpınar,2019b,s.58) (birliktelik görevinde).

“**Hakikatte** ne babamı, ne de bizi severdi.” (Tanpınar,2010,s.61) (karşılaştırma görevinde).

“**Hakikatte** bütün bu insanlar hakikat denen duvarın ötesine geçmek için birer delik bulmuş yaşıyorlardı.” (Tanpınar,2010,s.42) (doğrulama görevinde).

“Kafilenin öbür kısmı, hazırlanan masanın etrafında, bir gözleri bizim masaya doğru yürüyen adamda, öbür gözleri biraz sonra aynı adamın kendi aralarında oturacağı sandalyede, hepsi birden bu uğurda şaşkınlığa düştü, ayakta, **sözde** büyük bir rahatlık içinde birbirleriyle konuşarak, şakalaşarak onu bekliyorlardı.” (Tanpınar,2010,s.206) (ihtimal görevinde).

/dA/

“Bu işe **bir de** kalabalığı ilâve edin...” (Tanpınar,2010,s.218) (ekleme görevinde).

daha

“Belediye reisi, müessesemizin bu tek muvaffakiyet şansını “**bir daha** bırakmayacağım” der gibi bir elinden yakaladı.” (Tanpınar,2010,s.229) (tekrar görevinde).

(ta) /+(n)DAn/

“Ve ilk defa beni **candan** öptü.” (Tanpınar,2010,s.357) (niteleme görevinde).

“**Akşamdan** biraz sonra eve gelmiş, haydi! demişti; biraz bir şey yiyelim, bir saate kadar yola çıkacağız.” (Tanpınar,2019a,s.25) (zaman görevinde).

“İspritizmaya merakı da **buradan** başlamıştı.” (Tanpınar,2010,s.308) (yer ve yönelme görevinde).

“Bu bir sürü kurdun **açlıktan** uluması gibi bir şeydi.” (Tanpınar,2010,s.2) (neden görevinde).

“İftira ve nimetnâşinaslık, nankörlük...” diyorlar ve hemen **arkasından** sözlerimizi kendi dâvaları için yoruyorlardı: “Gördünüz mü?” (Tanpınar,2010,s.88) (sıralama görevinde).

“Rahmetli ikisini **birden** kabul etmişti.” (Tanpınar,2010,s.88) (birliktelik görevinde).

“Bu ruh hafifliği, bu pervasızlık ve alâkasızlık Emine ile evlendiğim günden beri sıkı sıkı kapadığım bir kapının **yeniden** açılmasıydı.” (Tanpınar,2010,s.96) (tekrar görevinde).

“Doktor yatağının üzerinde ayağında getirirler ve külot pantolon, sırtında **terden** vücuda yapışmış fanila, hiç istifini bozmadan dinliyordu.” (Tanpınar,2019a,s.384) (vasıta görevinde).

“İşin garibi belediye reisinin de bu işe **gerçekten** sıkılmış görünmesiydi.” (Tanpınar,2010,s.229) (doğrulama görevinde).

“Halam, omuzunda siyah şalı, siyah kostümü içinde, göğsü dantelâlar içinde yarı dekolte, boyalı saçları, makyajlı yüzü, elmasları, incileri ile her zamankinden fevkalâde ve şaşırtıcı, bir eli bastonunda, öbürü sahte Mübarek’e takdim edilmek için ilerleyen misafirinde, evvelâ yeni gelenin adını söylüyor, sonra da, “Mübarek, bizim aile saatimiz Mübarek” diye onu tanıtıyor ve hemen **arkasından**, “Şimdilik bizde misafir kalıyor...” filân gibi bir cümle söylüyordu.” (Tanpınar,2010,s.321) (ekleme görevinde).

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/

“Çöküntü anlarında bu işin bütün güçlüğü, hattâ imkânsızlığını **iyiden iyiye** ölçmüş gibi meyus, biçare yaşayan Seyit Lûtfullah, büyük neşe ve iç açılış anlarındayani mastor olduğu zamanlarda kendisinin bizim gördüğümüz insan olmadığını, onu asıl çehresiyle kamaştırıcı güzelliği içinde görebilmemiz imkânsızlığını söylerdi.” (Tanpınar,2010,s.44) (miktar görevinde).

“Agop Saatçıyan, evvelâ beni **tepeden turnağa** kadar istihfaf ve merhametle süzdü, sonra, en enteresan yerimmiş gibi gözleri ayaklarıma dikildi kaldı. (Tanpınar,2010,s.193)(birliktelik görevinde).

“En iyisi **açıktan açığa** konuşmaktı.” (Tanpınar,2018,s.43) (kesinlik görevinde).

(ta)... /+(n)DAn beri/

“**Deminden beri** sizi arıyordum.” (Tanpınar,2010,s.326) (zaman görevinde).

/+(n)DAn böyle/

“Artık **bundan böyle**, her şeyi bu gülüşün istihfâfı arasından görecektim, onun uğursuz ışığında, siyah bir güneşin altında yaşar gibi yaşayacaktım.” (Tanpınar,2019b,s.59) (zaman görevinde).

/+(n)DAn doğru/

“Kendi sevinci, İhsan'ın fikirleri, Sabiha'nın **aşağıdan doğru** gelen hava fişegi gibi renkli, taze kahkahaları, ve birkaç adım ötede gömülmeğe hazırlanan bir cenaze...” (Tanpınar,2019a,s.345)(yer ve yönelme görevinde).

/+(n)DAn (...) evvel/

“Düşün bir kere, Halit Ayarçı'yı **tanımadan evvel** hayatın ne idi? “ (Tanpınar,2010,s.14) (zaman görevinde).

/+(n)DAn fazla/

“Hiçbir şey olmasa, bir insanın hayatına **lüzumundan fazla** girersiniz ki bundan daha korkunç bir şey olamaz...” (Tanpınar,2010,s.319) (karşılaştırma görevinde).

... /+(n)DAn sonra/

“İnsan bu istihzayı **bulduktan sonra** ebediyete kadar müsamahalı olurdu.” (Tanpınar,2010,s.327) (zaman görevinde)

/+(n)DAn yana/

“Tekrar bakışlar **benden yana** çevrildi.” (Tanpınar,2010,s.262) (neden görevinde).

/+(n)DAn ziyâde/

“Filhakika Tayfur Beyin ölmeden evvel bıraktığı mektupta **sevgiden ziyade** kıskançlık, hiddet, hatta kin vardı.” (Tanpınar,2010,s.310) (karşılaştırma görevinde).

/-DİkçA/

“Ve o **bağırdıkça** bütün etraf onunla beraber nasıl coşuyordu!” (Tanpınar,2010,s.331) (niteleme görevinde).

“Durmadan bir şeyler soruyor, ve ben başıma geleceklerden habersiz **hatırladıkça** anlatıyordum.” (Tanpınar,2010,s.102) (zaman görevinde).

diye

“Belki rüyama girer de **keşfederim diye** yastığının altına koydum.” (Tanpınar,2010,s.113) (neden görevinde).

/+(y)en/

“**Lütfen** Hayri Beyefendi, izah buyurun, dedi.” (Tanpınar,2010,s.193) (niteleme görevinde).

“**Aynen** tekrarladım.” (Tanpınar,2010,s.102) (benzetme görevinde)
 “Fakat burası **hakikaten** eczanenin laboratuvarı mıydı, yoksa çocukların odasında mıydık?” (Tanpınar,2010,s.120) (doğrulama görevinde).

“Teveccühlerinize güvenmeseydim, bu işe **katiyen** girmezdim.” (Tanpınar,2010,s.266) (kesinlik görevinde).

gibi

“Pakize ile iki **dost gibi** geçiniyorlardı artık.” (Tanpınar,2010,s.268) (niteleme görevinde).

“Bu röportajı bir **program gibi** alın...” (Tanpınar,2010,s.276) (benzetme görevinde)

“Kaldı ki, artık **eskisi gibi** müesseseden şüphe de etmiyordum.” (Tanpınar,2010,s.363) (karşılaştırma görevinde).

/(-DIĞI) gibi/

“Büyük bir kısmı bir yıl evvelkinden **olduğu gibi** aktarılan bu takvimi kasım sonlarında yazmağa başlar, şubat ortasında Nuruosmaniye’de bir matbaaya benimle yollardı.” (Tanpınar,2010,s.36) (niteleme görevinde).

“Orada zihnimin bir köşesinde **olduğu gibi** kalacaktı.” (Tanpınar,2010,s.140) (gösterme görevinde).

/+(y)In/

“Halit Ayaracı bu iki yardımcı **olmaksızın** çalışmanın güç olacağında bir müddet ısrar etti.” (Tanpınar,2010,s.234) (niteleme görevinde).

“İlk önce teşekkür için boynuna sarılmayı, iki elini öpmeyi düşündüm, fakat birdenbire **demin** verdiğim karar aklıma geldi.” (Tanpınar,2010,s.215) (zaman görevinde).

“**İlkin** birkaç yudum, sonra uzun uzun içti.” (Tanpınar,2019b,s.140) (sıralama görevinde).

/-(y)Ip/

“Hemen her şeyin önünde durdu, yerinden kalkabilecek her şeyi bir kere yerinden oynatıp altına bakıyor, sonra kendisini elinde iyice **evirip çevirip** muayene ediyor, tekrar yerine koyuyordu.” (Tanpınar,2010,s.265) (niteleme görevinde).

İçin

“**Onun için** Halit Ayarcı'nın odasına geldiğimiz zaman Derviş Ağanın getirdiği kahveler pek makbule geçti.”(Tanpınar,2010,s.265) (neden görevinde) .

“Biraz da ikimiz **böyle istediğimiz için** vardır.”(Tanpınar,2010,s.267) (neden görevinde).

“**Bazı kimseler için** bu işin âdeta tek favorisi bendim.” (Tanpınar,2010,s.270) (görelilik görevinde).

İle

“Binaenaleyh **ister istemez onun gözü ile** ben de değişecek, sinema olacaktım.” (Tanpınar,2010,s.273) (niteleme görevinde).

“Zannedirim ki **Zarife Hanımefendi ile** teşerrüf ediyorum.” (Tanpınar,2010,s.280) (birliktelik görevinde).

“Çocuğunuzun adını Abdüsselâm Beyin vermesini **ne ile** izah edersiniz?” (Tanpınar,2010,s.110) (vasıta görevinde).

Kadar

“**Ne kadar** çok eli vardı ve nasıl sıkı tutuyordu, her yanımdan âdeta mengenelerle sıkıştırılmış gibiydim.” (Tanpınar,2010,s.121) (zaman görevinde).

“Hiçbir cemaat tarafından **bu kadar** hararetle kabul edilemezdim.” (Tanpınar,2010,s.129) (miktar görevinde).

“Hiçbir gazetede **bu kahve kadar** havadis bulamazsınız.” (Tanpınar,2010,s.131) (karşılaştırma görevinde).

/-ken/

“Hattâ bunun için her gün olduğundan daha **erken**, saat beşte kalktım.” (Tanpınar,2010,s.9) (zaman görevinde).

ki//+ki/

“**Belli ki** kendisi de böyle bir sisteme muhtaçtı.” (Tanpınar,2010,s.91) (doğrulama görevinde).

“**Belki de** komşulardan biri söylemişti; - daima köşesinde, daima evi yadırgar olmuştun.” (Tanpınar,2019a,s.16) (ihtimal görevinde).

“**Kaldı ki**, Abdüsselâm Bey vasiyetnamesinde, “Borçlarımın edasından sonra kalan servetimi”, “bakiye-i servetimi” gibi tabirler kullanmıştı.” (Tanpınar,2010,s.94) (ekleme görevinde).

/+(y)IA/

“Yarabbim ne kadar **zorla** konuşuyordu.” (Tanpınar,2019a,s.20) (niteleme görevinde).

“Ve ben tabii, **doktorun emrini yerine getirememek korkusuyla** derhal sıçrayarak uykudan uyanıyor, tekrar gözlerimi sınıksıkı kapayarak onu asıl çehresiyle düşünmeğe başlıyordum.” (Tanpınar,2010,s.115) (neden görevinde).

“Tıpta iken, bu kiraathanelerdeki bütün ahbablarına, türlü meziyetlerimi, eski âlemimiz hakkındaki bilgimi, saat tamirindeki maharetimi **öyle** övmüş, maceramı o kadar yana yakıla anlatmış, bilhassa hastalığım hakkında o kadar çok ve mühim tafsilât vermişti ki, daha ilk adımımı atar atmaz bütün kahve sevinç çığlığı ile doldu.” (Tanpınar,2010,s.125) (miktar görevinde).

“Şişli’de ihtiyar **kaynanasıyla** beraber oturduğu büyükçe bir apartmanda masa tecrübeler yaparak, ispritzmaya dair kitaplar okuyarak yaşıyordu.” (Tanpınar,2010,s.151) (birliktelik görevinde).

“Dün de şu iki yüz lirayı götürdüm. İstemişti...” diye **parmağıyla** son rakamı işaret etti, ve birdenbire gözümün önünde çıldırıyormuş gibi bir hiddet içinde, hesap pusulasını yırttı.” (Tanpınar,2010,s.155) (vasıta görevinde).

/(-mAk)+IA/

“Bütün İstanbul halkının tanıdığı bir meczubu öne **sürmekle** işlenen bu hata” diye başlıyor, beni nasılsa adaletin elinden kurtulmuş alelâde bir sahtekâr olmakla itham ediyor, “Şerbetçibaşı Elması rezaleti henüz unutulmuşken, bir başka dalavere daha mı?” diye hem bana, hem Halit Ayarcı’ya yükleniyordu.” (Tanpınar,2010,s.272) (niteleme görevinde).

/+(y)IA başbaşa/

“Bütün geceyi **Fahir’le başbaşa** geçirmek azabı içinde tekrar istakoza döndü.” (Tanpınar,2019a,s.109) (birliktelik görevinde).

/(+In/im)+(y)IA berâber/

“Zaten **benimle beraber** bulunanlar da ortada yoktu.” (Tanpınar,2010,s.120) (birliktelik görevinde).

“**Bununla beraber** üzerinde düşünmemem imkânsızdı.” (Tanpınar,2010,s.148) (karşıtlık görevinde).

/(+In/im)+(y)IA bile/

“Behçet bey, birdenbire içini saran merhamet tufanında yazma kitapları yerine, isterse, **Cavide'nin bebekleriyle bile** yatmaya razı oluverdi.” (Tanpınar,2019b,s.25) (birliktelik görevinde).

/(+In/im)+(y)IA bir/

“Bazen genç kadına bu eski şeylerin meftunu çocuğun kendisini **zorla bir** katakomba tıkmak istediği şüphesi geliyordu.” (Tanpınar,2019a,s.181) (birliktelik görevinde).

/(+In/im)+(y)IA birlikte/

“Hiç olmazsa, **kendisiyle birlikte** gelen ve henüz nerde yattığını bilmediği Şerife'nin yanına gidebilseydi...”(Tanpınar,2019b,s.57) (birliktelik görevinde).

+leyin

“Ve bu zaviye sayesinde Seyit Lûtfullah'ın kerameti, kudret ve tasarruf derecesi **geceleyin** okyanuslarda çalkanan bir vapurun hakikî mevkiî gibi çok sarih şekilde okunuyordu.” (Tanpınar,2010,s.46) (zaman görevinde).

/-mAdAn/

“Bana gelince, yaşı, geçmiş şeyleri tahayyülden ve **hatırlamadan** artık lezzet almayacak kadar ileri.” (Tanpınar,2010,s.51) (niteleme görevinde).

“**Durmadan** iş arıyordum.” (Tanpınar,2010,s.78) (zaman görevinde).

olarak

“Tıbbiyeyi bitirince mevkiimin ve servetimizin icabı **olarak** Amerika'da tahsilini tamamlamasını teklif edince derhal reddetti ve Anadolu'ya gitti.” (Tanpınar,2010,s.52) (neden görevinde).

“**Son olarak** saatçiye, bir daha bu cins saatlerle meşgul olurken fazla yağ kullanmamasını tembih ettim: İmambayıldı yapmıyorsunuz! Saat işletiyorsunuz. Hem bu yağı da kullanmayın artık!” (Tanpınar,2010,s.194) (sıralama görevinde).

önce

“Sabri Hoca, otuz sene önce doğmuş olanı hiç hatırlamadan, **iki hafta önce** ölen için ağlayan bu adama bir nevi şaşkınlıkla bakıyordu.” (Tanpınar,2018,s.54) (zaman görevinde).

/-sA+/

“**Nasılsa** sizi bana bıraktılar.” (Tanpınar,2010,s.100) (niteleme görevinde).

“Bu evin merdivenle çıkılamayacak iki katına vazife aramak işini **nedense** biz üzerimize almış gibiydik.” (Tanpınar,2010,s.138) (neden görevinde).

“Eğer bu cinsten bir yardım **olmasa** o kadar kısa bir zamanda böyle karışık işin halline imkân var mıydı?” (Tanpınar,2010,s.162) (karşıtlık görevinde)

“**Öyleyse** ne diye beni buraya göndermişti?” (Tanpınar,2010,s.97) (karşılaştırma görevinde).

“Doktor **neredeyse** sözlerini, “Haydi kalk! Amcanın karşısında biraz yürü bakayım!”, yahut, “Hani yeni şiir ezberlemiştin, onu okusana canım!” diye bitirecekti.” (Tanpınar,2010,s.125) (ihtimal görevinde).

“**İsterseniz** onlara kapının dışında kalanlar da diyebiliriz.” (Tanpınar,2010,s.131) (ihtimal görevinde).

sıra

“İlk önce Yangeldi Asaf Bey arka **sırada** seçtiği yerinde uyumağa başladı.” (Tanpınar,2010,s.144) (sıralama görevinde).

b. Kelime Grubundan Zarf Türeten Morfemler**/+(n/y)A/**

“O gün beraberce imtihana çalıştıkları arkadaşının evinden döner dönmez bahçede birtakım sesler duymuş ve ev halkım görmek için yukarıya çıkmadan **ön kameriyeye** doğru yürümüştü. “(Tanpınar,2018,s.58) (yer ve yönelme görevinde).

“Dinlemeyin bunu **Allah aşkına...**” (Tanpınar,2019a,s.310) (neden görevinde).

“Üçü de **baş başa** vererek bana acıyorlar.” (Tanpınar,2018,s.222) (birliktelik görevinde).

“Bütün hazların ve saadetlerin, bizi mesut eden tebessümlerin, ahitlerin, ümitlerin tekrar **gerisin geriye dönüp**, keskin bıçaklar, çok sivri neşterler halinde içimize saplandığı **kıskançlık**.” (Tanpınar,2019a,s.329) (tekrar görevinde).

“Dostları, karısının bu kadar **mukaddes bir yerde** öldüğünü hatırlatarak onu boş yere teselliye çalışıyorlardı.” (Tanpınar,2019b,s.33) (karşıtlık görevinde).

/+(n/y)A doğru/

“**Sonuna doğru** bu minnet hissine ve ıstıraba bir nevi azap da karışıyordu.” (Tanpınar,2010,s.160) (zaman görevinde).

“**Yazın sonuna doğru** Cemal Bey üç gün için Ankara'ya gitti.” (Tanpınar,2010,s.174) (zaman görevinde).

“**Bir bilinmez yönlere doğru** kara ve meçhul uzayıp gidiyordu. Alt dudağın kalınlığı, gözlerin yanlara doğru akışı da gösteriyordu ki zâlim ve ahmakça hilekâr ve yalancı idi.”(Tanpınar,2010,s.183) (yer ve yönelme görevinde).

/+(n/y)A/ gelince

“**Zamanımıza gelince**, o büsbütün korkunç.” (Tanpınar,2019a,s.340) (sıralama görevinde).

“Sıra biraz kenara konmuş **son paketlere gelince**, gözleriyle mânalı manalı bakarak, “Onlar dursun” dedi.”(Tanpınar,2010,s.86) (sıralama görevinde).

/+(n/y)A göre/

“Her gün **haberlerin şekline göre** bulunacak definenin miktarı değişiyordu.” (Tanpınar,2010,s.136) (niteleme görevinde).

“**Nuri Efendiye göre** bir saatin işlemesi, hattâ hiç durmaması lâzımdı.” (Tanpınar,2010,s.101) (görelilik görevinde).

/+(n/y)A inat/

“Böylece sırf **Halit Ayarçı'ya inat** olsun diye, onu muztar vaziyette bırakmak için şartnameye koyduğum “içten ve dıştan” saate benzemek kaydını bir yığın abes şeyler icat ederek ödemiştım.” (Tanpınar,2010,s.353) (karşıtlık görevinde).

(ta)... /+(n/y)A kadar/

“Küçücük Ahmet’in kafesi sarkan cumbadan kırık kenarlı bir saksıda yetiştirdiği sardunya çiçeği **sabaha kadar** gözümün önünden gitmedi.” (Tanpınar,2010,s.357) (zaman görevinde).

“Yeni, **başından sonuna kadar**, akıl almayacak kadar yeni!” (Tanpınar,2010,s. 358) (yer ve yönelme görevinde)

... /+(n/y)A karşı/ ... +Ø

“Kim onları **sabaha karşı** o yaylıya koymuş, kendisini arabacının yanına oturtmuştu?” (Tanpınar,2019a,s.27) (zaman görevinde).

“**Yüzüme karşı**, “Demek böyle adam olurmuş!” diye açıktan açığa hayret etti ve hemen arkasından hususî işine koşturdu.” (Tanpınar,2010,s.153) (karşıtlık görevinde).

/+(n/y)A rağmen/

“**Buna rağmen** Behçet beye karşı olan duyguları olduğu gibi kaldı.” (Tanpınar,2019b,s.52) (karşıtlık görevinde).

“Birinci cihan harbi zenginlerinin bazılarını, hatta **pek sevmemesine rağmen** Hürriyet ve İtilaf Fırkası’ndan birkaç tanıdığımı hep o evlendirmiş, hiçbirinde de yanılmamış. (Tanpınar,2005,s.70) (karşıtlık görevinde).

(... /-DI+/) ... /-(y)AsI/

“Suat **oldum olası** böyledir” (Tanpınar,2019a,s.320) (zaman görevinde).

/-(y)ArAk/

“Zavallı kız, halası kendisiyle artık meşgul olmadığı için tacından, tahtından uzaklaştırılmış bir kraliçe gibi meyus ve biçare aramızda dolaşüyor, sadece geçmiş kudretini **hatırlayarak** yaşıyordu.” (Tanpınar,2010,s.163) (niteleme görevinde).

“**Kucaklayarak** güç bela evleri ne kadar götürdüm.” (Tanpınar,2005,s.30) (niteleme görevinde).

/+(y)CA/

“O bana, “Moruk, ne var ne yok...” diye densizlik etmeğe **kalkınca**, ben ona, “Hiç İsmailciğim, şöyle bir kahveye gittim de... Hani geçen günü senin dayak yediğin kahve yok mu? İşte oradan dönüyordum diyebilirdim.” (Tanpınar,2010,s.189) (zaman görevinde).

“İnceden inceye serpilen kar arasından yumuk yumuk gülen o mart güneşi, sur dışının o sert rüzgârı, etrafında gittikçe artan, âdeta uğuldayan kalabalık, **yol**

boyunca yeniden kavuştuğu insan çehreleri o zamana kadar içinde uyuyan bir yığın şeyi kırbaçlamıştı.” (Tanpınar,2010,s.68) (yer ve yönelme görevinde).

“Milyonlarca çekirgenin yapacağı bir hışırtı ile her lahza biraz daha kendi içinden büyüyordu.” (Tanpınar,2010,s.122) (miktar görevinde).

*“Fakat **bence** asıl mesele müessesenin muvaffakiyetidir.”* (Tanpınar,2010,s.251) (görelilik görevinde).

/+cAsInA/

*“Bununla beraber, âdeta **koşarcasına** yürüyordum.”* (Tanpınar,2010,s.122) (niteleme görevinde).

/+(n)DA/

*“Hep aynı korku **içinde** giyindim.”* (Tanpınar,2010,s.122) (niteleme görevinde).

*“Ve bana **ayak üstünde** kendi hikâyesini anlattı.”* (Tanpınar,2010,s.123) (yer ve yönelme görevinde).

*“**İkinci defasında** bu rüya değişiyor, elmasın bulunduğu tepsiyi bir “Bânu!” getiriyor, üçüncüsünde Bânu, Câdu, yani halam oluyordu.”* (Tanpınar,2010,s.130) (sıralama görevinde).

*“**Onların yanında** benim de hayatım oluyor, onlarla düşünüyor, onlarla beraber yaşıyordum.”* (Tanpınar,2010,s.143) (birliktelik görevinde).

*“Eğer bir sene evvel olsaydı muhakkak ki, Mümtaz bugün, yahut yarın, **herhalde** ilk görüşünde, bir vesile uydurur, merak ettiği bir hadise için istihareye yatmak istediğini ve bu beş ismi yedi defa okuduktan sonra gördüğü rüyayı anlatırdı.”* (Tanpınar,2019a,s.55) (ihtimal görevinde).

daha

*“**Daha** şimdiden zaman zaman, “Ah! İşte güzel hayat! Rahat ve mesut... Ne adamlar!” demeğe başlamıştım bile.”* (Tanpınar,2010,s.143) (zaman görevinde).

*“Ben, ellerim dizimde, ikide bir ağırlaşan göz kapaklarımı parmaklarımla açarak, onun bu gayretini seyrediyor, gösterdiği cesarete, kudrete, her an **biraz daha** hayran oluyordum.”* (Tanpınar,2010,s.145) (miktar görevinde).

/+(n)DA n/

“*Yan tarafta, üçüncü sırada o zamana kadar farkına varmadığım genç kadın ağır uykusundan derin bir “oh” çekerek yerinde gerindi.*” (Tanpınar,2010,s.146) (yer ve yönelme görevinde).

“*Öbür yandan ancak aktif bir kadını sevebilir mizaç ve yaratılıştadır.*” (Tanpınar,2018,s.159) (birliktelik görevinde).

“*Etrafımda yeni baştan bulduğum bu insan sıcaklığını daha yakından kavramak mı istiyordum?*” (Tanpınar,2010,s.188) (tekrar görevinde).

(ta)... /+(n)Dan beri/

“*Arkamdaki masada deminden beri devam edegelen münakaşa tam kıvamına girmiş, yumruk yumruğa, sille silleye, iskemle iskemleye şiddetli bir kavga başlamıştı.*” (Tanpınar,2010,s.188) (zaman görevinde).

/+(n)Dan dolayı/

“*Beni karımdan ve kızımdan dolayı tebrik ediyor, ikisini birden Hollanda'ya davet ediyordu. Onlara bisiklete binmeyi öğreteceğini söylüyordu.*” (Tanpınar,2010,s.340) (neden görevinde).

/+(n)DAn sonra/

“*O gecedan sonra, hattâ o gece içinde hemen hemen hayatımın mahreki ve mânası değişti.*” (Tanpınar,2010,s.212) (zaman görevinde).

“*Fakat ona karşı senelerden sonra içimde Ferit bir dalgınlık başladı.*” (Tanpınar,2005,s.69). (zaman görevinde).

/+(n)DAn yana/

“*Doğrusu Fahir, Nuran'dan yana üzülmene lüzum yok.*” (Tanpınar,2019a,s.160) (neden görevinde).

/+(n)DAn ziyâde/

“*Fakat bir meslek adamından ziyade, işin zevkinde bir keyif ehli gibi çalışırdı.*” (Tanpınar,2010,s.31) (karşılaştırma görevinde).

/(-DIĞI) kadar/

“*Her hafta bir iki defa Mümtaz'la buluşmasını genç adam için olduğu kadar kendisi için de کافی buluyor, fakat bu saadetin Mümtaz için nelere mal olduğunu hiç düşünmüyordu.*” (Tanpınar,2019a,s.325) (miktar görevinde).

/-Dıkça/

“İpler vücuduna **geçtikçe** yüzünde tebessümü artıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.386) (zaman görevinde).

evvel

“Bu ilk devre ancak üç yıl sürmüş, karısının ölümü üzerine her şeyi bırakarak yeniden seyahate çıkmış, ancak on sene sonra Meşrutiyet’ten **iki yıl evvel**, İstanbul’a dönmüş, o yıkık medrese odasına yerleşmişti.” (Tanpınar,2010,s.41) (zaman görevinde).

gibi

“Bu davet olmazsa aylarca Seyit Lûtfullah bizim sefil dünyamızda, büründüğü **paçavralar gibi** perişan, oturduğu harabe kadar yıkık dolaşır.” (Tanpınar,2010,s.45) (benzetme görevinde).

(tıpkı) ... gibi

“**Tıpkı masallarda olduğu gibi** hiç solmayan güller arasında, berrak havuzların başında bülbül sesleri, gül ve yasemin kokulan, serin su şakırtıları içinde kendisi kadar güzel cariyeleriyle saz sohbetleri yapıp eğlenen, yahut penceresinde tek başına oturup dostumuzu düşüne düşüne gergef işleyen bu sevgilinin güzelliğini hepimiz ezberden bilirdik.” (Tanpınar,2010,s.43) (benzetme görevinde).

/-(y)Ip/

“Kocasının ölümünden birkaç gün sonra **Adi le hanım çocuğu i le eski kapı yoldaşının evine gelip** yerleşti.” (Tanpınar,2019b,s.120) (niteleme görevinde).

“**Kadıncağz durup durup ağlıyor, boynuma sarılıyordu.**” (Tanpınar,2010,s.78) (tekrar görevinde)

için

“Fakat her kandil ve bayramda olduğu gibi damat, gelin, torun, yaşayan, belki de yaşamayan bütün akrabalar için, hepsinin yaşına ve mertebesine göre yine hediyeler alındı.” (Tanpınar,2010,s.83) (neden görevinde).

ile

“Keskin bir istihza ile konuşuyordu.” (Tanpınar,2019a,s.453)(niteleme görevinde).

ile berâber

“**Halit Ayarcı ile beraber** olduğunuzu söylemeseydiniz de ben onunla beraber olduğunuzu anlardım. Bunlar hep onun düşünebileceği cinsten şeyler.” (Tanpınar,2010,s.253) (birliktelik görevinde).

kadar

“*Sabahtan akşama kadar Kur’ân okuyor, namaz kılıyor...*” (Tanpınar,2010,s.255) (zaman görevinde).

“*Hiçbir şey kendi alın teri kadar bir insanı tatmin edemez.*” (Tanpınar,2017,s.65) (karşılaştırma görevinde).

/+(y)IA/

“*Bu sabah, tren düdüklelerinin büsbütün başka korkularla kanattığı uykusundan, Mümtaz gene bu üzüntü ile uyandı.*” (Tanpınar,2019a,s.11) (niteleme görevinde).

“*Böyle komşu olan saatlerin sayısı çoğaldıkça ceza da hendesî nispetle artıyordu.*” (Tanpınar,2010,s.14) (karşıtlık görevinde).

“*Ve belki de bu yüzden aylardır Halit Ayaracı’nun ayağıyla ittiği bir futbol topuna benzemiştim.*” (Tanpınar,2010,s.260) (vasıta görevinde).

/+(y)IA berâber/

“*Onların rivayetine göre mescidin yandığı gece babam birçok kurtarılan eşya ile, bilhassa yazı levhalarıyla beraber bu saati de eve getirmişti.*” (Tanpınar,2010,s.25) (birliktelik görevinde).

/+(y)IA birlikte/

“*Ve niçin etrafının kendisiyle birlikte hatırlamasını ister?*” (Tanpınar,2018,s.150) (birliktelik görevinde).

/+(y)dA yan yana/

“*Fatih şehitleri, küçük taş lahitlerde yan yana uyuyorlardı.*” (Tanpınar,2019a,s.23) (birliktelik görevinde).

/-mAdAn/

“*Kör topal idadî tahsilimi -mektepten ve hocalardan elden geldiği kadar uzak kalmak şartıyla- bitirmeğe uğraştığım o yıllarda, Nuri Efendinin hiçbir açık geliştirme yapmadan insanla saat, saatle cemiyet arasında bulduğu yakınlıkları, onların üzerine kurduğu hayat ve cemiyet felsefesini nereden anlayacaktım?*” (Tanpınar,2010,s.33) (niteleme görevinde).

“*Bütün gece Sabiha annesinin yanında bir eli şakağında ağzını açmadan oturdu.*” (Tanpınar,2005,s.36).

olarak

“Zaten o beni daha ziyade bir dinleyici **olarak** kabul etmişti.”
(Tanpınar,2010,s.35) (neden görevinde).

önce

“Yirmi .beş, **otuz yıl önce** her karşılaşanı titreten o sert bakışları kalmamıştı.”
(Tanpınar,2019b,s.122) (zaman görevinde).

/-sA+/

“**Nasıl olsa**, bir yerden, bir gün çıkacaktı ve o tekrar çıktığı gün her şey bitecekti.” (Tanpınar,2010,s.302) (doğrulama görevinde).

sonra

“Ara sıra onun üstünden ellerimiz birbirine uzanacak, **sonra** ben küskün, o ümitli kendi dünyalarımıza dönecektik.” (Tanpınar,2010,s.356) (zaman görevinde).

c. Cümlecikten Zarf Türeten Morfemler

/+yA/

/(-mA)+yA/

“Sade anlatmıyordu, onları mavi ve kırmızıyı **sevmeye** teşvik ediyordu.”
(Tanpınar,2018,s.235) (neden görevinde).

/+(n/y)A göre/

/(-DığI)+nA göre/

“**Ve yaşamak onun için sevmek, sevişmek, erkek değiştirmek, ıstırap çekmek olduğuna göre**, başından hiç olmazsa yeniden bir on altı cildi doldurabilecek maceralar geçmişti.” (Tanpınar,2010,s.174) (karşılaştırma görevinde).

/+(n/y)A kadar/

/(-(y)A)+yA kadar/

“**O zamana kadar** bu yalının sükuttan, kimseyi rahatsız etmemek için korka korka kımıldamadan ibaret bir hayatı vardı.” (Tanpınar,2019a,s.214) (zaman görevinde).

/(-(y)An)+A kadar/

“Velhasıl genç kadının ağzından “peki Behçet dayıcığım, pazartesiye inşallah gelirim” cevabını **alana kadar** elinden gelen her şeyi yapmıştı.”
(Tanpınar,2019b,s.9) (zaman görevinde).

/(-y)IncA)+yA **kadar**/

“Leylâ bu yandan gördüğü çehrede öbüründe zannettiği iradeyi, bulduğu sevimliliği, erkek kudretini ve içliliğini, hatta bir zamanlar kendisini o kadar şaşırtan zekâyâ **varıncaya kadar** hepsini aramanın beyhude olduğuna kaniydi.” (Tanpınar,2018,s.246) (zaman görevinde).

/(-mAsI)+(n/y)A **rağmen**/

“**Hayatım türlü türlü cins ve şekilde saatler içinde geçmiş olmasına rağmen** hep cep saatimi düşünüyordum ve mutlaka binamızın sırrını onda arıyordum.” (Tanpınar,2010,s.348) (karşıtlık görevinde).

... /-(y)A/... /-(y)A/

“Daha dün gözlüklerimi değiştirmem icap edince, artık o cinsin modası geçmiş olduğunu **bile bile** Aristidi Efendininkine benzer bir altın gözlük aramadım mı?” (Tanpınar,2010,s.53) (karşıtlık görevinde).

ama

“Anlamaz, anlamaz, **ama** herkes yine yapar.” (Tanpınar,2010,s.88) (karşıtlık görevinde).

/-(y)ArAk/

“Ve çoğu ona **dayanarak** gizlenmiş mirasla alacaklarının ödenmesini istiyorlardı.” (Tanpınar,2010,s.93) (niteleme görevinde)

bile

“Huyuna gelince, beni yanına almak şöyle dursun, yüzümü **bile** görmek istemezdi.” (Tanpınar,2010,s.96) (karşıtlık görevinde).

/+CAsInA/

/(-mIş/-(A/I)r)+CAsInA/

“Selim’le Nevzat yıllarca evin her köşesini alt üst **edercesine** onları aramışlardı.” (Tanpınar,2018,s.15).

çünkü...

“Nuri Efendininkine benzesin, **çünkü** iş, ona benden fazla hâkimdi.” (Tanpınar,2010,s.53) (neden görevinde).

/dA/

“*Mezarlığın ortadan kalkması, o canım yazılı, işlenmiş taşların, musluk taşı, ayna taşı, radyatör rafı gibi şeyler olması da beni o kadar üzmüyor.*” (Tanpınar,2010,s.56) (neden görevinde).

/+(n)DA/

“*Ben sabahleyin kalkabildiğim saatte işe gidiyor, işten kahveye geliyor, oradan Doktor Ramiz’le veya başkasıyla civar meyhanelerden birisinde akşamcılık ediyor, gece geç vakit eve dönüyordum.*” (Tanpınar,2010,s.141) (zaman görevinde).

/(-mAk)+tA/

“*Nevzat Hanım, aynı apartmanda oturdukları hâlde hep aynı şaşkın, yeni doğmuş çocuk hâlini muhafaza etmiş, **Atiye Hanım yazmakta** olduğu romana sadece bu intiharı nakleden bir bahis ilâve etmekle kalmış -hangi romancı böyle bir fırsatı kaçırmır?*” (Tanpınar,2010,s.166) (neden görevinde).

/+(n)DA_n/

/(-mA(k))+DA_n/

“*Fakat ne bu hâlim, ne de iki aylık tıraşım Pakize’yi beni **kıskanmaktan** alıkoyamıyordu.*” (Tanpınar,2010,s.174) (neden görevinde).

/+(n)DA_n başka/

/(-DIk)+tAn başka/

“*Bütün bu işlerde **bizim saat rakkasından başka** tek kazancımız Safinaz Hanım olmuştü.*” (Tanpınar,2010,s.69) (ekleme görevinde).

/+(n)DA_n ziyâde/

/(-y)An)+DA_n ziyâde/

“*Fakat **bir meslek adamından ziyade**, işin zevkinde bir keyif ehli gibi çalışırdı.*” (Tanpınar,2010,s.32) (karşılaştırma görevinde).

/-DIğIndAn/

“*Zaten **yaptığından** pek de pişman değildi.*” (Tanpınar,2019b,s.11) (neden görevinde).

/-DIkçA/

“*Sanki bir deniz altı kovuğunda yürüyormuşum gibi bir türlü kavrayamadığım fikirler, bilgi kırıntıları ayaklarıma dolaşıyor, **her kımıldandıkça** köksüz asabiyetler, süreksiz ümitler, yersiz inançlar çürümüş yosunlar gibi kollarıma ve vücuduma sarılıyor, beni daha derinlere doğru çekiyor, gözlerimi her*

açtıkça ucunu bucağını göremediğim heyulâ dâvalar yarı karanlıkta üzerime saldııyorlardı.” (Tanpınar,2010,s.139) (zaman görevinde).

/-DIktAn sonra/

“Nasil ilim, dünyamızı iyiden iyiye tanıdıktan sonra diğer yıldızları hedef almışsa, Sabriye Hanım da şimdi öbür dünya ile, oradaki hayatla meşguldü.” (Tanpınar,2010,s.165) (zaman görevinde).

diye (de- + /-(y)A/)

*“Uzun boylu, tanıyamadım” diye bize gördüklerini anlatırken iyice katılaştı yüzünde görmekten, bilmekten gelen saadet, bu çirkin kadını, âdeta tabii uykusunda çok mesut bir rüya **görüymüş gibi** güzelleştirirdi.”* (Tanpınar,2010,s.168) (niteleme görevinde).

fakat

*“Bir iki defa yerimden doğruldum. **fakat** müstakbel damadımın attığı çığlıkla büyülenmiş gibi tekrar oturdum.”* (Tanpınar,2010,s.184) (karşıtlık görevinde).

gerçi

*“**Gerçi** kendi çocukluğunun saadetini yikan anasının güzel gözlerini acının zehirli çeşmesi yapan bu adama karşı kalbinde hiçbir hınç yoktu; fakat buna karşılık onun yasını, acısını bir türlü ciddiye alamıyordu.”* (Tanpınar,2018,s.83) (karşıtlık görevinde).

gibi

(/-(A/I)r/) gibi/

*“Karanlık su, yıldızların uzattığı büyük mücevher salkımlarıyla dolar, kıyadaki gölgeler, öbür kıyadaki sandalları **kovalar gibi** adeta yanı başlarında yürürdü.”* (Tanpınar,2019a,s.219) (niteleme görevinde).

(/-mİş/) gibi

*“Seyahatinin ilk yıllarında Atiye ablası ondan bir iki mektup almış, sonra nedense mektuplar kesilmiş, Refik küçük dostunu hemen hemen **unutmuş gibi** bir sükuta gömülmüştü.”* (Tanpınar,2019b,s.102) (niteleme görevinde).

(/-DIğI/) gibi

*“Mümtaz **bunu bildiği gibi** mesut olduklarını da biliyor ve onun için bu saadetin bir gün kaybolmasından korkuyordu.”* (Tanpınar,2019a,s.222) (karşılaştırma görevinde).

“Ona **istediği gibi** tasarruf eder, yanındakilere de az çok bu hakkı tanır.”
(Tanpınar,2010,s.35) (görelilik görevinde).

(/-Iyor/) **gibi**

“Bir cami, bir kahve, bir pazar yeri, köprü başı, bir düğün alayı, hele her cinsinden musiki beni ölümden **kurtarıyor gibi** geliyor bana.”
(Tanpınar,2019b,s.98) (niteleme görevinde).

“Annem durmadan başını sallıyor ,babam sanki ömrünün bütün sıkıntılarını bol bir yemekle **telafi etmek istiyor gibi** durmadan ona ikram ediyordu.”
(Tanpınar,2005,s.32).

/+(y)In/

/(-mAksIz)+(y)In/

“Halit Ayarcı bu iki yardımcı **olmaksızın** çalışmanın güç olacağına bir müddet ısrar etti. Nihayet daire müdürlüğünden fedakârlık yaptı.”
(Tanpınar,2010,s.234) (niteleme görevinde).

/-(y)InCA/

“Bu işlerde aşağı yukarı **mutabık kalınca** belediye reisi son tereddütlerini söyledi.” (Tanpınar,2010,s.234) (neden görevinde).

/-(y)Ip/

“Zavallı Şefika Hanım, **bütün ömrünce korktuğu ve delice sevdiği adamın her akşam üstü mezarının başına gelip** sessiz sedasız saatlerce orada düşündüğünü yattığı yerden görse ne kadar sevinirdi.” (Tanpınar,2019b,s.36) (zaman görevinde).

için

(/-mAk/) **için**

“Benim yaşta olanlar **çökmek için** bir şeye tutunmak ihtiyacındadırlar.”
(Tanpınar,2018,s.260) (neden görevinde).

(/-mAsI/) **için**

“Fakat **tutması için** böyle bir üniforma bana şart görünüyor.”
(Tanpınar,2010,s.248) (neden görevinde).

kadar

(/-(y)AcAk/) **kadar**

“*Âdeta görmek fırsatını bulamayacak kadar değişiyordu.*” (Tanpınar,2010,s.289) (miktar görevinde).

(/-DIĞI(n)/) kadar

“*Bu Mümtaz'ın bitmeyen şarkısıydı: İstedğin kadar onlarla flört yap.*” (Tanpınar,2019a,s.180) (karşılaştırma görevinde).

/-ken/

“*Ata Molla bir akşam halasından bahsederken " ısırdığı yerin acısı bir daha geçmezdi.*” (Tanpınar,2019b,s.72) (niteleme görevinde).

ki

“*Esasen Halit Ayaracı'nın ısrarıyla ecdadın riyazî bilgilere olan merakı üzerinde o kadar geniş tafsilât vermiştim ki Ahmet Zamanî'nin keşfi, kendiliğinden herhangi bir hesap ameliyesinin en tabii neticesi oluyordu.*” (Tanpınar,2010,s.249) (neden görevinde).

/+(y)IA/

/(-mAk)+IA/

“*Kedilerin yahut insan terbiyesine hiç alışık olmayan bir çöl veya orman hayvanının koklama hissi gibi bir his onda gelişmişti ve bu hayvanlar nasıl eşyada sadece koklamakla birtakım hassalar keşfederlerse, Macide de dinleyerek insanlarda öyle manevi hassalar keşfeder, ona göre kıymet biçerdi.*” (Tanpınar,2019a,s.204) (niteleme görevinde).

“*Herhangi bir dikdörtgenin kenarlarına rakamlar koymakla hiçbir şey elde edemezdim.*” (Tanpınar,2010,s.350) (neden görevinde).

/(-mAsI)+(y)IA/

“*Diyebilirim ki, bizzat iyilik dahi, ancak ceza görmesi ve ayıplanması icap eden bir kötülüğün bulunmasıyla kabildir.*” (Tanpınar,2010,s.18) (zaman işleviyle).

/(-mAk)+(y)IA berâber/

“*Binaenaleyh, gerçeği bu olmakla beraber, çünkü o da maddî şartları sadece iradesiyle yenmişe benziyordu, yeni kurulmuş bir müessesede, bilhassa bu kadar masraflı bir işin büsbütün de parasız yapılamayacağını, yapılırsa bile bu iş için sarf edilecek iradenin çok pahalıya mal olacağını en münasip dille, yani karşısındakinin fikrini daima doğru bula bula tekrar hatırlatmağa çalıştı.*” (Tanpınar,2010,s.260) (birliktelik görevinde).

lâkin

“Bu gece aksilik oldu, çok müteessirim... **Lâkin** ne yapalım ki bu aile toplantısında konuşmayı yeğenim evvelden vaat etmişti.” (Tanpınar,2010,s.328) (karşıtlık görevinde).

/-mAdAn/

“Halam **hiç ses çıkarmadan** yerinden kalktı ve masanın başına geçti.” (Tanpınar,2010,s.282) (niteleme görevinde).

-mAdAn (...) evvel/

“**Yatmadan evvel** bir ara Zehra’yı gördüm.” (Tanpınar,2010,s.286) (zaman görevinde).

mâdem ...

“**Madem** baba oğul gibiyiz... Emine ile bu baba oğulluk bir düğüm daha kazanacaktı.” (Tanpınar,2010,s.79) (karşıtlık görevinde).

/mİ/

“**Babam eline biraz para geçmesini ümit etti mi** ondan bahseder, sonra lafını ettirmezdi...” (Tanpınar,2010,s.101) (zaman görevinde).

/-sA+/

“**Mamañih pek merak etme; bugün ilk defa oluyor**sa ehemmiyeti yok.” (Tanpınar,2019a,s.255) (ihtimal görevinde).

/+(n/y)A ... -(A/I)r)-sA+ ...-sIn/

“O zamana kadar, “**Her ne pahasına olursa olsun** saklayacağım ve arttıracacağım!” diyen ve evinin kömürlüğünü bir banka kasasına çeviren halam sanki o gün, “Hayır ne saklayacağım ne de arttıracacağım.” (Tanpınar,2010,s.67) (kesinlik görevinde).

(eğer) /-sA+/ (eğer)

“**Eğer bu cinsten bir yardım olmasa** o kadar kısa bir zamanda böyle karışık işin haline imkân var mıydı?” (Tanpınar,2010,s.162) (ihtimal görevinde).

/(-mAktAn)-sA+/

“Halbuki otuz beşine geldiği hâlde hâlâ doğru dürüst yatmasını öğrenmediği için **onunla bir yatakta yatmaktansa**, ayaklarımı sofadaki sedirin uzunluğuna uydurarak, orada kurulmayı tercih ederdim.” (Tanpınar,2010,s.182) (karşılaştırma görevinde).

/-mAk üzere/

“Tam üzerime doğru atılmak üzere iken yorgunluktan yahut da kanı görmesi asabını bozduğu için olduğu yerde durdu. Nerdeyse düşecekmiş gibi bütün vücudu titriyordu.” (Tanpınar,2010,s.279) (neden görevinde)

2.1.2. BİRLEŞİK ZARFLAR

Birleşik zarflar; en az iki sözcükten oluşan tek bir kavramı karşılayan “birçok, birdenbire, bugün, herhalde, niçin, nasıl vb. birleşik yapıda belirteç olarak kullanılan sözlere dir. (Sayal,2009:50)

Diğer bir ifadeyle birden çok sayıda eş görevli türemiş zarfın birleştirilmesiyle oluşturulmuş zarflardır. Bunların çoğunluğu ikilemeli zarflar biçimindedirler. Birleşik zarfları belirlerken özellikle zarf öncesi yapılarıyla birleşik kelime özelliği gösteren ve zarf olarak kullanılabilen dil birliklerine dikkat etmek gerekir. Aksi halde kelime grubu ve cümlecikten oluşan yalın zarflarla karıştırılabilir. Örneğin: “*tıkır tıkır.*” kelime grubu, zarf öncesi işleviyle yansımali bir ikileme ismi, “*...gelir gelmez ...*” ise ikileme biçiminde bir sıfat cümlecigiğidir ve her ikisi de birer yalın zarftır. Buna karşılık., “*...yıllarca bizim tarlalarımızı süre süre...*”, “*...arada-sırada...*”, “*...otura-kalka...*” vb ikilemeli örnekler ikişer tane, türemiş, benzer yapıli zarfın birleştirilmesi/tekrarı yoluyla oluşturulmuş birleşik zarf örnekleri olarak gösterilebilir. Birleşik zarf yapıları, daha çok hal ve zarf-fiil ekleriyle kelime, kelime grubu, cümleciklerden oluşturulan zarfların tekrarı veya birleşimleri olarak karşımıza çıkmaktadır. (Karpuz,2013:s.81)

2.1.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Zarflar

a. {[K+Ø] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Zarflar

*“O istediği yerde durur, **bazen** hiç fren kabul etmez, vitesleri kendi kendine değiştirir, **bazen** doludizgin yürürdü.”* (Tanpınar,2019a,s.102) (zaman görevinde).

2.1.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Zarflar

a. {[K+Z] + [K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Zarflar

... /+(y)IA/... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

*“Üç gün sonra **ikramiyesiyle, piyangosuyla, zamanlarıyla, tenzilâtıyla** nakit ceza usulümüz bütün bir sistem olmuştu.”* (Tanpınar,2010,s.302) (birliktelik görevinde).

b. {[Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Zarflar

... /-(y)Ip/ ... /-(y)Ip/

“İç içe girmiş, dinlenen bu hayvanlardan biri silkinince, hepsi birden harekete geçiyor, küçük çan sesleri, nöbetçilerin bağırırları, küçük bir rüzgârın ve sessizliğin kim bilir nerelerden, hangi uzak dağların eteğinden, ıssız vadilerden, **insansız kalmış köylerden toplayıp, odalarını aydınlatan isli lambanın etrafına getirip** yığıldığı bozkır gecesini, onun sessizliğini, gurbet duygusunu bozuyordu.” (Tanpınar,2019a,s.28) (niteleme görevinde).

c. {[Cck+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Zarflar

... +gibi ... /+(n)CA/

d. {[Kgr+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Zarflar

... /+(n)DA/ ... /+(n/y)A/

“Fakat saadeti bir yük gibi taşıyoruz ve bir gün farkında olmadan **yolun bir ucunda, bir köşeye bırakıverir.**” (Tanpınar,2019a,s.222) (yer ve yönelme görevinde).

e. {[K+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Zarflar

... /+(n)CA/ ... /+(n)CA/

“Bu ancak muharebe meydanlarında, insanlar toptan, **binlerce, on binlerce** oldukları zaman olabilir.” (Tanpınar,2019a,s.378) (miktar görevinde).

2.1.2.3. Yalın + Türemiş/Türemiş + Yalın Yapılı Birleşik Zarflar

a. {[K+Z] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Zarflar

... /+(n)DA/ ... +Ø

“Eskiden, **altı yıl evvel de böyle derdim.**” (Tanpınar,2010,s.199) (sıralama görevinde).

2.2. İŞLEVLERİ BAKIMINDAN ZARFLAR

Zarflar sıfat, zarf, fiilimsi ve fiilleri açıklar. Yani bunlar Türkçe dilbilgisinde diğer dilbilgisi sınırlarını açıklayan söz ve söz öbeklerinin oluşturduğu ayrı bir dil sınıfı kurmuştur. Dilbilgisinde adları açıklayan sözcük ve söz öbekler, sıfat sınıfını; sıfatı ve diğer sözcükleri açıklayan sözcük ve öbekler zarf sınıfını oluşturur. (Bozkurt,1995:281)

- Zarflar sıfatları etkiler:

“Ayşe çok güzel bir kızdır.” İfadesindeki *güzel* kelimesi *kız* kelimesinin sıfatıdır. *Çok* kelimesi ise sıfat olan *güzel* kelimesinin derecesinin belirterek zarf görevinde kullanılır.

- Zarflar; kendisi gibi zarf olan söz öbeklerinin etkiler.

“Telefon hayli yüksek duruyor” cümlesindeki *dur-* fiili *yüksek* zarfıyla belirtilmiştir. *Hayli* sözcüğü *yüksek* sözcüğünün miktarının belirterek onun zarfı olmuştur.

- Zarflar; cümlede eylemleri etkiler:

“Öğrenci okula erken gidecekti.” Cümlesindeki *git-* fiili zaman yönünden erken sözcüğü belirtmiş ve zarf olmuştur.

- Zarflar cümlede fiilimsileri etkiler.

“Aramızda sesi güzel olan bir öğrenci var.” Cümlesindeki *olan* sözcüğü bir sıfat-fiildir. *Güzel* sözcüğü sıfat-fiil olarak kullanılan *olan* sözcüğünü belirterek zarf olmuştur.

2.2.1. TEK İŞLEVİLİ ZARFLAR

Tek işlevli zarflar, alfabetik sıralamayla *benzetme*, *birliktelik*, *doğrulama*, *ekleme*, *görelilik*, *gösterme*, *ihtimal*, *karşılaştırma*, *karşılıklılık*, *karşıtlık*, *kesinlik*, *miktar(miktar/azlık-çokluk)*, *niteleme(hal/durum)*, *neden*, *sınırlandırma*, *sıralama*, *şart*, *tekrar*, *vasıta*, *yeterlik* ve *zaman* olarak ayrılmaktadır. Bu bölümde tek işlevli zarfları Ahmet Hamdi Tanpınar’ın romanlarında geçen örneklerle açıklanmıştır.

2.2.1.1. NİTELEME ZARFLARI

Niteleme zarfları fiilin, fiilimsilerin yapıma/olma niteliklerini ve durumlarını bildirmek için kullanılırlar. Niteleme anlamı bildiren bütün kelime, kelime grubu ve cümlecikten oluşan isimler, doğrudan yahut ek ve edatlarla zarflaşmış biçimleri niteleme zarfı olarak kullanılırlar. Dilbilgisiyle ilgili eserlerde *niteleme* adı yanında, *hal*, *durum* ve yanlış olarak *nasıllık-miktar* adları kullanılmıştır.

Niteleme zarfları; fiil ve fiilimsilerin nasıl yapıldığını belirten zarflardır. Tek kelime ya da kelime grubu halinde olabilir.

2.2.1.1.1. Tekli Niteleme Zarfları

2.2.1.1.1.1. Yalın Niteleme Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Niteleme Zarfları

aç (kal-/yatıp kalk-) Birleşik fiilde.

*“Meğer ki dünyanın en kıt nimeti olsun ve bir tek insan onunla şöyle iyice karnını doyurmak istedi mi etrafındakiler mutlak surette **aç kalsınlar.**”* (Tanpınar,2010,s.21).

*“Sofanın ve odaların kapısında daha yırtık, daha renkleri atmuş, fakat dışarıya karşı yine eskisi kadar kapalı aynı perdeler sarkıyor, duvarlarda aynı levhalar **asılı** duruyordu.”* (Tanpınar,2010,s.77).

ağır (gel-) Birleşik fiilde.

*“Yavaş yavaş oğlunun kendisine bu kadar **ağır gelen** bu düşüklükleri, bu göze girme teşebbüslerini her hangi bir menfaat için yapmadığı, bunun doğuştan bir çalışkanlık olduğunu anlamıştı.”* (Tanpınar,2019b,s.34).

borçlu

*“Gerek makette gerek merdiven meselesinde Doktor Mussak’a neler **borçlu olduğumu** yukarıda söylemiştim.”* (Tanpınar,2010,s.359).

belirsiz

*“İnsanın düpedüz yokluğu idi bu! Bununla beraber, kapalı gözleriyle, yarı açık dudağıyla, **belirsiz** nefes alışıyla ve bilhassa kendisi olmayışıyla ne kadar güzeldi.”* (Tanpınar,2010,s.288).

dolu

*“Selim galiba zannettiğimizden çok daha **dolu** yaşıyor.”* (Tanpınar,2018,s.245).

dul (kal-) Birleşik fiilde.

*“**Dul kaldığı** zaman ahbabımız avcı Naşit Beyle evlenmesi için çok ısrar etmişti. Fakat çirkinliğine iyiden iyiye kani olan halam, bu fikre hiç yanaşmamış, “Ben paramı yedirecek adam aramıyorum” demişti.”* (Tanpınar,2010,s.61).

garip

*“O kadar **garip** olurdu ki.”* (Tanpınar,2019a,s.195).

güç

*“Böyle vaziyetlerde kimseyi incitmeden konuşmak ne **güç** oluyordu.”* (Tanpınar,2010,s.89).

habersiz

“Zehra’nın ayakta, öpmesi için elini uzatmasını beklediğinden **habersiz**, yere çömelmiş eski saatimize bakıyordu.” (Tanpınar,2010,s.124).

hor (gör-)

“Ayağımıza kadar gelmiş bu kısmeti beğenmediğim, **hor gördüğüm**, nazlandığım için şimdi pişmandım.” (Tanpınar,2010,s.189)

hoş(gel-) Birleşik fiilde

“Filhakika kadranın üstündeki kapı açılmış ve Hamdi Beyin tablolarında görülen ihtiyar derviş kılıklı bir adam dışarıya çıkararak, “**Hoş geldiniz**” diye bağırması, sonra derhal içeri girmişti.” (Tanpınar,2010,s.321).

iyi

“Elbette birinden biri **iyi** gelecek ve ben de etrafımdakilere benzeyecektim.” (Tanpınar,2010,s.325).

“Nasıl, diye sordu, konferansınız **iyi** geçti mi?” (Tanpınar,2010,s.328).

kibar (davran-) Birleşik fiilde.

“Fakat karşısındaki de doğrusu istenirse Sultan Aziz’den daha az **kibar** davranmadı.” (Tanpınar,2010,s.232).

mahzun

“Bunların arasında komşumuz sayılan Yedigelin Emine Hanım, üç sene peşinden koştuktan ve o kadar yalvardıktan sonra, elimdeki piyango biletini şöyle mübarek eliyle bir tutmuş, “Haydi, demişti, çok yalvardın, kalbim **mahzun** oldu.” (Tanpınar,2010,s.211).

meraklı

“Salih’in felsefeye ne kadar **meraklı** olduğunu bilir misiniz?” (Tanpınar,2018,s.169).

nasıl

“İnsan birisini bu kadar severse **nasıl** darılır? diyordu.” (Tanpınar,2010,s.161).

“Fakat, bir insan tek başına bu kadar çok, bu kadar terbiyeli, kaçmasını, değişmesini, sinmesini bu kadar iyi bilen bir düşmanla **nasıl** mücadele edebilirdi!” (Tanpınar,2010,s.145).

onsuz

“İhsan **onsuz** kalmağa tahammül edemezdi.” (Tanpınar,2019a,s.204).

öyle

“**Öyle** olduğu hâlde günün birinde, hem de tabanca ile intihar etmişti.” (Tanpınar,2010,s.166).

pervasız

“İsmail Molla beyin çok ölçülü olmakla beraber, bir yandan da **pervasız** olan mizacı, her türlü entrikanın dışında -hiçbir zevkini ihmal etmemek şartıyla o sağlam yaşayışı çoktandır dikkati çekmişti.” (Tanpınar,2019b,s.27).

rahat

“Her gece, ölüm terleri 'içinde, yatağından kalkar, sabaha kadar onları düşünür, sabahleyin Bedestene kadar gidip onları yerinde görmeden **rahat** etmezdi.” (Tanpınar,2019b,s.138).

sapsarı

“Böyle zamanlarda Sabiha'nın vücudu katılaşır yüzü **sapsarı** kesilir izle, gözleri herkesten gizlenirdi.” (Tanpınar,2005,s.27).

şaşkın

“Hepsi birden **şaşkın** güldüler.” (Tanpınar,2019a,s.311).

sensiz

“Bırak ki ben **sensiz** dünyada yaşayamam!” diye cevap vermişti.” (Tanpınar,2010,s.306).

serin

“Ondan sonra yazın o kadar **serin** olan taşlık gelirdi.” (Tanpınar,2019a,s.75).

sessiz

“Bu **sessiz** olur ve çok defa yarı yolda kalırdı.” (Tanpınar,2019a,s.17).

sevimli

“Müşteri yahut müracaat sahibi ile meşgul olurken Ayarlama Enstitüsü'nün asıl İçtimâî gayelerini ona anlatması icap eden bu genç unsurların zeki, **sevimli** ve konuşkan olmaları da lâzımdı.” (Tanpınar,2010,s.247).

tam

“Kendisini işine **tam** vermek için memuriyetini bile bıraktı...”
(Tanpınar,2010,s.273).

uyanık

“Bu yüzden, yenilik taraftarı Paşalar, bu kuvvetin başka ellere geçmemesi için çok **uyanık** duruyorlar, onu hem başıboş bırakmıyorlar hem de bu kontrol sayesinde bu kuvvetin kendi fikirleri aleyhinde bir hareketinden çekinmiyorlardı.” (Tanpınar,2019b,s.74).

yabancı

“Zaman denen şeyin bu kadar eşyanın ve ihsasların kendisi olduğunu ve insana böyle **yabancı** geldiğini hiç görmemişti. ” (Tanpınar,2018,s.262).

yalnız

“Seyahati seviyorum ama, ne yapayım, kocamı **yalnız** bırakamam...”
(Tanpınar,2010,s.275).

yorgun

“Babamın zoru ile birkaç defa hanımının ziyaretine giden annem, her defasında eve bu kalabalıktan başı dönmüş, **yorgun** ve bitkin dönmüştü.”
(Tanpınar,2010,s.37).

yorgun (düş-) Birleşik fiilde.

“İlerlemiş saatin, sessizliğin, hazdan **yorgun düşmüş** sinirlerin, yalnızlığını daha koyu, daha tahammül edilmez yaptığı bu dönüşlerde, Mümtaz'ın içinden geçenleri Nuran çok defa bilmezdi.” (Tanpınar,2019a,s.222) .

Zor

“Evi **zor** geçindiriyorum...” (Tanpınar,2010,s.102).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Niteleme Zarfları

acele acele

“Nuran biraz da bu güzel akşamı ve onun etrafına getirdiği hatıra sıcaklığını kurtarmak için **acele acele** cevap verdi.” (Tanpınar,2019a,s.257).

acı acı

“Ara sıra ona bakar ve bir zamanlar hayat yolunda ne kadar acemi olduğumu **acı acı** düşünürüm.” (Tanpınar,2010,s.284).

(daha) açık

“Fakat sular yakından **daha açık** görünüyordu.” (Tanpınar,2019a,s.142).

adım adım

“Hattâ çok güçlkle ve **adım adım** oldu.” (Tanpınar,2010,s.212).

ağır ağır

“Sırtındaki eski avcı ceketini atmış, bal rengi pardösüsü, altın saplı bastonu ile **ağır ağır**, tanığı olduğumuz hâdisenin, yani oraya kadar gelişinin ehemmiyetini herkese anlatan adımlarla yürüdü.” (Tanpınar,2010,s.70).

alev alev

“İnbiğin içinde Emine, gözleri korkudan açık saçları **alev alev** tutuşmuş, yalvarıyordu.” (Tanpınar,2010,s.121).

apaçık

“Birdenbire beyaz bulut değişti. Emine'nin başı, saçları kükürtlü rüzgârda yarı tutuşmuş gibi dudakları solgun ve gözleri **apaçık** göründü.” (Tanpınar,2010,s.120).

avaz avaz (söyle-) Birleşik fiilde.

“Kucağımda halamın şalı, yelpazesini, saplı dürbünü, dış salonun arkasındaki odada büyük baldızımın **avaz avaz söylediği** şarkıları dinlemeğe gittim.” (Tanpınar,2010,s.331).

ayrı ayrı

“Muhakkak ki, hepsine **ayrı ayrı** bağlanmışım.” (Tanpınar,2010,s.110).

başboş

“Birkaç gün sonra Selimiye Kışlası'nın etrafında kızgın güneş altında **başboş** gezdiler.” (Tanpınar,2019a,s.179).

(daha) **beter**

“Aksi takdirde dünya her an **daha beter** olur.” (Tanpınar,2019a,s.306).

bir bir

“Yaz başında Ada'daki lokantada konuştukları şeyler, Suat'ın jestleriyle, alaycı ve yıkıcı gülüşleriyle ve her şeyi affettiren o garip bakışlarıyla **bir bir** hatırına geliyordu.” (Tanpınar,2019a,s.237).

birer birer

“Saçlarının topuzunu kendi elleriyle çözdü, firketelerini kendisi **birer birer topladı.**” (Tanpınar,2019b,s.58).

bomboş

“Mekteplerin hemen hemen **bomboş** olduğu, neredeyse araya simsar koyarak, mükâfat vaat ederek öğrenci aradıkları bir zamanda, hiç olmazsa dışardan en mütevazısı gibi görünen bu mektebi acaba neden seçmiştiler?” (Tanpınar,2010,s.79).

cıvil cıvil

“Ve bu nasihati dinleyen hayat, her üzüntünün üstünde **cıvil cıvil** ötüyordu.” (Tanpınar,2019a,s.33).

(daha) çabuk

“Böylece Nuri Efendinin sayesinde zamanına tekrar sahip olan insan sanki darıldığı karısı ile daha kolay barışabilir, çocuğu **daha çabuk** iyileşirmiş yahut hemen o gün borçlarından kurtulacakmış gibi sevinirdi.” (Tanpınar,2010,s.32).

çırılçiplak

“Bunun böyle olması için boğazıma sarılmasına, soyunup **çırılçiplak** orta yerde takla atmasına hiç ihtiyaç yoktu.” (Tanpınar,2010,s.216).

(çok) iyi

“Mümtaz, o günü çok iyi hatırlardı.” (Tanpınar,2019a,s.39).

dalga dalga

“Eserin kumaşı **dalga dalga** açıldıkça Mümtaz bu inkıraz dehasının ne olduğunu anladı.” (Tanpınar,2019a,s.286).

“Kendisini tanıdığım zamanlarda bu dargınlık şahsiyetinden **dalga dalga** akıyordu.” (Tanpınar,2010,s.99).

damla damla

“Bir çocuk ısrarıyla evin bünyesi içinde bu oda, yıllar boyunca, acayip varlığıyla yavaş yavaş, efsanevi bir meyve gibi, otuz yılın içinde **damla damla** meydana gelmişti.” (Tanpınar,2019b,s.14).

delik deşik

“Çünkü gündüzleri, sadece yosunlu, rüzgarın, yağmurun sünger gibi **delik deşik** ettiği taş parçaları olan kayalar, bu saatte birdenbire canlanırlar, birdenbire, kudretleri ve cüsseleri insanın çok üstünde, talih gibi susan ve yalnız varlıklarının içimizdeki aksiyle konuşan bir yığın hayal varlık, Mümtaz'ın etrafını alırdı.” (Tanpınar,2019a,s.34).

delik deşik (et-) Birleşik fiilde

“Başta benim yazdığım “Şeyh Ahmet Zamanî ve Eseri” adlı kitap olmak üzere bütün çalışmalarımızı **delik deşik ettiler.**” (Tanpınar,2010,s.13).

“Bu yüzden kendine ait her şeyi üzerinde durduğu ve derinleştirdiği için çok ciddiye alıyor etrafındakileri ise en zalim dikkatlerle **delik deşik ediyordu.**” (Tanpınar,2005,s.27)

derin derin

“Kadehi eline aldı, **derin derin** baktı.” (Tanpınar,2019a,s.301).

dik dik

“Abdüsselâm Bey yüzüme **dik dik** baktı.” (Tanpınar,2010,s.86).

doğru dürüst

“Kendisine gelince memlekete döneli iki sene olduğu hâlde henüz ona **doğru dürüst** psikanaliz metodunu tatbik etmek fırsatını bile vermemişlerdi.” (Tanpınar,2010,s.100).

dolu dizgin

“Bilhassa bizim gibi üst üste inkılâplar yapmış, türlü zümreleri ve nesilleri geride bırakarak, **dolu dizgin** ilerlemiş bir cemiyette bu sonuncusuna, yani az çok siyasî şekline rastlamak gayet tabiidir.” (Tanpınar,2010,s.15).

düşünceli düşünceli

“Bununla beraber kızım odadan çıktıktan sonra bir müddet arkasından **düşünceli düşünceli** baktı.” (Tanpınar,2010,s.282).

eli boş (dön-) Birleşik fiilde.

“Hep **eli boş** dönüyorum.” (Tanpınar,2019a,s.360).

geniş geniş

“Onun gözlerini sıkı sıkı yumarak, avuçlarını **geniş geniş** açarak her gün birkaç defa fırlattığı bu felaket çılgınlığını bilmeyen hemen hiç kimse kalmamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.86).

(ne) güzel

“**Ne güzel** Türkçe konuşuyor değil mi? diye bana misafirimizin methini etti.” (Tanpınar,2010,s.328).

halka halka

“Başta padişahın asık yüzünden gelen ve **halka halka** etrafa yayılan bu neşesizlik eşyaya da sirayet etmişti.” (Tanpınar,2010,s.15).

harıl harıl

“Merakımı çeken; fakat bir türlü şöyle yakından dokunmak fırsatını bulamadığım yemek odasının saatini sökmüş, **harıl harıl** tamire uğraşıyordum.” (Tanpınar,2010,s.64).

hayâl meyâl

“Hatta Halit Ayarçı'nın son cümlesi üzerine. “Vaat et, yarın unutacak olduktan sonra...” diye düşündüğümü **hayal meyal** hatırlıyorum.” (Tanpınar,2010,s.221).

hayran hayran

“Mümtaz, bu ellerin hareketlerini ve yüzlerin dikkatini bir daha **hayran hayran** seyretti.” (Tanpınar,2019a,s.404).

hızlı hızlı

“Adile bu neşeli kavis ve iyi beslenmiş atların bahar sabahı keyfini şahsına karşı bir hakaret sayıp saymamak için bir müddet düşündü ve **hızlı hızlı**, topuklarını, zaten gevşemiş asfaltı adeta delmek ister gibi, sert sert basarak yürüdü.” (Tanpınar,2019a,s.102).

(en) iyi

“Hayri Bey arkadaşımız eski saatçiliğimizin tarihini belki **en iyi** bilen adamdır.” (Tanpınar,2010,s.261).

iyi kötü

“Öteden beri Cenab-ı Hakk'ın insanlara bu hayatı yazmak için değil, **iyi kötü** yaşamak için bahşettiğine inananlardanım.” (Tanpınar,2010,s.10).

kaskatı

“*Vücuda **kaskatı** kesildi.*” (Tanpınar,2010,s.317).

kıpkırmızı ((yüzü) k. kesil-) Birleşik fiilde.

“*Sıra biraz kenara konmuş son paketlere gelince, gözleriyle manalı manalı bakarak, “Onlar dursun” dedi. “Onların sahibi behemehal gelecek...”Emine’nin yüzü **kıpkırmızı** kesildi ve odadan çıktı.*” (Tanpınar,2010,s.86).

kolay kolay

“*Bu kitapla uğraştığım altı ay içinde Halit Ayarçı’nın disiplinini öyle benimsemiştim ki, **kolay kolay** her itirazı kabul edemezdim.*” (Tanpınar,2010,s.296).

öbek öbek

“*Eski tıp, cefir, ilm-i menafüülaza, ilm-i havas, ilm-i simya, ilm-i huruf, hulâsa, tiyatro diliyle, Seyit Lûtfullah’ın bütün repertuarı, sahaflarda **öbek öbek** yığılan yazma ve basma kitapların yarım ve biçare bilgileri onun için birdenbire çok mühim şeyler olmuştu.*” (Tanpınar,2010,s.119).

öyle bir

“*Erenler **öyle bir** hicap duydum ki, üç gün evden çıkmadım; bir ay da ehibbaya rast gelmekten korktum.*” (Tanpınar,2019a,s.277).

parça parça

“*Onları görür görmez içim merhametten **parça parça** oluyor, kendi iradesizliğime, talihime kızıyor, başımı saatlerce duvarlara çarpmak istiyordum.*” (Tanpınar,2010,s.142).

“*Bir gün evvelki temiz ve yarı mutlak çehreli kış manzarası, sağanakla düşen bir yağmurun altında **parça parça** eriyor.*” (Tanpınar,2019a,s.347).

“*İçim **parça parça** olmuştu.*” (Tanpınar,2005,S.67).

pekâlâ

“*Nasıl filân romancımızı Balzac’a öbürünü Zola’ya benzettilerse, sizi de başkalarına **pekâlâ** benzetirler.*” (Tanpınar,2010,s.271).

perde perde

“Gündüz hayatında, kavga zamanları, eğlence ve sinema hariç, o kadar sakin, tatlı surette tembelliğe müsait olan karım uykuya dalar dalmaz bir nevi cambaz kesilir, kolları, elleri, bacakları birdenbire çoğalır, imkânları genişler, bir örümcek gibi yüzükoyun yattığı yerden her nevi plastik danstan zenci ibadetlerine kadar **perde perde** yükselip alçalan bir hareket sar’asına tutulur, bu çoğalmış aza beni dört bir tarafımdan sarar, dürter, acayip terkipler hâlinde vücuduma yapışır, hoyrat itişlerle ayrılırdı.” (Tanpınar,2010,s.182).

pırıl pırıl

“O **pırıl pırıl** yandıkça sanki dokunduğu her şeyi güzelleştiriyordu.” (Tanpınar,2010,s.74).

rahat rahat

“Halit Ayarcı tekrar beni satın almağa karar vermiş gibi **rahat rahat** gözlerini yüzüme dikti.” (Tanpınar,2010,s.205).

“Kızım dizleri üzerinde **rahat rahat** yemeğe başladı.” (Tanpınar,2010,s.322).

sarmaş dolaş

“Onu dinlerken maddemizden ayrılıyor ve bu yüzden ölüm kendini bir uçta, bütün kainatla, mutabakat halinde idrakten ibaret bir hayatın önünde, onun tılsımlı aynası, güler yüzlü kardeşiyle **sarmaş dolaş** yaşayan mahzun yüzlü kardeşi oluyordu.” (Tanpınar,2019a,s.61).

(daha) sıkı

“Hepsi, çoktan beri bu anı, Suat'ın hayatına girişini bekliyorlarmış gibi birdenbire etrafını almışlardı ve yavaş yavaş onu o acayip dönüş içinde daha yakından, **daha sıkı** şekilde hiçbir kıvılcık imkanı vermeden sıkıyorlardı.” (Tanpınar,2019a,s.246).

sıkı sıkı

“Bu ruh hafifliği, bu pervasızlık ve alâkasızlık Emine ile evlendiğim günden beri **sıkı sıkı kapadığım** bir kapının yeniden açılmasıydı.” (Tanpınar,2010,s.96).

sımsıkı

“Ve ben tabii, doktorun emrini yerine getirememek korkusuyla derhal sıçrayarak uykudan uyanıyor, tekrar gözlerimi **sımsıkı** kapayarak onu asıl çehresiyle düşünmeğe başlıyordum.” (Tanpınar,2010,s.115).

sırtüstü

“Kanlıcadaki yalının rıhtımında şortla veya mayo ile gezinen, kayıkta rüzgâr ve yelkenle didişen, yahut kirpikleri kapalı, yüzü, derinliklerinde diriltici ve kokulu usarelerin dolaştığı bir meyve gibi sertleşmiş güneşte uyuyan, **sirtüstü** denizde yüzen, sandala tırmanan, konuşan, gülen, ağaçların tırtılını ayıklayan birçok Nuran'lar vardır ki, bir yığın benzetişle asırlar tecrübeleri arasından, eşlerini beraberlerinde Mümtaz'ın muhayyilesine getirirlerdi.” (Tanpınar,2019a,s.188).

simsiyah

“Halatlar gıcırıyor, ağızdan dolma toplar **simsiyah** gürlüyor, hücumlar, vaveylâlar arasında yangınlar büyüyordu.” (Tanpınar,2010,s.144).

şöyle bir

“Fakat kızının ve etrafındakilerin ısrarı karşısında, “Hiç olmazsa **şöyle bir** gezmiş oluruz” diye yola çıkmışlardı.” (Tanpınar,2010,s.158).

tabaka tabaka

“Sonra tekrar başlıyoruz, gene **tabaka tabaka** soyunuyoruz, tırnaklarımızla derimizi yüzer gibi bir şeyler daha atıyoruz.” (Tanpınar,2019b,s.91).

taş taş

“Hem **taş taş** yıkıyorsunuz! Amma niçin?” (Tanpınar,2010,s.338).

teker teker

“Fakat herkes gibi benim de az çok korkulu ve garip sayılabilecek rüyalarım vardı. Hatırimda kalanları **teker teker** anlattım.” (Tanpınar,2010,s.106).

(Bu kadar) telaşlı

“**Bu kadar telaşlı** olmasına hiç de şaşılmazdı.” (Tanpınar,2019a,s.141).

... türlü

başka türlü

“Fakat benimki **başka türlü** oldu. Karımın, çocuklarımda hayatında, kendi hayatımda onun cezasını çekiyorum.” (Tanpınar,2010,s.108).

upuzun

“Fatma kuyunun kenarında yerde **upuzun** yattıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.229).

yapyalnız/yapayalnız

“*Ve kendimi büyükçe bir meydanda, bir nevi bayram yerinde **yapayalnız** buldum.*” (Tanpınar,2010,s.289).

yavaş yavaş

“*Daha doğrusu bir reçel kavanozuna düşmüşüm gibi bütün ömrümce tatmadığım bir yığın tatlı serzenişler içinde **yavaş yavaş** boğuluyordum.*” (Tanpınar,2010,s.290).

yer yer

“*Bir yığın kül, kararmış direk, paslı demir, **yer yer** tüten duman, is ve çamur içinde işte bulduğumuz şey...*” (Tanpınar,2019a,s.329).

yığın yığın

“***Yığın yığın** saz,şairi görürsünüz...*” (Tanpınar,2018s.155).

yudum yudum

“*İhsan bardağını eline aldı ve **yudum yudum** içti.*” (Tanpınar,2019a,s.262).

yüzükoyun

“*Yatak, yumuşak, ince bir plaj kumu gibi bu **yüzükoyun** yatan kadın vücudunun şeklini alıyor.*” (Tanpınar,2010,s.202).

c. Cümlecikten Oluşan Yalın Niteleme Zarfları

“*Emin Bey, **İhsan'la -Erenler yine kayıpsın!..- diyerek selamlaştı.***” (Tanpınar,2019a,s.273).

“*Ayinin başladığı Mesnevi'nin ilk iki beytinde ferahfeza makamının bütün hususiyetlerini, aynı sarayın birbirinin aynı iki murassa cephesi gibi verdikten sonra, çok çeşitli, uzun bir seyahati andıran kavislerle bu makamı birkaç defa tekrarlıyor, sonra birdenbire hep aynı mimari motiflerini kullanmak şartıyla elde edilen ayrı ayrı terkiplere benzeyen bir yapıda onu **yavaş yavaş kendi benzerlerinde kaybetmiş** görünüyordu.*” (Tanpınar,2019a,s.283).

“*Bu maketlerden birini hürriyet ilanında, **hükümet dairesinin kapısının önünde süsleyerek koymuşlardı.***” (Tanpınar,2005,s.16).

2.2.1.1.1.2. Türemiş Niteleme Zarfları

Niteleme Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	-
/-(y)A/ (.../-/-(y)A/)	+	-	+
/+(n/y)A göre/	-	+	-
/-(y)ArAk/	+	+	+
/-(y)ArAktAn/ (hlk)	+	-	+
/-(y)AsIyA/	+	-	+
/+(n)CA/	+	+	-
/+(n)CaIk/	+	-	-
/+CAnA/(hlk)	+	-	-
/+CAsInA/	+	+	+
/+(n)DA	+	+	-
/+(n)DAn/	+	+	-
/-DIğIncA/	+	+	-
/-DıkçA/	+	-	+
/-DıktA/	-	-	+
diye	+	+	+
/+(y)en/ (Ar.)	+	-	-
-ek</-(y)ArAk/	-	+	-
(tıpkı....) gibi	+	+	+
/-(y)I/ (.../-/-(y)I/	+	-	-
/-(mAksIz)+(y)In/	+	-	+
/-(y)Inca/	-	-	+
/-(y)Ip/	+	+	+
ile	+	+	-
/-ken/	-	-	+
/+(y)lA/	+	+	+
/+(y)lAcIk/ (hlk)	+	-	-
+lan (hlk)	+	-	-
/-mAdAn/	+	+	+
/-mAklA/	+	-	+
/-mAk üzere/	-	-	+
/-sA+/	+	-	+

a. Kelimeden Türemiş Niteleme Zarfları

/+(n/y)A

boşa

“Deminden beri bu kucaklayıştan kurtulmak için Orhan'ın uzağında kalmağa çalışmış, fakat hikayesinin **boşa** gitmesinin verdiği şaşkınlıkla bu kavrayışa kendiliğinden teslim olmuştu.” (Tanpınar,2019a,s.299).

/-(y)A/

“Ses **diye** işte buna derlerdi.” (Tanpınar,2010,s.206).

/-AsIyA/

kırılasiya

“Haydarpaşa ve Sirkeci garları her gün, “Aman şunu bir görsek”, yahut “Olur şey değil, hakikaten de doğruymuş...” diyen) ve gülen, **kırılasiya** gülen insanlarla dolup boşalıyordu.” (Tanpınar,2010,s.19).

/+(n)CA/

açıkça

“Ben kendi hesabıma hafif bilgi dağarcığımla bu büyük âlimi hiçbir zaman **açıkça** tenkit cesaretini kendimde duymadım.” (Tanpınar,2010,s.49).

çılgınca

“Baldızımın her usul hatası **çılgınca** alkışlandı.” (Tanpınar,2010,s.221).

çocukça

“Bilhassa **çocukça** olduğunu bildiği halde okuduğumuz şeyler üzerinde bizimle konuşuyordu.” (Tanpınar,2005,s.42).

gizlice

“Yanında kimse olmadan sokağa adım atmayan adam şimdi zaman zaman, borç para bulmak için **gizlice** sokağa çıkıyordu.” (Tanpınar,2010,s.82).

hafifçe

“Bununla beraber şoförlük hocasının mesafe tayini nasihatlerini zihninden geçire geçire gidecekleri evin kapısıyla buldukları yeri ölçtü ve tekrar Adile'nin kolunu **hafifçe** okşamağa devam etti.” (Tanpınar,2019a,s.103).

“Masanın bir köşesine **hafifçe** yaslanmış, sakin ve alâkasız, beyhude sözlerle israf edilen zamana pek fazla fark ettirmeden acır gibi etrafına bakıyordu.” (Tanpınar,2010,s.260).

kısaca

“Ona evvelâ **kısaca** vakayı anlattım.” (Tanpınar,2010,s.100).

kolayca

“İhtiyar adam -kız kardeşinden başkalarına- istediklerini **kolayca** kabul ettiren cinsten olduğu için, evin bütün itiyatları çarçabuk kırıldı.” (Tanpınar,2019a,s.214).

öylece

“Nasıl hiçbir suretle dengi olmadığı Selma'nın bütün ömrü boyunca hayatına girmişse, onun da ölümüne **öylece** girmişti.” (Tanpınar,2010,s.305).

rahatça

“Bu demektir ki, umumî efkâra iyi niyetimizi göstermek için **rahatça** feda edebileceğimiz bir iki kişi lâzımdır.” (Tanpınar,2010,s.246)

sıkıca

“Kalyoncu eriyle sevgilisinin planları gayet basitti : gece yarısından sonra herkes uyuyunca, kız bir bahane ile odadan dışarıya çıkarak aşığının gündüzden getirdiği erkek elbisesini giyerek bir köşede bekleyecek, erkek de Nerkes Ayşe'yi **sıkıca** bağladıktan yahut öldürdükten sonra mücevherlere parayı alarak sıvıyacaklardı.” (Tanpınar,2019b,s.137).

“Babam gelirken, mahallemize gitmemi, kirada olan evimizi, komşuları görmemi sıkıca tembih etmişti.” (Tanpınar,2005,s.12).

yavaşça

“Sonra Leylâ iki yatağın arasında ayakta ne yapacağını düşünürken, çünkü büyü kannem orada değildi, Nail **yavaşça** içeriye girmiş, balıkçı Hüseyin'i vurmuşlar, haydi, demişti.” (Tanpınar,2018,s.162).

“Tekrar bir sessizlik oldu, sonra **yavaşça** ilâve etti.” (Tanpınar,2010,s.258).

/+cAsInA/

“Üçüncü ve belki en büyük şartının tıpkı tıpkısına Nuran'a benzemek, Türkçeyi onun gibi **teganni edercesine** konuşmak, karşısındakine onun gözlerinin ısrarıyla bakmak, kendisine hitap edildiği zaman kumral başını onun gibi sallayarak konuşana dönmek, elleriyle aynı jestleri yapmak, konuşurken bir

müddet sonra kendi cesaretine şaşırarak öyle kızarma, hiçbir özenisiz, telaşsız, büyük ve geniş, suları, dibi görünecek kadar berrak, bir nehir gibi hayatın ortasında hep kendi kendisi olarak sakin, besleyici akmak olduğunu o gün değilse bile, o haftalar içinde öğrendi.” (Tanpınar,2019a,s.81).

koşarcasına

*“Bununla beraber, âdeta **koşarcasına** yürüyordum.” (Tanpınar,2010,s.122).*

/+(n)DA/

ayakta

*“Zehra’nın **ayakta**, öpmesi için elini uzatmasını beklediğinden habersiz, yere çömelmiş eski saatimize bakıyordu.” (Tanpınar,2010,s.124).*

boşlukta

*“Sağda kenarda bir nar ağacıyla iki manolyanın çevirdiği **boşlukta** birini gördü.” (Tanpınar,2018,s.173).*

yüksekte

*“Bu suretle sağ taraf boşluğu sol taraftan biraz daha yüksekçe olacak, fakat her iki taraf da, somaki taştan kapının perde pervazına en yakın yerde bile insan boyundan biraz **yüksekte** asılacaktı.” (Tanpınar,2010,s.351).*

..... içinde

kayıtsızlık içinde

*“Öyle ki, dostça başladığımız gezinti hemen hemen tam bir **kayıtsızlık içinde** bitti.” (Tanpınar,2010,s.364).*

(ta) /+(n)DAn/

candan

*“Ve ilk defa beni **candan** öptü.” (Tanpınar,2010,s.357).*

içinden

*“Böylece Saat Evleri’nin uzun ve çetin münakaşası hiç farkında olmadan Halit Ayarcı’yı **içinden** yıkmıştı.” (Tanpınar,2010,s.362).*

kökünden

*“Fakat tam ertesi günü olan bir hâdise, aile hayatımızı **kökünden** sarstı, babamın hiddetine, annemin bitmek tükenmek bilmeyen şikâyet ve üzüntülerine büsbütün başka bir mecra verdi.”* (Tanpınar,2010,s.59).

toptan

*“Vakıa bu parmaklığı yerinden sökmüş olmakla bu binanın **toptan** ortadan kalkmasına biraz da ben neden olmuş olabilirim.”* (Tanpınar,2010,s.55).

yakından

*“Bense ta çocukluğumdan beri merakımı çeken; fakat bir türlü şöyle **yakından** dokunmak fırsatını bulamadığım yemek odasının saatini sökmüş, harıl harıl tamire uğraşıyordum.”* (Tanpınar,2010,s.63).

yavaştan

*“Arka sıralarda oturanlar daha ziyade ayakkabılarını ellerine eldiven gibi geçirerek **yavaştan** İstanbul'da yeni moda olan boks talimleri yapıyorlardı.”* (Tanpınar,2005,s.47).

/+(y)en/

lütfen

*“Sen kolumdan çıkar mısın **lütfen**?”* (Tanpınar,2018,s.231).

şahsen

*“Abdüselâm Bey, Seyit Lûtfullah, Nuri Efendi gibi bu semtte yaşamış, hele son ikisini birçoğunun **şahsen** tanıdıkları adamların hâtırası ise daha ilk adımında tazelenmişti.”* (Tanpınar,2010,s.129).

gibi

*“Fahir ise buzdanmış **gibi** duruyordu.”* (Tanpınar,2019a,s.91)

ile

*“Karım, dediğim gibi **sinema ile** tatmin oluyor, hayatımızın aksak taraflarına bakmıyordu.”* (Tanpınar,2010,s.148).

“İhsan yüzüme adeta Sabiha'nın bakışı ile baktı.” (Tanpınar,2005,s.104)

/+(y)İA/

*“**Arkadaşlarıyla** yangını söndürmeye gelmişti.”* (Tanpınar,2019b,s.140).

aşkla

*“Nuri Efendinin muvakkithanesinde saatin sırrına hayranlıkla, **aşkla** baktığım günler geçmişti.”* (Tanpınar,2010,s.72).

çıgllıklarla

“Ağacın dibinde en keskin **çıgllıklarla** ağlıyordu.” (Tanpınar,2005,s.30).

dikkatle

“Aksine bu fakir ve temiz salonda, geceki baloya hazırlık renkli kâğıt süslerin, Japon fenerlerinin altında sakin ve kibirli, önündeki tavuğu en usta bir cerrah gibi çatal ve bıçağıyla şaşmaz bir ameliye ile ayıklayarak, sadece bu işe verdiği **dikkatle** etrafından ayrılmış, hava boşluğundaki yerini sonuna kadar müdafaaya hazır duruyordu.” (Tanpınar,2018,s.258).

gururla

“Önümüzden birkaç yüz bin liralık servetin ve İttihat ve Terakkî nüfuzunun bir remzi gibi **gururla** geçti ve Abdüsselâm Beyin de bulunduğu odaya girdi.” (Tanpınar,2010,s.70).

hayretle

“İşin garibi herkesin onu bilmesi ve **hayretle** bakması idi.” (Tanpınar,2010,s.320).

heyecanla

“Halit Ayarcı, getirdiğim projeyi, daha doğrusu oğlumun çizdiği çok acemice planla, benim boş kibrit kutularından yaptığım acayip maketi büyük bir **heyecanla** karşıladı.” (Tanpınar,2010,s.357).

hırsla

“Sahaflar içi tenhaydı; daha kapıda eski Mısır Çarşısı'ndan sıçramış bir damla gibi küçük bir dükkan, eski zengin şarkın, kökü kim bilir nereye dayanan, hangi ölmüş medeniyetlere çıkan bir yığın geleneğin küçük ve sefil bir hulasası, tozlu kavanozlarda, uzun tahta kutularda, üstü açık mukavvalar içinde asırlarca faydasına inanılmış, kaybolan hayat ve sıhhat ahenklerinin biricik çaresi gibi bakılmış ot ve köklerini, peşinden o kadar **hırsla** koşulan, okyanuslar aşulan baharlarını teşhir ediyordu.” (Tanpınar,2019a,s.50).

hızla

“Bu **hızla** parmaklarım ve bütün elimin ayası yeni baştan ezildi.” (Tanpınar,2010,s.329).

hüzünle

“Yüzüme hakikaten ölmüşüm gibi öyle **hüzünle** bakma! demişti.” (Tanpınar,2019a,s.355).

kahkahalarla (göl-) Birleşik fiilde.

“O günleri bana anlatırken Ferhat Beyin bu çekingenliğine **kahkahalarla** gülerdi.” (Tanpınar,2010,s.38).

korkuyla

“Kendi kadın talihinin başına gelmiş orada **korkuyla**, isyanla titriyordu.” (Tanpınar,2018,s.227).

kuvvetle

“Aksi takdirde devrimizin büyük meselesi olan adalet ve haksızlık dâvalarını bu kadar **kuvvetle** benimsemez ve uğrunda böyle mücadele etmezdi.” (Tanpınar,2010,s.49).

nefretle

“Aralarında o kadar uzun bir yol vardı ki işte Atiye Hanım bu uzun yolu, kadın inadının zoruyla, kendisine karşı beslediği **nefretle** üç haftada geçivermişti.” (Tanpınar,2019b,s.15).

sabırsızlıkla

“Muhakkak ki büyük baldızım da günün şöhretli artisti sıfatıyla, marifetini göstermeğe çağırılacağı zamanı bekleyerek bir yerde yarış atlan gibi **sabırsızlıkla** eşiniyordu.” (Tanpınar,2010,s.291).

saygıyla

“Bir önündeki torbalara, bir de karşısında yepyeni çuha elbiseleri içinde kollarını kavuşturmuş, **saygıyla** bekleyen uşağına uzun uzun baktı. İşin garibi, Agop efendinin yüzünde hiçbir muzafferiyet alameti olmaması, hatta Paşasını böyle sıkıntı içinde bilmesinden gelen bir hüznle gözlerinin dolu dolu olmasıydı.” (Tanpınar,2019b,s.168).

sevinçle

“Eski ustam, mâni ortadan kalktığı için beni **sevinçle** karşıladı.” (Tanpınar,2010,s.79).

şaşkınlıkla

“Onun için hastanın gittikçe fenalaşan haline adeta **şaşkınlıkla** baktı.” (Tanpınar,2019a,s.377).

ümitle

“Size baldızım hakkında en ufak bir **ümitle** bahsettim mi?” (Tanpınar,2010,s.219).

vasıtasıyla

“Ecnebi bir âlimle, tercüman **vasıtasıyla** dahi olsa, bu kadar çetin bir bahiste konuşmak ve hiçbir suretle yaşamamış bir adama bir mezar bulmak zannedildiğinden güç şeylerdir.” (Tanpınar,2010,s.9).

zorla

“**Zorla** değiştiremeyiz ya!” (Tanpınar,2010,s.277).

/-mAdAn/

kıpırdamadan

“En iyisi hiç **kıpırdamadan** olduğum yerde kalmaktı.” (Tanpınar,2010,s.288).

düşünmeden

“Hünkarın beğendiğini bildiği arkadaşının ilmini, fazlını uzun uzadıya övdükten sonra, birdenbire «eslaftan kime benzetirsiniz ? diye bir sualle karşılaşınca, ayağına gelen bu fırsatı kaçırmak istememiş, hiç **düşünmeden**: «Kara Çelebizade Abdülaziz efendiye» cevabını vermişti.” (Tanpınar,2019b,s.49).

durmadan

“Hiç **durmadan** kendi kendime, “Ahmak mı, yalancı mı?” diye soruyordum.” (Tanpınar,2010,s.288).

/-mAkIA/

beklemekle (ömrü beklemekle geç-) Birleşik fiilde.

“Bu yüzden Mümtaz'ın günleri iki oda ile bir holün arasında tek başına **beklemekle geçiyordu.**” (Tanpınar,2019a,s.325).

/-sA+/

nasılsa

“**Nasılsa** sizi bana bıraktılar.” (Tanpınar,2010,s.100).

b. Kelime Grubundan Türemiş Niteleme Zarfları

/+(n/y)A/

... **başına**

kendi başına

“**Kendi başına** hiçbir manası ve kıymeti olmayan bir yığın hüküm vermekten başka neye yarar?” (Tanpınar,2010,s.219).

tek başına

“Bu dünyayı **tek başına** sana bırakmağa niyetim yok.” (Tanpınar,2019a,s.355).

yalnız başına

“Hatta parasını yerler korkusuyla tekrar evlenmeğe bile cesaret edememiş, on altı odalı koca konakta yarı deli bir ahretlik ve kendisi kadar sofu, hasis, üstelik de dedikoducu ihtiyar bir kalfa ile **yalnız başına** bir baykuş gibi yaşamıştı.” (Tanpınar,2010,s.60).

iç içe

“Daire **iç içe** iki odadan ibaretti.” (Tanpınar,2010,s.224).

kendi kendine

“Zavallı Türkiye **kendi kendine** ihanet eden adamların memleketi oldu.” (Tanpınar,2018,s.232).

sıkı sıkıya

“Beri taraftan Cemal Bey Selma ile münasebetimizi **sıkı sıkıya** takip ediyordu.” (Tanpınar,2010,s.302).

üst üste

“Daha yedi yaşında iken ilk karısından doğan kızından başka çocuk yüzü görmeyen ve **üst üste** üç evlenme, dört beş cariyeden sonra bu hususta bütün ümitleri suya düşen amcası İsmail Paşa, onu adeta zorla yanına almış, kendi dairesinde büyütmeye başlamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.121).

/-(y)ArAk/

“Şifa Ayşe’ye **takılarak** ısrar ediyordu.” (Tanpınar,2018,s.237).

/+(y)CA/**... ardınca**

“Ve birbiri **ardınca** çılgınca alkışlandı.” (Tanpınar,2010,s.363)

boylu boyunca

“Mümtaz yukarıya annesinin yanına çıktığı zaman, demin gelen kadının on sekiz, yirmi yaşlarında bir kız olduğunu, annesinin yanına olduğu gibi **boylu boyunca** uzanmış, gözleri açık, yüzü adeta kaskatı, hıçkırdığını gördü.” (Tanpınar,2019a,s.29).

/+cAsInA/

“Bununla beraber, **âdeta koşarcasına** yürüyordum.” (Tanpınar,2010,s.122).

/+(n)DA/

... /+(n/y)In/ **altında**

“**Heybeli’nin çamları altında** yalancı dolmalarımızı yerken veya hazmederken saatlerce büyük kumandanın da benim gibi sele zeytininden hoşlandığını, kovboy filmlerine bayıldığını, daima sağ tarafına yatarak uyuduğunu ve ancak sabaha karşı horladığını anlattı durdu.” (Tanpınar,2010,s.149).

... **biçimde**

“Onlar en zarif ciltten, maroken taklidi cüzdana, en çıldırıcı ve pahalı kokuların, pudra ve tuvalet eşyasının kutularına kadar giden, itinalı ambalajları ile, her büyüklükte, **her biçimde**, her renkte, kimi adeta, -Ben bir fikir kadar faydalı ve o kadar kolay taşınırım!- diyen küçük, zarif ve cana yakın, kimi ağırbaşlı bir dost gibi her türlü güveni vadeden oturaklı şişeleriyle, kadife kadar parlak ve tüylü üst kağıtları, ayvacık tüyleri güneşte parlayan bir taze cilt gibi insana haz veren paketleriyle gündelik hayatımıza, hiç olmazsa şehirli ve cadde hayatına, kendilerine mahsus bir değişme getirmişlerdir.” (Tanpınar,2019a,s.170).

... **hâlinde**

“Kendisini ve bütün alemi **tek bir varlık halinde** görebilmenin sırrını.” (Tanpınar,2019a,s.180).

... **içinde**

“**Arkadaşlar içinde** Murat’la telefonda konuştuklarını iddia edenler bile vardı.” (Tanpınar,2010,s.152).

... **şekilde**

başka şekilde

“Bunu bizden evvel kimsenin düşünmemesi veya **başka şekilde** düşünmüş olması müspet olmasına mâni midir, sanıyorsunuz?” (Tanpınar,2010,s.243).

bir hamlede

“Bu iki dikkat ve keşifle bir zamanlar parlak şekilde kutlanan saat bayramlarımızın **ağırlık merkezi bir hamlede teşekkül etmiş oldu.**” (Tanpınar,2010,s.8).

/+(n)DAn/

hep birden

“**O gün, onu hısum, akraba hep birden** bir eski camiin avlusundaki küçük bir mezarlığa götürmüşler, orada henüz düzeltilmiş bir toprak yığını göstererek, annen burada yatıyor, demişlerdi.” (Tanpınar,2019a,s.39).

gibi

“**Konuşurken ağır bir yük taşıyormuş gibi** soluyor, rahatsız oluyordu.” (Tanpınar,2010,s.143).

ile

“**Sonra başını arkaya doğru eğerek elindeki sandalyeyi bir ayağı ile** tam burnunun ucuna oturttu ve iki yana açtığı kollarıyla muvazenesini araya araya odanın içinde yavaş yavaş gezinmeğe başladı.” (Tanpınar,2010,s.244).

/+(y)IA/

“Muhakkak ki **büyük baldızım da, günün şöhretli artisti sıfatıyla**, marifetini göstermeğe çağırılacağı zamanı bekleyerek bir yerde yarış atlan gibi sabırsızlıkla eşiniyordu.” (Tanpınar,2010,s.291).

“Nuri bey, **para hırsıyla** yaşayan insanlardan değildi.” (Tanpınar,2019b,s.126).

alçak sesle

“**Alçak sesle** Mahur Beste'yi, -hem ilk teklifte, rica bile etmeden! okumuş, Kandilli tepesinde sultani-yegâh bestesini dinletmişti.” (Tanpınar,2019a,s.146).

bu hızla

“**Bu hızla** parmaklarım ve bütün elimin ayası yeni baştan ezildi.” (Tanpınar,2010,s.329).

yüksek sesle

“Son zamanda kendimle **yüksek sesle** konuşmayı âdet etmiştim.” (Tanpınar,2010,s.196).

c. Cümlecikten Türemiş Niteleme Zarfları

/-(y)ArAk/

“*O yarı ayağa kalkarak son derecede haysiyetli bir tavırla selâmını aldı.*” (Tanpınar,2010,s.206).

“*Üçüncü günü akşamı, -nihayet kimseye hesap vermeğe mecbur değilim!- diyerek, Mümtaz'a telefon etti.*” (Tanpınar,2019a,s.149).

/(-mİş/- (A/I)r)+CA sInA/

“*Doktor vil kanfreyi bir ecdat ruhunu tatmin etmek istercesine tercüme etti.*” (Tanpınar,2019a,s.387).

/-DIkçA/

“*Ve o bağırdıkça bütün etraf onunla beraber nasıl coşuyordu!*” (Tanpınar,2010,s.331).

diye (de- + /-(y)A/) Bkz. /-(y)A/

“*Roma imparatorları, krallar, büyük diktatörler hep kendileri gibi düşünsünler diye eşyalarını dostlarına hediye ederlerdi.*” (Tanpınar,2010,s.17).

gibi

... /-(A/I)r/z gibi/

“*Dayımın sünnet hediyesi olarak verdiği saatle hayatımın ahengi biraz bozulur gibi oldu.*” (Tanpınar,2010,s.23).

“*Her akşam dükkanının kepengini indirdikten sonra küçücük masasının başına oturur, eline geçen parayı, yıllarca bu işte ustalaşan parmaklarıyla yoklar, küçük meşin çantasına "bugün de böyle geçti, der gibi hüzünlü bir ifadeyle, başını sallaya sallaya istif ederdi.*” (Tanpınar,2019b,s.130).

... /-(mİş) gibi/

“*Sabriye Hanım zihninden geçenleri anlamış gibi birdenbire sözü değiştirdi.*” (Tanpınar,2010,s.254).

“*İçindeki değişikliği fark etmiş gibi ısrar ediyordu.*” (Tanpınar,2005,s.172).

... /-(DIğI) gibi/

istediği gibi

“*Elli beşlik sevgilisini istediği gibi elinde oynatan, evin içinde herkesle senli benli olan aşığı ise, son zamanlarda evin kızlarından birini sevmiş, onunla birlikte kaçmayı kurmuştu.*” (Tanpınar,2019b,s.137).

... /-(Iyor) gibi/

“*Biraz evvel etrafa meydan okuyan Pakize âdeta gizlenmek istiyor gibi kardeşlerinin arasına sığınmıştı. Yalnız halam istifini bozmamıştı.*” (Tanpınar,2010,s.367).

/-(y)Ip/

“*Saat ona kadar, yarım saatten beri iki kanadı açık yemek odasının kapısında beklediğim hâlde **münakaşaları kesip** bir türlü davetlilerimizi içeriye alamamıştım.*” (Tanpınar,2010,s.367).

/-ken/

“*İki koltukla bir kanepenin arasına şöyle bir yerleştirilen yatak, o lavanta çiçeği kokan beyaz örtüler; sabahleyin kendisini "entarisini ala benziyor" şarkısını çalarak uyandıran adi masa saatinin tıkırtısı; **yerde yatarken** söndürdüğü küçük idare lambası, hepsi, hepsi gözünün önündeydi.*” (Tanpınar,2019b,s.56).

“*İskeleye inerken zihnimde hep Sabiha vardı.*” (Tanpınar,2005,s.159)

/-mAdAn/

“*Oraları düşündükçe farkında olmadan zair kesilirdi.*” (Tanpınar,2019b,s.57).

/-(mAk)IA/

“*O zamana kadar azar, takdir belâsı saatlere yalnız dışlarından bakmakla yaşamıştım.*” (Tanpınar,2010,s.29).

/-mAk üzere/

“*Esmâ sultan; sırf kendi nezareti altında yetiştirdiği, terbiyesine dikkat ettiği bu cariye, isterse, kardeşine hediye edebileceğini ima etmiş, fakat padişah, babaca bir iltifattan ileriye gitmemiş, **iki gün sonra da genç cariyeye verilmek üzere** bir elmas iğne yollamıştı.*” (Tanpınar,2019b,s.118).

2.2.1.1.2. Birleşik Niteleme Zarfları

2.2.1.1.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

a. {[K+Ø] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

çevik kudretli

“Bazen geniş sağırsını rüzgâra vermiş bir harp gemisi gibi zaman ve hâdiselerin denizinde **çevik ve kudretli** yüzer.” (Tanpınar,2017,s.3).

dasitanî muharip

“Ankara bana daima **dasitanî ve muharip** göründü.” (Tanpınar,2017,s.3).

rahat müstakil

“Bu hal, her sınıfı kendi hayatında, kendi zevkinde **rahat ve müstakil** bırakarak, mesut ederek, İkinci Meşrutiyet’e hatta biraz sonrasına kadar sürer.” (Tanpınar,2017,s.35).

b. {[Kgr+Ø] + [Kgr+Ø]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

(o kadar) **büyük**

[o kadar] **câzip**

“Bununla berâber her şeyi **o kadar büyük ve câzip** gösteren büyü artık gitmişti.” (Tanpınar,2017,s.7)

c. {[Cck+Ø] + [Cck+Ø]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

“Bu üçüncü gidişimde Erzurum’u **bir öncekine nispetle daha çok toparlanmış, gelişmiş** buldum.” (Tanpınar,2017,s.61)

d. {[Kgr+Ø] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

(gerçekten)

güzel müstesna

“Hayır, gelecek olanın genç ve güzel bir kadın olmasından memnundu ve Cavide’yi **gerçekten güzel ve müstesna** buluyordu.” (Tanpınar,2019b,s.20).

2.2.1.1.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... /-(y)A/... /-(y)A/

aka aka

“Bir hamlede yedi çocuk birden doğurmuş bir dişi kedi gibi yaptığı işten memnun, bütün uzviyetinden sevinç **aka aka** etrafımda dolaşıyordu.” (Tanpınar,2010,s.285).

baka baka

“Göztepe’deki köşke Behçet Bey’in karısının fotoğrafına **baka baka** Mahur Beste i okuyuşu gözlerimin önünden gitmiyordu.” (Tanpınar,2005,s.125)

döne döne

“Sonra yavaş yavaş süratimiz artmağa başladı ve bizim, Halit Ayrancı'nın, benim, halamın, Selma Hanım'ın, Cemal Bey'in bulunduğu çember mihverden fırladı ve imkânsız yüksekliklere doğru **döne döne** çıkmağa başladı.” (Tanpınar,2010,s.289).

düşe kalka

“Kim bilir belki de kısa entarisinin altından mavi donu o kadar zarif şekilde sarkan Halide'yi çiçek tarlalarından birinin ortasındaki güneş saatine öyle **düşe kalka** götüren ve orada iki eliyle taş abanarak düşünmesine neden olan Nuri Efendinin kendisidir.” (Tanpınar,2010,s.57).

güle güle

“**Güle güle** otursunlar, der, geçeriz...” (Tanpınar,2010,s.362).

istemeye istemeye

“Onun yerine paketleri istemeye istemeye ben taşıdım.” (Tanpınar,2010,s.85).

katıla katıla

“Her dönüşünde bir tanıdığa rastlıyor ve gülmekten **katıla katıla** selâmlaşıyorduk.” (Tanpınar,2010,s.289).

korka korka

“Yavaşça, **korka korka** gözlerini açtı.” (Tanpınar,2019b,s.139).

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/

içten içe

“Onun için babam, başına gelenlerin hemen hepsinden, **içten içe** biraz da alacaklısı addettiği bu saati mesul tutar ve onunla böyle her gün burun buruna yaşamaktan sıkılırdı.” (Tanpınar,2010,s.27).

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A kadar/

tepeden tırnağa kadar

“Agop Saatçiyan, evvelâ beni **tepeden tırnağa kadar** istihfaf ve merhametle süzdü, sonra, en enteresan yerimmiş gibi gözleri ayaklarıma dikildi kaldı.” (Tanpınar,2010,s.193).

... /-(y)Ip/... /-(y)Ip/

dönüp dolaşp

“*Hepsi dönüp dolaşıp ona geliyorlardı.*” (Tanpınar,2010,s.99).

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“*Onun dünyasında o kadar sevgiyle, imanla bağlı olduğu protestan ki-lisesini öğrettiği şekildeki uluhiyetten sonra en yüksek yeri altın işgal ederdi.*” (Tanpınar,2019b,s.127).

... /-mAdAn/... /-mAdAn/

“*Demek ki o Cemal Bey’i hiç anlamadan, ondan hiç şüphe etmeden, gözü kapalı ve biçare yaşamıştı.*” (Tanpınar,2010,s.257).

b. {[Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... /-(y)A/... /-(y)A/

... *konuşa konuşa*

“*Oraya buraya götürmeye, konuşa konuşa yüzünü , boynunu, dizlerini okşamaya başladı.*” (Tanpınar,2018,s.48).

... *bile bile*

“*İşte Mümtaz; hayatını baştan aşağı değiştirecek olan kadını bu şartlar içinde, böyle bir yalnızlıkta tanımıştı. Mümtaz alt salonda karanlığa gömülmektense, biraz rahatsız olacağını bile bile yukarıda oturmayı tercih ederdi. Fakat hangi İstanbullu bindiği vapurda kimlerin bulunup bulunmadığını merak etmez?*” (Tanpınar,2019a,s.81).

ürke ürke

“*Ertesi akşam içim ürke ürke evlerine gittim.*” (Tanpınar,2005,s.41).

... /-(y)ArAk/... /-(y)ArAk/

“*O zaman ne doktora ne eczacıya ne ilaca ne de herhangi bir şefkate ihtiyaç olmadan insanlar birbirlerine sokularak, birbirlerini kucaklayarak, birbirlerinin içine geçerek, birbirleriyle en hususi taraflarını paylaşarak ölürlerdiler.*” (Tanpınar,2019a,s.378).

“*İnsan burada balık avlayarak, kuş yumurtaları yiyerek pekâlâ yaşar.*” (Tanpınar,2018,s.48).

“*Doktor, gününün bütün boş saatlerini bu kiraathanenin masalarından birinde çantasını açıp kapayarak, tırnaklarını temizleyerek, hayattan ve memleketteki tembellikten şikâyet etmekle, psikanaliz anlatmakla, yahut etrafi dinlemekle geçiriyordu.*” (Tanpınar,2010,s.130).

... /-mAdAn/... /-mAdAn//

“Hiçbir şeye aldanmadan, kendimize yalan söylemeden, kendi yalanlarımıza, gölgelerimize tapmadan yaşamak...” (Tanpınar,2019a,s.398).

“Demek ki o Cemal Bey’i hiç anlamadan, ondan hiç şüphe etmeden, gözü kapalı ve biçare yaşamıştı.” (Tanpınar,2010,s.257).

... /-(y)ArAk/... /(-mAk)+IA/

c. {[K+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... /+(y)IA/ ... /+(n/y)A/

“Şimdi Nuran’la Mümtaz’ın getirdikleri yeni havada büsbütün başka bir insan gibi tekrar lüfere çıkıyor, deniz kenarına iniyor, sevdiği şeylerin bir kısmına uzaktan bakmağa razı oluyordu.” (Tanpınar,2019a,s.213).

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

... +yla

“Emin Bey bir gözü kudumünü çalmağa hazırlanan Tevfik Bey de tam bir neyzen bakışıyla ve aynı yavaş sesle cevap verdi.” (Tanpınar,2019a,s.281).

... /-sA+/ ... /+(y)IA/

nasılsa

... +le

“Çok defa kapalı duran bir dükkanın kepengi önünde, Rus işi semaver borusu, kapı topuzu, otuz sene evvel o kadar moda olan sedef bir kadın yelpazesinin dağınık parçaları, büyükçe bir saate mi yoksa bir gramofona mı ait olduğu kestirilemeyen birkaç alet, **nasılsa buraya kadar bölünmeden, parçalanmadan, gelmiş bazı şeylerle** birlikte yere serilmiş -kim bilir neyi? - bekliyorlardı.” (Tanpınar,2019a,s.58).

d. {[Kgr+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... +gibi ... /+(n)DAn/

gibi önlerinden

“Hemen her penceresi aydınlık, çok eski bir yalı, uzun zaman suda kalmış, bütün kesafetini kaybetmiş bir cisim **gibi önlerinden** geçti.” (Tanpınar,2019a,s.125).

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

... +le

vaktiyle

“Mevlevi **kıyafetiyle** eskiden çekilmiş bir resminizi **vaktiyle** görmüştüm.”
(Tanpınar,2019a,s.126).

e. {[Kgr+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

/-mAdAn/ ... /-(y)ArAk/

“Meğer ki, Nuran birbirinden ayrı olarak yaşanan bu anlam tecrübesini başka bir zaman kendisinde hazır bulsun ve farkında **olmadan hatırlayarak** yaşasın.”
(Tanpınar,2019a,s.218).

f. {[Cck+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... /-(y)ArAk/ ... +diye

“İsmail Efendi ona **bakararak** "üç güne kadar bir şeyin kalmaz, merak etme" **diye** söylendi.” (Tanpınar,2019b,s.148).

... +diye ... /+(y)IA/

“Hoş geldin kardeşim... **diye** bir şeyler kekelemek istedi ve titreyen **elleriyle** ceplerine, koynuna doldurduklarının hepsini teker teker çıkardı.”
(Tanpınar,2010,s.64).

... +gibi ... /+(n)CA/

...gibi sessizce

“Macide kumral saçlarını güneşte parlatarak ihtiyar adamın elini öptü; Mümtaz'a ve Nuran'a -birbirinize yakışıyorsunuz! - der **gibi sessizce** gülümsedi.” (Tanpınar,2019a,s.250).

... +gibi ... /+(y)IA/

“-Beni kendine benzetti... bir adım daha...- ve -Senin yüzünden bakalım başıma daha neler gelecek?..- der **gibi** genç kadına adeta **kinle** baktı.”
(Tanpınar,2019a,s.254).

g. {[Cck+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... /-(y)Ip/... /+(y)IA/

“Nezihe Hanım Emin’i baba mirasını **yiye tükettiği günlerin en karanlığında** elde son kalan sevgilisi bir **Rum kızıyla** — zavallı Emine ne hallere düşmüştü “. (Tanpınar,2018,s.154)

h. {[Kgr+Z] + [K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... /+(y)lA/ ... /+(y)lA/... /+(y)lA/

“Süleyman iki çocuğuyla ,karısı ve daima bü tün bir kabileyle ,başına yıkılan acayip sevgilileriyle her an sıkıntı içindeydi.” (Tanpınar,2019a,s.219).

i. {[Kgr+Z] + [K+Z] + [K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... /+(n)DA/... /-mAdAn/ ... /-(y)A/ ... /-(y)A/

iki diz üstünde durmadan

sallana sallana

Yıpranmış kitap ve isli lamba, kahvenin peykesine konmuş üstü mum lekeleriyle dolu, küçük ve tahtadan bir iskemlenin üzerindeydi ve adam bu rahlenin önünde, *iki diz üstünde, durmadan sallana sallana* hikâyesini okuyordu.” (Tanpınar,2017,s.48)

2.2.1.1.2.3. Yalın+ Türemiş/Türemiş+ Yalın Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

a. {[Kgr+Z] + [Kgr+Ø]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... /+(n/y)A/ ... +Ø

tek başına

.....

“Anafartalar ve Dumlupınar’ın kahramanı son muharebenin sabahında *tek başına, ağzında sigarası* bir tepeye doğru ağır ağır ve düşünceli çıkar. “

... /+(n)DAn/ ... +Ø

“Hepsi, çoktan beri bu anı, Suat'ın hayatına girişini bekliyorlarmış gibi birdenbire etrafını almışlardı ve yavaş yavaş onu o acayip dönüş içinde *daha yakından, daha sıkı* şekilde hiçbir kımıldama imkanı vermeden sıkıyorlardı.” (Tanpınar,2019a,s.241).

b. {[Kgr+Ø] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... +Ø ... /+(n/y)A/

.....

kendi kendine

“O zaman *kendi kendine* «Demek bu imiş» diye düşünmüşü.” (Tanpınar,2018,s.59).

c. {[Cck+Ø] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... +Ø ... /-(y)ArAk/

“*. Sanki bütün mevsimi, -lodosların yalancı yazına aldanarak- tembel tembel geçiren kış, birdenbire bu şubat sonunda, tam şark usulü bir hızla harekete geçmiş ve bütün ihmallerini birkaç gün içinde tamamlamağa azmetmiş gibi, fırtına, sis, kar, tipi, eline ne geçerse hepsini kullanarak şehri alt üst etmişti.*” (Tanpınar,2019a,s.344).

d. {[K+Ø] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Niteleme Zarfları

... +Ø ... +ile

nasıl

... *ile*

On beş sene sonra tekrar onunla karşılaşınca adetâ tanıyamamış hatta nasıl, hangi edep ile konuşacağını şaşırmişti. (Tanpınar,2019b,s.19)

2.2.1.2. ZAMAN ZARFLARI

Zaman zarfları, fiilin ve fiilimsilerin yapıma/olma zaman ve süresini bildirmek için kullanılan zarflardır. Zaman anlamı bildiren bütün kelime, kelime grubu ve cümlecikten oluşan isimlerin yalın biçimleri yahut ek ve/veya edatlarla zarflaşmış biçimleri zaman zarfı olarak kullanılırlar. Bunlar; fiilin gerçekleşme zamanına bağlı olarak *belirlik* (belirlilik/belirsizlik) ve fiilin gerçekleşme süresine bağlı olarak *süre zarflar* olarak ikiye ayrılırlar.

2.2.1.2.1. Zamanda Belirlik

2.2.1.2.1.1. Tekli Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

2.2.1.2.1.1.2. Yalın Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

akşam

“Gökte büyük bulutlar vardı ve akşam ta uzakta, şehrin üstünde bir altın bataklığı gibi çukurlaşıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.61).

akşamları

“Akşamları biraz sıtma yapıyor o kadar...” (Tanpınar,2018,s.49).

“Akşamları ihtiyar adamın rakı sofrası rıhtıma kuruldu.” (Tanpınar,2019a,s.215).

derhal

*“Bu işi kökünden halletmek için Ata Molla'nın kızını **derhal** evlendirmeye karar vermişti.”* (Tanpınar,2019b,s.80).

dün

*“**Dün** ilk dersi aldım.”* (Tanpınar,2010,s.113).

*“**Dün** bir şiir yazmış.”* (Tanpınar,2018,s.145).

*“**Dün** gördüm, o ne ruhani yüz, efendim; o ne vakur duruş...”* (Tanpınar,2019b,s.98).

gece

*“**Gece** yatağımı odaya serdim.”* (Tanpınar,2010,s.113).

geceleri

*“Selim çocuk denecek bir yaşta iken kendisinden biraz büyükçe genç bir kızı sevmiş, sonra ne olduğunu bilmeden kendisini, **geceleri** adını sayıklayarak istediği bu kızın annesinin kollar arasında bulmuştu.”* (Tanpınar,2018,s.55).

*“Yalılarının inik perdelerinden, lüfer **geceleri** kendilerini o kadar habersiz avlayan neşeli ışıklardan çok farklı, daha dolgun ve mahzun ışıklar sızıyor, yol fenerleri daha buğulu yanyıyor, bahçeler, korular yaprak ve renklerini kapatmış büyük çiçekler gibi bir ismin, bir hatırlayışın etrafında çöreklenmiş gölgeler halinde uzanıyordu.”* (Tanpınar,2019a,s.248).

*“Çocuk, yarı vaktini dışarda, kayıkçılara yardım ederek, kalafat için katran kaynatarak, kızaktaki sandallara tahta rendeleyerek, balık mevsiminde ağ çekerek, **geceleri** dalyan bekleyerek geçirirdi.”* (Tanpınar,2010,s.168).

gündüz

*“Bahçe **gündüz** güneşle, arı ve böcek sesleriyle dolu olurdu.”* (Tanpınar,2019a,s.75).

gündüzleri

*“**Gündüzleri** o kadar vazih, her kenarı, her kıvrımı ayrı ayrı işlenmiş gibi meydanda ve berrak güneş altında yalnız kendisi olan koyların, tepelerin, koruların birdenbire kendilerinin de içinde bir vehim, bir hayal oldukları bu rüya hali Mümtaz için sade o ana ait bir lezzet değildi; belki o anda sanatın büyüye yakın sırrını bulurdu.”* (Tanpınar,2019a,s.219).

sabah

*“Mühim bir şey oldu mu **sabah** gelir, akşam gidersin.”* (Tanpınar,2018,s.153)

sabahları

“Haftada iki gün, **sabahları** kendileri için buluşuyorlardı.” (Tanpınar,2019a,s.174).

“Geceleri gizlice Sivastopol muharebesine gider tabyaları topa tutar, **sabahları** dönermiş.” (Tanpınar,2010,s.102).

sonra

“**Sonra** yavaş yavaş hepsinin yerini mehtaplı su, onun çiçek açmış meyve dalı manzarası, küçük bir ağaç alacaktır.” (Tanpınar,2018,s.13).

“İhsan iki gün kadar ateşten, halsizlikten, arka ağrılarından şikayet etmiş, **sonra** birdenbire zatürree fevkaladelik halini ilan etmiş, evin içinde korkudan, telaştan, üzüntüden, bir türlü ağızlardan düşmeyen ve bakışlardan eksilmeyen temennilerden saltanatını, o yıkım psikolojisini kurmuştu.” (Tanpınar,2019a,s.11).

şimdi

“Fakat, **şimdi** onu talih ikinci defa tecrübe ediyordu.” (Tanpınar,2019a,s.17).

“**Şimdi** de babamın yanı başında, kanepede oturup konuşmaya mecbur olur olmaz ömrün bütün hataları yanlış hesapları teker teker gözünün önüne gelmişti.” (Tanpınar,2005,s.33).

“Ev **şimdi** her tarafta yapılan o çıplak arsalı banka evlerine benziyordu.” (Tanpınar,2018,s.14).

tam

“**Tam** kalkmağa karar verdiği sırada oldukça tuhaf bir hikâye anlatan Zümriit Hanım onun kahkahasını duymuş ve birdenbire başını ona döndürerek çoktan beri düşündüğü bir şeye hemen o anda karar vermiş gibi bir saniye dikkatle Selim’e bakmış, sonra öbür misafirlerin gitmelerinden istifade ederek yanına gelmiş, ve kulağına yavaşça, «Ben de şimdi gidiyorum.» (Tanpınar,2018,s.58).

yeni “Babası öldüğü zaman Mülkiye’yi **yeni** bitirmiş toy bir delikanlıydı.” (Tanpınar,2019b,s.106)

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları**... akşam**

“**Bu akşam** İsveçli zenginle daha açık konuşmak lazımdı.” (Tanpınar,2019a,s.107).

“*Bunlar Nuran'a vaktiyle tambur dersi vermiş ihtiyar bir baba dostu ile o akşam onu evinde misafir edecek olan Sabih'in o semtte oturan bir arkadaşıydı.*” (Tanpınar,2019a,s.158).

“*Dün akşam sinemaya gittik dedi.*” (Tanpınar,2005,s.39)

akşamüstü

“*Akşamüstü Büyükdere'ye geçtiler.*” (Tanpınar,2019a,s.187)

“*Yine bir akşamüstü onu bizim kapının önünde bir kedi yavrusu gibi büzülmüş oturur gördüm.*”(Tanpınar,2005,s.31).

“*Akşamüstü Beyoğlu'nda bir kahvede dinleniyorlar, yahut herkes işini görmek için ayrılıyor, sonra vapurda buluşuyorlardı.*” (Tanpınar,2019a,s.198).

bir ara

“*Bir ara iflas eden bir kulübün bütün eşyasını satın aldı.*” (Tanpınar,2018,s.40).

“*Bir ara bu artık lüzumsuz, hiçbir fonksiyonu olmayan acayip ve eski şeyi arabanın penceresinden atmayı düşündü.*” (Tanpınar,2018,s.52).

bir aralık

“*Bir aralık beraberce kaybolmuşlardır.*” (Tanpınar,2019a,s.108).

bu sefer

“*Fakat bu saat ile bir başka saatin arasında da ayar farkı varsa bu sefer ceza iki misli oluyordu. Böyle komşu olan saatlerin sayısı çoğaldıkça ceza da hendesî nispetle artıyordu.*” (Tanpınar,2010,s.14).

“*Orada , bu sefer maiyetinde bir de sütüne olduğu halde, ayrı, müstakil bir eyalette gibi yaşamağa başladı.*” (Tanpınar,2010,s.122).

“*Fakat bu sefer yalnız bir manzume ile iktifa etti.*” (Tanpınar,2005,s.77).

devir devir

“*Devir devir en gözde evlerle yapılan kız alıp vermelerle ikbali daima bir köşesinden yakalamasını bilen bütün bu insanlar, sade kazanmakta, sarf etmekte değil, biriktirmekte de usta idiler.*” (Tanpınar,2019b,s.42).

er geç

“İkisi de **er geç** Nuran'ın Adile'ye doğru kayacağını tahmin etmişlerdi.” (Tanpınar,2019a,s.324).

... evvel

biraz evvel

“Yol boyunca tesadüf ettiği herşey, yapraklan hışırdayan sonbahar ağaçları, otlar, çiçekler, komşu evlerinin yanan lâmbaları yolda **biraz evvel** ayrıldığı bu kadın vücudundan bir parça gibi ona geliyordu.” (Tanpınar,2018,s.58).

gece(ler)(si/i)

“Yine Asım'ın annesi o balo **gecesi** çocukların hemen hepsinin çok güzel olduğunu, evin kendi çocuklarının bayram sabahına benzediğini söylemişti.” (Tanpınar,2018,s.84).

bazı geceler

“Fakat o **bazı geceler** bu tarafta kalıyor.” (Tanpınar,2019a,s.348).

bir gece

“1909 yılının en büyük hâdisesi Aristidi Efendinin **bir gece** tek başına Kayser Andronikos'un hâzinesini aramağa kalkması olmuştu.” (Tanpınar,2010,s.50).

bu gece

“Sonra birdenbire aynı parçayı kendisinin de **bu gece** dinlediğini müphem şekilde hatırladı.” (Tanpınar,2019a,s.386).

ertesi gece

“**Ertesi gece** tam bir tipi içinde rüzgar bizi her köşe başında zerrelere kadar dağıtıyor sonra olduğumuz yerde döndüre döndüre topluyordu.” (Tanpınar,2017,s.47).

o gece

“**O gece** kararımı verdim.” (Tanpınar,2010,s.73).

“**O gece** oyununuz muhteşemdi.” (Tanpınar,2018,s.143).

(biraz) **geç**

“**Biraz geç** olsa bile behemehal gitmeliyim; hoşça kalın!” (Tanpınar,2019a,s.313).

(çok) **geç**

“Genç kadın bütün kağıtlarını açık oynamak isteyenlerin sükunetiyle, ona - çok geç kalmadım, değil mi? - diye sordu.” (Tanpınar,2019a,s.154).

... (/+(n/y)In/) gün(ü)

bir gün

“**Bir gün** Hanımefendinin cariyelerinden biri bu türküyü söylerken bir "muhibir sadık, nasılsa işitmiş, " Necip Paşa hazretleri yalılarında sabah akşam Sultan Aziz için şarkı söylüyorlar, matem tutuyorlar, diye jurnal etmişti.” (Tanpınar,2019b,s.69).

bugün

“**Bugün** aile artık arkadaşlık üzerine kurulmuş bir müessese oldu.” (Tanpınar,2010,s.222).

“**Bugün** birkaç hayvanı gönderdik, yarın belki insan gider ve evin içinde biraz dolaşır.” (Tanpınar,2018,s.199).

ertesi gün

“**Ertesi gün** Sabri Hoca, şuradan buradan çarçabuk tedarik ettiği Rumeli muhaciri kıyafetiyle kararlaşan saatte Mecidiye camii önünde arkadaşıyla buluştu.” (Tanpınar,2019b,s.104).

“**Ertesi gün** hava yağmurluydu.” (Tanpınar,2019a,s.237).

geçen gün

“Geçen gün gördüm.” (Tanpınar,2019b,s.43).

o gün

“Halbuki **o gün** anasının kulaklarında, ta çocukluğundan beri tek ziynet olarak taşıdığı altın küpeyi de görmemişti.” (Tanpınar,2019b,s.82).

“Öyle konuşmadık mı **o gün**?” (Tanpınar,2010,s.245).

... **sabah**

bir sabah

“**Bir sabah** erkenden Asmalı mescit yakınlarındaki bir antikacıda gördüğü bir konsola beraberce bakmaları için Selim’e uğramıştı.” (Tanpınar,2018,s.126).

“**Bir sabah** gazeteleri elime alır almaz onun Nevzat Hanımla beraber, Zeynep Hanımın eski kocası Tayfur Bey tarafından öldürüldüğünü okudum.” (Tanpınar,2010,s.303).

ertesi sabah

“Nuri Bey, ilkin işitmemezlikten geldiği bu söz üzerinde bütün gece düşünmüş, **ertesi sabah**, uyanır uyanmaz soluğu serasker kapısında almıştı.” (Tanpınar,2019b,s.124).

... sonra/sonraları

az sonra

“Daha tahsilde iken Şirvanizade Rüştü Paşa ile tanışmış, **az sonra** konağa serbestçe girip çıkmaya başlamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.73).

biraz sonra

“Bu intisap, **biraz sonra** hudutlarını genişletmiş, Sabri Hoca muayyen bir sınıfın adamı olmuştu.” (Tanpınar,2019b,s.74).

“Ve günün birinde bu toprağın yeni sahipleri içinden yetişen saf yürekli bir köylü çocuğu, Roma'nın zafer mabedi ve **biraz sonra** da Bizans bazilikası olan bu abidenin yanı başına muhacir bir kuş gibi yerleşti.” (Tanpınar,2017,s.9).

“Belki de **biraz sonra** bu incirin vadedilmiş lezzetlerine doğru yapacağı hücumu düşünüyordu.” (Tanpınar,2019a,s.21).

çok sonraları

“Ve Selim'in **çok sonraları** o kadar hatırlayacağı eda ile: «Haydi buyurun içelim!» dedi.” (Tanpınar,2018,s.86).

daha sonraları

“**Daha sonraları** İstanbul sokaklarının cazibesinin bir tarafını yapan satıcı seslerini bile, eski satıcı seslerine benzetemediklerini fark ettim. (Tanpınar,2005,s.13).”

... vakit(ler)/vakti

“**Uzun vakit** içmeli, o zaman tadı çıkar.” (Tanpınar,2019a,s.165).

bir vakitler

“**Bir vakitler** Dil Kurumu etrafındaki çalışmalara uzaktan katılmış, sonra birdenbire her şey gibi ondan da vazgeçmişti.” (Tanpınar,2018,s.39).

“Tıpkı Nuran'la beraber gezdiği eski saraydaki büyük mücevherlerin **bir vakitler** kendilerini taşıyan, onlarla süslenen insanlardan, bütün o beyaz eller, ince, düzgün parmaklardan, her arzusunun annesi ve aynası göğüs ve

boyunlardan hiçbir şey hatırlatmadan mahfazalarında ve camekanlarında kendi hususi yıldız parıltılarıyla tutuşup parlamaları gibi.” (Tanpınar,2019a,s.248).

geç vakit

“Nihayet kapı aralandı, pejmürde kıyafetli bir hizmetçi, doktor beyle hanımın **geç vakit** gece yatısına gitmeğe karar verdiklerini söyledi.” (Tanpınar,2019a,s.381).

o vakit

“Fakat **o vakit** harp vardı.” (Tanpınar,2018,s.211).

“**O vakit** ayrılığın dünyası başlardı; her şeyi kendisine yabancı bulan, kendisini sonsuz bir gurbette duyan insanın, belkemiği yalnızlıktan ürperen, kadınsız erkeğin dünyası.” (Tanpınar,2019a,s.75).

(daha) yeni

“Anlatan, **daha yeni** tafsilâta girerse, söz derhal kesilir, “Bunu yeni uydurdun!” denirdi.” (Tanpınar,2010,s.128).

...yıl

ertesi yıl

“**Ertesi yıl** onu da öldürdüler.” (Tanpınar,2018,s. 45).

... zaman(lar)

“**Bu fikrini söylediği zaman** Sabri Hoca:

Öyledir, sizi bile tanırım, cevabını vermişti.” (Tanpınar,2019b,s.84).

“**Öldüğü zaman** seksen beş vardı.” (Tanpınar,2018,s.51).

“Mümtaz, **kendisine tanıtıldığı zaman** genç kadın gülererek: - Ben sizi tanyorum, dedi.” (Tanpınar,2019a,s.81).

“Leyla'yı o haftalarda **Sabiha'yı ziyarete geldiği zaman** görmüştüm.” (Tanpınar,2005,s.99)

bir zaman

“Bunlar efkâr-ı umumiyeği **bir zaman** işgal eder.” (Tanpınar,2010,s.299).

“Büyükannemin sakladığı yeri daha ilk anında keşfeder, sonra kadıncağz hazinesini aramaya başladı mı, oldukça uzun bir pazarlıktan sonra ortadan **bir**

zaman kaybolur ve elinde küçük bir çıkın, üstü başı örümcek ağları içinde 'İşte!' diyerek gelirdi." (Tanpınar,2018,s.16).

bir zamanlar

"Bir zamanlar büyük kızını Suphi Molla'nın oğlu ile evlendirmek istediğini çoktan unutmuş olan Ata Molla, bu hatırlatma üzerine yerinden fırlar, "onların hepsi piç . . ." diye haykırarak odadan kaçır, günlerce görünmezdi." (Tanpınar,2019b,s.47).

"Bu iki dikkat ve keşifle **bir zamanlar** parlak şekilde kutlanan saat bayramlarımızın ağırlık merkezi bir hamlede teşekkül etmiş oldu." (Tanpınar,2010,s.8).

ne zaman

"Ne zaman ondan bahsedecek olsam elime sarıldınız, bana başka şeyler anlattınız." (Tanpınar,2019b,s.200).

o zaman

"Yok, bu kelimenin içinde biraz ruh ve imkân genişliği, birtakım hakları duymak, o içten sevinmeler, dışa karşı bir parçacık güven, etrafınızla müsavi şartlar içinde rahat bir karşılaşma filân varsa, **o zaman** iş çok değişir." (Tanpınar,2010,s.11).

"Büyük, müstakil bir hayat kuracak kadar derin alakalardan pek hoşlanmazdı; **o zaman** ister istemez unutulurdu." (Tanpınar,2019a,s.90).

zamanlar

"Behçet bey içini çekerek düşündü: "Acaba hakikaten **o zamanlar** anlatılanlar doğru muydu ?" (Tanpınar,2019b,s.22).

"Ben **o zamanlar** vefanın ilk sınıfında idim." (Tanpınar,2005,s.27).

2.2.1.2.1.2.3. Türemiş Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

Belirli/Belirsiz zaman zarfı yapan morfeimler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	-
/+(n/y)A doğru/	+	+	-
/+(n/y)A karşı/	-	+	-

<i>/(y)AndA</i>	-	-	+
<i>/+(n)CA/</i>	+	-	-
<i>/+(n)CA evvel/</i>	+	-	-
<i>/+(n)CA önce/</i>	+	-	-
<i>/+(n)DA/</i>	+	+	+
<i>/+(n)Dan/</i>	+	+	-
<i>/+(n)DAn evvel/</i>	+	-	-
<i>/+(n)DAn önce/</i>	+	-	-
<i>/+(n)DAn sonra/</i>	+	+	-
<i>/-DIğIndA../DIğImdA/</i>	-	-	+
<i>/-DıktAn sonra/</i>	-	-	+
<i>evvel</i>	-	+	-
<i>/+(y)in</i>	+	-	-
<i>/(y)IncA/</i>	-	-	+
<i>/(y)Ip/</i>	-	-	+
<i>/-ken/</i>	+	-	+
<i>/-kenden/</i>	-	-	+
<i>ki</i>	-	-	+
<i>/+(y)lA/</i>	+	-	-
<i>/-leyin/</i>	+	-	-
<i>/-mAdAn/</i>	-	-	+
<i>/-mAdAn evvel/</i>	-	-	+
<i>/-mAdAn önce/</i>	-	-	+
<i>/(-mAsI)+ylA/</i>	-	-	+
<i>/-mAzdAn evvel/</i>	-	-	+
<i>/mI/</i>	-	-	+
<i>önce</i>	+	+	-
<i>(Ne zaman..) +/-sA+/</i>	-	-	+
<i>sonra</i>	-	+	-

a. Kelimeden Türemiş Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

/+(n/y)A doğru/

“Sonuna doğru da, bilhassa o kadar bağlı olduğu Soloski'nin ölümünden sonra tamamıyla kendini bu işe verdi.” (Tanpınar,2019b,s.131).

/+(n)CA/

evvelce

“Evvelce görülmüş rüyalarla hastalığı teşhisten sonra hastanın rüyalarını sıkı bir kontrolle idare ederek onu tedavi etmek metodu...” (Tanpınar,2010,s.116).

/+(n)CA evvel/

*“Bu yeni aynanın **epeyce evvel** Necip Paşa veresinden alındığını Behçet beye antikacı Hüseyin efendi söylemişti.”* (Tanpınar,2019b,s.18).

/+(n)DA/

*“Mümtaz o **dakikada** gördüğü şeyi bütün ömrünce unutamazdı.”* (Tanpınar,2019b,s.94).

arada

*“Tekrar eski günler, **arada** alıştığım bu kadar nimetten sonra ve şüphesiz onların yüzünden daha acı, daha çekilmez şekilde başlayacaktı.”* (Tanpınar,2010,s.298).

sonbaharda

*“Mümtaz belki evlenme işlerini çabuklaştırır diye bu projelere seviniyor, **sonbaharda** kiracılar çıktıktan sonra gidip bakmak üzere adresleri alıyor, Nuran Emirgan'daki evin bahçesi ve döşemesi üzerinde kurduğu hülyalar boşa gitmesin diye, -şimdilik durun! diyordu.”* (Tanpınar,2019a,s.215).

bayramda

*“Fakat her kandil ve **bayramda** olduğu gibi damat, gelin, torun, yaşayan, belki de yaşamayan bütün akrabalar için, hepsinin yaşına ve mertebesine göre yine hediyeler alındı.”* (Tanpınar,2010,s.84).

dönüşte

*“**Dönüşte** bittabi tekrar bir masraf kavgası oldu.”* (Tanpınar,2010,s.136).

sonunda

*“Beyaz perdenin karşısında o kadar kendinden geçer, o kadar her şeyi bırakırdı ki, **sonunda** yaşadığı hayatla seyrettiği macerayı birbirinden ayıramaz hâle gelirdi.”* (Tanpınar,2010,s.148).

“*Sonunda o da razı oldu.*” (Tanpınar,2010,s.256).

“*Bu gibi şeyler, sonunda milletlerin hayatlarında içinden bir türlü çıkılamayan kuyular haline gelir.*” (Tanpınar,2005,s.42)

yarıda

“*Bu kahkaha ve artan sürat isteri nöbetine çok benziyordu ve sonuna doğru ahenkli hareket bir nevi **yarıda** kalmış düşme tecrübelerine benzemişti.*” (Tanpınar,2019a,s.229).

“*Babasının odaya girmesi üzerine bahis **yarıda** kaldı.*” (Tanpınar,2005,s.123)

/+(n)DAn/

ardından

“*Mümtaz da birbiri **ardından** gelen bu iki çağrıdan şaşırmişti.*” (Tanpınar,2019a,s.185).

baştan

“*Halbuki bir kısmı bunu **baştan** biliyor.*” (Tanpınar,2018,s.160).

erkenden

“*Bir sabah evimizin önünde, **erkenden** bir araba durdu.*” (Tanpınar,2010,s.78).

eskiden

“*Tevfik Bey, on seneden beri doğru dürüst denize çıkmamış, yüksek sesle şarkı söylememiş, eğlence alemlerinde görünmemiş, yalı çocuklarıyla, **eskiden** olduğu gibi sağa sola mektup göndermemişti.*” (Tanpınar,2019a,s.212).

evvelden

“*Müdür **evvelden** vaat etmişti.*” (Tanpınar,2010,s.100).

önceden

“*Harp meydanında yaralandığı için hareketleri çadırından idare eden bir kumandan gibi, karısı, yattığı yerden kızlarının birçok eksiklerini, hatta yıllardan sonra muhtaç olacakları şeyleri çok **önceden** hazırlamıştı.*” (Tanpınar, 2019,s.52).

sonradan

“Daha iki adım atmamıştı ki **sonradan** üzerinde o kadar düşündüğü hadise oldu.” (Tanpınar,2018,s.226).

“Sabri **sonradan** erkek kardeşinin de öldüğü haberini almıştı.” (Tanpınar,2019b,s.83).

“**Sonradan** sakine hanımı tanıyınca Sabiha'nın onun konuşmasını aynen taklit ederek bu son sözleri söylediğini anladım. (Tanpınar,2005,s.66)

şimdiden

“**Şimdiden** beş altısı işe koyulmuş...” (Tanpınar,2018,s.263).

/+(n)DAn (...) evvel/

bizden evvel

“Bunu **bizden evvel** kimsenin düşünmemesi veya başka şekilde düşünmüş olması müspet olmasına mâni midir, sanıyorsunuz?” (Tanpınar,2010,s.243).

... /+(n)DAn (...) önce/

“Ruhsar, kalfa ile Ali ağayı eve **gelmeden önce** tanımıştı.” (Tanpınar,2019b,s.116).

... /+(n)DAn sonra/

“**Yemekten sonra** ahretliklerden biri onu kaldırdı ve ihtiyar kedi ile paylaşamadıkları yerine oturttu.” (Tanpınar,2019b,s.117).

“Bir iki tavsiyeli de gelsin, **ondan sonra** karar veririz.” (Tanpınar,2010,s.250).

bundan sonra

“Evet, Cavide'nin saati **bundan sonra** ona iyi zamanlar sayacaktı.” (Tanpınar,2019b,s.25).

neden sonra

“**Neden sonra** kendisini Dolmabahçe'de, deniz kenarına inmiş, rıhtımda odun boşaltan küçük, kırmızı boyalı, bir takayı uzun uzun seyrederek bulmuştu.” (Tanpınar,2019a,s.395).

“Leylâ uykudan yeni uyanmış karşısındakine baktı ve **neden sonra** anladı.” (Tanpınar,2018,s.143).

/+(y)In/

demin

“İyi ama **demin** kahveci için...” (Tanpınar,2018,s.189).

“**Demin** şarkı müdafaa eder göründüm.” (Tanpınar,2019b,s.98).

“**Demin** çıkmaz sokak dedin ya!” (Tanpınar,2005,s.39).

kışın

“Mümtaz, **kışın** o kadar kendisini üzen hadiselerin arasında Nuran'ın bunları unutmamış olmasına taaccüp ediyor.” (Tanpınar,2019a,s.343).

yarın

“Orada daireden daireye girip çıkmış, kimseyi kuşkulandırmadan sağa sola sualler sormuş, akşam üzeri sarra-f Agob'un dükkanına uğrayarak: “**yarın** gel de şu üniforma meselesini seninle konuşalım” demiş, onu evine davet etmişti.” (Tanpınar,2019b,s.124).

yazın

“Süleyman herkesin sabah erkenden bir resm-i kabul varmış gibi en ciddi şekilde giyindiği bu evde **yazın** don gömleğe benzer, kışın kimin nesini bulursa sırtına geçirerek, başında kocaman bir sargı, en acayip kıyafetle sofraya inerdi.” (Tanpınar,2018,s.17).

/-ken/**erken**

“En büyük felaket onun **erken** ölmesi.” (Tanpınar,2019a,s.257).

“Kaldı ki, Mümtaz çocukluğunun bu miraslarını, çok zihni, şartlarına göre az çok marazi ve şiirin terbiyesine **erken** açılmış bir ergenlik çağında ve bütün gençliği boyunca, ta Nuran'ı tanıdığı aylara kadar, kendi isteğiyle derinleştirmişti.” (Tanpınar,2019a,s.293).

/+(y)IA/**vaktiyle**

“Ben insanların en naçizi ve mânasız, karımın, **vaktiyle** enstitümüzün kurulmasından evvel hakkımda kullandığı dille, en sünepesi, hakikaten büyük, icat dehasıyla doğmuş bir adamı tanıdım.” (Tanpınar,2010,s.10).

+leyin**akşamleyin**

“**Akşamleyin** tekrar burada, bu veya buna benzer bir masanın başında onu daha zengin bulacaktı.” (Tanpınar,2019a,s.333).

geceleyin

“Ve bu zaviye sayesinde Seyit Lûtfullah’ın kerameti, kudret ve tasarruf derecesi **geceleyin** okyanuslarda çalkanan bir vapurun hakikî mevkiî gibi çok sarîh şekilde okunuyordu.” (Tanpınar,2010,s.46).

sabahleyin

“**Sabahleyin** Orhan'a rastlamış, -Altıda beni Küllük'te bekleyin!- demişti.” (Tanpınar,2019a,s.356).

önce

“Onu ayağında yamalı bir şalvar, ayakları nasır içinde, bir köşesine değirmenden sırtında getirdiği bir çuval mısır unu dayalı taşlıkta olduğu gibi görüyor, ister istemez, **yedi yıl önce** bu evde çoluk çocuğunun arasında, bu dimdik, gururlu ihtiyarın kolları arasında ölen kadının hayatıyla kendi hayatını kıyaslıyordu.” (Tanpınar,2019b,s.18).

b. Kelime Grubundan Türemiş Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

/+(n/y)A doğru/

“Geçen büyük harpte babasıyla Konya'da iken akşamları uğradıkları istasyonda, nakliyat katarlarında sevkedilen askerler, **sabaha doğru** araba ile şehre sebze taşıyanlar hep bunu söylerlerdi. Yanık bir bestesi vardı.” (Tanpınar,2019a,s.371).

/+(n)DA/

“-Yapma... bana **ömrümde** iltifat eden tek insan...” (Tanpınar,2019b,s.253).

“Hemen her **yüzleşmede** kendisine söylediğim yeni bir şey hatırlıyordu.” (Tanpınar,2010,s.94).

... anda

“Ve bittabi **bir anda** Viyana'ya gittik.” (Tanpınar,2010,s.103).

bu anda

“Hiç olmazsa, **bu anda** duyduğu şeye korku denemezdi.” (Tanpınar,2019a,s.63).

o anda

"Atiye bu elbisenin ablasında birkaç hafta kaldığını hatırlayabilirdi, fakat **o anda** zihni çok başka şeylerle meşguldü." (Tanpınar,2019b,s.103).

şu anda

"Evet, **şu anda** içindeki hatıra acılığı, o biçare uyanış beyhude değildi." (Tanpınar,2019a,s.386).

... ara(sın)da

"Çoktan beri hayatta kendisine rol olarak, iki cins **arasında** bir nevi katalizörlüğü kabul etmişti." (Tanpınar,2019a,s.90).

bu arada

"Yazık ki **bu arada** karısı Şefika hanımefendi bu haberden üç dört gün önce ölmüştü." (Tanpınar,2019b,s.35).

"**Bu arada** benim psikanalizim bütün hararetiyle devam ediyordu." (Tanpınar,2010,s.102).

günün birinde

"Aylardır görünmeyen Mümtaz bile **günün birinde** saat dörde doğru apartmanın kapısını çaldı." (Tanpınar,2019a,s.153).

"O kadar sevdiği bu güzel mahlukun **günün birinde** kendi gelini olacağını düşünmemiştii." (Tanpınar,2019a,s.40).

her defasında

"Galiba ihtiyar kadın beni memnun etmek için **her defasında** bu sandığa yeni şeyler koyardı." (Tanpınar,2019b,s.94).

... gün(ler)de/gününde

"İstanbul'un bu semtleri bu ağustos **gününde**, pislikten, tozdan, sıcaktan bitaptı." (Tanpınar,2019a,s.199).

o günlerde

"Garip bir tesadüfle, Halit beyin annesi Sıdika Hanım da **o günlerde** doğmuştu." (Tanpınar,2019b,s.121).

"Yine **o günlerde** Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nün çekirdeği olan küçük dairemiz açıldı." (Tanpınar,2010,s. 222).

... içinde

“Birkaç ay içinde hemen hemen evin bütün idaresini gene eline almıştı.” (Tanpınar,2019b, s.122).

ilk adımda

*“İşimden çıkar çıkmaz bir soluk oraya uğruyor, daha **ilk adımda**, sanki bir başkası oluyor, günlük üzüntülerden uzak, yalnız şakadan bir âleme giriyordum.”* (Tanpınar,2010, s.130).

benim çocukluğumda

*“**Benim çocukluğumda** bahçenin iki incir ağacıyla mürdüm eriği ve büyük ceviz ağacı ben de meşhurdu.”* (Tanpınar,2005, s.21).

kış ortasında

*“Şimdi ikisi de İstanbul tarafında oldukları, **kış ortasında** çıkılacak bir yokuş, bizim vapur tarifelerimizle o kadar güç bir seyahat haline gelen bir yakadan öbürüne geçme külfeti olmadığı için daha kolay buluşabiliyorlardı.”* (Tanpınar, 2019a, s.323).

tam bu esnada

*“İşte **tam bu esnada** birdenbire Halit Ayaracı, elinde seyahat çantası, başında şapkası ile görüldü.”* (Tanpınar,2010, s.367).

... saatler(in)de/saatte

*“Evet efendim, bilhassa **sinema saatlerinde** ve öğle yemeklerinde saat ayarları hatırlanır.”* (Tanpınar,2010, s.231).

*“**Bazı gece saatlerinde** niçin taşlarla, kuşlarla, bahçedeki otlarla konuşmadığını hayretle düşünürdü.”* (Tanpınar, 2019a, s.174).

... sıra(lar)da

*“**Tam ayrılacağım sırada** istasyonun duvarlarını süsleyen fotoğraflar arasında beni gösteren bir resmin önünde durdum.”* (Tanpınar,2010,s.251).

*“Babamın dedesi, Bâb-ı Ali memurlarından Tevkî Ahmet Efendi, Mısır meselesi zamanında bir iftira yüzünden başının çok sıkıştığı, hatta **hayatının bile tehlikeye girdiği bir sırada**, kurtulursa bir cami yaptırmayı nezretmişti.”* (Tanpınar,2010,s.26).

bu sırada

“Bu sırada Emin’i ailesiyle barıştırmış, kız kardeşten aldığı birkaç para ile bedestenden daha sonraları o kadar kârla satılacak öteberi satın almış, sonra Emin’e içtimai mevkiine layık bir iş bulmuştu.” (Tanpınar,2018,s.157).

tam bu sırada

“Tam bu sırada, birdenbire yanı başından korkak bir ses yükseldi: " Elinizdeki taşı sağa sürün !..” (Tanpınar,2019b,s.53).

(...) sonunda

hafta sonunda

“Onu Galatasaray'a hafta sonunda almağa gittiğim günlerde bile, kapıdan ilk önce kanatlarını görür gibi olurum.” (Tanpınar,2019a,s.256).

... zaman(lar)da

böyle zamanlarda

“Mümtaz böyle zamanlarda sevgilisinin evine koşar, onu evde bulamazsa, Tevfik Bey’le, annesiyle biraz konuşur, beklemeğe çalışırdı.” (Tanpınar,2019a,s.327).

“Böyle zamanlarda insanlardan kaçır, rast geldikleri ile titiz, huysuz, kavgacı olurdu.” (Tanpınar,2010,s.45).

son zamanlarda

“Son zamanlarda işleri epeyden epeye bozulduktan sonra babamın, halamın mirasına tek kurtuluş ümidi olarak bakmağa başladığını inkâr edemem.” (Tanpınar,2010,s.61).

... zaman(ın)da

“Genç bir kaymakam iken Hareket Ordusu ile İstanbul’a girmiş, İttihat ve Terakki zamanında bir fırsatını bularak ticarete atılmış, üst üste birkaç defa iflas etmiş, nihayetinde kimseye muhtaç olmadan yaşayacak kadar bir para ile işin içinden sıyrılmıştı.” (Tanpınar,2019a,s.162).

Aziz Devri paşaları zamanında küçücük camimiz pırıl pırıl imiş.
(Tanpınar,2005,s.20)

/+(n)DAn/

... önceden

“Harp meydanında yaralandığı için hareketleri çadırından idare eden bir kumandan gibi, karısı, yattığı yerden kızlarının birçok eksiklerini, hatta

yillardan sonra muhtaç olacakları şeyleri çok **önceden** hazırlamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.56).

/+(n)DA sonra/

“**O günden sonra** Mümtaz için Nuran'ın evini düşünmek ayrı bir haz oldu.” (Tanpınar,2019a,s.171).

“**Seçimden sonra** ilk nasihati bu olmuştu.” (Tanpınar,2018,s.154).

o günden sonra

“Mümtaz Bedesten'den geçerken yahut İhsan'la antikacıları dolaşırken, birçok güzel şeylerin önünden nasıl gözü kapalı geçtiğini, o gün Tevfik Bey'in kendisine gösterdiği eşyayı -Nuran'ın birdenbire bulduğu ve **o günden sonra** Mümtaz'ın bir daha gülmeden hatırlamadığı tabirle- cam evaniyi, yazı levhalarını, kumaş parçalarını gördükçe biraz daha iyi anlıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.163).

evvel

“**Birkaç saat evvel** cennetteki mekânına gönderdiğini sandığı huysuz ve hasis kardeşini böyle sırtında kefen, karşısında görür görmez, adamcağızın korkudan, şaşkınlıktan âdeta dili tutulmuştu.” (Tanpınar,2010,s.65).

önce

“**Birkaç gün önce** geceleri oğlunu taşlıkta bekleyen annesi, bu sefer, başında beyaz bir baş örtüsü, yarı aralık kapı arkasında, avukatlara cevap vermeye başladı.” (Tanpınar,2019b,s.109).

sonra

... dakika sonra

“Şimdi, kayıtsız soğuk yahut sadece nazik olmak istiyor, biraz sonra haşin ve hoyrat oluyor, sonunda her şey senin olsun der gibi, kendilerini bırakıp kaçıyor, fakat -aşağıda ne oluyor?..- düşüncesi onu bırakmadığı için, **beş dakika sonra** yine geliyor, şımarıklıklar, huysuzluklar yapıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.171).

... gün sonra

“**Üç gün sonra** tuluat kumpanyalarından birinde idim.” (Tanpınar,2010,s.73).

... yıl sonra

“Şurayı Devlet aza mülazimliğine tayininden **bir yıl sonra** babası da Fetvahane'deki eski vazifesine "teveccühat-ı seniyye" ile iade edildi.” (Tanpınar,2019b,s.35).

... *sene sonra*

“**On beş sene sonra** tekrar onunla karşılaşınca âdeta tanıyamamış hatta nasıl, hangi edep ile konuşacağını şaşırmişti.” (Tanpınar,2019b,s.19).

c. **Cümlecikten Türemiş Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları**

/-DIğIndA/

“Belli ki dayak **yediğinde** bu kadar mustarip değildi.” (Tanpınar,2010,s.192)

/-DIktAn sonra/

“**Bu işi yaptıktan sonra** çıkar Hünkârtepe’de, serin rüzgârda “Gemilerde talim var!” türküsünü söylerim...” (Tanpınar,2010,s.196).

/-(y)InCA/

“**Kapılar kapanınca** uyanıyor ve eski hayat başlıyor...” (Tanpınar,2019a,s.183).

“**On beş sene sonra tekrar onunla karşılaşınca** âdeta tanıyamamış hatta nasıl, hangi edep ile konuşacağını şaşırmişti.” (Tanpınar,2019b,s.19).

... *gelince*

“İyi bak Ali Efendi... **Yanına gelince** biraz konuş. Efendi dostluğa alışıktır.’ derdi.” (Tanpınar,2018,s.48).

“**Vapurumuz iskeleye gelince** ona yavaşça dokundum.” (Tanpınar,2005,s.83)

/-(y)Ip/

““Hayri İrdal çocukluğundan beri zihniyet meselesiyle meşguldü, elbette ki bu **devamlı çalışma bir gün gelip** meyvelerini verecekti.” deniyordu.” (Tanpınar,2010,s.270).

“**Saatini çıkarıp baktı.**” (Tanpınar,2005,s.173)

/-ken/

“**Kanlıca koyunda, mehtap denize bir altın oluk gibi boşanırken,** Nuran'a bunu anlattı.” (Tanpınar,2019a,s.196).

ki

“**Bırak ki** her yerde, en zengin ve müreffeh cemaatlerde bile, hayat bir yığın artıklarla, yarı yolda kalmışlarla doludur.” (Tanpınar,2019a,s.202).

“Nuran, hepsi **fark etmiş olacaklar ki** -yeter Fatma, düşeceksin...- diye bağırmışlardı.” (Tanpınar,2019a,s.229).

/(-mAsI)+(y)lA/

“Bu evvelâ üzerimden bahsettiğim ağırlığın **kalkmasıyla** başladı.” (Tanpınar,2010,s.212).

/-mAdAn/

“Senesine **varmadan**, kâğıda emanet edilmekten çekinilen haberleri o götürüp getiriyordu.” (Tanpınar,2019b,s.77).

çok geçmeden

“**Çok geçmeden** hadiseler içinde de görülmeye başladı.” (Tanpınar,2019b,s.78).

/-mAdAn (...) evvel/

“O bazıları onu **söylemeden evvel** birçok şey söylüyorlar.” (Tanpınar,2019a,s.272).

“**Çanakkale Boğazı’na girmeden evvel**, sonra da limanda sıkı bir kontrolden geçirildiği için dokuz saat gecikmişti.” (Tanpınar,2005,s.7).

/-mAdAn önce/

“**Yemeğe oturmadan önce** beyaz geceliğini giydi; başına tirşe bir takye geçirdi.” (Tanpınar,2019b,s.115).

“**Annem doğmadan önce**, iki yaşında ölmüş olan dayımın takyesi, hiç boynuna takmadığı sırmalı cüz kesesinin içinde benim yatağımın başucunda yıllarca asılı durdu.” (Tanpınar,2019b,s.116).

(Ne zaman) ... /-sA+/ ...

“**Ne zaman isterseniz** emrinize hazırım.” (Tanpınar,2010,s.252).

“**Ne zaman güzel bir kadın görseler** hatırlıyorlar...” (Tanpınar,2018,s.263).

2.2.1.2.1.2. Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

2.2.1.2.1.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

a. {[K+Ø] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

dün akşam

“*Dün, akşam yine onun masamızdaki yerini boş gördüm.*” (Tanpınar,2010,s.11).

evvelâ sonra.

“*İhtiyar adam evvelâ bu yanlışlığa bizim kadar güldü, sonra müteessir oldu, kendini ithama başladı.*” (Tanpınar,2010,s.87).

geceleri sabahları

“*Geceleri gizlice Sivastopol muharebesine gider tabyaları topa tutar, sabahları dönermiş.*” (Tanpınar,2010,s.102).

b. {[Kgr+Ø] + [Kgr+Ø]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

ertesi akşam gelir gelmez

“*Hele ertesi akşam Behçet Beyin eve gelir gelmez: " Refik Beye haber bıraktım yarın akşam ağabeyiyle bize yemeğe gelecekler., diye verdiği haber onu büsbütün sıkımişti.*” (Tanpınar,2019b,s.102).

ertesi günü

atar atmaz

“*Fakat ertesi günü yazıhaneye ayak atar atmaz Sabri Bey köşesinden kalktı, yanıma geldi ve kulağıma yavaşça: Elmas, diye fısıldadı.*” (Tanpınar,2010,s.97).

c. {[K+Ø] + [Kgr+Ø]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

hemen

ertesi günü

“*Merhum zevcinin bulmasını tam otuz sene vadettiği bu tercüme-i hali hemen ertesi günü telefonla kendisine söylemesi, -bilhassa Sabriye Hanım bu mazi hikayesinin telefonla söylenmesine çok ehemmiyet veriyordu- ona bir nevi mucize gibi gelmişti.*” (Tanpınar,2019a,s.113).

2.2.1.2.1.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

a. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Zaman Zarfları

“*Sabaha doğru, yarım saat kadar ancak uyur...*” Ama bu sadece büyük mesai zamanlarında böyleydi.” (Tanpınar,2010,s.274).

“Sıcak yaz akşamında, iki kanadı birden açık pencereden dolan gölgeli ışıktaki, Molla bey oğlunu, bir insandan ziyade kendi ördüğü ağa takılmış çırpınan, büyük bir yaralı bir örümceğe benzetti.” (Tanpınar,2019b,s.30).

... /+(n)DA/... /+(y)IA/

... +de vaktiyle

“Gerçeği budur ki Anadolu’nun fakirliğinde, vaktiyle kendi hastalığı olan ve insanını asırlarca tahrip eden sıtmaya benzer bir şey vardır.” (Tanpınar,2017,s.5).

... /+(n)DA/.../Ø

“İstanbul’a 1920 yılı eylülünün sonunda, yağmurlu kapanık bir gece yarısı gelmişim.” (Tanpınar,2005,s.7).

2.2.1.2.2. Zamanda Miktar/Süre

2.2.1.2.2.1. Tekli Süre Zarfları

2.2.1.2.2.1.1. Yalın Süre Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Süre Zarfları

artık

“Artık onu eskisi gibi kıskanmıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.290).

“Behçet bey, olduğu yerden biraz doğrularak, artık iyice karanlığa alışmış gözleriyle, odanın içinde, bir hafta evvel satın almış olduğu aynayı aradı.” (Tanpınar,2019b,s.18).

“Bu ihaneti artık devam edemem.” (Tanpınar,2005,s.73)

az

“Seyit Lûtfullah o geceden sonra, değil defîneyi bulmak, sadece eski yerine getirebilmek için aylarca uğraşmağa mecbur olacağını söylediği zaman adamcağız üzüntüden, vicdan azabından az kalsın ölecekti.” (Tanpınar,2010,s.50).

bâzan/bâzen

“Bazen kendimi ilahi bir hamur haline girdim sanıyordum...” (Tanpınar,2019a,s.299).

“Hiç farkında olmadan bazen Nuri Efendi, bazen Lûtfullah veya Abdüsselâm Bey oldum.” (Tanpınar,2010,s.51).

biteviye

“Onun içinde kaybolacağı geniş ve **biteviye** akan nehrinde her şeyle beraber akacağı yerde, onu dışarıdan seyre çalışıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.74).

çok

“Ayrıca bizim musikiyi **çok** sever ve anlardı.” (Tanpınar,2019b,s.20).

daha

“**Daha** cenazeden dönerken kendimi on yedi yaşıma rağmen işsiz güçsüz buldum.” (Tanpınar,2010,s.57).

dâima

“Fakat o tarzda söylüyordu ki, sözlerinin müphem kalan ucu ile hiç istemediğine, **dâima** yemin edebileceği aile meselelerinden birinin üzerinde zarurî olarak yeni bir suale yol açıyordu.” (Tanpınar,2010,s.95).

“**Dâima** zaruret içinde bulunan İbrahim Efendi İlk zamanlar kira bedellerini alır almaz babama teslim ederdi.” (Tanpınar,2005,s.53).

gayrı

“Geceyle sokak fenerleri, mehtaptan **gayrı** her ışık garip bir durgunluk kazanmıştı.” (Tanpınar,2019a,s.198).

ha

“Mümtaz, rıhtımdan -fakat neresi olduğunu bilmiyordu; - **ha** battılar, **ha** batacaklar! diye helecanlar içinde çırpırırken uyanmıştı.” (Tanpınar,2019a,s.347).

hemen

“Hizmetçilerimize **hemen** evimize gelir gelmez bir kat elbise, bir iki eski gömlek, boyunbağı, hiç olmazsa ayakkabılarımızdan birini hediye etmemizin hikmeti de bu olsa gerektir.” (Tanpınar,2010,s.17).

hâlâ

“Bütün bunlar o kadar çabuk olmuştu ki, kendilerini getiren taksiyi **hala** kapının önünde buldular.” (Tanpınar,2019a,s.349).

henüz

“Genç olmaktan, hayat tarafından **henüz** çiğnenmekten başka bir kabahati olmayan bu kızcağıza da bu ölümden bir mesuliyet düşünüyordu.” (Tanpınar,2019a,s.360).

“Bütün imkânlarını kapatmış bir dünyada tek başına **henüz** kaburgalarında Havvasını çekmemiş bir Adem çaresizliği içinde bir müddet çırpındı.” (Tanpınar,2005,s.76).

hep

“Fakat muhayyalesi bütün bir ergenlik çağında **hep** bu yalının etrafında dolaşmıştı.” (Tanpınar,2019b,s.17).

hiç

“Hotozlu, fistanlı, beyaz sadakor entarili, yahut açık dekolteleri bileklerine kadar inen ve orada dantelâlarla, kırmalarla kumaştan ve süsten bir dalgacık gibi kabaran her yaştan yirmiye yakın kadın ve bir o kadar çocuk içinde ne yapacağımı şaşırılmış geçirdiğim o günü **hiç** unutamam.” (Tanpınar,2010,s.37).

“Onun o akşam babasının ve annesinin ortasında başı Öne Eğik bir talih Mahkumu gidişini **hiç** unutamadım.” (Tanpınar,2005,s.36)

muttasıl

“**Muttasıl** ağlıyordum.” (Tanpınar,2018,s.152).

mütemadiyen

“O da **mütemadiyen**:” Bırakın zavallıyı, insanlardan çok çekti. Artık insan eli dokunmasın.” dermiş.” (Tanpınar,2005,s.198)

nihâyet

“Fakat bütün bunlar, şöyle böyle **nihayet** yutulabilecek şeyler.” (Tanpınar,2018,s.187).

“**Nihayet** mühim bir kısmımız da o senin forma forma çıkan romanlarını güzel prensesi gök bayrağı filanı gizli gizli okurduk.” (Tanpınar,2005,s.47)

“Fakat bütün bunlar, şöyle böyle **nihayet** yutulabilecek şeyler.” (Tanpınar,2010,s.59).

şimdilik

“Böylece asıl kabahatlinin **şimdilik** hiçbir hükümet ve zabıta kuvveti tarafından ele geçirilmesi imkânı olmayan huddamı “Abdazah” olduğu tespit edilince kendisine daha hususî bir muamele yapmak ihtiyacı hâsıl oldu.” (Tanpınar,2010,s.70).

uzun

“İki tarafın rızası ile olmasına rağmen Fahir'e bu son dostluğu da göstermiş, teklifi üzerine beraberce geçimsizlik davası açmağa razı olmuştu- mahkemenin **uzun** sürmesi onu yormuştu.” (Tanpınar,2019a,s.70).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Süre Zarfları

... akşam

her akşam

“**Her akşam** onların fakülteden başları birbirine girmiş, kol kola çıkışlarını görmek Mümtaz'ın en büyük zevkiydi.” (Tanpınar,2019a,s.83).

hemen her akşam

“Fakat **hemen her akşam** gözlerimin önünde tekrarlanan bu canlandırma ve geçmişi yeni baştan yaşamada aksayan bir taraf vardı.” (Tanpınar,2010,s.39).

... an

bir an

“Abdüsselâm Beyin insan sevgisi bütün evdekiler gibi **bir an** peşimizi bırakmıyordu.” (Tanpınar,2010,s.81).

her an

“Bu ağacın kökü, orada, ufukta ince bir Herat cildinin tezhipleri arasında kıpkırmızı kavsi, bu altın oyunlarını gittikçe daha derin şekilde aydınlatan, **her an** eritip yeniden kendi fantezisine göre döken güneşeydi.” (Tanpınar,2019a,s.124).

arada bir

“**Arada bir** kısa silkinişlerle gözlerini açıyor, üzerindeki gökyüzünü, yanı başındaki sandığın üzerine uzanmış çocuğu görüyor, sonra yeniden gözleri kapanıyordu. İşte bu kısa uyanışlardan birinde ağzına doğru bir destinin uzandığını gördü.” (Tanpınar,2019b,s.140).

ara sıra

“**Ara sıra** yerinden kalkıyor, etrafı acaba ne var ne yok gibi dolaşıyor, yine acele acele eski yerine dönüyordu.” (Tanpınar,2019a,s.50).

Ara sıra da yolda kendisine tesadüf ederdim. (Tanpınar,2005,s.24)

biraz

“Her düşünce **biraz** ilerleyince azaplı bir rüya halini alıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.56).

bir hayli

“Ermeni ailelerine yaptırdığı için, el ücretinden de **bir hayli** kar ediyordu.” (Tanpınar,2019b,s.126).

... **boyu**

“Evde ihtiyar adamla **seneler boyu** yalnız başımıza kaldığımız için her şey gibi bunu da ancak bizim bulmamız gerekirdi.” (Tanpınar,2010,s.94).

yıllar boyu

“Çünkü onu hakikaten **yıllar boyu** öğrenmek lâzım.” (Tanpınar,2010,s.218).

gece gündüz

“Mümtaz bu bakışları, kucaklaşma hıçkırıklarına benzeyen gülüşleri **gece gündüz** beraberinde taşırdı.” (Tanpınar,2019b,s.175).

geceli gündüzlü

“İkincisi, eski İspritizma Cemiyeti’ndeki bazı dostların bir ay **geceli gündüzlü** bir uğraşmadan sonra Ahmet Zamanî’nin ruhunu çağırmağa ve onunla konuşmağa muvaffak olmalarıydı.” (Tanpınar,2010,s.296).

... **gece**

bütün gece

“Daha yüzlerine bakar bakmaz, **bütün gece** neler çekeceğimizi anladım.” (Tanpınar,2010,s.366).

her gece

“Doğrusu istenirse, bu rüyalarda büyük bir değişiklik yoktu; **her gece** bu geniş yatakta, yalnız onun iç gözleri ve uyuşuk dimağı için oynanan o acayip ve şuursuz dram bu sefer yine eskisi gibi ve aynı gölge aktörlerle oynanmıştı.” (Tanpınar,2019b,s.8).

...**gün/günü**

bir gün

“Bir gün sınıfın içi kedi köpek sesleriyle doldu.” (Tanpınar,2005,s.48)

“**Bir gün** yine gelir.” (Tanpınar,2010,s.157).

birkaç gün

“Ezici sığağa rağmen **birkaç gün** üst üste İstanbul'a indiler.” (Tanpınar,2019a,s.198).

bütün gün

“Hiç olmazsa çalar saat **bütün gün** alabildiğine şarkı söylemez, cin yutmuş gibi dans havaları tepinmez, felâket yağmuru havadisleriyle üzerinize çullanmaz ve sizinki susturulduğu zaman behemehal komşularınki başlamaz.” (Tanpınar,2010,s.28).

her gün

“Baştan aşağı parıltı olan bir denizde bu ışığa doğru gitmek, **her gün** yaptıkları yolculuklardan ziyade iyi bir talihe, vadedilmiş bir toprağa doğru koşmağa benziyordu.” (Tanpınar,2010,s.223).

ertesi günü

“Geldiğinin **ertesi günü** yolda rastladık.” (Tanpınar,2005,s.40)

ilelebet

“Biraz evvel haşrî neşr olduğu vücudu kendine **ilelebet** yabancı bulmanın azabı.” (Tanpınar,2018,s.140).

... saat

her saat

“O, Boğaz'ın tabii vasıtası, **her saat** başvuru çare, her mizaca göre spor, eğlencedir.” (Tanpınar,2019a,s.128).

... sâniye

her sâniye

“Tekrar bir iş sahibi olduğumu, muayyen bir kazancım bulunduğunu düşündükçe **her saniye** başında, sanki ağır bir uykuda imişim gibi sevinçten benirleyerek yaşıyordum.” (Tanpınar,2010,s.224).

sık sık

“Mümtaz onu ilk defa panjurları sınıksız kapalı odada, yarı aydınlıkta çıırçıplak gördüğü anı sonraları **sık sık** hatırladı.” (Tanpınar,2019a,s.150).

... müddet

uzun müddet

“Belki de **uzun müddet** susmasından mahcup hikâyeyi Selim’e kısaca anlattı.” (Tanpınar,2018,s.218).

... **saat**

“İlk **yarım saat** bir elim Halit Ayarçı’nın elinde -bazen de onun yerine halam geçiyordu- muhtelif milletlerden insanlara takdim edilmemle geçti.” (Tanpınar,2010,s.319).

... **vakit**

“Büyükçekmece yollarında ısrarla bana kızım **ne vakit** alacağımı soran, “Bir iki sene sonra behemehal damadımsın!” deyip de başka bir şey demeyen adam şimdi öpmek için elini bana âdeta zorla verdi ve geriye aldıktan sonra tekrar eldivenlerini geçirmeden evvel mendili ile bir iyice sildi, temizledi.” (Tanpınar,2010,s.77).

her vakit

“Ama **her vakit** aynı nizam etrafında toplanmaz.” (Tanpınar,2019b,s.99).

vakit vakit

“Bunlar kainat dediğimiz, büyük, tek, emsalsiz incinin, mücerret zaman çiçeğinin, zaman nergisinin üzerinde parlayan, onu **vakit vakit** ve yer yer karartan akisleriydi.” (Tanpınar,2019a,s.74).

... **yıl(ı)**

her yıl

“Nuri Efendi **her yıl** bir takvim neşrederdi.” (Tanpınar,2010,s.34).

yıllar yılı

“**Yıllar yılı** evimizde hep bu ölüm konuşuldu.” (Tanpınar,2018,s.164).

... **zaman**

bir zaman

“Bunlar efkârıumumiye **bir zaman** işgal eder.” (Tanpınar,2010,s.299).

her zaman

“İşlerimiz, bizim ye bize benzerlerin küçük sakatlıklarıyla tesadüflerin ihanetiyle, **her zaman** bozulabilir.” (Tanpınar,2019a,s.47).

hiçbir zaman

“Bugünlerde olduğu kadar **hiçbir zaman** kafamı zorladığımı hatırlamıyordum.” (Tanpınar,2010,s.301).

O zaman

“**O zaman** her şeyi anlar gibi oldu.” (Tanpınar,2018,s.14).

uzun zaman

“Kendi kendime, yatağında **uzun zaman** düşündüm.” (Tanpınar,2010,s.11).

zaman zaman

“Vakıa Behçet beyefendi **zaman zaman** kiraların alınması, kontratların yapılıp yapılmaması hakkında hizmetçisini tenvir etmez değildi, fakat ikisi de bunu sadece işin dış tarafını kurtarmak için olduğunu bilirlerdi.” (Tanpınar,2019b,s.11).

c. Cümlecikten Oluşan Yalın Süre Zarfları

aylardır

“Ve belki de bu yüzden **aylardır** Halit Ayarçı'nın ayağıyla ittiği bir futbol topuna benzemiştim.” (Tanpınar,2010,s.260).

günlerdir

“Nuran bile **günlerdir** kendisini bırakmayan sıkıntılardan kurtulmuşa benziyordu.” (Tanpınar,2019a,s.228).

kaç gündür

“**Kaç gündür** böyle oluyordu.” (Tanpınar,2010,s.318)

ne zamandır

“**Ne zamandır** beni affedecek adam oldu karın?..” (Tanpınar,2010,s.280).

yıllardır

“Genç kadın, sonra bugünün kadını, **yıllardır** yabancı olduğu bir şeydi.” (Tanpınar,2019b,s.12).

2.2.1.2.2.1.2. Türemiş Süre Zarfları

Süre Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	-
/-(y)A/	-	+	-
/+(n/y)AcA/ (hlk.)	+	-	-
/+(n/y)A dek/	+	+	+
/+(n/y)A doğru/	+	-	-
/+(n/y)A kadar	+	+	+
/-(y)AlI/	-	+	+
/-(y)AlI beri/	-	-	+
/-(y)AsI/	-	+	-
/+(n)CA/	+	+	-
/+(n)DA/	+	+	-
<i>daha</i>	-	+	-
/+(n)DAn/	+	+	-
/+(n)DAn aşağı/	-	+	-
/+(n)DAn beri/	+	+	-
/+(n)DAn böyle/	+	-	-
/-DıkçaA/	+	+	+
/-Dıktan sonra/	-	-	+
<i>kadar</i>	+	+	-
/-ken/	-	-	+
<i>ki</i>	-	-	+
/-mAdAn/	+	-	-
(Ne zaman..) +/-sA+/	-	+	-

a. Kelimeden Türemiş Süre Zarfları

/+(n/y)A/

boyuna

“Bütün öğleyin *boyuna* canı sıkılmıştı.” (Tanpınar, 2019a, s.278).

/+(n/y)A doğru/

sonuna doğru

“İlk önceleri Molla Bey buna üzülmüş, o kadar dua ile ve *sonuna doğru* Allah'ın kendisine bahsettiği oğlunu bu terbiyenin sakatlığından kurtarmaya çalışmıştı.” (Tanpınar, 2019b, s.29).

/+(n/y)A kadar/

akşama kadar

“Sefil bir oda, bir nevi mahalle aşçısına benzeyen bir lokanta, **akşama kadar** yandaki odanın piyanosu, ufak ekonomilerle alınan birkaç parça eşya...” (Tanpınar,2019a, s.105).

düne kadar

“**Düne kadar** sadece sevdiği insanlar vardı.” (Tanpınar,2019a, s.235).

sabahlara kadar

“Konuştukça, İhsan'la **sabahlara kadar** yaptıkları münakaşaları düşündü.” (Tanpınar, 2019a, s.203).

şimdiye kadar

“Bir taifenin içindeydi, **şimdiye kadar** hayatında geçen her şeyi onlarla paylaşmıştı.” (Tanpınar, 2018, s.79).

/+(n)CA/

asırlarca

“Ta Asya içlerinden kopacaksın, bir çığ gibi bu sahillere düşeceksin; orada tıpkı bizimki olan bir imparatorluk kuracaksın, bu toprak üstündeki hayatı nizamlayacaksın; dört asır lüfer, kalkan, barbunya yiyeceksin; badem, gel incik şurubu içeceksin; samur kürklere, beyaz bürümcüklere bürünüp yaşayacaksın; hayat arızalarının üstünde bir vahdanilik fikriyle yaşayacak, onu türbende, camiinde, sebilinde bir üslup haline getireceksin; tekkelerin **asırlarca** Allah'a sevgiliyi birleştirecekler; dini raşe bir zarafet ve nezaket ayini haline girecek ve sen peygambere hitap için bu dili bulacaksın . . .” (Tanpınar,2019b,s.98).

aylarca

“Rahmetli kocamla **aylarca** matemini tuttuk.” (Tanpınar,2010,s.290).

epeyce

“İttihatçıların **epeyce** zulmünü çektik.” (Tanpınar,2018, s.90).

günlerce

“Ben bir daha **günlerce** oturup onları düşünemem...” (Tanpınar, 2019a, s.215).

haftalarca

“Ufak bir şüphe, belki de **haftalarca** içinde yaşadığı vehimleri dağıtmış olacak ki sanki bir yerlere gizlenmek istiyormuş gibi büzüldü.” (Tanpınar,2018, s.44).

saatlerce

“Bu musiki beni **saatlerce** çiğnedi.” (Tanpınar,2019a, s.299).

“Suat'la sekiz on defa **saatlerce** beraber kalmışlardı.” (Tanpınar,2019a, s.345).

senelerce

“Onun bıraktığı mektup, Sabriye Hanımın o kadar çapraşık yollardan **senelerce** peşinde koştuğu meseleyi açıklıyordu.” (Tanpınar,2010,s.303).

yıllarca

“Nevzat **yıllarca** evin her köşesini alt üst edercesine onları aramışlardı.” (Tanpınar,2018,s.15).

/+(n)DA/

ayda

“**Ayda** beş yüz kuruş getiren bu işe rağmen Sabri Hoca, Medresedeki odasını bırakmadı.” (Tanpınar,2019b,s.78).

günde

“**Günde birkaç defa** kahvede buluşup baş başa veriyorlar yahut birbirleri için haber bırakıp gidiyorlardı.” (Tanpınar,2010,s.113).

sonunda

“**Sonunda** dayanamadı.” (Tanpınar,2018,s.50).

yakında

“Mehmet'ten **yakında** evleneceklerini öğrenenler, onlara etrafta yalı aramağa bile başlamışlardı.” (Tanpınar,2019a,s.215).

/+(n)DA n/

çoktan

“Hayri onları **çoktan** affetti...” (Tanpınar,2010,s.274).

(ta)... /+(n)DA n beri/

“*O ta çocukluğundan beri karşısına çıkmıştı.*” (Tanpınar,2019a,s.234).

deminden beri

“*Sultan Hanım’la Prens deminden beri hep sizi soruyorlar, dedi.*” (Tanpınar,2018,s.171).

“*Zaten deminden beri onun gibi kesik kesik, kendi içini adım adım yoklar gibi konuşuyordu.*” (Tanpınar,2005,s.104)

öteden beri

“*Fakat halita onun zannettiği kadar sathi olmadığı, Nuran, hayatına birdenbire gelişiyse kendisinde öteden beri mevcut olan, ruhunun büyük bir tarafını yapan şeyleri aydınlattığı adeta kendisini kabule hazır şeylerin arasında saltanatını kurduğu için, artık ne İstanbul’u ne Boğaz’ı ne eski musikiyi ne de sevdiği kadını birbirinden ayırmağa imkân bulurdu.*” (Tanpınar,2019a,s.220).

“*Bir de biyolojiyi öteden beri seviyordum.*” (Tanpınar,2005,s.11).

/+(n)DAn böyle/

bundan böyle

“*Bundan böyle kendi sarayında Bay Odil’in rahat bırakılmayacağı şüphesizdi.*” (Tanpınar,2019b,s.119).

/+(n)DAn sonra/

yillardan sonra

“*Yillardan sonra bu kahvede tanıdıklarımızdan birini bir vekil sandalyesinde gördük.*” (Tanpınar,2010,s.126).

/-DİkçA/

gittikçe

“*Zaten gittikçe genişleyen ordu kadrosunun, resmi günlerde sırmalara gömülmüş sivil memurların günden güne artan ihtiyacı da çabuk işi gerektiriyordu.*” (Tanpınar,2019b,s.125).

kadar

ne kadar

“*Bilsen ne kadar acıyorum...*” (Tanpınar,2019a,s.238).

/+(y)IA/

zamanla

“Bir servet **zamanla** bir yığın mirasçı elinde darmadağınık olmuş, yalnız o hissesini muhafaza edebilmiş hatta avukatlıktan kazandığı paralarla epeyce arttırmıştı.” (Tanpınar,2018,s.166).

/-mAdAn/

durmadan

“Sanki bir örümcek **durmadan** çalışıyor, çelik ağlarını örüyordu.” (Tanpınar,2019a,s.329).

b. Kelime Grubundan Türemiş Süre Zarfları

/-(y)A/

gitgide

“İlk önce kısa ve çok defa manasız kelimeler, karışık cümleler hâlindeki bu yazılar **gitgide** genişlemişler, günün olaylarını, yahut aileyi veya genç kızı, hatta şehrin hayatını alâkadar eden meselelere bağlı haber, açıklama gibi şeyler olmağa başlamışlardı.” (Tanpınar,2010,s.157).

(ta)... /+(n/y)A kadar/

“Asıl hazini, ihtiyar halanın kardeşine bu evleri ve mobilyaları olduğu gibi saklamak için her türlü fedakârlığı yapmış olması, bir pansiyon işleterek, **ömrünün sonuna kadar** dantelâ örerek hayatını kazanması idi.” (Tanpınar,2010,s.159).

o zamana kadar

“Bütün bacağını kemiğe doğru ilerleyen bir yanık gibi çekilmez bir acı ve **o zamana kadar** tatmadığı bir daha tatmasını istemediği bir uyuşukluk kaplamıştı.” (Tanpınar,2018,s.154).

(ta) o zamana kadar

“Nasıl olmuş ta onları o zamana kadar görememiş, Üzerlerinde hiç düşünmemişti?” (Tanpınar,2019b,s.83).

(... /-DI+/) ... /-(y)AII/

“**Geldi geleli konuşamadık.**” (Tanpınar,2018,s.221).

(... /-DI+/) ... /-(y)AsI/

oldum olası

“Suat **oldum olası** böyledir.” (Tanpınar,2019a,s.320).

/+(n)CA/

... **boyunca**

“Gene biliyordu ki her ömrü kemiren bir yiğın ihtiras, erişmek, ele geçirmek kaygıları **hayatı boyunca** bu saadeti kendisinden gizlemişti.” (Tanpınar,2019b,s.67).

“Bu şefkat ve bütün yüzüne aydınlatan içi gülümseme dolu bakışlar, **bütün konuşmamız boyunca** Kudret Beyi hep böyle gözümüzün önünde sarıp sarmalayacak adeta mumyalayacaktır.” (Tanpınar,2005,s.87).

öm(ü)r(ün) boyunca

“Genç kız fena insan değildi; aralarındaki dostluk **ömür boyunca** sürecek cinstendi.” (Tanpınar,2019a,s.82).

... **müddetçe**

“Yaşadığı **müddetçe** asıl saltanat.” (Tanpınar,2018,s.50).

bütün ömrünce

“**Bütün ömrünce** o kadar çok konuşan, kızan, bağırın, şüphelenen sızlanan adamın böyle birdenbire susması, her şeye sükûnetle katlanması beni hâlâ bile düşündürür.” (Tanpınar,2010,s.66).

/+(n)DA/

“Her ağzımı **açışta** doktorun gülüşü daha manalaşyordu.” (Tanpınar, 2010, s.111).

“O gelir, saatlerce konuşur, kavga eder, hikayesini anlatır, darılır, sonra gene barışır, **bir günde** üç defa değişir, fakat karşısında hep aynı yüzü, aynı sakın ve dost kabulü bulurdu.” (Tanpınar,2019b,s.48).

bir anda

“Şimdi biraz nefes almağa başladığım **bir anda** tekrar karşıma çıkıyordu.” (Tanpınar,2010,s.300).

en sonunda

“En sonunda bir türlü yapılamayan Takribî Ahmet Efendi Camii'nin hikâyesinde karar kıldı.” (Tanpınar,2010,s.101).

... içinde

*“Biliyordum ki **şu yarım saat içinde** ya karım ya baldızlarımdan biri daireye ne yaptığımı görmek için gelecekler, onlar daha gitmeden Cemal Bey beni azarlamak için yanına çağırarak, onun elinden kurtulduğum zaman muhakkak bir alacaklı ile karşılaşacaktım.” (Tanpınar,2010,s.174).*

ömründe

*“İşte bu gece Sabih'lerde üst üste onun için Nühüft'ün, sultaniyegah'ın burçlarını açarken, küçük kırmızı hareli sofranın üstünde, o kadar sevdiği ve beğendiği elleriyle bir yığın çatal ve bıçak arasında tempo tutarak söylediği bu besteler, onları söylerken yüzünün hep kendisine hitap eden değişik ifadeleri ve hiç eksilmeyen o mazlum tebessümü ile **ömründe** ve hayalindeki Nuran'lara bir yığın kardeş daha eklenmişti.” (Tanpınar,2019a,s.159).*

daha

*“Mümtaz Bedesten'den geçerken yahut İhsan'la antikacıları dolaşırken, birçok güzel şeylerin önünden nasıl gözü kapalı geçtiğini, o gün Teyfik Bey'in kendisine gösterdiği eşyayı -Nuran'ın birdenbire bulduğu ve o günden sonra Mümtaz'ın bir **daha** gülmeden hatırlamadığı tabirle- cam evaniyi, yazı levhalarını, kumaş parçalarını gördükçe biraz **daha** iyi anlıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.163).*

(ta)... /+(n)Dan beri/

*“Mümtaz **o günden beri** Suat'a karşı içinde, farkında olmadan bütün zulüm görenlerin kendilerine zulmedene, serçenin atmacaya karşı duyduğu cazibeye benzer bir his duyuyordu.” (Tanpınar,2019a,s.290).*

*“**Kendisine Kırık Kulak lakabını kazandıran kavga gününden beri** yatağının altından eksik etmediği saldırmasını şal varına sarkıtmış, eline de kalınca bir değnek almıştı.” (Tanpınar,2019b,s.104).*

/-Dıkça/

*“**Gittikçe** artan bir süratle başka bir zamanı.” (Tanpınar,2019a,s.376).*

gün geçtikçe

“Bu yüzden on günün içinde bize bir bina bulmuşlar, ücret ayırmışlar, iyi kötü döşemişler, bu yetmiyormuş gibi **gün geçtikçe** eksiklerimizi tamamlıyorlardı.” (Tanpınar,2010,s.225).

kadar

“**Bir ay kadar** olmuştu.” (Tanpınar,2019a,s.47).

/-sA+/

“**Zaten nasıl olsa** başka bir daireye geçmemiz icap edecek.” (Tanpınar,2010,s.231).

c. Cümlecikten Türemiş Süre Zarfları

/(-(y)IncA)+(y)A kadar/

“Gözlüğüm, şemsiyem, hiçbir zaman yerine tam oturmayan şapkam, biraz bol kesilmiş elbiselerim, babayani hâllerim, hulâsa **elimdeki teşbihe varıncaya kadar** her şeyim bu muvaffakiyeti besleyecek şekilde tanzim edilmişti.” (Tanpınar,2010,s.302).

/-DIktAn (...) sonra/

“Şurasını da derhal kaydedeyim ki, Doktor Ramiz, Nuri Efendinin bu sözlerini Halit Ayaracı ile beni tanıştırdığı o günden çok evvel, hem de birçok defalar dinlediği hâlde ancak Halit Ayaracı **onları beğendikten sonra** kıymetlerini anladı.” (Tanpınar,2010,s.33).

/-DIkçA/

“Bir yıldız süratiyle dönen bir çember gibi dönüyor, **döndükçe** her şey göçüyor, renk ve şeklini kaybediyordu.” (Tanpınar,2019a,s.246).

ki

“Bir zaman geldi **ki** bavulları evvelâ yatak odasında, sonra daha kolaylık olsun diye holde hazır durmağa başladı.” (Tanpınar,2010,s.343).

2.2.1.2.2.2. Birleşik Süre Zarfları

2.2.1.2.2.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Süre Zarfları

a. {[K+Ø] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Süre Zarfları

bâzen... bâzen...

“Hiç farkında olmadan **bazen** Nuri Efendi, **bazen** Lûtfullah veya Abdüsselâm Bey oldum.” (Tanpınar,2010,s.51).

“Kendisini **bazen** Jeanette Mac Donald, **bazen** Rosalinne Russel sanan, beni Charles Boyer ile, Clark Gable ile, William Povvel ile karıştıran, bir gün evvel komşu kızını Martha Egerth’e benzettikten sonra ertesi gün pencereden, “Martha, kardeşim, nereye gidiyorsun böyle?” diye seslenen bir kadınla evlenmedinizse bu işin acayıplığını size anlatamam.” (Tanpınar,2010,s.148).

bâzen dâima

“Genç kız sabah kıyafetiyle, mayosuyla kahvaltı masasında kucağında evin köpeğiyle, güzel, büyük, **bazen** kadınlığından habersiz, bazen onun altında âdeta ezilmiş ve **dâima** biraz dalgın, **dâima** bir rüyadan uyanmış gibi bu desenlerde birkaç çizgiden hep kendisi olarak görünüyordu.” (Tanpınar,2018,s.127).

{[Kgr+Ø] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Süre Zarfları

Her gün bir kere

“**Her gün bir kere** uğrayıp fikrimi soruyor.” (Tanpınar,2010,s.183).

2.2.1.2.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Süre Zarfları

{[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Süre Zarfları

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

arada sırada

“Doktor Ramiz’in **arada sırada** bazı mütalâalarla haşiyelediği hikâyemi sonuna kadar dinledi.” (Tanpınar,2010,s.215).

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/

bayramdan bayrama

“Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nü sessiz sedasız protesto eden ve evimize ancak **bayramdan bayrama** gelen Ahmet’in nasılsa evde bulunduğu gecelerden biriydi bu.” (Tanpınar,2010,s.346).

günden güne

“Yirmi senedir **günden güne** çeşitli ıstıraplar üzerine yığılmıştı.” (Tanpınar,2018,s.43).

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A kadar/

Sabahtan akşama kadar

“**Sabahtan akşama kadar** kilise vakfında çalıştı.” (Tanpınar,2018,s.29).

{[Kg+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Süre Zarfları

... /+(n/y)A [kadar] ... /+(n/y)A kadar/

“Bu hal, her sınıfı kendi hayatında, kendi zevkinde rahat ve müstakil bırakarak, mesut ederek **İkinci Meşrutiyete hatta biraz sonrasına kadar sürer.**” (Tanpınar,2017,s.35).

c. {[K+Z] + [Kgr+Z]+ [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Süre Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A kadar/... DA

“Burada **politikadan aşka kadar hayatın her sahasında tecrübe edilen insan zaaflarının istismar şekli vardır.**” (Tanpınar,2005,s.88)

2.2.1.2.2.3. Yalın + Türemiş / Türemiş + Yalın Yapılı Süre Zarfları

a. {[K+Ø] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Süre Zarfları

... +Ø ... /+(n)CA/

bazan saatlerce

“Hikaye sonuna kadar Nuran'ın küçük gülümsemeleri, taaccüpleri arasında ciddiyetle devam eder, sonunda Nuran, ya şakayı olduğu yerde küçük bir dargınlıkla keser ve Mümtaz'a **bazen saatlerce** süren lezzetli bir üzüntünün ufkunu açar yahut oyuna o da katılırdı.” (Tanpınar,2019a,s.55).

b. {[Kgr+Ø] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Süre Zarfları

...+Ø ... /+(n)CA/

“**Bir an, bütün dâvanın devamı boyunca korktuğum şey tekrar aklıma geldi.**” (Tanpınar,2010,s.97).

...+Ø... /+(n/y)A kadar/

“O gün **akşama kadar** benimle konuşmadı.” (Tanpınar,2005,s.49)

2.2.1.3. YER VE YÖNELME ZARFLARI

“Yer- yönelme zarfları, yer ifade eden yer adları olup fiilin yapılmaya yerini veya yönünü bildirmek için kullanılırlar.

2.2.1.3.1. Yer ve Yönelmede Belirlik

2.2.1.3.1.1. Tekli Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

2.2.1.3.1.1.1. Yalın Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

aşağı

“Aşağı inince yan geldi Asaf Beyin bulunduğu odanın kapısından şöyle bir baktık.” (Tanpınar,2010,s.318).

dışarı

*“Ata Molla'nın sevimli tarafı, bütün bu içte kalması lazım gelen şeyleri çabukça **dışarı** vurması, biraz dikkat eden bir göz için, bütün zembereğin dışarda çalışmasıydı.”* (Tanpınar,2019b,s.46).

geri

*“Birisi Mümtaz'a doğru ilerledi, öbürü bir adım **geri** çekildi.”* (Tanpınar,2019a,s.382).

içeri

*“Fihakika kadranın üstündeki kapı açılmış ve Hamdi Beyin tablolarında görülen ihtiyar derviş kılıklı bir adam dışarıya çıkararak, “Hoş geldiniz” diye bağırması, sonra derhal **içeri** girmişti.”* (Tanpınar,2010,s.321).

ileri

*“Herkes bilir ki, bir saat ya geri kalır yahut **ileri** gider.”* (Tanpınar,2010,s.14).

yukarı

*“Sirtında, kolları dirseklerinden **yukarı** sıvanmış alaca bir mintan vardı.”* (Tanpınar,2019b,s.140).

2.2.1.3.1.1.2. Türemiş Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
(ta) ... /+(n/y)A/	+	+	-
/+(n/y)A doğru/	+	+	-
(ta) ... /+(n)DA/	+	+	-
(ta) ... /+(n)DAn/	+	+	-
/+(n)DAn doğru/	+	-	-

a. Kelimedden Türemiş Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

(ta) ... /+(n/y)A/

“Hemen anında tekrar **aşağıya** indi.” (Tanpınar,2019a,s.384).

“Hattâ **eve** ne kadar geç gelirim etrafımdakiler o kadar rahattı.”
(Tanpınar,2010,s.23).

“Nasıl bütün İstanbul, her çeşit ve her türlü modasıyla, en gizli, en umulmadık taraflarıyla **buraya** akıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.59).

dışarıya

“Dışarıyı görmek isteyen **dışarıya** çıkar, denizi görmek isteyen sahile gider!”
(Tanpınar,2019a,s.257).

geriye

“Ve nasılsa **geriye** dönen son bir haysiyet endişesiyle bir şeyleri tamire kalkmıştı.” (Tanpınar,2018,s.252).

içeriye

“Genç bir kadınla, üç erkek **içeriye** girdiler, yanındaki masaya oturdular.”
(Tanpınar,2019a,s.334).

ileriye

“Hattâ daha **ileriye** gittim: Mandalin Efendi, dedim.” (Tanpınar,2010,s.55).

nerelere

“Kimbilir **nerelere** gitmişti ? "Uyurken acaba nasıldır?" diye düşündü.”
(Tanpınar,2019b,s.60).

nereye

“**Nereye** gidiyorlardı ?” (Tanpınar,2019b,s.26).

öne

Belki **öne** alınır. (Tanpınar,2018,s.209).

oraya

“Onun için birdenbire öldürmezler, bir daha kaybolmamak, sizi bırakmamak için **oraya** gömülürler, oradan yavaş yavaş gizli ve açık, sizi zehirlerlerdi.”
(Tanpınar,2018,s.229).

oralara

“**Oralara** yollardan geçerek gelirlerdi.” (Tanpınar,2019a,s.353).

ortaya

“Sonra kendiliğinden Selma Hanımın ismini **ortaya** attı.” (Tanpınar,2010,s.283).

şuraya

“Sipariş sahibi, “Şu iki kibrit kutusunu oraya değil de, **şuraya** koysan n’olur?” der demez, Doktor Mussak bir an gözlerini yumuyor, düşünüyor, sonra kibrit kutularını bozup tekrar başlıyordu.” (Tanpınar,2010,s.137).

yukarıya

“Üstünde, perdenin iki ucunun birleştiği düzlükte de yine böyle bir madenden büyük bir rakkas kalın mihverdi etrafında fakat bu sefer ucu **yukarıya** çevrili, durmadan sağa sola giderek ayar fikrini temsil edecekti.” (Tanpınar,2010,s.352).

/(n/y)A doğru/

“Ve onu derisinden, kabuğundan, yüzünden **içeriye doğru** çekiyor, benliğine almağa çalışıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.197).

(ta) ... /(n)DA/

“Senin yapacağın **evde** oturulur mu?” (Tanpınar,2010,s.360).

“Sonra bu şekiller ve renkler kayboldu, **yerlerinde** mahiyeti bilinmeyen bir altın parıltısı kaldı.” (Tanpınar,2019b,s.26).

arada

“Nihayet **arada** vakit vardı.” (Tanpınar,2019a,s.231).

boşlukta

“Emine’nin ölümüyle son tutunduğum dal da kopmuş gibi büsbütün **boşlukta** kaldım.” (Tanpınar,2010,s.140).

burada/burda

“Çünkü genç adam, **burada** insan iradesinin, hatta şuurlu hayatın dışına çıkmak lazım geldiğini anlamıştı.”(Tanpınar,2019a,s.244).

dışarda

“O kadar peşine düştüğü hâlde **dışarda** hiçbir münasebetini işitmemişti.” (Tanpınar,2010,s.166).

geride

“Tabii şekilde ihtilal, halkın veya hayatın, devleti **geride** bırakmasıyla olur.”
(Tanpınar,2019a,s.341).

içeride

“Demin, geçerken yarı ucu kaldırılmış perdenin altından, **içeride** tek başına, sanki camiin loşluğunu arttırmamak için yanan bir elektrik ışığı görmüştü.”
(Tanpınar,2019a,s.365).

ilerde

“Şimdi lâğvedilmiş olan, daha doğrusu Halit Ayarçı'nın tam zamanında müdahalesiyle daimî tasfiye hâlinde bulunan enstitümüzün yayınları arasında çıkan bu eseri hangi maksatla, hangi şartlarla, nasıl ve niçin yazdığımı **ilerde** anlatacağım.” (Tanpınar,2010,s.8).

nerede/nerde

“Peki benim huzurum **nerede** kaldı?” (Tanpınar,2019a,s.373).

orada

“**Orada** sadece saatler vardı.” (Tanpınar,2010,s.30).

ortalıkta

“Ördek yavruları artık **ortalıkta** görünmüyordu.” (Tanpınar,2010,s.145).

önde

“Onlar **önde** Selim arkada Fatma'yı gördükleri yere doğru yürüdüler.”
(Tanpınar,2018,s.214).

“Muhlis Bey **önde** yola çıktık.” (Tanpınar,2005,s.309).

orada/orda

“**Orada** Leylâ Hanım, Suat Bey, Gündüz, Nail, bizim takım hepsizi bekliyorlar.”
(Tanpınar,2018,s.226).

ortada

“Uzakta yolun ta başında, bu sokağa ve açıldığı daha büyük yola, **ortada** duruşuyla, yere yatırılmış bir terazi hali veren çeşmenin açık lülesi, birkaç kurbağa ve böcek sesiyle bu yaz gecesini tek başlarına kurmağa yetiyor gibiydi.”
(Tanpınar,2019a,s.381).

şurada

“Kaç defa Mümtaz, tıpkı, **şurada** sekiz, on kulaç su kaldı; ayaklarım karaya bastığı, kollarım toprağı kucakladığı zaman bütün yorgunluklarım bitecek diye düşünen bir yüzücü gibi, onu bir selamet toprağı, geçilmesi lazım bir karşı yaka gibi görmüştü.” (Tanpınar,2019a,s.73).

uzakta

“Onun için operatörümüz, Sabriye Hanıma bu iş için verdiği vaatleri tutmaz ve Sabriye Hanımı Nevzat Hanımın evinden daima **uzakta** bulundurmağa dikkat ederdi.” (Tanpınar,2010,s.169).

(ta) ... /+(n)DAn/

“**Kapıdan** çıktı.” (Tanpınar,2018,s.54).

“Yanlış anlaşılmasın, Behçet beyin hayatında, zayıf yaratılışının kendisine doğduğu andan itibaren çizmiş olduğu **yoldan** en ufak bir ayrılış bile yoktur.” (Tanpınar,2019b,s.28).

aradan

“Fakat **aradan** birkaç gün geçince hava değişti.” (Tanpınar,2010,s.87).

buradan/burdan

“Onun için, **buradan** ilerisi yok.” (Tanpınar,2019a,s.131).

içten

“O sualin **içten** kopan acılığı karşısında bu cevapların ne kadar manasız kaldığını kendisi de anlamıştı”. (Tanpınar,2019b,s.71).

karşıdan

“Sabri Bey bütün çirkinliğine rağmen **karşıdan** seyri insana rahat gelen bir kiloda idi.”(Tanpınar,2010,s.90).

nereden

“İsmail Molla, Sabri Hoca 'nın şifasız bedbinliğinin **nereden** fişkiracağını merak ediyordu.” (Tanpınar,2019b,s.88).

öteden

“Emine biraz **öteden** sessiz bir tebessümle bir ona, bir bana bakıyor: “Bunu da nereden buldun?” der gibi işaretler yapıyordu.” (Tanpınar,2010,s.124).

uzaktan

“O zamana kadar Nuran'ı sadece **uzaktan**, cazip bir hayal gibi görmüştü.” (Tanpınar,2019a,s.138).

“Onun için bu ağacın etrafından alarga geçilir onun yükükle dalları mukaddes bir gebeğin karnı gibi **uzaktan** adeta dini bir yürümeyle seyredilirdi.” (Tanpınar,2019a,s.22)

yerinden

“Üçüncü kadehte Fatma, içeride unutulmuş bir şeyi almak için **yerinden** kalktı ve bir daha sofraya dönmedi.” (Tanpınar,2019a,s.228).

/+(n)DAn doğru/

“Kendi sevinci, İhsan'ın fikirleri, Sabiha'nın **aşağıdan doğru** gelen hava fişegi gibi renkli, taze kahkahaları, ve birkaç adım ötede gömülmeğe hazırlanan bir cenaze...” (Tanpınar,2019a,s.341).

b. Kelime Grubundan Türemiş Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları**(ta) ... /+(n/y)A/**

“**Bu latifeye** o "Sabri Hoca ancak öldüğü zaman sıcak su ile yıkanır" cevabını vermişti.” (Tanpınar,2019b,s.90).

“Bir eski paşa konağından gelen bu sobayı **çalışma odasına** kurmuşlardı.”(Tanpınar,2019a,s.342).

(... /+(n/y)In/) arasına

“Bir müddet deniz boyunca yürümüşler, sonra kayaların **arasına** sapsmişler, nihayet bir oyuktan yeraltına girmeğe başlamışlardı.”(Tanpınar,2019a,s.37).

(... /+(n/y)In/) arkasına

“Büyük bir topuzda **arkasına** topladığı saçlarını sallayarak konuşuyordu.” (Tanpınar,2018,s.88).

(... /+(n/y)In/) ortasına

“Avucumun ortasına bıraktı.” (Tanpınar,2010,s.186).

(... /+im/+(n/y)In/) üstüne/üstüne

“Beyaz örtüyü didikleledi ,attı, **oğlunun üstüne** kapandı.”(Tanpınar,2018,s.164).

(... /+(n/y)In/) **üzerine**

“Cemal Bey, **bir sandalyenin üzerine** atılmış robdöşambriyle odada hazır.
“(Tanpınar,2010,s.200).

... **yana**

“Sonra başını arkaya doğru eğerek elindeki sandalyeyi bir ayağı ile tam burnunun ucuna oturttu ve **iki yana** açtığı kollarıyla muvazenesini araya araya odanın içinde yavaş yavaş gezinmeğe başladı.” (Tanpınar,2010,s.244)

dört (bir) yana

“Yüzü ter içindeydi, elleriyle durmadan işaretler yapıyor, sanki yirmi ağızdan birden üzerine hücum eden horlamaları iterek, kakarak kendisine yol açmağa çalışıyor, kelimeler, dudaklarından kırbaç şakırtılarıyla çıkıyor, ateşli ökseler gibi **dört yana** fırlıyor, itfaiye hortumları gibi sağa sola uzanıyordu.” (Tanpınar,2010,s.145).

(... /+(n/y)In/) **yanı başına**

“Hiç olmazsa Doktor Ramiz’e göre irade, psikanalizin **yanı başına** konabilecek hayatı tıpkı bir kralın kraliçesi gibi onunla paylaşmağa lâyık tek şeydi. Bütün büyük filozoflar ondan bahsederlerdi.” (Tanpınar,2010,s.116).

/(n/y)A doğru/

“Ben aynaya, yahut **inbiğe doğru** atılmak için çırpınıyordum.” (Tanpınar,2010,s.121).

(ta) ... /+(n)DA/

“**Her karıştırdıkça içinde** yeni bir şey bulurdum.” (Tanpınar,2019b,s.93)

“ **Küçük odada** ilk dans eden Jacqueline bu çıplak gezinmeyi şahsiyeti sayesinde bir çeşit zafer yapmıştı.” (Tanpınar,2018,s.2039).

... **arasında**

“Halamın onun acısıyla kendisini dervişliğe vermesi, o zamanlar **kadınlar arasında** şöhret kazanan bir şeyhe bağlantısı ve serveti dolayısıyla en gözde müridi olması bu şöhreti birkaç sene muhtelif fasılalarla besledi”. (Tanpınar,2010,s.129).

(... /+(n/y)In/) **başucunda**

“Annem doğmadan önce, iki yaşında ölmüş olan dayımın takyesi, hiç boynuna takmadığı sırmalı cüz kesesinin içinde **benim yatağımın başucunda** yıllarca asılı durdu”. (Tanpınar,2019b,s.116).

bir kenarda

“**Bir kenarda** genişçe bir divan, yanında iki sandalye üzerine yığılmış bir sürü plak, öbür tarafta da açık bir gramofon vardı.” (Tanpınar,2019a,s.384).

(... /+(n/y)In/) etrafında

“Birdenbire alıştığı ve bağlandığı bir iradeyi -İspritizma Cemiyeti’nde Afroditî’nin halasının adı İrade idi- daima **etrafında** hazır görmek istiyor ve bulamadığı için de ıstırap çekiyordu.” (Tanpınar,2010,s.159).

her yerde

“Bu, **her yerde** tesadüf edilen şeylerdendir. İnsanlar bazen doğuştan mahkum olurlar, saz parçası kendiliğinden kırılırdı.” (Tanpınar,2019a,s.17).

(... /+(n/y)In/) içinde

“Zaman zaman küçük nöbetler oluyor, **evin içinde** gene eskisi gibi masal söyleyerek, sesine küçük bir kız tatlılığını sindirerek konuşuyor, yahut da büyük kızının o hiç bahsetmediği çocuğunun dönüşünü saatlerce pencerede veya oturduğu yerde bekliyordu.” (Tanpınar,2019a,s.18).

(... /+(n/y)In/) karşısında

“Etraf sapsarıydı ve arabaların gürültüsünden, arabanın içinde ağlıyan üç yaşındaki kızın sesinden başka hiçbir ses yoktu, kendisi arabacının yanındaydı, arkasında dün akşam sabaha kadar onu kucaklayan, bilmediği bir iştihayı onun kapalı vücudunda yıkan genç kız ve **onun tam karşısında** da ne olduğunu, hatta ne olacağını bilmediği annesi vardı.” (Tanpınar,2019a,s.31).

(en) önde

“**En önde** yürüyen iriyarı, kalantör bir adam -şu gazetelerde günaşırı resimleri çıkanlardan biri olacaktı muhakkak- uzaktan Halit Ayarcı’ya eliyle bir selâm verdi.” (Tanpınar,2010,s.206).

(... /+(n/y)In/) önünde**gözümün önünde**

“Daha **kapının önünde** deminki isteği söndü.” (Tanpınar,2019a,s.50).

(biraz) uzakta

“Dışardaki dostlarınızdan **biraz uzakta** kalacaksınız.” (Tanpınar,2019b,s.360).

(çok) uzaklarda

“O istediği kadar konuşsun, gülsün, gelecek yollar için hayaller kursun, Zehra’yı gelin etsin, Ahmet’i Tıbbiye’den çıkartsın, daima bu baş **çok uzaklarda** yavaş yavaş siliniyor, gözleri uzaklardan bana, “Ne yaparsın, çaresi yok ki bu işin!” der gibi bakıyordu.” (Tanpınar,2010,s.140) .

(... /+im/(n/y)In/) üstünde/üstümüzde

“**Birinin üstünde** kırmızı yazıyla Macuni-i Lokman Hekim başlığı vardı.”(Tanpınar,2019a,s.53).

(... /+(n/y)In/) üzerinde

“Sadece **hadiselerin üzerinde** düşünebilmek kudretini kaybetmişti.” (Tanpınar,2019a,s.57).

(... /+(n/y)In/) yanı başında/başında

“Haysiyeti, zenginin otomobili, generalin yaveri, polisin tabancası, **bekçinin düdüğü gibi daima yanı başında**, daima en göze çarpar yerde idi..”(Tanpınar,2010,s.156).

/+(n)DAn/

“Bir tanemizi al ve giyin ve **öbür kapıdan** başka bir insan olarak çık!” (Tanpınar,2019a,s.62).

ardından

“**Birbiri ardından**, tam yemek zamanı odalarından indiler.”(Tanpınar,2019b,s.117).

her taraftan

“Fakat **her taraftan** o kadar çok şey uzanıyordu ki, hangisini yükleneyeceğini bilmiyordu.” (Tanpınar,2019a,s.235) .

(... /+(n/y)In/) peş(ler)inden

“Ergenlik yaşının sonları ve ilk gençliği emanete bırakılmış bir bagaj gibi bu sabırsız yolcu **peşinden** takip edecekti.” (Tanpınar,2018,s.67).

(pek) uzaktan

“Kâğıda **uzaktan** bakmak için ayağa kalktı.” (Tanpınar,2010,s.243).

2.2.1.3.1.2. Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

2.2.1.3.1.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n/y)A/... /+(n/y)A/

sağa sola

“Tevfik Bey, on seneden beri doğru dürüst denize çıkmamış, yüksek sesle şarkı söylememiş, eğlence alemlerinde görünmemiş, yalı çocuklarıyla, eskiden olduğu gibi **sağa sola** mektup göndermemişti.” (Tanpınar,2019a,s.212).

... /+(n)DA/... /+(n)DA/

“Beraber **bir yerde**, yahut **evde** baş başa yemek yeriz, diye...” (Tanpınar,2019a,s.336).

“Her sabah kendilerine nezaret eden Gülfer kalfayı bir tarafta yakalayıp anlattığı, **çoğu kış gecelerinde, yatmadan önce büyük orta mangalının etrafında** dinlediği masalların birbirine eklenmiş akisleri olan o sırmalı, incili, taşlı , koltuklu gelin alaylarıyla, üzeri servi resimli sandıklara doldurulmuş çeyizlerle dolu rüyaların müjdelediği şey oluyordu.” (Tanpınar,2019b,s.118).

şurada burada

“Düşündükçe kendisine bir mucize gibi gelen bu kurtuluştan sonra Sabri Hoca bir müddet İstanbul 'da, **şurada burada** gizlendi. Sonra, fırsatını bulur bulmaz, Anadolu 'da uzun bir seyahata çıktı. Bursa, Balıkesir, İzmir taraflarını dolaştı.” (Tanpınar,2019b,s.80).

... /+(n)DAn/ (ta) ... /+(n/y)A/

“Nihayet bir üçüncü dava, İzmir'den Brendizi'ye atlamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.111).

elden ele

“Sadece elmasın kendisi asırlar boyunca ara sıra kaybolmak şartıyla **elden ele** geçiyor, nihayet Abdüsselâm Beyin ailesine geliyordu.” (Tanpınar,2010,s.94).

... /+(n)DAn/ aşıya

“Biraz sonra kendimi karanlık gecede bir **bayırdan aşıya** inerken buldum.”(Tanpınar,2010,s.121).

oradan (taa) aşıya

“**Oradan aşıya** doğru saptı.” (Tanpınar,2019a,s.68).

b. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n/y)A/ ... /+(n/y)A/

“Fakat İclal olmadığı için hiçbiri **derine, beşeri dibe** inmemişti.” (Tanpınar,2019a,s.83).

şurasına burasına

“Sazı elime alıp **şurasına burasına** dokundum.” (Tanpınar,2010,s.286).

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

“**Gözümün önünde, eski evimizin taşlığında** benim Adli Tıptan döndüğüm günkü sevinci canlandı.” (Tanpınar,2010,s.287).

c. {[K+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

(ta) ... /+(n/y)A/ ... /+(n/y)A/

“Yastığın üzerinde, cinsini bilmediği bir maden gibi külçelenen saçlarını yavaşça öptü, sonra, onu rahatsız etmek korkusuyla **geriye, yatağın öbür ucuna çekildi.**” (Tanpınar,2019b,s.61).

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

“Bazen bir kalabalıktan biraz fazla gürültülü bir kahkaha yükseliyor, **uzakta, ta başta,** yalı çocukları ağız çalgıları çalıyorlar, tecrübesiz seslerle şarkı söylüyorlar, beraber yolculuk yapmağa alışmış olanlar birbirlerini çağırıyorlardı. “ (Tanpınar,2019a,s.124).

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A doğru/

oradan +e doğru

“Bu, **trapezinden partnerinin kendine doğru** uzattığı ellerine yapışmak için kendisini boşluğa doğru fırlatan cambazın, hesabında bir milimetre şaşarsa kendisini ölüme götüreceğini bildiği bir hareketi yaparken dudaklarından eksilmeyen tebessümün aynıydı.” (Tanpınar,2010,s.315).

. (ta) ... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/

“Daha doğrusu, başlangıçta hiç lüzum görmediğim bu kaydın behemehal konulması hususunda Halit Ayarcı'nın ısrarı üzerine, hiddetinden ve biraz da alay için cümlemin sonunu küçük bir ilâve ile değiştirmiş, “...ve adına **dıştan ve içerden** uygun şekilde...” hâline sokmuştum.” (Tanpınar,2010,s.344).

“Bu hafiflik, bu boşalma ve doluş, çünkü giden sıkıntılarımın yerine garip bir sevinç, bir iç rahatı, bir güvenme geliyordu- şüphesiz **ondan, onun omuzumu**

çökerten ağır ve heybetli elinden, gözlerime akan mıknatıslı bakışlarındandı.”
(Tanpınar,2010,s.210).

d. {[Kgr+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

“Bütün ıstıraplarım, orada, o eşikte bitecek...” (Tanpınar,2019a,s.79).

e. {[Kgr+Z] + [K+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

“Hepsinin, masaların, küçük iskemlelerin üstünde, döşemelerde, raflarda düzinelerce tekrarı vardı.” (Tanpınar,2019a,s.62).

“Elli altmış seneden beri modern adı verilen resim cereyanlarını bin dört yüzle bin beş yüz arasında yetişmiş eski ustalarda bulduğu şeyi, asıl sanat ve duygu yeniliğini, o, bu bestelerde, semai ve şarkılarda, bu ağır ve yaldızlı, renkli oymalı tavanlara, mücevherlere gark olmuş sekiz çifteli kayıklarından seyredilen Boğaz manzaralarına benzeyen karlarda bulurdu.”
(Tanpınar,2019a,s.58).

f. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n/y)A/ ... /+(n/y)A/ ... /+(n/y)A/

“Öbür tarafta taklit ve baştan savma şeyler bulunur, ancak küçük tezgah ve imalathane işlerine, ucuz gümrük eşyasına, taklit modalara rastlanırdı.”
(Tanpınar,2019a,s.46).

g. {[K+Z] + [K+Z] + [K+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA) ... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

“Hayır otuz seneden beri işte, konuşmada, satrançta, alayda, merasimde, her tarafta yendiği Ata Molla bu evlenmede onu yenecekti.” (Tanpınar,2019b,s.40).

h. {[K+Z] + [Kgr+Z] + [Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/

“İç içe girmiş, dinlenen bu hayvanlardan biri silkinince, hepsi birden harekete geçiyor, küçük çan sesleri, nöbetçilerin bağırışları, küçük bir rüzgarın ve

sessizliğin kim bilir nerelerden, hangi uzak dağların eteğinden, ıssız vadilerden, insansız kalmış köylerden toplayıp, odalarını aydınlatan isli lambanın etrafına getirip yığıldığı bozkır gecesini, onun sessizliğini, gurbet duygusunu bozuyordu.” (Tanpınar,2019a,s.28).

2.2.1.3.1.2.3. Yalın + Türemiş / Türemiş + Yalın Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

/(n)DAn/ ... +Ø

... /+(n)DAn/ **aşağı**

“Mümtaz'ın elleri erimiş baldan imişler gibi dizinden aşağı akıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.289).

... /+(n)DAn/ **dışarı**

“Büyük sofa onunla doluyor, pencerelerden dışarı taşıyor, adeta bahçe son çiçeklerinin, sararmış yapraklarının üzüntüsüyle onda değişiyordu.” (Tanpınar,2019a,s.280).

... /+(n)DAn/ **içeri**

“Birkaç gün sonra Nuran, İclal'in güle güle evden içeri girdiğini gördü.” (Tanpınar,2019a,s.128).

b. {[Kgr+Z] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

/(n)DAn/ ... +Ø

... /+(n)DAn/ **ileri**

“Sokakta muaşaka...- yoksa bütün bu şiir kervanı, bu düşünceler, hepsi hakikatte bu çocukların yaptığından ileri gitmiyor muydu?” (Tanpınar,2019a,s.186).

c. {[Kgr+Z] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Belirli/Belirsiz Yer ve Yönelme Zarfları

/(n)DAn/ ... +Ø

... /+(n)DAn/ **aşağı**

“Mümtaz'ın elleri erimiş baldan imişler gibi dizinden aşağı akıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.289).

... /+(n)DAn/ **dışarı**

“Büyük sofa onunla doluyor, **pencerelerden dışarı** taşıyor, adeta bahçe son çiçeklerinin, sararmış yapraklarının üzüntüsüyle onda değişiyordu.” (Tanpınar,2019a,s.280).

... /+(n)DA/ **içeri**

“Birkaç gün sonra Nuran, İclal'in güle güle **evden içeri** girdiğini gördü.” (Tanpınar,2019a,s.128).

2.2.1.3.2. Yer ve Yönelmede Sınırlık

2.2.1.3.2.1. Tekli Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

2.2.1.3.2.1.1. Türemiş Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
(ta) ... /+(n/y)A/	+	+	-
/+(n)DA/	+	-	-
(ta) ... /+(n)Dan/(başlayarak)	+	+	-
/+(n)CA/	-	+	-
(ta) ... /+(n/y)A kadar	+	+	-
(ta) ... /+(n/y)A dek/	+	-	-

a. Kelimeden Türemiş Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

/+(n/y)A/

öne

“-Tabii... Suat bu sefer **öne** geçmiş, kollarını, sanki muayene et, der gibi havaya kaldırmış, uzviyetinden taşan parıltular içinde ona gülüyordu.” (Tanpınar,2019a,s.451)

(ta) ... /+(n/y)A kadar/

“Fakat Behçet bey, **ayağına kadar** gelen bu fırsatı kaçıramazdı; on beş gündür onu odasında tutuyordu.” (Tanpınar,2019b,s.25).

b. Kelime Grubundan Türemiş Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

/+(n/y)A kadar/

“O, hiç olmazsa **bu hastalığa kadar** evin tek saltanatı idi.” (Tanpınar,2019a,s.18).

/+(n)CA/

... **boyunca**

“Bu çatı odası, **duvar boyunca** uzanan bir masa ile çeşit çeşit aletlerle, çiriş ve tutkal çanaklarıyla, şurada burada asılı renk renk bez, ebruli kağıt, meşin hevenkleriyle hakiki bir ciltçi dükkanına benzemişti.” (Tanpınar,2019b,s.30).

2.2.1.3.2.2. Birleşik Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

2.2.1.3.2.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

a. {[(Z+)K+Z] + [(Z+)K+Z]} Yapılı Birleşik Sınırlı/Sız Yeryönelme Zarfları

(ta) ... /+(n/y)A/ ... /+(n/y)A kadar/

“Çin'den Amerika'ya, İngiliz petrol siyasetinden Macar küçük arazi sahiplerinin çevirdiği dolaplara, **Hitler'den Kral Zogo'ya ve Rıza Han'a, Orta Asya'dan Gandhi'nin oruçlarına kadar** her şey insanlığın talihi üzerinde bu son derecede uyanık hafızayı alakadar eder.” (Tanpınar,2019a,s.154).

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/

“**Eyüpsultan'dan tâ Yuşû tepesine, Kısıklı'daki Selâmiefendi'ye kadar, Fatih,Aksaray, Hırkaişerif, Edirnekapı, Ayvansaray yolu, Topkapı, Yedikule, Kocamustafapaşa, Türbe, Sirkeci, Eminönü taraflarına, hulâsa bütün İstanbul'da, surların içinde ve dışında, hemen her semtte mevcut evliya ve keramet sahibi zatların yattıkları yeri tanır, zaman zaman ziyaret eder, dua eder, yalvarır, mezarlarından taş alır, parmaklıklarına hiçbir şey bulmazsam ceketimin astarını yırtarak bağlardım.**” (Tanpınar,2010,s.210).

baştan başa

“Bu olgun, zarif, güzel kadında, güneşin öz bahçesi imiş gibi **baştan başa** aydınlık ve füsun olan bir taraf vardı, o zamana kadar tanımadığı, kendisinde eksik sandığı bir taraf, sadece meşguldü, onun varlığı ile dolup boşalmağa hazırlanıyordu.” (Tanpınar,2019a,s.118).

elden ele

“Sadece elmasın kendisi asırlar boyunca ara sıra kaybolmak şartıyla **elden ele** geçiyor, nihayet Abdüsselâm Beyin ailesine geliyordu.” (Tanpınar,2010,s.94).

... /+(n)DAn/ (ta) ... /+(n/y)A kadar/

“Eyüpsultan’dan tâ Yuşâ tepesine, Kısıklı’daki Selâmiefendi’ye kadar, Fatih, Aksaray, Hırkaişerif, Edirnekapı, Ayvansaray yolu, Topkapı, Yedikule, Kocamustafapaşa, Türbe, Sirkeci, Eminönü taraflarına, hulâsa bütün İstanbul’da, surların içinde ve dışında, hemen her semtte mevcut evliya ve keramet sahibi zatların yattıkları yeri tanır, zaman zaman ziyaret eder, dua eder, yalvarır, mezarlarından taş alır, parmaklıklarına hiçbir şey bulmazsam ceketimin astarını yırtarak bağlardım.”(Tanpınar,2010,s.210).

b. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/

“Tıpkı daldan dala sıçrayan serçeler gibi düşünmeden düşünceye atladığı için, daha üçüncü cümlede başladığı noktayı unutuyor, büsbütün başka mevzulara dalıyordu.” (Tanpınar,2010,s.227).

“Hadise patlak vermeden altı ay evvel o şüphelenmiş, sonra Kadıköy tarafındaki dostlarını iyiden iyiye istintak etmişti.” (Tanpınar,2019a,s.87).

c. {[K+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/

“Nasıl on senede Malazgirt’ten Akdeniz kıyılarına bu toprağın tanımadığı ve tatmadığı bir ideali taşıdı.” (Tanpınar,2017,s.19).

d. {[Kgr+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

... /+(n/y)A/ ... /+(n/y)A kadar/

“Sonradan öğrendiğime göre muhtelif çarşılarında on binlerce zanaatçı çalışır, saraçlarının yaptığı eğerler, bütün şark vilâyetlerine hatta Tebriz’e kadar gidermiş.” (Tanpınar,2017,s.25).

e. {[Z+Kgr+Z] + [Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Sınırlı/Sız Yer ve Yönelme Zarfları

(ta) ... /+(n)DAn/ (başlayarak) ... /+(n/y)A ... /+(n/y)A kadar/

“O kadar ki Sinan denilince gözümün önünde son derece nispetli yontulmuş bir mücevher dizisine benzeyen irili ufaklı binaları ta Macaristan içerisinden başlayarak Akdeniz’e ve Basra Körfezi’ne kadar iner.” (Tanpınar,2017,s.15).

2.2.1.4. NEDEN ZARFLARI

Fiillerin ya da fiilimsilerin yapılma / olma durumunun nedenini gösteren zarflardır.

2.2.1.4.1. Tekli Neden Zarfları

2.2.1.4.1.1. Yalın Neden Zarfları

a. Kelimedenden Oluşan Yalın Neden Zarfları

nefretle

“Nitekim hikayende bir evlenme, bir hayal düşüşü veya sebepsiz **nefretle** kahramanın, tasavvur ettiğin tanrı adam, cinayete doğru değişiyor.” (Tanpınar,2019a,s.308).

tevekkeli

“**Tevekkeli** değil eskiler yalnız şiir söylemişler!” (Tanpınar,2010,s.265).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Neden Zarfları

o zaman

“O gün bir an için her şeyin yıkıldığını sandım ve asıl işte **o zaman** bu bir yıl içinde ne kadar dönülmez yolları geçmiş olduğumu anladım.” (Tanpınar,2010,s.298)

c. Cümlecikten Oluşan Yalın Neden Zarfları

“**Onun içindir ki** eskiler insan tabiatını olduğu gibi kabul ederek söze başlarlardı.” (Tanpınar,2010,s.338).

2.2.1.4.1.2. Türemiş Neden Zarfları

Neden zarfı yapan morfeimler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	+
/+(n/y)A göre/	-	-	+
/-(y)A/ .../-(y)A/	+	-	-
/-(y)ArAk/	-	-	-
/+(n)CA/	+	-	-
<i>çünkü</i>	-	-	+
/dA/	-	-	+
/+(n)DA/	-	+	+
/+(n)DAn/	+	+	+
/+(n)DAn dolayı/	-	+	-
/+(n)DAn ötürü/	+	+	-
/+(n)DAn yana/	+	+	-

<i>deyin</i>	-	-	+
<i>/-DIğIndAn/</i>	-	-	+
<i>/-DIkçA/</i>	-	-	+
<i>diye</i>	+	-	+
<i>/+(y)en/</i>	+	-	-
<i>/-(y)I/ .../-(y)I/</i>	+	-	-
<i>/-(y)IncA/</i>	-	-	+
<i>/-(y)Ip/</i>	-	-	+
<i>için</i>	+	+	+
<i>ile</i>	-	+	-
<i>ki</i>	-	-	+
<i>/+(y)IA/</i>	+	+	+
<i>mâdem</i>	-	-	+
<i>/-mAk üzere/</i>	-	-	+
<i>olarak</i>	+	+	-
<i>/-sA+/</i>	+	-	+

a. Kelimeden Türemiş Neden Zarfları

/+(n/y)A/

boşuna

“Baba evine taşındıkları gün, karısının kızarmış gözlerini görünce **"boşuna** ağlıyorsun, demişti; babanla çok geçmez, barışırız, hem de görürsün nasıl ! Can ciğer olacağız.” (Tanpınar,2019b,s.115).

imdâda (çağır-) Birleşik fiilde.

“Sanki genç kadın çok uzaklardan kendisini **imdada** çağırıyordu; ve Mümtaz bir türlü ona gidemiyordu.” (Tanpınar,2019a,s.293).

niye

“O hâlde **niye** bu yorucu işe girmeli?” (Tanpınar,2019a,s.293).

“Fakat **niye** araştırmalı!” (Tanpınar,2018,s.147).

“Fakat **niye** kaçacaktım sanki?” (Tanpınar,2010,s.261).

/+(n)DAn/

açlıktan

“Beş gündür belki de açlıktan ölmüştür.” (Tanpınar,2019a,s.137).

çöküntüden

“Bu yabancılık içimdeki **çöküntüden** geliyordu.” (Tanpınar,2005,s.210).

korkudan

“Hangi büyük mucize bizi bu **korkudan** kurtarabilir?” (Tanpınar,2019a,s.144).

meraktan

“Gözleri **meraktan** parıldıyordu.” (Tanpınar,2010,s.92).

neden

Kalması için **neden** ısrar etmiyorsun?.. dedi. (Tanpınar,2019a,s.313).

ondan

“ Kendimi duymak istiyorum da **ondan!**” (Tanpınar,2019a,s.310).

yüzünden

“Filhakika bazı kanunlar ve uygunsuz realiteler **yüzünden** Emin bir türlü Türkiye’yi şahsi faaliyet sahası olarak almamıştı.”(Tanpınar,2018,s.155).

soğuktan

“Bir tipi gecesinde, ıssız dağ başında **soğuktan** ve yüklü rüzgârdan boğulmak üzere olan bir adamın sığındığı sıcak, bol gübre kokulu, atların tepişmesinin insan sesine, taze çay ve kahve kokusuna karıştığı o yarı ahır, yarı han odası yerlerden biri gibi onların arasına sığınmış, bu karışık ve yüklü havada ısınıyor, mesut oluyordum.” (Tanpınar,2010,s.143).

çalışmaktan

“**Çalışmaktan** yorulmam. “ (Tanpınar,2019a,s.348).

hastalıktan

“Sabire Hanım birincisinde nane içmesini tavsiye etmiş, ikincisinde daha karışık bir ilaç söylemiş; fakat üçüncüsünde gene **hastalıktan** şikayet işitince - söylediğim ilaçları içtin mi?- diye sormuş.”(Tanpınar,2019a,s.15).

şundan

“Neden imkansız olsun?..

-**Şundan** imkansız ki... fakat asıl imkansız olan şu anda bu işleri konuşmasıydı.” (Tanpınar,2019a,s.95).

uğultudan

“Kahve; bu yaz akşamının koyu ışığı içinde, sıcaktan, uğultudan bunalıyordu.”
(Tanpınar,2019a,s.367).

veremden

“Bir sene sonra taşındıkları Ortaköy’deki İsmail Molla Bey yalısında **veremden** öldü. (Tanpınar,2005,s.8).

/+(n)DAn yana/

“Tekrar bakışlar benden yana çevrildi.” (Tanpınar,2010,s.262).

diye

“Her ricasında, “Siz n’olsa huristiyanınız, ruhu muazzep olur!” **diye** reddeder, ancak sağ tarafımda durmasına müsaade ederdim.”
(Tanpınar,2010,s.9).

ne diye

“Bu büyüciyü hükümet **ne diye** içeriye tıkmıyor?” (Tanpınar,2010,s.45).

/(+im/nIn)/ için/+çin

“Yirmisinden beri sadece **benim için** çalışıyor.” (Tanpınar,2018,s.79).

“Yazık ki Refik **edebiyatı zevki için**, hayatım süslesin diye seviyordu.”
(Tanpınar,2018,s.80).

bunun için

“Evlenmedim, **bunun için** daha kendi yıldızımın altında değilim. “
(Tanpınar,2018,s.233).

onun için

“Evinde bulduğu tek hastabakıcı, Kocam hasta, **onun için** izin aldım, işsiz değilim.” (Tanpınar,2019a,s.22).

/+(y)IA/

“Ve kendisini küçük bir Dame de Sion talebesi iken o kadar **merakla** okuduğu Oscar Wilde’ın hayatına şaşırdığı günlerde görüyordu.”
(Tanpınar,2018,s.257).

olarak

“Tıbbiyeyi bitirince mevkiimin ve servetimizin icabı **olarak** Amerika’da tahsilini tamamlamasını teklif edince derhal reddetti ve Anadolu’ya gitti.” (Tanpınar,2010,s.53).

/-sA+/

nedense

“**Nedense** bu çehre, bu ses bana daima gayri muntazam kavislerle yapılmış.”(Tanpınar,2010,s.98).

b. Kelime Grubundan Türemiş Neden Zarfları

/+(n/y)A/

bir bakıma

“**Bir bakıma** da budala değil.” (Tanpınar,2010,s.234).

... uğruna

“Bir yandan çocuğu yetiştirmekle meşgul oluyor, bir yandan da evin içinde **uğruna** hayatını feda ettiği prensipleri yüzünden hemen herkesle çarpışıyordu.” (Tanpınar,2019b,s.122) .

... üstüne/üzerine/üzre

“Bütün kahve halkını sevindiren bu haber **üzerine** epeyce münakaşalar yapıldı ve neticede âmme çoğunluğu ile çocuğa “Karışık!” adı verildi.” (Tanpınar,2010,s.136).

“Annesinin, babasının birbirini ardınca ölümleri **üzerine** iş biraz değişti.” (Tanpınar,2010,s.149).

... yere

nâfile yere

“Azizim! dedi, **nafile yere** yaptığınız işi küçültmeğe çalışmayın.” (Tanpınar,2010,s.357).

boş yere

“Dostları, karısının bu kadar mukaddes bir yerde öldüğünü hatırlatarak onu **boş yere** teselliye çalışıyorlardı.” (Tanpınar,2019b,s.36).

/+(n)DA n/

... yüzden

bu yüzden

“*Bu yüzden belki de onu daha ziyade seviyordum.*” (Tanpınar,2005,s.50).

“***Bu yüzden** Mümtaz'ın günleri iki oda ile bir holün arasında tek başına beklemekle geçiyordu.*” (Tanpınar,2019a,s.325).

... yüzünden

“*Nevzat birkaç defa Selim'in sakınamadığı **dalgalar yüzünden** denize uçacak gibi oldu.*” (Tanpınar,2018,s.74).

“*Ve onu **elinde olmayan kusurlar yüzünden** çirkinlik, biçimsizlik, yaşlılık gibi haksız yere mahkûm etmedi.*” (Tanpınar,2010,s.67).

“*Mahallede herkes **onun yüzünden** âdeta gözü yerde dolaşıyordu.*” (Tanpınar,2010,s.71).

/+(n)DAn dolayı

“*Beni **karımdan ve kızımdan dolayı** tebrik ediyor, ikisini birden Hollanda'ya davet ediyordu.*” (Tanpınar,2010,s.340)

için

“*İşin altında **Atiye hanımı o yaz Çamlıca'da araba gezintisinde şöyle bir görüp beğenen ve görenek dışında bir şehrli kızla evlenmek için** hünkardan izin isteyen bir şehzadenin o zaman için çok garip arzusu vardı.*” (Tanpınar,2019b,s.39).

ile

“*Giresun'dan ayrılacağı gün, o da **hocasının zoru ile** annesine vedaa gitmişti.*” (Tanpınar,2019b,s.82).

/+(y)IA/

“***Korkuyla** Suat'ın tekrar ve bir yudumda boşalttığı kadehine baktı.*” (Tanpınar,2019a,s.298).

... /- mAk / bahanesiyle

“*Orada, **kurmak bahanesiyle** her eline aldıkça birkaç dakika ilerlettiği saatine son bir defa daha bakar, vakti münasip bunca Mercan'dan aşağıya doğru süzülür, ya Balıkpazarı, yahut Galata veya Beyoğlu'nun daha kibar, daha külfetli meyhanelerinde bitecek olan bir gecenin kapısını çalardı.*”(Tanpınar,2019b,s.107).

bu gidişle

“**Bu gidişle** birkaç yıl içinde modern bir mahalle kurulacak!”(Tanpınar,2010,s.56).

... dolayısıyla

“Hayatınız o kadar başarısızdı , o kadar basit şeylerde beceriksizsiniz ki, **dolayısıyla** neden olduğumuz çirkin bir iş bile size bir başarı gibi gelebilirdi.” (Tanpınar,2019b,s.360).

olarak

“Bütün günü evde, Abdüsselâm Beyin çocuklarının miras karşılığı **olarak** bize hediye ettikleri eski saatleri tamirle uğraştım.”(Tanpınar,2010,s.93)

c. Cümlecikten Türemiş Neden Zarfları**/(-mA(ğ))+(/n/y)A/**

“*Ve kırk beş sene sonra Behçet beyefendi bu çeyiz hatasını **bugün olmuş bir mesele gibi ciddiyle münakaşa etmeye** hazırlandı.*” (Tanpınar,2019b,s.12) .

“*Sakine hanımefendinin teklifini **reddettiğime** hiç pişman olmadım.*” (Tanpınar,2005,s.69)

çünkü...

“*Kıskanmadınız! **Çünkü** onda meziyet bulmadınız.* “ (Tanpınar,2010,s.111).

/-DIğIndAn/

“*Büyükada 'da öldürülen Aziz adında bir Tıbbiyeli genç için yakılan bu türkü, **Sultan Aziz'i hatırlattığından** yıllardır İstanbul 'da yasak edilmişti.*” (Tanpınar,2019b,s.69).

/-DIkçA/

“*Kadehler arttıkça bu kin ve düşmanlık hissi de artıyordu.*” (Tanpınar,2010,s.367).

“*Sündüz Hanım'ı o sene çok dinledim ve **dinledikçe** sevdim.*” (Tanpınar,2005,s.36)

diye

“*Hem artık çalışmıyorsunuz, beni yarım bırakacaksınız diye korkuyorum.*” (Tanpınar,2019b,s.360).

/-(y)IncA/

“*İhsan'ın kendisine söylediğine göre, genç kadının ölüm döşeginde Mahur Beste'yi mırıldandığını duyunca ağzına eliyle birkaç defa vurmuştu, belki de böylece bu ölüme neden olmuştu.*” (Tanpınar,2019a,s.61).

/-DIĞI/ için

“*Bana benzemediği, bütün düşüncesinde beni inkâr ettiği için ona kızmıyordum.*” (Tanpınar,2010,s.355).

/-DIĞI/ için (midir nedir)

“*Bu çürük binada, bu acayip kafeste oturduğum yetmiyormuş gibi, bir de size para mı vereceğim- diyemediği için, -daha iyisi aybaşına doğru, hatta gelecek ayın ortasında teşrif buyursunlar.*” (Tanpınar,2019a,s.14).

“*Filhakiki Molla Bey hakkı olan meşihati elde edemediği için kahrından ölmüştü.*” (Tanpınar,2005,s.8).

/-mAk/ için

“*Behçet beyefendi, merhum zevcesi Atiye hanımefendinin bundan otuz beş sene evvel, sırf kadın inadını yerine getirmek için birdenbire küçük ve manasız bir hastalık babanesiyle genç ve güzel hayatına veda ederek tek başına kendisine bıraktığı geniş ve eski yatakta bu gece belki bu otuz beş senenin en sıkıntılı uykularından birini uyumuştur.*” (Tanpınar,2019b,s.7).

/-mAsI/ için

“*Fakat yürüyebilmesi için yolun ayaklarının altında kaymaması, olduğu yerde durması lazımdı.*” (Tanpınar,2019a,s.67)

ki

“*Ancak Halit Ayaracı'nın beni takdir ettiğini gördükten sonradır ki, hakkımdaki görüşü değişti ve bir daha methimi dilinden düşürmedi.*” (Tanpınar,2010,s.33).

/(-mAk)+IA/

“Onun için eskilik ayrı bir şeydi; o zamanın takdisi idi; **insan elinden geçmek ve insan hayatına girmekle eşya tabiatından ayrı bir sıcaklık kazanır, adeta insanileşirdi.**” (Tanpınar,2019b,s.17) .

/(-mAk/) üzere

“Mümtaz belki evlenme işlerini çabuklaştırır diye bu projelere seviniyor, **sonbaharda kiracılar çıktıktan sonra gidip bakmak üzere** adresleri alıyor, Nuran Emirgan'daki evin bahçesi ve döşemesi üzerinde kurduğu hülyalar boş gitmesin diye, -şimdilik durun! diyordu.” (Tanpınar,2019a,s.215).

2.2.1.4.2. Birleşik Neden Zarfları

2.2.1.4.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Neden Zarfları

2.2.1.4.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Neden Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Neden Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/

“**Dehşetten, sevgiden, ümitsizlikten, acımdan yarı çılgın uğraşiyor, yalvarıyordum.**” (Tanpınar,2010,s.121).

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“Bu yüzdendir ki Molla bey, muayyen müddeti iki defa yenilemek **suretiyle**, Hicaz'da kaldığı beş yıl zarfında oğlunun "velinimet-i biminnetim, sebab-i hayatım, candan aziz pederim efendim" diye başlayan uzun, çocukça, her yıl biraz daha büyümesine, tahsilinin ilerlemesine rağmen, gerçekten çocukça yazılmış mektuplarını, acının emrettiği istihfafla okumaktan çekindi.” (Tanpınar,2019b,s.33).

“**Haziran'a kadar bu sevinçle ve onun arkasından duyduğumuz öbür vilayetlerin acısıyla yaşamıştk.**” (Tanpınar,2005,s.55).

b. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Neden Zarfları

... /+(n/y)A/ ... /+(n/y)A/

“**Ve ben içimden dostlarının hem geç kalmalarına, hiç gelmemelerine, hem bir an evvel gelip beni nerdeyse boğacak olan bu saadetten kurtarmalarına dua ediyordum.**” (Tanpınar,2010,s.191).

... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/

... yüzünden

... yüzünden

“O seneyi **bu saat yüzünden**, ertesi seneyi **yolda bulduğum çok eski başka bir saat yüzünden** aynı sınıfta geçirdim.” (Tanpınar,2010,s.29).

c. {[Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Neden Zarfları

... /(-y)IşI)+(n)DAn/ ... /(-y)IşI)+(n)DAn/

“Sadece kulaklarıyla ve gözleriyle yaşıyor gibiydi. Filhakika sadece bulutsuz, çıplak, masmavi bir gökyüzü, sayısızlığıyla sonsuz dalgalar ve her sarsıntıda inip çıkan ve bu çift maviliğin ortasında olduğu için **yaz gününün ağırlığından can sıkıntısından** sıyrılmış bü tün bir manzara...” (Tanpınar,2018,s.72).

... diye ... diye

“Bu kadar zahmetten sonra nasıl olur? **diye** cevap veriyor, sonra: “Dur... Dur...” **diye** bana saldırıyordu. (Tanpınar,2010,s.121).”

... /-mAk/ için ... /-mAk/ için

“Zâten ben Evliya Çelebi’yi **tenkit etmek için** değil, ona **inanmak için** okurum.” (Tanpınar,2017,s.16).

d. {[Z+K] + [Z+Cck]} Yapılı Birleşik Neden Zarfları

çünkü çünkü

“**Çünkü** hodbindi; **çünkü** içindeki konuşma bir taraflı değildi. (Tanpınar,2019a,s.49).

e. {[Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Neden Zarfları

... için ... için

“Yalnız insanoğlunda idi ki yekpare ve mutlak zaman, iki hadde ayrılıyor, içimizde bu küçük idare lambası, bu isli aydınlık çırpındığı, **çok basit şeylere kendi mudil riyaziyesine soktuğu için, süreyi toprağa düşen gölgemizle ölçtüğümüz için**, ölüm ve hayatı birbirinden ayırıyor ve kendi yarattığımız bu iki kutbun arasında düşüncemiz bir saat rakkası gibi gidip geliyordu.” (Tanpınar,2019a,s.74).

f. {[Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Neden Zarfları

... /+(n)DAn dolayı/ ... /+(n/y)IA/

“En müsait ve daima kazanacak kâğıtlarla oynanan bir oyun gibi, yeniden, âdeta baştan aşağı beğenmemek, **inkâr etmek, değiştiğinden dolayı sevinmek için kalmışa benzeyen küçük bir mazi şuurundan başka her şeyi, her taraftı değişmek, güzelleşmek şartıyla** tekrar yaşamağa başlamak insanlığın elbette vazgeçemeyeceği bir hülyadır.” (Tanpınar,2010,s.66).

g. {[K+Z] + [K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Neden Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/

“*Korkudan, heyecandan, hayranlıktan atan çenemle yukarıyı işaret ettim.*” (Tanpınar,2010,s.64).

h. {[Cck+Z] + [Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Neden Zarfları

... /-sA+/ ... /-sA+/ ... /-sA+/

“*Eğer yaşamak kelimesinin mânası her şeyden mahrum olmak ve ıstırap çekmekse, her an küçülmek ve bunu nefsinde her lâhza duymaksa, bir türlü aşamayacağı bir çemberin içinde durmadan çarpınmaksa, süphesiz ben de, benimkiler de en derin şekilde yaşıyorduk.*” (Tanpınar,2010,s.12).

2.2.1.5. MİKTAR ZARFLARI

Fiillerin, fiilimsilerin, sıfatların ve zarfların anlamını azlık-çokluk, miktar ve ölçü bakımından belirten zarflardır. Miktar zarfları aşırılık, üstünlük, derecelendirme gibi işlevlerde kullanılırlar.

2.2.1.5.1. Tekli Miktar Zarfları

2.2.1.5.1.1. Yalın Miktar Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Miktar Zarfları

az

“*Çok mühim ve az görülmüş bir vak'a.*” (Tanpınar,2010,s.102).

azıcık

“*Sen de biliyorsun ki, kalbini kendimden azıcık uzakta duyduğum zaman benim için her şey bitiyor.*” (Tanpınar,2019a,s.395)

biraz

“*Behçet bey, olduğu yerden biraz doğrularak, artık iyice karanlığa alışmış gözleriyle, odanın içinde, bir hafta evvel satın almış olduğu aynayı aradı.*” (Tanpınar,2019b,s.18)

birazcık

“*Selma Hanıma, o kadar budalaca âşık olmamın, Cemal Beyin peşine o kadar iradesizce takılmamın asıl sebebi elbette birazcık olsun Pakize'dir.*” (Tanpınar,2010,s.149).

çok

“Çünkü Atiye Hanımefendi bu filmi **çok** sevmiştir.” (Tanpınar,2010,s.163).

daha

“Halbuki Behçet bey, **daha** çok bizim olan zamanı, beraberimizde getirdiğimiz ve yine beraberimizde götürdüğümüz, her zerresine ayrı mana ve şekiller, ayrı çehreler vererek sahip olduğumuz zamanı, kendi eliyle tamir ettiği, temizleyip ayarladığı bir yığın saatin, kah telaşla, kah büyük bir sabır ve dikkatle teker teker, küçük küçük, hiç yorulmadan, yanı imadan, şaşmadan saydıkları, nabızlarımızın munis kardeşi olan zamanı severdi.” (Tanpınar,2019b,s.24).

en

“Halbuki **en** güzel seneleriydi.” (Tanpınar,2019b,s.25) .

gâyet

“Altındaki konsolla beraber Refik’in bu levhayı aldığı günü **gayet** iyi hatırlıyordu.” (Tanpınar,2018,s.126).

hayli

“Filhakika Sabriye Hanım, Seyit Lûtfullah’ı benim delâletimle çağırıldıktan bir hafta sonra İspritizmacılar Cemiyeti’nde verdiği bir konferansta, “İspritizma ve sosyal temizlik” mevzuu üzerinde **bir hayli** ısrar etmiş ve ruhlardan müteşekkil bir istihbarat servisinin ne şartlarla kurulabileceğini ve ne gibi faydalar temin edebileceğini iyice anlatmıştı.” (Tanpınar,2010,s.169).

hep

“Gariptir ki, uyku başlar başlamaz **hep** bir gece evvel bayıldığı zamanki rüyayı, babasını, büyük kesme billur petrol lambasıyla görüyor, fakat hayal, kendisini ilk defa doyuran acıyla beraber geldiği için onu çok defa şiddetle uyandırıyor.”(Tanpınar,2019a,s.30).

hiç

“Sazan **hiç** açılmamış bir kitabı, yapraklarını kesmeden ciltlediği bile olurdu.” (Tanpınar,2019b,s.30).

nâdir

“Doktor Ramiz huyu tuttuğu zaman çoğu intihar eden veya ölen bu kadınların psikanalizini yapmak ister, **nadir** olarak doktor olduğu zamanlar da kansızlıktan mustarip olduklarını söylerdi.” (Tanpınar,2010,s.315).

nasıl

“Dışarıya çıkınca az buçuk kendisine gelen Behçet bey, bu vaziyetten **nasıl** kurtulacağını düşünürken ihtiyar adam, " bire habis, bu haltı işleyen sensin"

diyerek cins İngiliz atlı, zarif arabasına atlamıştı. Hayır, bu haltı kendisi işlememişti, hatta o dakikaya kadar haberi olmamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.149)

öyle

“Mesela şu boyunu iki karış uzat, demeyeceğim. Allah seni öyle yaratmış, **öyle** kalacaksın.” (Tanpınar,2019b,s.51).

pek

“Mümtaz bu sesi ta belkemiklerine varıncaya kadar duyar ve manasını **pek** anlamadığı bu davete koşmamak için küçücük varlığı katılaştır, kendi üstüne kapanırdı.” (Tanpınar,2019a,s.32)

sık

“Bu gibi törenler ne kadar **sık** olursa o kadar faydalıdır! “ (Tanpınar,2010,s.282).

yarı

“Yüzü bazı uçanlarda olduğu gibi iyice içine doğru çekilmişti. İnsanın düpedüz yokluğu idi bu! Bununla beraber, kapalı gözleriyle, **yarı** açık dudağıyla, belirsiz nefes alışıyla ve bilhassa kendisi olmayışıyla ne kadar güzeldi.” (Tanpınar,2010,s.288).

ziyâde

“Böyleleri daha **ziyade** anne olurlar ve bir öncekini büyüttükçe yeni gelen çocuğa bağlanırlar.” (Tanpınar,2019b,s.61)

“Onu bendinde kuvvetle devam ettirebilenler **daha ziyade** şahsiyetlerindeki aksayışlarla sevilirler.” (Tanpınar,2005,s.45).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Miktar Zarfları

adamakıllı

“Fakat Sabiha ile **adamakıllı** uğraşacak birisi lazımdı.” (Tanpınar,2019a,s.12).

(pek) az

“Adile sokakta kocasına dayanmadan **pek az** yürüdü.” (Tanpınar,2019a,s.93)

“Sabiha'nın annesininki kadar sarahatle işleyen bir hafıza **pek az** gördüm.” (Tanpınar,2005,s.35).

az çok

“Selim , burada herkes **az çok** biliyor bunu , demişti, Ve ben biraz daha fazla biliyordum.” (Tanpınar,2018,s.255).

“Bizim yaşımızda her çocuk galiba **az çok** dayak yiyor. (Tanpınar,2005,s.31)

(daha) **beter**

“Aksi takdirde dünya her an **daha beter** olur.” (Tanpınar,2019a,s.306).

... **bir**

ikide bir

“Halit Ayarcı bütün bunlardan mustarip, ne yapacağını şaşırılmış, **ikide bir** gelip bana şikâyet ediyordu.” (Tanpınar,2010,s.361).

şöyle bir

“Behçet bey, bütün ömrünce, yerinden kımuldanmadan "kaçmak, gitmek!" diye çirpınanlardandı. ömründe bir kere, o da Adana'ya kadar, bin türlü telaş ve üzüntü içinde, **şöyle bir** gidip gelen bu adamın hayatı, rastladığı eşyanın, insanların, işittiği bir fikranın, hatırladığı bir adın telkiniyle başlayan seyahatlerle dolu idi.” (Tanpınar,2019b,s.18).

bir iki

“Onun için gelir gelmez kahvesini ısmarlar, masası üstünde yalancıktan **bir iki** hesap yapar, kahve biter bitmez eline bir zarf tutuşturarak onu savardı.” (Tanpınar,2019a,s.15).

bol bol

“Artık biliyordum, dairede sinek avlarken Halit Beyin kalasında **bol bol** düşünmüştüm.” (Tanpınar,2010,s.235).

bütün bütün

“Elbette **bütün bütün** yemez ya!..” (Tanpınar,2010,s.323).

(daha) **çok**

“Halbuki Behçet bey, **daha çok** bizim olan zamanı, beraberimizde getirdiğimiz ve yine beraberimizde götürdüğümüz , her zerresine ayrı mana ve şekiller, ayrı çehreler vererek sahip olduğumuz zamanı, kendi eliyle tamir ettiği, temizleyip ayarladığı bir yığın saatin, kah telaşla, kah büyük bir sabır ve dikkatle teker teker, küçük küçük, hiç yorulmadan, yanı imadan, şaşmadan saydıkları, nabızlarımızın munis kardeşi olan zamanı severdi.” (Tanpınar,2019b,s.24).

(en) **çok**

“Atiye hanım, Ata Mofla'nın dört kızı içinde **en çok** hoşuna gideniydi.” (Tanpınar,2019b,s.40).

... defa(lar)

“Günlerce sağdan soldan tedirgin olan dostunun aleyhinde söylediklerini duyan Molla bey, günün birinde ondan " Biraderimiz Molla beyefendiyi bugünlerde ziyaret etmek istiyoruz; mücade buyururlar mı ? " tarzında bir haber alır ve **çok defa**, haberi getiren adam daha konaktan ve yalıdan ayrılmadan, haberi yollayan mahçup ve ürkek, fakat reddedilmeyeceğinden emin, kapıdan içeri girerdi.” (Tanpınar,2019b,s.48).

birçok defa

“ Mümtaz o günü sonradan birçok defa hatırladı.” (Tanpınar,2019a,s.138).

bir defa

“Kadınların giyinip süslendikten sonra, çıkmadan evvel, aynalara son bir defa bakmaları kadar Behçet beyi eğlendiren ve düşündüren şey yoktu.” (Tanpınar,2019b,s.23).

birkaç defa

“Genç bir kaymakam iken Hareket Ordusu ile İstanbul'a girmiş, İttihat ve Terakki zamanında bir fırsatını bularak ticarete atılmış, üst üste birkaç defa iflas etmiş, nihayetinde kimseye muhtaç olmadan yaşayacak kadar bir para ile işin içinden sıyrılmıştı.” (Tanpınar,2019a,s.162).

(en) fazla

“Yukardan beri bahsettiğim gibi cezayı nakdî sistemimizin bulunmasından sonra enstitümüzdeki en belli başlı hizmetim, hiç olmazsa beni **en fazla** yoranı enstitümüzün binası olmuştur.” (Tanpınar,2010,s.344).

(Ne) güzel

“ Ve daha buna benzer ne güzel şeyler söyleyecekti ve ben o zaman şaşırarak, kekelemeğe başlayacak, hiçbir şey söyleyemediğim için ayaklarına kapanacaktım”. (Tanpınar,2010,s.197).

hemen hiç

“Zaten son zamanlarda **hemen hiç** uğramamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.23).

bir kere

“Bir kere gelin görün...” (Tanpınar,2005,s.71).

“**Bir kere** tecrübe ettim.” (Tanpınar,2018,s.197).

kaç kere

“**Kaç kere** onu evinde o son gecede bu parçayı dinlerken tahayyül etmişti.” (Tanpınar,2019a,s.385).

misli

“Evvvela hayatın her tabii haline, her gelişmeğe ve neticesinde buhran adını vererek, sonra da bu buhranlara, kudretlerini, şümüllerini üç dört **misli** çoğaltacak tedbirler bularak...” (Tanpınar,2019a,s.390).

(pek) nâdir

“Doktor Ramiz huyu tuttuğu zaman çoğu intihar eden veya ölen bu kadınların psikanalizini yapmak ister, **nadir** olarak doktor olduğu zamanlar da kansızlıktan mustarip olduklarını söylerdi.” (Tanpınar,2010,s.315).

... sefer**bu sefer**

“Bir daha, fakat **bu sefer** elinin tersiyle alınının terlerini sildi ve fikirlerini bitirememekten korkuyor gibi acele acele söylemeğe başladı.” (Tanpınar,2019a,s.391).

sık sık

“Albert Sorel'in bu cümlesini, son yılların vaziyetini daima beraber konuştukları İhsan **sık sık** tekrarlardı.” (Tanpınar,2019a,s.366).

son derece

“Enstitünün **son derece** orijinal olduğunu aylarca iddia eden, bundan son derecede mesut görünen, günde değilse bile haftada hiç olmazsa iki defa inşaat yerine gidip seyredenler, dönüşte tebrik için odamın kapısında birbiriyle itişen en yakın dostlarımız buna itiraz ettiler.” (Tanpınar,2010,s.359).

yer yer

“Hasta bir yol...-, bir nevi cüzzama yakalanmış, onun tarafından iki yana sıralanmış evlerin duvarına kadar **yer yer** oyulan bir yol...” (Tanpınar,2019a,s.69).

(daha) ziyâde

“Öyle ki, gerek bu cins davetlerde, gerek alelâde ziyaretlerde gelip gidenler bu zahmete, **daha ziyade** birbirinin ayıbını, kusurunu görmek, tenkit etmek, küçük tarizlerle hırpalamak için katlanıyor gibiydiler.” (Tanpınar,2010,s.366)

2.2.1.5.1.2. Türemiş Miktar Zarfları

Miktar Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	-
/-(y)AsIyA/	+	-	-
/+(n)CA/	+	-	-
/+(n)DA/	-	+	-
/+(n)Dan ...+(n/y)A/	+	-	-
/+(n/y)A kadar/	+	-	+
<i>Daha</i>	-	+	-
/-DIğInA/	-	+	-
/-DIğIncA/	+	-	-
<i>Gibi</i>	+	-	-
<i>Kadar</i>	+	+	+
/+(y)lA/	+	-	-
<i>-leyin</i>	-	-	+

a. Kelimedен Türemiş Miktar Zarfları

/+(n/y)A/

öylesine

“Bildiğimiz hesapların **öylesine** dışında idi ki herhangi bir kimsenin ona tesir etmesine imkân yoktu”.(Tanpınar,2010,s.314)

/+(n/y)A kadar/

sonuna kadar

“Agop efendinin Nuri beye yaptığı çeşitli mali tavsiyeler arasında istanbul 'da bir zahire şirketi kurması fikri de vardı . Gerçi kazancı yolundaydı, fakat bir ordu kadrosu **sonuna kadar** genişlemez, günün birinde bu ticaret duruverirdi.” (Tanpınar,2019b,s.131).

/-AsIyA/

çıldırasıya

“Bunun yanibaşında kendisinden yirmi yaş büyük bir koca tarafından **çıldırasiya** sevilmiş, tatlı şekilde şımartılmış olmanın verdiği bir yığın hususiyet daha vardı.” (Tanpınar,2019a,s.162).

/+(n)CA/

epeyce

“Bunda **epeyce** istidat var; dedi.” (Tanpınar,2019a,s.165).

iyice

“Meğer ki dünyanın en kıt nimeti olsun; ve bir tek insan onunla şöyle **iyice** karnını doyurmak istedi mi etrafındakiler mutlak surette aç kalsınlar.” (Tanpınar,2010,s.21).

(/-DIğI/) gibi

olduğu gibi

“Onun için aşk, hislerin kelimelerle israfi değil, Mümtaz'ın ruhundaki fırtınaya **olduğu gibi** kendisini teslimdi.” (Tanpınar,2019a,s.175).

kadar

bu kadar

“Bitmiş veya tam diyebileceğimiz hiç bir eser bu toprağın macerasını **bu kadar** güzel hulasa edemez.” (Tanpınar,2017,s.8).

o kadar

“Halit Bey ile Nuri Bey, Talat Bey'e hayatınızın hikayesinde **o kadar** yer vermeme de kızyorsunuz.” (Tanpınar,2019b,s.359).

/+(y)IA/

bütünüyle

“Zira onda insan **bütünüyle** vardır.” (Tanpınar,2019b,s.198).

öyle

“Fakat bu gece **öyle** olmamış; Behçet bey, ağır ve düşünceli uykunun kendisini hapsettiği zindanda, bir "final"i olmasına alıştığı bu rüyaya rağmen, saatlarca kalmış ve gemi azıya almış bir muhayyelenin bütün acaipliklerini tecrübe etmişti.” (Tanpınar,2019b,s.8).

tamamiyle

“Ne ondan kurtulabiliyorum, ne de **tamamiyle** onun emrinde olabiliyorum.” (Tanpınar,2010,s.53).

b. Kelime Grubundan Türemiş Miktar Zarfları

/+(n/y)A/

yarı yarıya

“İhtimal, onun için koca denen sermayenin iyi işletilme şekillerinden biri de kendisini yolda yarı yarıya olsun taşıtmaktı; bu sefer de kol kola idiler.” (Tanpınar,2010,s.93).

/+(n)DA/

...derecede

“Bu acayip odada insana **son derecede** alışık bir kaplumbağa, -tabii Aselban’ın hediyesi, ve bu yüzden de adı Çeşminigâr’dı- gelen gidenin bacakları arasında dolaşıp dururdu.”(Tanpınar,2010,s.48).

daha

“Her ağzımı açışta doktorun gülüşü **daha** mânalaşyordu.” (Tanpınar,2019a,s.153).

/-DIğInA/

alabildiğine

“Kırk sekiz saatten beri hayatı **alabildiğine** büyüyor, **alabildiğine** genişliyordu.” (Tanpınar,2019a,s.245).

/(-DIğI) kadar

“Karısını kendisine üstün buluyor, ezilmemek için, **elinden geldiği kadar** ondan uzak yaşıyordu.” (Tanpınar,2019b,s.61).

“Ne yapayım ki, bu sayede bir yığın hasta, katil, eroin düşkününün bulunduğu koşuştan kurtuluyor, günümü Doktor Ramiz gibi terbiyeli, zeki, âlim, insancıl ve iyi niyetli bir adamla geçiriyor, **istediğim kadar, yahut onun istediği kadar, cigara, kahve içiyordum.**” (Tanpınar,2010,s.115).

c. Cümlecikten Türemiş Miktar Zarfları

/(-(y)An)+(y)A kadar/

“Suat öksürüğü **bitene kadar** cevap vermedi.” (Tanpınar,2019a,s.314).

/-(y)AcAk/ kadar

“Âdeta görmek fırsatını bulamayacak kadar **değişiyordu.**” (Tanpınar,2010,s.289).

2.2.1.5.2. Birleşik Belirli/Belirsiz Miktar Zarfları

2.2.1.5.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Miktar Zarfları

2.2.1.5.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Miktar Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Miktar Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/

iyiden iyiye

“Çöküntü anlarında bu işin bütün güçlüğünü, hattâ imkânsızlığını *iyiden iyiye* ölçmüş gibi meyus, biçare yaşayan Seyit Lûtfullah, büyük neşe ve iç açılış anlarında yani mastor olduğu zamanlarda kendisinin bizim gördüğümüz insan olmadığını, onu asıl çehresiyle kamaştırıcı güzelliği içinde görebilmemiz imkânsızlığını söylerdi.” (Tanpınar,2010,s.44).

... kadar ... kadar

“Hattâ eve *ne kadar* geç gelirsem etrafımdakiler *o kadar* rahattı.” (Tanpınar,2010,s.23).

2.2.1.6. SIRALAMA ZARFLARI

Fiillerin ya da fiilimsilerin sırasını belirten zarflardır.

2.2.1.6.1. Tekli Sıralama Zarfları

2.2.1.6.1.1. Yalın Sıralama Zarfları

a. Kelime Halindeki Yalın Sıralama Zarfları

evvel

“Emine, şirin, saf ve her şeyden *evvel* iyi insandı.” (Tanpınar,2010,s.80).

“Sonuna doğru Prens ile muhabereye gelince, çok eski, yani ilanı meşrutiyetten *evvel* Avrupa'da iken tanışmışım.” (Tanpınar,2005,s.53)

evvelâ

“İhtiyar adam *evvelâ* bu yanlışlığa bizim kadar güldü, sonra müteessir oldu, kendini ithama başladı.” (Tanpınar,2010,s.87).

ilk

“Eve *ilk* geldiği gün Mümtaz ona, bir kısmı henüz çiçekli meyve ağaçlarını - cariyeleriniz...- diye takdim etmişti.” (Tanpınar,2019a,s.343).

nihayet

“*Nihayet bu ağırlık yavaş yavaş azaldı; vücuttan aşağı doğru kayan bir yorgan gibi bacalarının üstünde toplandı, onun boş bıraktığı yere acının şuuru geldi.*” (Tanpınar,2019b,s.139).

peşin

“*Ben iki maaş daha peşin sarf ettim.*” (Tanpınar,2010,s.174).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Sıralama Zarfları

... defa

“*Bir iki defa bunun mühim olmadığını, işimden çıkarıldığımı, aç kalmamız tehlikesi bulunduğunu, asıl üzülecek şeyin bu olduğunu anlatmağa çalıştım.*” (Tanpınar,2010,s.177).

ilk defa

“*O zaman, Nuran'ı ilk defa gördüğü gün onu sanatoryuma gitmek için vapura götürürken düşündükleri ve konuştukları hatırına geldi.*” (Tanpınar,2019a,s.355).

son defa

“*Nevzat hanımı son defa hastahanedede görmüştüm.*” (Tanpınar,2018,s.46)

... sefer

bu sefer

“*Fakat bu sefer hammal tek başına değildi; şimdi Ereğli'de askerlik yapan Mehmet de, Boyacıköy'deki kahveci çırağı da işe giriyordu.*” (Tanpınar,2019a,s.367).

sonraları

“*Mümtaz sonraları Kozyatağı'nı bu cevizliğe benzettiği için sevmiştii.*” (Tanpınar,2019a,s.34).

2.2.1.6.1.2. Türemiş Sıralama Zarfları

Sıralama zarfı yapan morfepler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	-	+	-
/+(n/y)A gelince/	+	-	-
/+(n)DA/	+	+	-

/+(n)Dan/	+	+	-
/+(y)In/	+	-	-
olarak	+	-	-
olaraktan	+	-	-
önce	+	-	-
sıra	+	+	-

a. Kelimeden Türemiş Sıralama Zarfları

(sıra) ... /+(n/y)A gelince/

“*Sabahat’a gelince ne ondan ne de kocasından ve çocuklarından vazgeçiyor.*” (Tanpınar,2018,s.208).

/+(n)DA/

“*Birincisinde şaşırmak imkânı yok ama, gördünüz pek unutulacak şey değil, bayramlarda öbürlerinden hangisinin elini öpeceğime şaşıyorum.*” (Tanpınar,2018,s.85).

başta

“*Kül rengi bir tıksızlık, akışı bile belli olmayan bir nehir gibi, başta kendi varlığının şuuru olmak üzere, her şeyi alıp götürürdü.*” (Tanpınar,2019a,s.63).

sonunda

“*Bu sonunda beni öyle rahatsız etti ki, bir iki defa açılan çukura, merhumeye refakat için kendi yerime onu fırlatmayı ve kaçıp gitmeyi düşündüm.*” (Tanpınar,2010,s.196).

/+(n)DAn/

arkasından

“*Bu ne boşandıkları ayların bıkkınlığı içinden gördüğü Nuran'dı, ne de on senenin arkasından beyaz bir hayal gibi görünen nişanlıydı.*” (Tanpınar,2019a,s.106).

/+(y)In/

ilkın

“*İlkin birkaç yudum, sonra uzun uzun içti.*” (Tanpınar,2019b,s.140).

olarak

“Netice **olarak** insanı çıplak bırakmaktan başka bir şeye yaramadı.” (Tanpınar,2019a,s.202).

önce

ilk önce

“ Benden **ilk önce** iş hakkında izahat istedi.” (Tanpınar,2010,s.256).

“**İlk önce** Avrupa seyahatine çıktı.” (Tanpınar,2005,s.123).

sıra

“Vapura gelirken peşleri **sıra** konuşan iki fakir çocuğun geçim sıkıntısından bahsedişini duymuştu.” (Tanpınar,2019a,s.85).

b. Kelime Grubundan Türemiş Sıralama Zarfları

/+(n/y)A/

“Nihayet uzunca bir Avrupa seyahatinin programını bitirmek üzere iken, gözleri **Norveç'te bir fiordun aydınlık, yan yana** seyreden hayallerine kapandı.” (Tanpınar,2019a,s.140).

/+(n)DA/

“**Bununla beraber Selim her iki defasında** da genç kadına bakarken herhangi bir arzu ve sahiplenme isteği duymamıştı.” (Tanpınar,2018,s.100).

en başta

“**En başta** toprak sahipleri gelirdi.” (Tanpınar,2017,s.34).

her defasında

“Bursa'ya birkaç defa gittim ve **her defasında** kendimi daha ilk adımda bir efsâneye çok benzeyen bu tarihin içinde buldum.” (Tanpınar,2017,s.108) “

/+(n)DA n/

“Nuran'ın dayısı bir gün laf arasında ona, bizim çapkın diye tanıdığımız ve herhangi bir ömür muhasebesini yaparken, yahut **iflas etmiş bir hayalin tesiri altında kaçırdığımız eğlenmek fırsatları arkasından** üzülürken kışkırdığımız insanların çoğunun, -bir kadını layıkıyla sevmek fırsatına ermemiş, yahut bu fırsatı kaçırmış insanlar olduğunu, onların peşinde koştukları bir keyfiyeti, bir ideali, aynı tecrübenin bir yığın tatsız tekrarıyla telafiye çalıştıklarını,- hülasa, kışkanılacak olanların Mümtaz gibi tek sevgi ile yaşayanlar olduğunu söylemişti.” (Tanpınar,2019a,s.211).

“Kendinden küçüklere hiç iltifat etmez *tesadüf ettiği kadınların arkasından başını çevirip bakmazdı.*” (Tanpınar,2005,s.24)

2.2.1.6.2. Birleşik Sıralama Zarfları

2.2.1.6.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları

a. {[K+Ø] + [K+Ø]} Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları

“Aldığı cevap üzerine evvelâ duvardaki saate, sonra yüzüme baktı.” (Tanpınar,2010,s.364).

2.2.1.6.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları

a. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları

... /+(n)DAn/... /+(n)DAn/

bir taraftan ... bir taraftan

“Hakikatte şehir *bir taraftan* millî mücâdeledeki hayatına devam ediyor, *bir taraftan da* yeni baştan yapılıyordu.” (Tanpınar,2017,s.6).

2.2.1.6.2.3. Yalın + Türemiş/ Türemiş + Yalın Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları

a. {[K+Ø] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları

... +Ø ... /+(n)DAn/

sonra ... arkasından ...

“*Sonra hemen arkasından* gelen bir başkası yüzünden unutuldu.” (Tanpınar,2010,s.136).

b. {[K+ Ø] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Sıralama Zarfları

... /+(n)DAn/ ... +Ø

“*Ve sonra Refik’in çok eskiden* söylediği bir sözü hatırladı.” (Tanpınar,2018,s.225).

... /+(y)In/ ... +Ø

ilkin ... sonra ...

“Öyle ki, kendisini görür görmez, oğlunun mavi, iri gözlerine çöken korkuyu yıllarca unutamadı: *ilkin* başını çevirip te karşısında yabancı görünce şaşırılmış “gerilmiş, *sonra* onun yüzündeki değişikliği fark eder etmez, ani bir kararla *kucağına atılmıştı.*” (Tanpınar,2019b,s.37).

2.2.1.7. BİRLİKTELİK ZARFLARI

Birliktelik zarfları, fiillerin ya da fiilimsilerin birlikte olma durumunu gösteren zarflardır.

2.2.1.7.1. Tekli Birliktelik Zarfları

2.2.1.7.1.1. Yalın Birliktelik Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Birliktelik Zarfları

hep

“Evet o, *hep* o tavan arasındaki cilt menginelelerine eğilmiş büyük örümcekti...” (Tanpınar,2019b,s.35).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Birliktelik Zarfları

hep beraber

“Emin Bey *hep beraber* geçtikleri tecrübenin ardından gibi İhsan'a tebessüm etti.” (Tanpınar,2019a,s.286).

2.2.1.7.1.2. Türemiş Birliktelik Zarfları

Birliktelik zarfı yapan morfepler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	-	+	-
/+cAk/	+	-	-
/+(n)DA/	+	+	-
/+(n)DAn/	+	+	-
/+(n)DAn.+(n/y)A/	+	-	-
<i>İle</i>	+	-	-
<i>ile beraber</i>	-	+	-
/+(y)lA/	+	+	-
/+(y)lA baş başa/	+	-	-
/+(y)lA beraber/	+	+	+
/+(y)lA bile/	+	-	-
/+(y)lA bir/	+	-	-
/+(y)lA birlikte/	+	+	-
/+(y)lA yan yana/	-	+	-
...(yanı) sıra	+	+	-

a. Kelimeden Türemiş Birliktelik Zarfları

/+cAk/(h)k./

evcek hlk.

“*Evcek ölüm uykusuna mı yattılar acaba?*” (Tanpınar,2019a,s.381).

/+(n)DA/

birlikte

“Çok defa kapalı duran bir dükkanın kepengi önünde, Rus işi semaver borusu, kapı topuzu, otuz sene evvel o kadar moda olan sedef bir kadın yelpazesinin dağınık parçaları, büyükçe bir saate mi yoksa bir gramofona mı ait olduğu kestirilemeyen birkaç alet, nasılsa buraya kadar bölünmeden, parçalanmadan , gelmiş bazı şeylerle **birlikte** yere serilmiş -kim bilir neyi?- bekliyorlardı.” (Tanpınar,2019a,s.58).

/+(n)DA n/

birden

“**Birden** kazanmak iptilası onu birden kayıplara götürür, fakat hiçbiri cesaretini kırmazdı.”(Tanpınar,2019b,s.42).

ile

“Benim uysal, sade geçim derdi **ile** meşgul benliğimin tam zıddı bir tabiat.” (Tanpınar,2010,s.16).

/+(n)In/im)+(y)IA/

“Yüz tazı birden **bizimle** koşuyordu!” (Tanpınar,2010,s.44).

“Son zamanda **kendimle** yüksek sesle konuşmayı âdet etmiştim.” (Tanpınar,2010,s.196).

/(+In/im)+(y)IA berâber/

“Büyük bir maliyecimiz bu ceza sistemini maliye tarihinde gerçek bir buluş addettiğini resmen bildirmiş ve bundan sonra adımı Doktor **Turgot, Necker ve Schacht’la beraber** anmakta hiç tereddüt etmeyeceğini her fırsatta tekrarlamıştı.” (Tanpınar,2010,s.14).

“Bu sadece evimizde ve **kendisinden çok ayrı tarzda yaşayan babamla beraber** bulunmasından gelen bir sıkıntı değildi.” (Tanpınar,2005,s.33).

/(+In/im)+(y)IA bile/

“Behçet bey, birdenbire içini saran merhamet tufanında yazma kitapları yerine, isterse, **Cavide'nin bebekleriyle bile** yatmaya razı oluverdi.” (Tanpınar,2019b,s.23).

/(+In/im)+(y)IA bir/

“Halbuki otuz beşine geldiği hâlde hâlâ doğru dürüst yatmasını öğrenmediği için **onunla bir** yatakta yatmaktansa, ayaklarımı sofadaki sedirin uzunluğuna uydurarak, orada kurulmayı tercih ederdim.” (Tanpınar,2010,s.182).

/(+In/im)+(y)IA birlikte/

“Gençliğinde **babamla birlikte** hovardalık ederlermiş.” (Tanpınar,2019b,s.116).

b. Kelime Grubundan Türemiş Birliktelik Zarfları

/+(n/y)A/

başbaşa

“Bütün geceyi **Fahir'le baş başa** geçirmek azabı içinde tekrar istakoza döndü.” (Tanpınar,2019a,s.109).

el ele

“Bununla beraber, belki **biyoloji ile el ele** verirse...” (Tanpınar,2018,s.201).

kol kola

“Biraz evvel «**Bir zabitin bir kadınla kol kola** yürümesi burada biraz garip görülür.” (Tanpınar,2018, s.255).

omuz omuza

“Nuri Efendi ondan bahsederken, “Havass-ı Kur’ân böyledir, onunla oynayanlar işte bu hâle gelirler,” der; fakat tek zaafî olan tecessüsü yüzünden, **küfürle omuz omuza** yürüyen bu adamdan bir türlü vazgeçemezdi.” (Tanpınar,2010,s.41).

/+(n)DA/

... arasında

“Tıpkı masallarda olduğu gibi hiç solmayan güller arasında, berrak havuzların başında bülbül sesleri, gül ve yasemin kokulan, serin su şakırtıları içinde kendisi kadar güzel cariyeleriyle saz sohbetleri yapıp eğlenen, yahut

penceresinde tek başına oturup dostumuzu düşünene düşünene gergef işleyen bu sevgilinin güzelliğini hepimiz ezberden bilirdik.”(Tanpınar,2010,s.43).

berâberinde

*“Tarih, Bergson felsefesi, Aristo mantığı, Yunan şiiri, psikanaliz, ispritizma, alelâde dedikodu, çıplak hikâye, korkunç veya meraklı macera, günlük siyasi hâdise, birbiriyle sarmaş dolaş, biri öbürünü yarıda bırakarak, çok yüklü, **beraberinde** her rast geldiğini taşıyan bir bahar seli gibi kabarık bu konuşmada beyhude ve şaşkırtıcı, akar giderdi.”(Tanpınar,2010,s.127).*

bir arada

*“Bir gün hastanede , çok ağladığı, **bir yığın ölümün makasından bir arada** geçtiği bir gün, pencereyi bu masmavi davete açık bulmuş, oradan düşüncesi dışarıya, sonsuzluğa doğru kanatlanmıştı. “(Tanpınar,2019a,s.258).*

/+(n)DAn/

dört (bir) yandan

*“Gündüz hayatında, kavga zamanları, eğlence ve sinema hariç, o kadar sâkin, tatlı surette tembelliğe müsait olan karım uykuya dalar dalmaz bir nevi cambaz kesilir, kolları, elleri, bacakları birdenbire çoğalır, imkânları genişler, bir örümcek gibi yüzükoyun yattığı yerden her nevi plastik danstan zenci ibadetlerine kadar perde perde yükselip alçalan bir hareket sar’asına tutulur, bu çoğalmış aza beni **dört bir tarafımdan** sarar, dürter, acayip terkipler hâlinde vücuduma yapışır, hoyrat itişlerle ayrılırdı. ” (Tanpınar,2019a,s.182).*

ile berâber

*“Sevdiği kitaplarını oraya, yorganın içinde bir kenara toplar, sonra **onlarla beraber**, tıpkı oyuncuğu ile beraber yatan ve onu kucaklamak için zaman zaman tatlı uykusundan uyanan bir çocuk gibi, onlarla koyun koyuna yatardı. (Tanpınar,2019b,s.13).*

/+(y)IA/

*“**Bütün çirkinliğiyle** ve bu çirkinliği insan ruhunun derinliklerine doğru uzatan kötü huylarıyla onu olduğum yerden görüyordum”. (Tanpınar,2010,s.182).*

/+(y)IA berâber/

*“**İhsan'la beraber** bir aydınlık ağacının dibinde oturmuş konuşuyorlardı. (Tanpınar,2019a,s.259)*

/+(y)IA birlikte/

“Hiç olmazsa, **kendisiyle birlikte** gelen ve henüz nerde yattığını bilmediği Şerife'nin yanına gidebilseydi.” (Tanpınar,2019b,s.58)

/+(y)IA yan yana/

“**Genç kadınla yan yana**, adeta vücudu vücuduna girmiş, sıcakta, alnındaki terleri silerek, konuşa konuşa bu medresenin avlusuna girmişler, biraz evvelki çeşmenin kitabesini okumuşlardı.” (Tanpınar,2019a,s.23).

(... yanı(m)) sıra

“Beş Şehir, XIX'uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyata Dair Makaleler ve Yaşadığım Gibi adlı kitaplarında **sanatkar Tanpınar'ın yanı sıra** çok okumuş, çok düşünmüş bir fikir adamını da buluruz.” (Tanpınar,2019a,s.10).

c. Cümlecikten Türemiş Birliktelik Zarfları

/(-mAk)+(y)IA berâber/

“Onun için, **harbi sevmemekle beraber** harpten korkmuyorum ve bekliyorum.” (Tanpınar,2019a,s.372).

2.2.1.7.2. Birleşik Birliktelik Zarfları

2.2.1.7.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları

a. [K+Z] + [K+Z] Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları

... /+(n)DA/ ... /+(n/y)A/

“Agop Saatçıyan, evvelâ beni **tepeden turnağa** kadar istihfaf ve merhametle süzdü, sonra, en enteresan yerimmiş gibi gözleri ayaklarıma dikildi kaldı. Belli ki, başka bir zamanda ve tek başıma gelseydim hiç tereddüt etmeden Allah versin diyecekti.” (Tanpınar,2010,s.193).

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“**İnsanlarla, hayatla** hiçbir alâkasını bulamıyordum.” (Tanpınar,2010,s.225)

“Fakat etrafına daha ziyade hususi **cazibesıyla ve sokulganlığıyla** tesir ettiği muhakkaktı.” (Tanpınar,2005, s.26)

b. {[Kgr+Z] + [K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları

... /+(y)IA/... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“Burada insan, olduğu gibi, **bütün hususiyetleriyle, kabahatleriyle, sakatlıklarıyla kabul ediliyordu.**” (Tanpınar,2010,s.126).

c. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z] + [Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“Bununla beraber, **kapalı gözleriyle, yarı açık dudağıyla, belirsiz nefes alışıyla ve bilhassa kendisi olmayışıyla ne kadar güzeldi.**” (Tanpınar,2010,s.288).

d. {[Kgr+Z] + [K+Z] + [K+Z] + [K+Z] + [K+Z] +} Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/... /+(y)IA/

“Bu içten hesap, Seyit Nuh'un güneş miracında, Dede'nin Allah'la sevgiliyi karıştıran aşkında, Rumeli türkülerinin onlardan ayrı bir ufukta **insan kaderiyle, aşkla, ıstırapla, ölümlle, ayrılıkla** o kadar derinden kaynaşmasında hep aynı olarak devam ediyordu. “ (Tanpınar,2019a,s.161).

e. {[K+Z] + [K+Z] + [Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“Üç gün sonra **ikramiyesiyle, piyangosuyla, zamanlarıyla, tenzilâtıyla nakit ceza usulümüz bütün bir sistem olmuştu.** Halit Ayaracı benim keşfimi tam Hollywood metoduyla ilân etti.” (Tanpınar,2010,s.302).

f. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“Ve Mümtaz **onların arasında küçücük cüssesiyle, içinde genişleyen hayat idrakiyle** bütün benliğini saran o acayip, kökü çok derinlerde, korkunun rüzgarında dağılmağa çalışırdı.” (Tanpınar,2019a,s.34).

2.2.1.7.2.2. Yalın + Türemiş/Türemiş + Yalın Yapılı Birleşik Birliktelik Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Ø]} Hâlindeki Birleşik Birliktelik Zarfları

/(+(n)In/im)+IA baş başa/ ... +Ø

... +le baş başa bir

“Sanki onları **bir gerçeikle baş başa** bırakıp kendisi ortadan çekilmişti; ve bu gerçek onların azabı olan gerçektir.”(Tanpınar,2019a,s.400).

b. {[Kgr+Z] + [K+Ø]} Hâlindeki Birleşik Birliktelik Zarfları

... /+(n)DAn/ ... +Ø

peşimden

muttasıl

“Elinde sahaflardan satın aldığı bir yazma, **peşimden** ayrılmıyor, **muttasıl** bana bu sanatın sırrını soruyordu.” (Tanpınar,2010,s.130).

2.2.1.8. BENZETME ZARFLARI

Benzetme zarfları, fiillerin veya fiilimsilerin benzerlik durumlarını gösteren zarflardır.

2.2.1.8.1. Tekli Benzetme Zarfları

2.2.1.8.1.1. Yalın Benzetme Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Benzetme Zarfları

âdeta

“**Âdeta** yeni doğmuş gibi bir şeydi.” (Tanpınar,2010,s.305).

güya

“Yerde büyük bir konak mangalının etrafında Seher Hanım, Sabriye Hanım, Nermin Hanım bir yığın erkekle beraber toplanmışlar, Doktor Ramiz’in kendilerine öğrettiği şekilde, **güya** Bektaşî âyinine göre birbirlerini selâmlayarak, kadehlerini elleriyle yarım kapayarak rakı içiyorlardı.”(Tanpınar,2010,s.324).

öyle

“Ona **öyle** geliyordu ki bu dekorun içinde yaşayan bir adam gerçekten acı duyamaz.” (Tanpınar,2019b,s.84).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Benzetme Zarfları

düpedüz

“Belki bu sansürün veya tahdidin yüzünden ben **düpedüz** her türlü okumayı reddetmişim.”(Tanpınar,2010,s.7).

c. Cümlecikten Oluşan Yalın Benzetme Zarfları

farz et

“**Farz et ki**, Şerbetçibaşı Elması kendisinde olsun.” (Tanpınar,2010,s.92).

sözüm ona

“İki eliyle biraz evvel **sözüm ona** âyini Cem mangalının etrafında yarı yarıya kendisini ezen şişman kadını odanın ortasına doğru itti.” (Tanpınar,2010,s.326).

2.2.1.8.1.2. Türemiş Benzetme Zarfları

Benzetme Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n)CA/	+	+	-
+çana	-	-	+
/+cAsInA/	-	-	+
+cileyin	+	-	-
/+(n)DA/	-	+	-
/+(y)en/	+	-	-
<i>gibi</i>	+	+	+
... Kadarınca	+	-	-
<i>örneği</i>	+	+	-
<i>misali</i>	+	+	-
<i>Tıpkı ... gibi/örneği/misali</i>	-	+	-

a. Kelimeden Türemiş Benzetme Zarfları

/+(n)CA/

öylece

“Nitekim, Paşa 'nın ölümünden sonra da, evlat gibi büyüttüğü yeğenine de **öylece** bağlı kaldı.” (Tanpınar,2019b,s.129).

/+(y)en/

aynen

“-**Aynen** söylüyorsunuz değil mi?”(Tanpınar,2010,s.102)

gibi

“İçlerinde Fethi Paşa **gibi** damat olanlar bile vardı.” (Tanpınar,2019b,s.130).

“Onlar da içinde bir bıçak **gibi** çalışıyordu”.(Tanpınar,2019a,s.401).

“Merdivenin dibinde, Nerkiş Ayşe'nin kütük **gibi** şişmiş, cansız fakat ölümün sınırlarında şurası burası sarsılmakta devam eden vücudiyle sarmaş dolaş,

üzerinden atlayıp geçenlerin farkında olmadan, onun kadar cansız uzandı . . . ”
(Tanpınar,2019b,s.139)..

(/+In/im/) gibi

“ *Ama benim gibi bakacaksın.* ” (Tanpınar,2018,s.255).

b. Kelime Grubundan Türemiş Benzetme Zarfları

/+(n)DA/

aynı şekilde

“*Yahut hayatın kenarına fırlamış bir rakam olacak, öbürüsü gün öldüğü zaman da aynı şekilde yalnız ölecekti.*” (Tanpınar,2019a,s.144).

gibi

“*Cilt, minyatür, yazı gibi bazı yerli şeylerin dışında üsluptan, işten pek anlamazdı.*” (Tanpınar,2019b,s.17)

her zamanki gibi

“*Her zamanki gibi bedbindi .*” (Tanpınar,2019b,s.88)

tıpkı ... gibi

“*Sonra birdenbire bir yerde bir kelime, bir hâtura, tıpkı bir pencere açılmış gibi parlıyordu.*” (Tanpınar,2010,s.106).

“*Tıpkı bahçelerinde babasının boş içki şişelerinin bulunduğu kümesi önünde olduğu gibi gözleri parlıyordu.*” (Tanpınar,2005,s.122).

c. Cümlecikten Türemiş Benzetme Zarfları

/hani ...(-Ar)+CAsInA/

“*Bununla beraber, âdeta koşarcasına yürüyordum.*” (Tanpınar,2010,s.122).

(/-DIğI/) gibi

“*Eskiden olduğu gibi silahlarını kullanamıyordu.*” (Tanpınar,2019b,s.122)

(sanki) ... gibi

“*Sanki Nuran kafasında ve etrafındaki şeylerin arasında bir ışık külçesi imiş gibi hepsi onunla aydınlanmış, en dağınık unsurlar bir terkip haline gelmişti.*” (Tanpınar,2019a,s.178).

2.2.1.8.2.Birleşik Benzetme Zarfları

2.2.1.8.2.1.Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Benzetme Zarfları

a. {[Kgr+Ø] + [Kgr+Ø]} Yapılı Birleşik Benzetme Zarfları

“Bu, biraz Nuran'ın çocuğu olmasından, biraz da ıstırabını anlamasından geliyordu.” (Tanpınar,2019a,s.228).

2.2.1.8.2.2.Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Benzetme Zarfları

a. {[K+Z] + [Kgr+Z]} Yapısındaki Birleşik Benzetme Zarfları

... gibi ... gibi

“Karanlıkta iyi mayalanmış bir hamur gibi, su gibi, rüzgâr gibi yavaş yavaş kabarıyor, büyüyor, etrafı kaplıyordu.” (Tanpınar,2010,s.122).

2.2.1.8.2.3.Yalın + Türemiş/Türemiş Yapılı Birleşik Benzetme Zarfları

a. {[K+Ø] + [Kgr+Z]} Yapısındaki Birleşik Benzetme Zarfları

... +Ø ... gibi

böyle

... gibi

“Daha dün yapışık doğmuş ikizler gibi birbirinden ayrılmayan, yediklerinde, içtiklerinde daima beraber görünen iki dost, ertesi günü bir hesap yüzünden pençe pençeye geliyorlar, yahut aralarındaki eşit haklı kardeşlik bozuluyor, biri efendi, diğeri maiyet oluyor, günlerce, aylarca bu yeni vaziyet devam ediyordu.” (Tanpınar,2010,s.113).

2.2.1.9.TEKRAR ZARFLARI

Bir durumun yinelenildiğini “yine, yeniden, tekrar tekrar “vb. sözcüklerle belirten zarflardır.

2.2.1.9.1.Tekli Tekrar Zarfları

2.2.1.9.1.1. Yalın Tekrar Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Tekrar Zarfları

gene

“Fakat ölünceye kadar Paşa'nın işlerini **gene** o idare etti.” (Tanpınar,2019a,s.11).

geri

“Evlendiğimiz zaman, kapıdan ilk çıktığı gün adımları sendeleyecek, korkup tekrar **geri** dönecek kadar bu evin dışındaki şeyler için yabancı ve tecrübesizdi.” (Tanpınar,2010,s.81) .

yine

“Çamlıca’da oturamı, **yine** eskisi gibi küçük kardeşiyle beraber bayram tebrikine geldiği zaman bir fırsatını bulup işin imkânsızlığını anlattı.” (Tanpınar,2010,s.83).

“Fakat **yine** mesuttu.” (Tanpınar,2005,s.29).

tekrar

“On beş sene sonra **tekrar** onunla karşılaşınca adetâ tanıyamamış hatta nasıl, hangi edep ile konuşacağını şaşırmişti.” (Tanpınar,2019b,s.19).

“**Tekrar** taklit başladı.” (Tanpınar,2005,s.66)

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Tekrar Zarfları

tekrar tekrar

“Bir başka sabah daireye giderken boynuma sarıldı ve dikkatli olmamı **tekrar tekrar** tembih etti.” (Tanpınar,2010,s.148).

2.2.1.9.1.2.Türemiş Tekrar Zarfları

Tekrar Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	-
<i>daha</i>	+	+	-
/+(n)DAn/	+	+	-
/-(y)Ip/	+	-	-

a. Kelimedenden Türemiş Tekrar Zarfları

/+(n/y)A/

geriye

“Saati gelince bu yüzler **geriye** dönüyor, İclal’le karşılaşıyor, önünde bir reverans yapıyorlar, sırtından o süslü elbiseleri, parlak kumaşları yavaşça ve hiçbir şikayetsiz çıkarıyor, ben değilmişim, muhakkak öbürüdür, diye uzaktakilerden birini işaret ediyorlar, sonra arkasına geçiyorlar, orada kendinden evvelkilerin yanına diziliyorlardı. “ (Tanpınar,2019a,s.135).

daha

“Fakat annesi onu **bir daha** tanımadı.” (Tanpınar,2018,s.19).

“İsterseniz **bir daha** bu işten bahsetmeyelim.” (Tanpınar,2005,s.69).

b. Kelime Grubundan Türemiş Tekrar Zarfları

/+(n/y)A/

gerisin geriye

“Aşkın öbür çehresi olan kıskançlık. Bütün hazların ve saadetlerin, bizi mesut eden tebessümlerin, ahitlerin, ümitlerin tekrar **gerisin geriye** dönüp, keskin bıçaklar, çok sivri neşterler halinde içimize saplandığı kıskançlık.” (Tanpınar,2019a,s.329).

üst üste

“Daha yedi yaşında iken ilk karısından doğan kızından başka çocuk yüzü görmeyen ve **üst üste** üç evlenme, dört beş cariyeden sonra bu hususta bütün ümitleri suya düşen amcası İsmail Paşa, onu adeta zorla yanına almış, kendi dairesinde büyütme başlamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.123).

daha

bir kere daha

“Ne olursa olsun akıl ve mantık namına **bir kere daha** işe karışacaktım.” (Tanpınar,2010,s.217).

/+(n)DAn/

yeni baştan

“Birçok davalarda az çok bir tasarruf hakkı aldığı mülkleri elden çıkarmış, anne tarafına karşı bir han yüzünden açtığı dava neticesinde oturduğu konağı, dayılarının, teyzelerinin veresesinden adeta **yeni baştan** satın almağa mecbur olmuştu.” (Tanpınar,2019b,s.110).

2.2.1.9.2. Birleşik Tekrar Zarfları

2.2.1.9.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Tekrar Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Tekrar Zarfları

...tekrar...tekrar

“İki saniye evvel hakladığı, bir saniye sonra **tekrar** diriliyor, **tekrar** gölgede pusu başlıyor, ördek yavruları telâşlı telâşlı vaklıyorlar, delinmiş su borusu, bir kobra yılanı gibi ıslık çalıyor, banyo dünyanın bütün sularını döndüre döndüre boşaltıyor, imkânsız yokuşlarda kamyonlar vites değiştiriyor, en gürültülü tren kazaları birbirini kovalıyordu.” (Tanpınar,2010,s.145).

... /-(y)Ip/ ... /-(y)Ip/

durup durup

“Kadıncağz **durup durup** ağlıyor, boynuma sarılıyordu.”
(Tanpınar,2010,s.78).

b. {[Kgr+Z] + [K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Tekrar Zarfları

... /+(n)DAn/ ... daha ... /+(n)DAn/

2.2.1.10. KARŞILIKLILIK ZARFLARI

Fiilin ya da fiilimsinin karşılıklı olma durumunu bildiren zarflardır.

2.2.1.10.1. Tekli Karşılıklılık Zarfları**2.2.1.10.1.1. Yalın Karşılıklılık Zarfları****a. Kelimeden Oluşan Yalın Karşılıklılık Zarfları****karşılıklı**

“Para derhal gönüllüsünü bulur, **karşılıklı** vaziyetleri kendiliğinden kurardı.”
(Tanpınar,2010,s.133).

2.2.1.10.1.1. Türemiş Karşılıklılık Zarfları**Karşılıklılık Zarfı Yapan Morfemler**

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	-	+	-
/+(n)DA/	-	+	-
/+(n)DAn/	-	+	-
<i>ile</i>	+	-	-
/+(y)IA/	+	+	+
/+(y(I)nAn/ hlk.	+	-	-

a. Kelimeden Türemiş Karşılıklılık Zarfları

/+(y)IA/

“Mümtaz, **elleriyle** durmadan tempo tutan gencin yüzüne baktı.”(Tanpınar,2019a,s.333).

kimlerle

“Behçet bey, Necip Paşa'nın evini dolduran o sarışın, güzel kızların, karısı Tarıdil hanımefendinin ihtimamla seçtiği, dikkatle yetiştirdiği cariyelerin nerede olduklarını, **kimlerle** yaşadıklarını, memleketin hangi köşesinde öldüklerini bilmiyordu.” (Tanpınar,2019b,s.19).

b. Kelime Grubundan Türemiş Karşılıklılık Zarfları

/+(n)DAn/

iki yandan

“O yaz ikindisinde böcek sesleri, tek tük kanat şakırtısı ve avare çocuk yaygaraları arasında, ne yapacağını bilmez gibi güzelliğine kapanan manzara, küçük meyilli tümsekler, **iki yandan** denize doğru kayan bahçeler, bostanlar, eski köşkler, ağaç kümeleri ve onların tozlu yeşilini çok koyu bir neftide sıralayan serviler ve hepsinin üstünde, geniş, sonsuz gökyüzüyle birdenbire uykusundan silkinmiş, Nuran'ın sesinden Tab'i Mustafa Efendi'nin hüznünü kabullenmiş, onunla genç adamın tenine yapışmıştı.”(Tanpınar,2019a,s.178).

/+(y)IA/

“Daima **birbirimizle** haşır neşiriz ve birbirimize bir türlü tahammül edemeyiz.” (Tanpınar,2018,s.228).

c. Cümlecikten Türemiş Karşılıklılık Zarfları

/+(y)IA/

Kapananla

“**Kapananla** dışarda kalanın arasındaki fark.” (Tanpınar,2019b,s.360).

2.2.1.10.2. Birleşik Karşılıklılık Zarfları

2.2.1.10.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Karşılıklılık Zarfları

a. {[K+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Karşılıklılık Zarfları

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“Bu düşüncenin azabı ile sokaktan sokağa giriyor, köşe başındaki **bakkallarla, kahvecilerle** konuşuyordu.” (Tanpınar,2019a,s.22).

2.2.1.11. KARŞITLIK ZARFLARI

2.2.1.11.1. Tekli Karşıtlık Zarfları

2.2.1.11.1.1. Yalın Karşıtlık Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Karşıtlık Zarfları

meğer

“*Meğer ne kadar yanılıyormuşum?*” (Tanpınar,2010,s.230).

nâfile

“*Azizim! dedi, nâfile yere yaptığınız işi küçültmeğe çalışmayın.*” (Tanpınar,2010,s.357).

oysa

“*Eğer oysa muhakkak çalar...*” (Tanpınar,2018,s.223).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Karşılık Zarfları***tam tersi***

“*Şimdi tam tersine oluyordu.*” (Tanpınar,2010,s.167)

2.2.1.11.1.2. Türemiş Karşılık Zarfları**Karşılık zarfı yapan morfeimler**

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	+
/+(n/y)A karşı/	+	+	-
/+(n/y)A karşın/	-	+	+
(oysa) ...ama	-	-	+
/+(n/y)A rağmen/	-	+	+
/+(y)lA berâber/	+	-	-
/+(n/y)A inat/	-	+	-
bile	-	-	+
/+(n)DA/	-	+	-
/-DIĞI halde/	-	-	+
fakat	-	-	+
gerçi	-	-	+
/-(y)IncA/	-	-	+
/+(y)lA/	-	+	-
lâkin	-	-	+
mâdem...	-	-	+
/-sA+/	-	-	+

a. Kelimededen Türemiş Karşıtlık Zarfları

/+(n/y)A/

boşuna

“Baba evine taşındıkları gün, karısının kızarmış gözlerini görünce **"boşuna** ağlıyorsun, demişti; babanla çok geçmez, barışırız, hem de görürsün nasıl! Can ciğer olacağız.” (Tanpınar,2019b,s.115).

inadına

“Fakat **inadına** babam hiç rüyama girmiyor, yahut hep Doktor Ramiz’in sembollerıyla karşıma çıkıyordu.”(Tanpınar,2010,s.115).

/+(n/y)A karşı/

“Herkesin içinde sıkışık zamanlarında canlanan, kendisinde ise öteden beri bütün bir gölge taraf yapan **batıl itikatlara karşı** koymak için böyle düşünmüyordu.”(Tanpınar,2019a,s.47).

/+(y)lA berâber/

bununla berâber

“Bununla beraber arslan sayesinde biraz ferahladım.” (Tanpınar,2010,s.118).

/-sA+/

isterseniz

“-Nereye **isterseniz** beyim... dedi.” (Tanpınar,2019a,s.240).

b. Kelime Grubundan Türemiş Karşıtlık Zarfları

/+(n/y)A/

... (/+(n/y)In/) **yere/yerine**

“Hatta öğle tatilinde voleybol ya da çift kale oynayan gençler, topu onun önüne mahsus yuvarlasalar bile, o **inadına**, usta ayakları ile Behçet beyefendi, merhum zevcesi Atiye hanımefendinin bundan otuz beş sene evvel, sırf kadın **inadını yerine** getirmek için birdenbire küçük ve manasız bir hastalık babanesiyle genç ve güzel hayatına veda ederek tek başına kendisine bıraktığı geniş ve eski yatakta bu gece belki bu otuz beş senenin en sıkıntılı uykularından birini uyumuştur.” (Tanpınar,2019b,s.7).

boş yere

“Dostları, karısının bu kadar mukaddes bir yerde öldüğünü hatırlatarak onu **boş yere** teselliye çalışıyorlardı.” (Tanpınar,2019b,s.36).

onun yerine

“Şüphesiz ki **onun yerine** mesela bir erkek yeğeni bulunsaydı da o gelseydi daha çok memnun olacak değildi; erkekler Behçet bey için bütün ömrünce o kadar hoyrat olmuşlardı ki...” (Tanpınar,2019b,s.11).

/+(n/y)A rağmen/

“Az kalsın, "bereket versin, öldü de kurtuldum . . . " diyecekti, fakat **kız kardeşinin bu ölümle perişan yüzü, birdenbire ışığı kararmış bir lamba gibi yaşayışı, aradaki zaman fasılasına rağmen**, kendisine bugün olmuş bir şey gibi göründü.” (Tanpınar,2019b,s.13).

“**Buna rağmen** İhsan bana o akşam olduğundan çok yaşlı çok büyük görünmüştü.” (Tanpınar,2018,s.40)

“**Çok gülünç ve yetkisiz cevaplarla karşılanmasına rağmen** bu meseleler her tarafta münakaşa ediliyordu.” (Tanpınar,2005,s.44).

her şeye rağmen

“İşte kendisi, Behçet bey, **her şeye rağmen** yaşıyordu ve yaşayacaktı.” (Tanpınar,2019b,s.16).

/+(n)DA/

... halde

... /-DIG(I/Im/In(Iz)/lArI/ **halde**

“Aynı tecrübeyi **beraber geçirdikleri halde** bir türlü Nuran'ın kendisinden uzaklaşmasını kabul edemiyordu.” (Tanpınar,2019a,s.350).

o hâlde

“**O hâlde** enstitüde ne işleri var?” (Tanpınar,2010,s.361).

... karşısında

“Fakat çocuğun tabiatındaki pısrıklığın ve zavallılığın dışarıdan aşılarmış bir şey olmadığını anlayınca, bu biçare doğuşla mücadeledeki güçlük **karşısında** birdenbire ürkmüş ve bir daha onunla meşgul olmamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.29).

... /-(y)AcAğI/ yerde

“Nitekim **Mümtaz'a cevap vereceği yerde** dudaklarının arasından mırıldandı.” (Tanpınar,2019a,s.371).

/+(y)IA/

... /+(n/y)A/ *nisbetle*

“Bu üçüncü gidişimde Erzurum’u **bir öncekine nisbetle** daha çok toparlanmış, gelişmiş buldum.” (Tanpınar,2017,s.61).

c. Cümlecikten Türemiş Karşıtlık Zarfları

/(-mAsI)+(n/y)A rağmen/

“**İki tarafın rızası ile olmasına rağmen** -Fahir'e bu son dostluğu da göstermiş, teklifi üzerine beraberce geçimsizlik davası açmağa razı olmuştu- mahkemenin uzun sürmesi onu yormuştu.” (Tanpınar,2019a,s.79).

ama

“Sana almayı çok isterdim, **ama** bilmem verir mi? ” demişti.” (Tanpınar,2019b,s.111).

bile

“Etraf gerek bina hususunda gerek diğer meselelerde bizi o kadar beğenmiş, o kadar alkışa gark etmişti ki, **böyle bir şüphe aklıma bile** gelmiyordu.” (Tanpınar,2010,s.363).

fakat

“Bu acı havadis üzerine bu davetten vazgeçmek istemiş **fakat** karımı bir türlü kandıramamıştım.” (Tanpınar,2010,s.365).

gerçi

“**Gerçi** Sultan Aziz ölmüştü, fakat Necip Paşa da, Sultan Murat da henüz yaşıyorlardı.” (Tanpınar,2019b,s.71).

/-(y)IncA/

böyle olunca

“**Bu böyle olunca** . . . Fakiriz, cahiliz, şuyuz, buyuz, doğru, atı l bir zihniyette yaşıyoruz.” (Tanpınar,2019b,s.98).

lâkin

“**Lâkin** ne yapalım ki bu aile toplantısında konuşmayı yeğenim evvelden vaat etmişti.” (Tanpınar,2010,s.328).

/+ki/

halbuki

“**Halbuki** işte Mümtaz'la Nuran kendisine muhtaç olmadan birbirleriyle anlaşıyorlardı.” (Tanpınar,2019a,s.90).

/-sA+/ (bile/dahi/de)

“Kasabadan kasabaya, aşiretten aşirete, devirden devire değişen eski zaman elbiseleri, nerede dokunduğunu **söyleseler bile** unutacağı, fakat motiflerini ve renklerini günlerce hatırlayacağı eski halı ve kilimler, Bizans ikonlarından eski yazı levhalarına kadar bir yığın sanat eseri, işlemler, süsler, hulasa yığın yığın sanat eşyası, hangi geçmiş zaman güzelinin boynunu, kollarını süslediği bilinmeyen bir iki nesle ait mücevherler, bu rutubetli ve yarı karanlık dünyada hüviyetlerine eklenen uzak zaman ve bilinmez cazibesıyla onu saatlerce tutabilirdi.” (Tanpınar,2019a,s.46).

2.2.1.11.1. Birleşik Karşıtlık Zarfları

2.2.1.11.1.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Karşıtlık Zarfları

2.2.1.11.1.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Karşıtlık Zarfları

a. {[Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Karşıtlık Zarfları

... /-(y)A/ ... /-(y)A/

“Daha dün gözlüklerimi değiştirmem icap edince, artık o cinsin modası geçmiş olduğunu **bile bile** Aristidi Efendininkine benzer bir altın gözlük aramadım mı?” (Tanpınar,2010,s.52).

... gerçi , fakat

“**Gerçi** Sultan Aziz ölmüştü, **fakat** Necip Paşa da, Sultan Murat da henüz yaşıyorlardı.” (Tanpınar,2019b,s.21).

/-sA+/ (bile/dahi/de) ... /-sA+/ (bile/dahi/de)

“**İlk önce vapur görünmese de** sadece bu ışıklar görünse ne olurdu sanki, diye düşünmüşü.” (Tanpınar,2018,s.219).

2.2.1.11.1.3. Yalın + Türemiş/Türemiş + Yalın Yapılı Birleşik Karşıtlık Zarfları

a. {[Cck+Z] + [Cck+Ø]} Yapılı Birleşik Karşıtlık Zarfları

... ama ... +Ø

Hiç

“Hiç rahat etmedim... **Ama, hiç!**” (Tanpınar,2019a,s.336).

2.2.1.12.VASITA ZARFLARI

2.2.1.12.1. Tekli Vasıta Zarfları

2.2.1.12.1.1. Yalın Vasıta Zarfları

a. Cümlecikten Oluşan Yalın Vasıta Zarfları

inşallah

“Velhasıl genç kadının ağzından "peki Behçet dayıcığım, pazartesiye **inşallah** gelirim" cevabını alana kadar elinden gelen her şeyi yapmıştı.” (Tanpınar,2019b,s.9).

2.2.1.12.1.2. Türemiş Vasıta Zarfları

Vasıta zarfı yapan morfeimler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	-	+	-
/+(n)CA/	-	+	-
/+(n)DA/	+	+	-
/+(n)Dan/	+	+	-
/+(y)lA/	+	+	-
/+(y)lAn/	-	+	-
/+((y)l)nAn/	+	+	-
<i>İle</i>	+	+	-
/-sA+/	-	-	+

a. Kelimedenden Türemiş Vasıta Zarfları

/+(n)DA/

“Emine'nin başı, saçları kükürtlü **rüzgârda** yarı tutuşmuş gibi dudakları solgun ve gözleri apaçık göründü.” (Tanpınar,2010,s.120).

/+(n)DAn/

“Bir taraftan **terden** sırtımıza yapışmış fanilâlarımızı iskemlelerimizin arkalarına sürte sürte isiliklerimizi kaşırken, öbür taraftan da işittiğimiz bu hikâyeler sayesinde, ay ışığında serin sulara yıkandık, loş plaj kabinelerinde seviştik, rüzgârlı ve ağaçlı tepelerde cins tekeler gibi boğuştuk.” (Tanpınar,2010,s.139).

ile

ne ile

“Dünya **ne ile** mustarip, ben ne düşünüyorum.” (Tanpınar,2019a,s.394).

/+(y)IA/

“Onların yanında benim de hayatım oluyor, **onlarla** düşünüyor, onlarla beraber yaşıyordum.” (Tanpınar,2010,s.143).

eliyle

“İsmail Molla ise, kendi **eliyle** harekete getirdiği bir yılanı sağan bir laboratuvar adamı dikkatiyle ve bu kadar kuvvetli ve tehlikeli bir mahluku avuçlarında bilmenin verdiği bir keyifle onu dinlerdi.” (Tanpınar,2019b,s.47).

b. Kelime Grubundan Türemiş Vasıta Zarfları

/+(n)DA/

... karşılığında

“Daha şimdiden beş on para kazanç **karşılığında** her şeyi satmağa hazırlanmış bir hali vardı.” (Tanpınar,2019a,s.153).

... sâye((si)n)de

“**Onun sayesinde** ölümün bilinmezi birdenbire canlanmış, aralarına girmiş, kendileriyle iş birliği etmişti.” (Tanpınar,2010,s.162).

bu sâyede

“Hiç olmazsa **bu sayede** adamcağızın kabri tamir edildi, adı tanıtıldı.” (Tanpınar,2010,s.9).

sâyende

“Bak **senin sayende** Mübarek bize yardım etti. Çok teşekkür ederim.” (Tanpınar,2010,s.349).

(onun) sâyesinde

“**Onun sayesinde** o kadar az yorulduğum ki...” (Tanpınar,2019a,s.199).

/+(n)DA n/

... tarafından

“Bu kadar yakınından geçen ölümün **onu bir tarafından** yıktığı her halinden anlaşılıyordu.” (Tanpınar,2019b,s.81).

ile

“Bir avuç sert fındıkla, mısır unu **ile** pekmezden yapılmış helvayı anası "sana yolluk getirdim" diye uzatmış, "aha gitmeye idin, kalaydın buracıkta. İstanbul'da ne işin vardı . . . "diye ağlamıştı.” (Tanpınar,2019b,s.83).

/+(y)IA/

“Yatarken sokak kapısını **kendi eliyle** kapatıyor, karyolasının altına bakmadan yatağına girmiyor.” (Tanpınar,2019b,s.89).

... **vasıtasıyla**

“Ecnebi bir âlimle, tercüman **vasıtasıyla** dahi olsa, bu kadar çetin bir bahiste konuşmak ve hiçbir suretle yaşamamış bir adama bir mezar bulmak zannedildiğinden güç şeylerdir.” (Tanpınar,2010,s.9).

c. Cümlecikten Türemiş Vasıta Zarfları

/-sA+/

2.2.1.12.2. Birleşik Vasıta Zarfları

2.2.1.12.2.1. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Vasıta Zarfları

a. { [K+Z] + [K+Z] } Yapılı Birleşik Vasıta Zarfları

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

“Gündüzleri o kadar vazih, her kenarı, her kıvrımı ayrı ayrı işlenmiş gibi meydanda ve berrak güneş altında yalnız kendisi olan koyların, tepelerin, koruların birdenbire kendilerinin de içinde bir vehim, bir hayal oldukları bu rüya hali Mümtaz için sade o ana ait bir lezzet değildi; belki o anda sanatın büyüye yakın sırrını bulurdu.” (Tanpınar,2019a,s.219).

... /+(y)IA/ ... /+(y)IA/

“Emin Bey bir gözü kudümünü çalmağa hazırlanan Teyfik Bey de **tam bir neyzen bakışıyla ve aynı yavaş sesle cevap verdi.**” (Tanpınar,2019a,s.281).

b. { [Kgr+Z] + [Kgr+Z] } Yapılı Birleşik Vasıta Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n)DAn/

“Bu renk dünyasının, her kıvrım ve kavsini genç kadının her günlük hareketlerinden, bulunduğu an ve zamana cömertçe hediye ettiği çizgilerinden alan bu sükut musikisinin ortasında asıl Nuran, adının telkin ettiği güneşin sofrasından çalınmış altın kadeh ve şafak bahçelerinde açılmış beyaz nilüfer hayaliyle, feyizli bir mevsim gibi her şeye kendi varlığından bir yığın sır ve güzellik katarak gider, gelir, düşünür, dinler, konuşurdu.” (Tanpınar,2019a,s.172).

2.2.1.13. KARŞILAŞTIRMA ZARFLARI

Fiillere ya da fiilimsilere karşılaştırma anlamı veren zarflardır.

2.2.1.13.1. Tekli Karşılaştırma Zarfları

2.2.1.13.1.1. Türemiş Karşılaştırma Zarfları

Karşılaştırma zarfı yapan morfeimler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	-	-	+
/+(n/y)A göre/	-	-	+
/+(n/y)A nispetle/	+	-	-
/+(n)DA/	+	-	-
/+(n)Dan/	-	+	-
/+(n)Dan fazla/	+	-	-
/+(n)Dan ziyade/	+	+	+
<i>gibi</i>	+	+	+
<i>kadar</i>	+	+	+
<i>ki</i>	-	-	+
/+(y)lA/	-	+	-
/+(y)lA birlikte/	-	-	+
/-sA+/	+	-	+
<i>ya</i>	-	-	+

a. Kelimeden Türemiş Karşılaştırma Zarfları

/+(n)DA/

“*Hakikatte Nuran'ın biraz ötede seyrettiği yüzü etrafında toplanan veya oradan Üçüncü Selim devrine, Şeyh Galib'e, İkinci Mahmud zamanına, kendi yaz hatıralarına, Kanlıcadaki akşam saatlerine, Kandilli yokuşuna, Boğaz sabahlarının o acayip ışık oyunlarına dağılan bu hayaller, İsmail Dede'nin nağmelerinin kendiliğinden büründükleri renkli, narin ve devamsız şekiller ve çehrelerdi.*” (Tanpınar,2019a,s.292).

/+(n)DAn fazla/

“*Şüphesiz için bu tarafı da hatta **lüzumundan fazla** gülünç bir şeydi.*” (Tanpınar,2010,s.304).

/+(n)DAn ziyâde/

“Fakat **bir meslek adamından ziyade**, işin zevkinde bir keyif ehli gibi çalışırdı.” (Tanpınar,2010,s.31).

gibi

eskisi gibi

“Fakat ev sağlamdır; hayat **eskisi gibi** devam eder.” (Tanpınar,2019b,s.94).

(/+(n)In/) kadar

“Vücut makinesi iyi işliyordu, bütün gün ev küçük bir fırın **kadar** sıcaktı, üstelik de üç gün sonra Ankara'ya gidecekti; buzlu rakı ve babasının hazırladığı pathican salatası, öbür mezeler varken insan niçin kendisini hapsetmeliydi?” (Tanpınar,2019a,s.167).

/-sA+/

öyleyse

“**Öyleyse** ne diye beni buraya göndermişti?” (Tanpınar,2010,s.98).

yoksa

“**Yoksa** bir hasta mı?” (Tanpınar,2010,s.105).

“**Yoksa** bu boşluk beni boğabilir...” (Tanpınar,2018,s.112).

b. Kelime Grubundan Türemiş Karşılaştırma Zarfları

(/+(n)DAn /

“Fakat bir talihi, garip, **herkesinkinden** çok başka bir talihi olduğu da muhakkaktı.” (Tanpınar,2019a,s.40).

(/+(n)DAn ziyâde/

“Ötekenden, asıl hayran **görünenden ziyade** sahte dalgınlığı içinde ne bir kelimeyi ne de bir jesti kaybediyordu.” (Tanpınar,2019a,s.333).

gibi

“Bilakis, tam bir Müslüman **gibi** düşünüyorum, fakat mücerret bir Müslüman gibi değil de bu şehrin ve etrafında, hulasa bu memleketin içinde yaşayan bir müslüman gibi . . .” (Tanpınar,2019b,s.97).

kadar

“Behçet o zaman henüz ilk sınıfında bulunduğu Mülkiye Mektebi'nin lacivert Üniforması içinde, şamdana yeni dikilmiş **bir mum kadar** dimdik, taze ve

mahcup, - belki şimdikinden daha mahcup - bir çocuktur.”
(Tanpınar,2019b,s.19).

c. Cümlecikten Türemiş Karşılaştırma Zarfları

/(-y)AcAğI)+(n/y)A/

“Bazen de, bu kadar mükemmel bir şey olamayacağına inandığı için, elbette zayıf bir tarafı vardır, diye düşünür, saatlerce karısının hususiyetlerini hatırlardı.” (Tanpınar,2019b,s.42).

/(-mA)+(n/y)A/

“Nuran, Mümtaz'ın bu kadar çapraşık yollardan becerikli olmaya kalkacağını hiç sanmamıştı.” (Tanpınar,2019a,s.129).

/(-DIğI)+(n/y)A göre/

“Mesele biraz da kendisini meraklı, oldukça dehşetli bir vaziyette görmek olduğuna göre bu da ihmal edilecek şeylerden değildi.”
(Tanpınar,2010,s.169).

/(-mAk)+(n)DAn/

“Mümtaz uzak bir ahbab gibi selamlanmaktan korkuyordu.”
(Tanpınar,2019a,s.154).

/(-y)An)+(n)DAn ziyâde/

“Zaten Nuran söylediklerinden ziyade tebessümü ile, bakışı ile konuşur, dinler, kabul veya reddederdi.” (Tanpınar,2019a,s.175).

/(-DIğI) gibi

“Çünkü bu tren sesi bütün rahatsızlığına rağmen onda bir çeşit ruh halini her zaman olduğu gibi uyandırmıştı.” (Tanpınar,2018,s.54).

/(-DIGI(n)/) kadar

“Bu Mümtaz'ın bitmeyen şarkısıydı: İstedığın kadar onlarla flört yap.”
(Tanpınar,2019a,s.180).

/-sA+/

“Ben sizin yerinizde olsam hiç ses çıkarmaz, kendi işime bakardım.”
(Tanpınar,2010,s.271).

/(-mAktAn)-sA+/

“Sözü yarıda bırakmaktansa, vaktinde iyi tasarlamak, okuyucu ile behemehal anlaşacağınız noktaları seçmek gerekir.” (Tanpınar,2010,s.10).

(nasıl) ... /-sA+/ (... öyle)

“Nasıl biz Seyit Lütfullah’ın hakikî güzelliğini göremiyorsak bu sarayın ihtişamını da öylece göremezdik.” (Tanpınar,2010,s.49).

2.2.1.13.2.Birleşik Karşılaştırma Zarfları

2.2.1.13.2.1.Türemiş + Türemiş Birleşik Karşılaştırma Zarfları

a. {[Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Karşılaştırma Zarfları

... /-sA+/ .../-sA+/

“Cem galip gelse, yahut Fatih yirmi sene yaşasa ne olurdu acaba?” (Tanpınar,2019a,s.257).

2.2.1.14.GÖRELİK ZARFLARI

2.2.1.14.1.Tekli Görelilik Zarfları

2.2.1.14.1.1. Türemiş Görelilik Zarfları

Görelilik Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	-	+	-
/+(n/y)A göre/	+	+	+
/+(n)CA/	+	+	-
/+(n)DA/	-	-	+
gibi	-	-	+
için	+	+	-
uyarınca	-	+	-

a. Kelimedden Türemiş Görelilik Zarfları

/+(n/y)A göre/

“O halde size göre bir kriz zaruri ve muhakkak...” (Tanpınar,2019a,s.262).

ona göre

“Sanki her şerefesine ayrı bir merdivenden çıkılan bir cami minaresinde imişiz ve tam orta yerde buluşmak için kalın duvarların arasından birbirimizi

gözleyebiliyor ve **ona göre** hareket ediyormuşuz gibi, o yavaş yavaş indi, ben adım adım çıktım.” (Tanpınar,2010,s.55).

/+(n)CA/

“Fakat müslümanlıkta başlangıç günah fikrinin bulunmaması, şu cennetten kovulma hadisesi üzerinde hıristiyanlıkta olduğu gibi durulmaması, **bence** teolojiden sanata kadar her sahada tesir yapmış bir keyfiyettir.” (Tanpınar,2019a,s.299).

(/+(n)In/im/) için

“Bu saat hâdisesi evimizde karakoldakinden şüphesiz daha mühim ve **benim için** daha tehlikeli ve rahatsız edici akisler uyandırabilirdi.” (Tanpınar,2010,s.59).

b. Kelime Grubundan Türemiş Görelilik Zarfları

/+(n/y)A göre/

“Etrafın tecessüsünden, hayatını didikleyen dedikodudan kurtulmak için sakın görünmeğe çalıştıkça **bu yeni muhite ve onun tesadüfe göre** getirdiklerini yaşamağa alışmıştı.” (Tanpınar,2019a,s.324).

“Bu işlerin **mevsime göre** ağırlaştığı da olurdu.” (Tanpınar,2019a,s.75).

/+(n)CA/

Kanaatımca

“**Kanaatımca** Afrodit’inin asıl istediği şey, halasını hiç olmazsa bir kere eline geçirip on bir teşekkür ettikten sonra, bütün bu zahmetlere beyhude yere katlandığını anlatmak ve belki de birdenbire kendisini unuttuğu için biraz paylamaktı.” (Tanpınar,2010,s.160).

in

“Ve sadece **bizleri hiç düşünmeden evlenmiş olduğu için** halamın bizlere karşı olan muamelesini, haksızlığını affediyor, hatta hoş görüyordu.” (Tanpınar,2010,s.161).

c. Cümlecikten Türemiş Görelilik Zarfları

(/-DIğI/) gibi

“Üstelik, -burasını tabii söylemiyordu- bu sıkıntılı zamanda, **çarşı diliyle işlerin kesat gittiği günlerde, zarurî olarak ev kadrosuna, hatta ısrar ettiği gibi üvey annem gelirse iki kişi birden ilâve etmiş olacak, senelerdir o kadar aksi giden talihinden bu suretle öç alacaktı.**” (Tanpınar,2010,s.80).

“Nuran köşkü hiç de *hayal ettiği gibi* bulmadı.” (Tanpınar,2019a,s.135).

2.2.1.14.2.Birleşik Görelilik Zarfları

2.2.1.14.2.1.Yalın + Yalın Birleşik Görelilik Zarfları

a. {[Cck+Ø] + [Cck+Ø]} Yapılı Birleşik Görelilik Zarfları

ister ... ister...

“*İster* yazıda *ister* musikide olsun etrafındaki anane değişikliğinden nasıl kendisini muhafaza etmişse konuşmasında da kendini öylece koruyordu.” (Tanpınar,2019a,s.279)

2.2.1.14.2.2.Türemiş + Türemiş Birleşik Görelilik Zarfları

2.2.1.15. DOĞRULAMA ZARFLARI

Fiilleri ya da fiilimsiler doğrulama, onaylama yönünden belirten sözcüklerdir.

2.2.1.15.1. Tekli Doğrulama Zarfları

2.2.1.15.1.1. Yalın Doğrulama Zarfları

a. Kelimeden Oluşan Yalın Doğrulama Zarfları

doğru

“*Rabbim, ya dediği doğru ise...*” (Tanpınar,2019a,s.316).

doğru (bul-) Birleşik fiilde.

“*Binaenaleyh, gerçeği bu olmakla beraber, çünkü o da maddî şartları sadece iradesiyle yenmişe benziyordu, yeni kurulmuş bir müessesede, bilhassa bu kadar masraflı bir işin büsbütün de parasız yapılamayacağını, yapılsa bile bu iş için sarfedilecek iradenin çok pahalıya mal olacağını en münasip dille, yani karşısındakinin fikrini daima **doğru bula bula** tekrar hatırlatmağa çalıştı.*” (Tanpınar,2010,s.260).

elbet/elbette

“*Elbette bütün ahlakımız ve iç hayatımız Allah fikrine bağlıdır.*” (Tanpınar,2019a,s.319).

evet

“*Evet, genç hizmetçileri, uzak yakın bir yığın kadın akraba, Molla beyi hala bu romanın kahramanı olarak görmekten hoşlanırlardı.*” (Tanpınar,2019b,s.21).

hayır

“*Hayır, benzemedim.*” (Tanpınar,2019a,s.101).

hele

“*Hele bir kere o gitsin de . . .*” (Tanpınar,2019b,s.89).

sahi

“*Sahi yahu, yirmi beş dakika fark var.*” (Tanpınar,2010,s.193).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Doğrulama Zarfları

daha doğrusu

“*Daha doğrusu nerede geçirecektik?*” (Tanpınar,2010,s.196).

c. Cümlecikten Oluşan Yalın Doğrulama Zarfları

2.2.1.15.1.2. Türemiş Doğrulama Zarfları

Doğrulama Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	-	-
/+(n)DA/	+	-	-
/+(n)DAn/	+	-	-
/+(y)en/	+	-	-
<i>ki</i>	+	-	-
/-sA+/	-	+	-

-

a. Kelimedenden Türemiş Doğrulama Zarfları

/+(n)DA/

hakikatte

“*Hakikatte bu küçük portre kendisine o kadar benzemiyordu.*” (Tanpınar,2019b,s.103).

/+(n)DAn/

gerçekten

“*Evin üst katında çocuklar için hazırlattığı odaya Adi le'nin iyiden iyiye yerleştirttiğini görünce içi gerçekten ferahladı.*” (Tanpınar,2018,s.121).

sâhiden

“*Sabiha, annesinin ayağı ucunda kıvrılmış, bu sefer **sahiden** uyuyordu.*”
(Tanpınar,2019a,s.24).

/+(y)en/**hakikaten**

“*İkinci defa işsiz kalınca bir ara **hakikaten** rakıya düştüm.*”
(Tanpınar,2010,s.198).

zâten

“***Zaten** bu gece başka yere sözlü... Artık iş size düştü...*”
(Tanpınar,2010,s.201).

“*Zaten göreceksin, bizimle beraber Oturduğun zaman göreceksin.*”
(Tanpınar,2005,s.78)

ki**belli ki**

“*Karısının ölümünden beri durmuş bir saat gibi bütün fikri hayatı olduğu yerde kalan ve hatta üstündeki elbise, boyunbağı, pödüsüetli ayakkabısıyla 1909 yılına ait canlı bir hatıraya benzeyen bu adamı **belli ki** bu küçük kadın eşyası çok gerilere, kendisinin Behçet Beyefendi olduğu, bir kadını sevdiği, kıskandığı hatta onun ve sevgilisinin ölümlerine neden olduğu yıllara götürmüştü.*”
(Tanpınar,2019a,s.61).

b. Kelime Grubundan Türemiş Doğrulama Zarfları**/-sA+/****nasıl olsa**

“*Bu gece yediğim, içtiğim, gördüğüm şeyleri **nasıl olsa** bir daha göreceğ, içecek, yiyecek değilim!*” (Tanpınar,2010,s.205).

2.2.1.15.2.Birleşik Doğrulama Zarfları**2.2.1.15.2.1.Türemiş + Türemiş Yapılı Doğrulama Zarfları****a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Doğrulama Zarfları****... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/****doğrudan doğruya**

“*Bu keskin, **doğrudan doğruya** ciğerde çalışan hançer, bu tam öldürmeden kıvrandıran kadeh, bütün sessiz kudretiyle hazırlansın diye tanıdığı kadının hayran olduğu, tapındığı kaç hususiyeti birden kaybolmuştu.*”
(Tanpınar,2019a,s.66).

2.2.1.15.2.2.Yalın + Türemiş/Türemiş + Yalın Yapılı Doğrulama Zarfları

a. {[K+Ø] + [Kgr+Z]} Yapılı Doğrulama Zarfları

... +Ø ... /-sA+/

Zaten nasıl olsa

“*Zaten nasıl olsa başka bir daireye geçmemiz icap edecek.*” (Tanpınar,2010,s.231).

2.2.1.16.KESİNLİK ZARFLARI

Kesin bir durum bildiren “kesinlikle, muhakkak, mutlak vb.” zarflardır.

2.2.1.16.1.Tekli Kesinlik Zarfları

2.2.1.16.1.1. Yalın Kesinlik Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Kesinlik Zarfları

asla

“*Hayır, bu babamın asla yapacağı iş değildir.*” (Tanpınar,2010,s.26).

doğru

“*Seyit Lütfullah’ın yüzünü duvara çevirerek konuştuğu huddamı ile baktığı falların doğru çıktığı, bazı asabî hastalıklarda nefesinin ve bilhassa elinin çok iyi tesir ettiği daima söylenirdi.*” (Tanpınar,2010,s.46).

hiç

“*Bu itibarla yalıya hiç girmemiş, oradan kendisini her tesadüfünde hürmetle selamlayan bir haremağası ile bir iki uşaktan başka hiç kimseyi tanımamıştı.*” (Tanpınar,2019b,s.19).

muhakkak

“*Zihni Fahir’le -muhakkak o olacaktı, Nuran’ın arasındaki sahnede idi. -Yüzü ne kadar bozulmuştu.*” (Tanpınar,2019a,s.98).

“*Muhakkak sana bir oda ayıracağım.*” (Tanpınar,2005,s.73)

mutlak

“*O mutlak çaresizlik fikri bir kere sizi sarmasın.*” (Tanpınar,2018,s.42).

mutlaka

“*Behçet, hiçbir yazdığını unutmuyor ve mutlaka her birine karşılık istiyordu.*” (Tanpınar,2019b,s.33).

sakın

“**Sakın** dokuztaşa dalıp unutma!», dedi.” (Tanpınar,2018,s.63).

şüphesiz

“Bütün o cazibelerin hepsi daha bilmedikleriyle beraber **şüphesiz** bu ikincisine aitti.” (Tanpınar,2018,s.103).

tam

“Sabri Hoca, bu noktadan Medresenin kendisine o kadar iyi öğrettiği adalet fikrine dönmek istiyor, fakat onu eskisi gibi **tam** bulmuyordu.” (Tanpınar,2019b,s.84).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Kesinlik Zarfları**behemehal**

“Çünkü yaz, kış, hangi mevsim olursa olsun, **behemehal** Paris'i istiyordu.” (Tanpınar,2019a,s.105).

“Sizi bekliyorum **behemehal** geliniz.” (Tanpınar,2005,s.199)

bir türlü

“Fakat nefesine karşı o kadar itimatsız, itiyatlarına o kadar bağlı, Emma'nın onu içine soktuğu hayat o kadar değişikti ki, **bir türlü** karar veremiyordu.” (Tanpınar,2019a,s.107).

büsbütün

“Sonra **büsbütün** başka şeylerden bahsettiler.” (Tanpınar,2019a,s.118).

düpedüz

“Selim «**Düpedüz** delilik,» dedi.” (Tanpınar,2018,s.196).

hiç bir zaman

“Bununla beraber, mesela Cavide'nin onları beğenmeyip yerlerinden oynatmasına **hiçbir zaman** razı olamazdı.” (Tanpınar,2019b,s.12).

yüzde yüz

“Bütün bunlar avukatımın deliliğimi mutlaka ispat etmem icap ederse baş vurmam için öğrettiği uydurma ateş oyununa hiç ihtiyaç kalmadan, daha esaslı şekilde, **yüzde yüz** emniyetle deliliğe doğru gitmekti.” (Tanpınar,2010,s.115).

c. Cümlecikten Oluşan Yalın Kesinlik Zarfları

ister istemez

“Teklif o kadar güzeldi ki *ister istemez* razı oldum.” (Tanpınar,2010,s.170).

2.2.1.16.1.2.Türemiş Kesinlik Zarfları

Kesinlik Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	-	-
/+cAk/(eski)	+	-	-
/+(n)DA n/	+	-	-
/+(y)en/	+	-	-
/-sA+/	+	+	-

a. Kelimedenden Türemiş Kesinlik Zarfları

/+cAk/(eski)

ancak

“Bunlarla *ancak* mitinglerde kadın hukuku için konferans verilebilirdi.” (Tanpınar,2019a,s.121).

/+(y)en/

katiyen

“Teveccühlerinize güvenmeseydim, bu işe *katiyen* girmezdim.” (Tanpınar,2010,s.266).

b. Kelime Grubundan Türemiş Kesinlik Zarfları

/+(n/y)A ... -(A/I)r)-sA+ ...-sIn/

ne pahasına olursa olsun

“O zamana kadar, “Her *ne pahasına olursa olsun* saklayacağım ve arttıracacağım!” diyen ve evinin kömürlüğünü bir banka kasasına çeviren halam sanki o gün, “Hayır, *ne* saklayacağım, *ne* de arttıracacağım.” (Tanpınar,2010,s.67).

2.2.1.16.2.Birleşik Kesinlik Zarfları

2.2.1.16.2.2.Türemiş + Türemiş Yapılı Kesinlik Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Kesinlik Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/

açıktan açığa

“Bu Adile Hanım'la **açıktan açığa** harpti.” (Tanpınar,2019a,s.157).

“Daha Münevver zümre ise **açıktan açığa** kıymet hükümlerinin üzerinde yeniden durmak ihtiyacını duyuyordu.” (Tanpınar,2005,s.304)

2.2.1.17.YETERLİK ZARFLARI

Fiilin ya da fiilimsinin yeterli olma durumunu belirten zarflardır.

2.2.1.17.1.Tekli Yeterlik Zarfları

2.2.1.17.1.Yalın Yeterlik Zarfları

a. Kelimedен Oluşan Yalın Yeterlik Zarfları

bâri

“Oldu olacak, **bari** bir de Mahur Beste'yi lütfetseniz” (Tanpınar,2019a,s.259).

keşki Olumsuz fiillerle kullanılır.

“**Keşki** hep böyle uzakta, bu kadar yalnız, kendisi olarak güzel ve her şeyden uzak bilseydim...” (Tanpınar,2019a,s.64).

2.2.1.17.2.Türemiş Yeterlik Zarfları

Yeterlik Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+cAk/(eski)	+	-	-
/+(n)DAn/	-	+	-
<i>ki</i>	+	-	+
/-sA+/	-	+	-

a. Kelimedен Türemiş Yeterlik Zarfları

/+cAk/(eski)

ancak

“Behçet bey, Necip Paşa yalısının muhayyelesini o kadar zevkli hayallerle dolduran bu parlak ve lezzetli hayatını, musiki ile sazın giydirdiği bu bir yığın genç, güzel, hisli ve ürkek kadın kalabalığını **ancak** on dokuz yaşına kadar takip edebildi.” (Tanpınar,2019b,s.27).

b. Kelime Grubundan Türemiş Yeterlik Zarfları

/-sA+/

hiç değilse

“Orası bir nevi standart insanların yeriydi; orada gerçekte kendimize hiç lazım olmayan, **hiç değilse** bizi kendimizden uzaklaştıran ve bunu yaparken hiçbir noktaya da yaklaştırmayan şeylerin hasreti çekilirdi.” (Tanpınar,2019a,s.123).

hiç olmazsa

“Mekteplerin hemen hemen bomboş olduğu, neredeyse araya simsar koyarak, mükâfat vaat ederek öğrenci aradıkları bir zamanda, **hiç olmazsa** dışardan en mütevazısı gibi görünen bu mektebi acaba neden seçmiştiler?” (Tanpınar,2010,s.79).

c. Cümlecikten Türemiş Yeterlik Zarfları

ki

“Onun içindir **ki** anahtarı daima kapının üzerinde durduğu hâlde hiç kimse içeriye girmezdi.”(Tanpınar,2010,s.85).

2.2.1.17.2.Birleşik Yeterlik Zarfları

2.2.1.17.2.1.Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Yeterlik Zarfları

2.2.1.18.GÖSTERME ZARFLARI

Fiilleri ya da fiilimsileri “işte, bak, öyle, şöyle” gibi ifadelerle gösteren zarflardır.

2.2.1.18.1.Tekli Gösterme Zarfları

2.2.1.18.1.1. Yalın Gösterme Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Gösterme Zarfları

böyle

“Peki, burası **böyle** diyelim!” (Tanpınar,2010,s.89).

işte

“İyi kötü biraz saatten anlarım, **işte** o kadar!”
(Tanpınar,2010,s.112).

öyle

“Bu gece de **öyle** idi.” (Tanpınar,2019a,s.157)

şöyle

“Nuran gitmeğe mecbur olduğunu **şöyle** bir uğramak istediğini anlatmağa çalıştı.” (Tanpınar,2019a,s.155).

a. Kelime Grubundan Oluşan Gösterme Zarfları

2.2.1.18.1.2.Türemiş Gösterme Zarfları

Gösterme Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n)CA/	+	-	-
/-(DİĞİ) gibi/	-	-	+
hani... (ya)	-	-	+
işte ...ya	-	-	+

a. Kelimedenden Türemiş Gösterme Zarfları

/+(n)CA/

böylece

“**Böylece** sınıfım tayin edildikten sonra bana verilecek lakap üzerinde düşünüldü.” (Tanpınar,2010,s.129).

“**Böylece** bize büsbütün başka sebeplerle olduğunu defalarca anlattığı bir yığın Hadise şimdi bu münasebetsiz izdivaç teklifi ile birdenbire birleşmiş oluyordu.” (Tanpınar,2005,s.98)

b. Cümlecikten Türemiş Gösterme Zarfları

/-(DİĞİ) gibi

olduğu gibi

“Fakat bunlarda da her eseri **olduğu gibi** kabul etmezlerdi.”
(Tanpınar,2019a,s.158).

2.2.1.19.İHTİMAL ZARFLARI

Olası bir durumu, ihtimali “galiba, aşağı yukarı, hemen hemen gibi sözcüklerle gösteren zarflardır.

2.2.1.19.1. Tekli İhtimal Zarfları

2.2.1.19.1.1. Yalın İhtimal Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın İhtimal Zarfları

galiba

“Sana bir şey söyleyeyim mi, ben **galiba** İspanyol dansım unuttum.” (Tanpınar,2010,s.147).

ihhtimal

“Bu **ihhtimal** her ikisini de tatmin etti.” (Tanpınar,2010,s.265).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın İhtimal Zarfları

aşağı yukarı

“Her tanıdığı insana **aşağı yukarı** bu balıklara yaptığı şeyi yapmıştı.” (Tanpınar,2010,s.305).

“O bu hayatı hem **aşağı yukarı** tanzim eder hem de onun tesiri altında kalırdı.” (Tanpınar,2005,s.20).

hemen hemen

“**Hemen hemen** kendisi kadar yaşlı ve bir mekkâre katırı kadar boncukla, küçük zillerle, zincirlerle, halkalarla süslü bir kadın bana asıl ailemizin Ahmet Zamanî’den mi, Mübarek’ten mi geldiğini sordu.” (Tanpınar,2010,s.322).

c. Cümlecikten Oluşan Yalın İhtimal Zarfları

kim bilir

“Zavallı budala, namuslu olacağım diye şimdi mektepte kör bir elektrik ışığı altında **kim bilir** neler çekiyordun..” (Tanpınar,2010,s.324).

2.2.1.19.1.2.Türemiş İhtimal Zarfları

İhtimal Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n)DA/	+	+	-
ki//+ki/	-	-	+
(eğer)... /-sA+/	+	-	+

a. Kelimedен Türemiş İhtimal Zarfları

/+(n)DA/

sözde

“Kafilenin öbür kısmı, hazırlanan masanın etrafında, bir gözleri bizim masaya doğru yürüyen adamda, öbür gözleri biraz sonra aynı adamın kendi aralarında oturacağı sandalyede, hepsi birden bu uğurda şaşma olmağa düenden razı, ayakta, **sözde** büyük bir rahatlık içinde birbirleriyle konuşarak, şakalaşarak onu bekliyorlardı.” (Tanpınar,2010,s.206).

/+ki/

belki

“Nuran'ın bu musiki zevkinde aşığından farkı, **belki** de kadın insiyakının geniş erkek sesine, onun yaradılışına yakın hüznün ve kederine olan uzvi bağlılığıyla gazeli sevmesiydi.” (Tanpınar,2019a,s.159).

sanki

“Zayıf, uzun parmaklı elleriyle, büyük, kemikli başıyla, ince gövdesiyle, sarı, kansız yüzünü örten büyük burnuyla **sanki** bunun için yaratılmıştı.” (Tanpınar,2019b,s.41).

/-sA+/

neredeyse

“Hatta **neredeyse** Neşati'nin beytinin dünyasına gireceğiz.” (Tanpınar,2019a,s.194).

b. Kelime Grubundan Türemiş İhtimal Zarfları

/+(n)DA/

herhalde

“**Herhalde** sade freske değil...” (Tanpınar,2018,s.207).

c. Cümlecikten Türemiş İhtimal Zarfları

(eğer) /-sA+/

“Eğer reisliği kabul ediyorsanız, lütfen yerime buyurun!”
(Tanpınar,2010,s.282).

2.2.1.19.2. Birleşik İhtimal Zarfları

2.2.1.19.2.1.Yalın + Türemiş Yapılı Birleşik İhtimal Zarfları

a. {[Cck+Ø] + [K+Z]} Yapılı Birleşik İhtimal Zarfları

... +Ø ... /+ki/

kim bilir belki de

“*Kim bilir, belki de bugünün arsa ve mülk fiyatlarının etrafındaki kazancı düşünerek yapmıştı bunları.*” (Tanpınar,2010,s.88).

2.2.1.20.SINIRLANDIRMA ZARFLARI

Bir durumu “sade, ancak, sadece “gibi sözcüklerle sınırlayan zarflardır.

2.2.1.20.1.Tekli Sınırlandırma Zarfları

2.2.1.20.1.1. Yalın Sınırlandırma Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Sınırlandırma Zarfları

sâde

“*Sade çocukla değil kedi veya köpekle oynarken bile ya kendimizi onun seviyesine indirir, yahut onu kendi seviyemize çıkarırız.*” (Tanpınar,2010,s.88).

yalnız

“*Hepsi arkalarından tam bir istihsal, refaha yakın bir hayat, çalışma hızının, yalnız onun getirebileceği bir ahlak ister.*”(Tanpınar,2019a,s.203).

2.2.1.20.1.2.Türemiş Sınırlandırma Zarfları

Sınırlandırma Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n)cA/	+	-	-
/+cAk/(eski)	+	-	-

a. Kelimededen Türemiş Sınırlandırma Zarfları

/+(n)CA/

sâdece

“Kedilerin, yahut insan terbiyesine hiç alışık olmayan bir çöl veya orman hayvanının koklama hissi gibi bir his onda gelişmişti ve bu hayvanlar nasıl eşyada **sadece** koklamakla birtakım hassalar keşfederlerse, Macide de dinleyerek insanlarda öyle manevi hassalar keşfeder, ona göre kıymet biçerdi.”(Tanpınar,2010,s.204).

yalnızca

“Onlar kültürden, medeniyetten bu kahvedeki müşterek hayata yarayacak kadarını almakla yetinen günlük hazların ve geçim sıkıntısının veya çaresizliklerinin dışında **yalnızca** komiğin, aksayanın üzerinde zararsızca durmakla yetinenlerdi.” (Tanpınar,2010,s.128).

/+cAk/ (eski)

ancak

“ Behçet bey, Necip Paşa yalısının muhayyilesini o kadar zevkli hayallerle dolduran bu parlak ve lezzetli hayatını, musiki ile sazın giydirdiği bu bir yığın genç, güzel, hisli ve ürkek kadın kalabalığını **ancak** on dokuz yaşına kadar takip edebildi.”(Tanpınar,2019b,s.27).

2.2.1.21.ŞART ZARFLARI

Fiilleri ya da fiilimsileri koşula bağlayan zarflardır.

2.2.1.21.1. Tekli Şart Zarfları**2.2.1.21.1.2. Türemiş Şart Zarfları****Şart Zarfı Yapan Morfemler**

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
(eğer) ... /-sA+/ (eğer)	+	+	+

a. Kelimedden Türemiş Şart Zarfları

/-sA+/

istersen(iz)

“Rahatını *istersen* sen de benim gibi yaparsın. Bir bak, alışamazsan tabii bir çaresini düşünürüz.” (Tanpınar,2019b,s.116).

b. Cümlecikten Türemiş Şart Zarfları

(eğer) ... /-sA+/ (eğer)

“Tabii *harp olursa* behemehal gideceğiz, demiyorum.” (Tanpınar,2019a,s.372).

“Bunu söylemekle toplum hayatına büyük faydalarımız olduğunu inkâr etmiyorum; fakat aradan geçen zamanla yavaş yavaş yaptığımız işe hiç *olmazsa* başka zaviyelerden de bakılabileceğini söylemek istiyorum.”(Tanpınar,2010,s.132).

2.2.1.22.EKLEME ZARFLARI

2.2.1.22.1.Tekli Ekleme Zarfları

2.2.1.22.1.1. Yalın Ekleme Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Ekleme Zarfları

başka

“Belki *başka* bilmediğim meziyetleri vardır.” (Tanpınar,2010,s.217).

dahası

“Ama *dahası* da var, en müteredditleri bile yine hareketin ortasındalar.” (Tanpınar,2019a,s.391).

haa hlk.

“*Haa* bakın, bu kütüphane baştan aşağı on sekizinci asırdır.” (Tanpınar,2018,s.197).

hatta

“*Hatta* perdelerin tülünü ayırarak o kadar senedir tanıdığı sokağa uzun uzun baktı.” (Tanpınar,2010,s.231).

sonra

“*Sonra* gece lambalarımıza bakarak Halit Ayarçı’yı en ciddî sesiyle tebrik etti.” (Tanpınar,2010,s.232).

“O gecedен hemen biraz sonra, Süleyman Bey Viyana ve Bosna ikametlerinde kadın ve genç kız terbiyesi hakkında edindiği fikirlerden vazgeçerek Sabiha’yı çarşafa soktu.” (Tanpınar,2005,s.37).

üstelik

“*Üstelik yalan söylüyor.*” (Tanpınar,2010,s.275).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Ekleme Zarfları

alelhusus

“*Alelhusus kulunuz yanında Erzurumlu Abbas derler bir yiğit vardır.*” (Tanpınar,2017,s.32).

2.2.1.22.1.2. Türemiş Ekleme Zarfları

Ekleme Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	-
/+(n)CA/	+	-	-
/+(n)DA/	+	+	-
/+(n)DAn/	+	+	-
/+(n)DAn başka/	-	-	+
/-ken/	+	-	-
<i>ki</i>	+	-	-

a. Kelimedenden Türemiş Ekleme Zarfları

/+(n/y)A/

üstüne

“*Fakat ayaklarının ucuna basarak mengenesinin **üstüne** bütün kuvvetiyle asılmış olan bu zavallı vücut, bu çiriş lekeleriyle terin birbirine karıştığı zayıf yüz, yumuşak ve kumral saçların bir bir yapıştığı bu geniş ve solgun alın, onu bir vicdan azabı gibi yakalamıştı.*” (Tanpınar,2019b,s.31).

/+(n)CA/

ayrıca

“*Halis Bektaşî'dir, gayet güzel nefesler söyler; bu beyti **ayrıca** seviyor.*” (Tanpınar,2019a,s.400).

/dA/

bir de

“Yaptıkların yetişmiyormuş gibi **bir de** gazetelere akrabam diye adımı geçirilsin ha!..” (Tanpınar,2010,s.279).

/+(n)DA/

arkasından

“Sadece silah sesinin **arkasından** yokuş aşağı bir koşuşma olmuştu.” (Tanpınar,2019a,s.26).

ki

kaldı ki

“**Kaldı ki** sanat, sanat eseri, bizatihi kıymet olan şey, altını musiki çizdiği zaman büsbütün değişiyor.” (Tanpınar,2019a,s.181).

b. Kelime Grubundan Türemiş Ekleme Zarfları

/+(n/y)A/

... üstüne

“Galatasaray'da iken bir elimi dürbün gibi gözümün **üstüne** koyar, onun içinde tavandaki lambanın ışığının kırılmasını seyredirdim.” (Tanpınar,2019a,s.192).

üst üste

“Fakat bu **üst üste** cevaplar, dikkat edilince birbirine öyle karışıyordu ki, ayıklamak, çözmek imkansızdı.” (Tanpınar,2019a,s.193).

... üzerine

bunun üzerine

“**Bunun üzerine** ben hep birden size müracaat etmeyi teklif ettim.” (Tanpınar,2010,s.282).

/+(n)DA/

aynı zamanda

“Birdenbire vücudu kapının önünde gerilmiş ve Asım'a garip, sert, onu küçülten, teşhir eden, geriye çağırان ve **aynı zamanda** hiçbirinin o anda tasavvur edemeyeceği bir yığın şeyi hatırlatan bir bakışla bakmağa başlamıştı.” (Tanpınar,2018,s.252).

... üstünde

“Çünkü burada musiki peşrevde olduğu gibi, insanın **üstünde** birtakım ameliyeler yapmakla kalmıyordu; onu yakalıyor, yerinden koparıyor, değiştiriyor, ruh ve bedeni çok başka türlü bir ölümü, hayatın ötesinde fakat onun ürperiş halinde hatıralarıyla dolu bir ölümü kabul edecek bir nevi kap haline getiriyordu.” (Tanpınar,2019a,s.85).

“Hepimiz birden yemek odasının devrilen kapısı **üstünde** boğaz sularında çalkalanıyorduk.” (Tanpınar,2005,s.163).

/+(n)DAn/

bir yandan da

“İsmail Molla, sıcak yaz gecelerinde, Mekke'deki evinin damında, bir yandan, bilinmeyen bir hastalıktan ölüm döşegine yatmış karısının baş ucunda beklerken, **bir yandan da** oğlunun, bu hiçbir huyu kendisine benzemeyen yadigarın, hangi irsiyetin mahsulü olduğunu acı acı düşünüyordu.” (Tanpınar,2019b,s.34).

2.2.2. ÇOK İŞLEVLİ ZARFLAR

Bu zarflar, aynı anda birden çok işlevde kullanılmaktadır. Özellikle metnin gelişinden bir işlev öne çıkarılabilir. Ancak bu işlevi tam olarak belirleyebilmek için yalnızca zarfın geçtiği cümleye bakmak yetmez. Bir önceki cümleye hatta daha önceki cümlelere de bakmak gerekebilir. Bu bölümde zarflar birden fazla işlevde kullanıldığı için kendi içinde üçe ayrıldı. Bunlar, zaman-niteleme, yer-niteleme ve zaman-yer zarflarıdır.

2.2.2.1.ZAMAN-NİTELEME ZARFLARI

2.2.2.1.1. Tekli Zaman-Niteleme Zarfları

2.2.2.1.1.1. Yalın Zaman-Niteleme Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Zaman-Niteleme Zarfları

acele

“Bu ne **acele** Suat?.. dedi.” (Tanpınar,2019a,s.297).

çabuk

“Ve işin garibi biz de yokluğuna pek **çabuk** alışıyoruz.” (Tanpınar,2010,s.22).

derhâl

“Bu işi kökünden halletmek için Ata Molla'nın kızını **derhal** evlendirmeye karar vermişti.” (Tanpınar,2019b,s.39).

erken

“Düşünmüyorlar ki ben gara **erken** gelmiş insanım; tabiatıyla hayatım büfenin önünde geçecek...” (Tanpınar,2019a,s.298).

geç (kal-) Birleşik fiilde.

“Fakat çok **geç kaldığımı** hissediyordum.” (Tanpınar,2010,s.74).

hemen

“Birazdan söylerim; sen **hemen** nüfus kağıtlarını bana ver yahut yolla.” (Tanpınar,2019a,s.338).

sonsuz

“Mümtaz, oluşun bu zerresi, şimdi kendisini kâinat kadar geniş, **sonsuz** buluyordu.” (Tanpınar,2019a,s.139).

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Zaman-Niteleme Zarfları**çarçabuk**

“**Çarçabuk**, camiin yanına, bir hamam yaptırmış... işçiler için; genç İhtiyar adam -kız kardeşinden başkalarına- istediklerini kolayca kabul ettiren cinsten olduğu için, evin bütün itiyatları çarçabuk kırıldı.” (Tanpınar,2019a,s.214).

fıkır fıkır

“Bir kere içinden fıkır fıkır kaynayan bir devirde idik.” (Tanpınar,2005,s.44).

ne çabuk

“**Ne çabuk** atıldığın çukurdan çıktın, nasıl böyle büyüdün?” (Tanpınar,2019a,s.245).

uzun uzun

“Başmabeyinci, kendisiyle **uzun uzun** konuştuktan sonra, ortadan kaybolmuştu .” (Tanpınar,2019b,s.54).

yavaş yavaş

“Ben de **yavaş yavaş** buna inanmağa başladım.” (Tanpınar,2010,s.78).

“Molla Beyin ölümünden sonra o kadar ezici olan baba tesirinden kurtulan Behçet Bey, yavaş yavaş karısındaki değişiklikleri farketmeye başlamış. (Tanpınar,2005,s.8).

yeni yeni

“Sonra da kendimize mahsus, şartlarımıza uygun **yeni yeni** bir hayat kurmağa çalışacağız.”(Tanpınar,2019a,s.99).

yudum yudum

“İhsan bardağını eline aldı ve **yudum yudum** içti.” (Tanpınar,2019a,s.62).

c. Cümlecikten Oluşan Yalın Zaman-Niteleme Zarfları**2.2.2.1.1.2. Türemiş Zaman-Niteleme Zarfları****Zaman-Niteleme Zarfı Yapan Morfemler**

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	-
/-AndA/	-	-	+
/-AsIyA/	-	-	+
/+cAk/(eski)	+	-	-
/+(n)DA/	+	+	-
/+(n)DAn/	+	-	-
/-DIkçA/	-	-	+
/-DIktA/	-	-	+
/+(y)In/	+	-	-
/-(y)Inca/	-	-	+
/-ken/	+	-	+
/+(y)lA/	+	-	-
/-mAdAn/	-	-	+
/mI/	-	-	+
(eğer)... /-sA+/	-	-	+

a. Kelimededen Türemiş Zaman-Niteleme Zarfları

/+cAk/ (eski)

çabucak

“Her şey ne kadar **çabucak** silinmişti.”(Tanpınar,2019a,s.380).

/+(n)DA/

lâhzada

“Bu bayram günlerinde yine eskisi gibi bütün akrabayı doyurabilecek bollukta ve gelmeyeceklerine emin olduğumuz bu insanların zevklerine göre yemekler pişiyor, sofraya **bir lahza** kurulmağa hazır duruyordu.” (Tanpınar,2010,s.84)

/+(n)DA/***birden***

“Fakat imtihan sabahlarının **birden** bu geriye dönüşü Mümtaz'da hiçbir akis yapmadı.” (Tanpınar,2019a,s.404).

/-ken/

“Nuran: -Niçin beni anlamıyor?- diye şikayet ederken, Mümtaz Bu kadar basit bir işi ne diye böyle içinden çıkılmaz bir hale sokuyor?- **derken** ikisi de birbirini anlamamakta ısrar ediyorlardı.” (Tanpınar,2019a,s.323).

/+(y)IA/***sabırla***

“Asıl mühim olan onları **sabırla** yerleştirmesi, hatta bunu yaparken bir çocuk gibi eğlenmiş olmasıydı.” (Tanpınar,2018,s.32).

zamanla

“Zamanla karısına, bütün aksak taraflarını öğrendiği eski bir otomobil gibi alışmıştı.”(Tanpınar,2019a,s.102).

b. Kelime Grubundan Türemiş Zaman-Niteleme Zarfları***/+(n/y)A/******Sıcağı sıcağına***

“Pakize'nin bir huyu da rüyalarını **sıcağı sıcağına** anlatmak için beni uyandırmasıydı.”(Tanpınar,2010,s.182).

/+(n)DA/***aynı zamanda***

“Ramiz Bey hemen hemen Halit Beyin evetiyle **aynı zamanda**: Hakikaten büyük adam... diye atıldı.” (Tanpınar,2010,s.209).

bir anda

“Kaç defa onun, köşesinde oyuncaklarıyla oynayan bir çocuk gibi bütün dikkatini elindeki işe vermiş görünürken, birdenbire başını kaldırıp sanki

*içinden geçenleri **bir anda** yakalamak ister gibi yüzüne baktığını görmüştü.”* (Tanpınar,2019b,s.71).

bir çırpıda

*“İnsanoğlunun sonsuzluğu da, burada idrakten **bir çırpıda** soyunup katıksız bir ruh olmaktaydı.”* (Tanpınar,2019a,s.161).

bir lâhzada

*“Sabriye Hanımefendi şarkla garbın, ortaçağla modern dünyanın arasındaki uçurumları böyle **bir lâhzada** atlamaktan mesut devam etti.”*(Tanpınar,2018,s.169).

kaşla göz arasında

*“İlk karısını ve ondan olan çocukları zar zor beslerken şer’î mahkeme kararıyla evimizde birkaç gün için, o da ücretini vererek, misafir kalan bir kadıncağızla, hem de kocasından boşandığı günün haftasında, **kaşla göz arasında** evlenmesi bu zaafların en iyi misalidir.”* (Tanpınar,2010,s.25).

tam zamanında

*“Ayşe **tam zamanında** gelen bu şahitliğe teşekkür etti.”* (Tanpınar,2018,s.182).

c. Cümlecikten Türemiş Zaman-Niteleme Zarfları

/-AsİyA/

ölesiye

***Bu hallerden ölesiye** sıkılan Behçet bey , bir kira arabasına atladı.* (Tanpınar,2019b,s.37)

/-DİkçA/

*“**Geniş, rahat yaşıyor, iyi içiyor, eline fırsat geçtikçe** eğleniyor, fakat çok garip bir fırsat telakkisiyle bu eğlencelerde hemen hemen İstanbul semtinden . çıkıyordu.”* (Tanpınar,2019a,s.133).

“Bu konuşma böyle devam ettikçe Kudret Bey olduğu yerde küçülüyor, üzüliyor, kabahatli bir çocuk gibi dudakları titriyordu.” (Tanpınar,2005,s.78).

fırsat buldukça

*“Ava gidiyor, at koşturuyor, **fırsat buldukça** gizli gizli zar atıyor, sağa sola sarkıntılık ediyor, yemeklerde babasının karşısında onun misafirlerine el pençe hizmet ediyordu .”* (Tanpınar,2019b,s.80).

aklına estikçe

“*Sabri Hoca aklına estikçe Molla beye gelir, onda yatar kalkardı.*”(Tanpınar,2019b,s.87).

/-(y)IncA/

“*Onlardan biri eline geçince çehresi âdeta yumuşardı: “Kalp işlemiyor artık.”*”(Tanpınar,2010,s.32).

“*Yemek bitince denize çıktık.*” (Tanpınar,2005,s.159).

/-ken/

“*Nuran, kendisi yokken görmedikleri bir yığın şeyin arasından, onları aydınlatarak gelen bu aydınlığın ağında şaşırır, Mümtaz'a sarılırdı.*”(Tanpınar,2019a,s.219).

/-mAdAn/**durmadan**

“*Öbür taraftan ise Fatma'nın hayatı ve talihi üzerinde en hissi bir romancı gibi duruyor, kızın biçareliliklerini durmadan anlatıyordu.*”(Tanpınar,2019a,s.232).

hiç durmadan

“*Hiç durmadan tepinmesinden şikâyet ediyor, “Nasıl başa çıkacağım?” diye şimdiden ve şüphesiz yalancıkta tasalanıyordu.*”(Tanpınar,2010,s.85).

2.2.2.1.2.Birleşik Zaman-Niteleme Zarfları**2.2.2.1.2.1.Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Zaman-Niteleme Zarfları****a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Zaman-Niteleme Zarfları****... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A/****birdenbire**

“*Sabri Bey birdenbire harekete geçti.*”(Tanpınar,2010,s.91).

b. {[Cck+Z] + [Cck+Z]} Yapılı Birleşik Zaman-Niteleme Zarfları**... /-ken/ ... /-ken/**

“*Yahut toplu bir halde enternasyonal söylerken, yahut, kaz ayağı adım atarken...*”(Tanpınar,2019a,s.134).

2.2.2.2.YER-NİTELEME ZARFLARI

2.2.2.2.1.Tekli Yer-Niteleme Zarfları

2.2.2.2.1.1. Yalın Yer-Niteleme Zarfları

a. Kelimededen Oluşan Yalın Yer-Niteleme Zarfları

uzak (*bak-/dur-/git-*) Birleşik fiillerde.

“*Bütün mazi boyunca bizden o kadar uzak kalmış ki...*”
(Tanpınar,2019a,s.268)

b. Kelime Grubundan Oluşan Yalın Yer-Niteleme Zarfları

... den uzak

“*Bu kadar mühim bir adam böyle mühim bir hâdiseden uzak kalamazdı*”
(Tanpınar,2010,s.295).

menzil menzil

“*İşte bir kaç gün sonra Erzurum’a bu duygularla, tıpkı koyunlarını bütün bir yaz boyunca menzil menzil bu otlaklarda otlata otlata güz başında şehre getiren Cizre ve Bingöl çobanları gibi girdim.*” (Tanpınar,2017,s.24).

sokak sokak

“*Gerçekten, ikide bir dükkanına uğrayan sarraf Agop efendi onu koluna takarak sokak sokak İstanbul içinde dolaştırır, satılık ev, konak, hamam, han gösterir, elverişli bulduğunu derhal alması için sokak başlarında durarak ısrar eder, adeta zorla Defter-i Hakan! dairelerine götürür, kısa cası, bin zahmetle bu acayip adamı dünya malına sahip etmeye çalışırdı.*”
(Tanpınar,2019b,s.127).

2.2.2.2.1.2.Türemiş Yer-Niteleme Zarfları

Yer-Niteleme Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n/y)A/	+	+	-
/+(n/y)A karşı/	-	+	-
/+(n)CA/	+	+	-
/+(n)DA/	+	+	-
/+(n)DAn/	+	+	-

a. Kelimededen Türemiş Yer-Niteleme Zarfları

/+(n)CA/

ardınca

“*Ve birbiri **ardınca** çılgınca alkışlandı.*” (Tanpınar,2010,s.363).

/+(n)DA n/

nereden

“*Kör topal idadî tahsilimi -mektepten ve hocalardan elden geldiği kadar uzak kalmak şartıyla- bitirmeğe uğraştığım o yıllarda, Nuri Efendinin hiçbir açık geliştirme yapmadan insanla saat, saatle cemiyet arasında bulunduğu yakınlıkları, onların üzerine kurduğu hayat ve cemiyet felsefesini **nereden** anlayacaktım?*” (Tanpınar,2010,s.33).

b. Kelime Grubundan Türemiş Yer-Niteleme Zarfları

/+(n/y)A karşı/

“*Hayata ve etrafa karşı yeter derecede dayanıklı değilsin.*” (Tanpınar,2010,s.36)

(ta) ... /+(n)DA/

“*Nevzat Hanım bu fırsattan istifade ederek ta **uzakta** bir pencerenin yanına çekilmiş, ayakta dışarıya bakıyordu.*” (Tanpınar,2010,s.316).

... içinde

“*Bir ara gençlerden biri eline **bir tabak içinde** biraz yiyecek tutuşturdu.*” (Tanpınar,2010,s.322)

yerli yerinde

“*Bana her şeyin eskisi gibi her şeyin **yerli yerinde** olduğunu söyle...*” (Tanpınar,2019a,s.249).

/+(n)DA n/

içinden

“***Kendi içinden** -ölmek başka şey, ölüme geçmek başka şey.- diye düşündü.*” (Tanpınar,2019a,s.252).

2.2.2.2.2. Birleşik Yer-Niteleme Zarfları

2.2.2.2.2.1. Yalın + Yalın Yapılı Birleşik Yer-Niteleme Zarfları

2.2.2.2.2.2. Türemiş + Türemiş Yapılı Birleşik Yer-Niteleme Zarfları

a. {[K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Yer-Niteleme Zarfları

... /+(n)DAn/ ... /+(n/y)A /

baştan başa

“Kırmızı sarmaşıklar **baştan başa** orada küçük bir akşam hazırlamışlardı.”
(Tanpınar,2019a,s.257).

boydan boya

“Şadiye arkasında duvarı **boydan boya** kaplayan Japon gülleri, iki dizinin üstünde oturduğu yerden cevap verdi.”(Tanpınar,2018,s.234).

uzaktan uzağa

“Bu yüzden aralarında kavga eksik olmaz; hiç olmazsa **uzaktan uzağa** düşman düşman bakışlılar.”(Tanpınar,2019b,s.169).

b. {[K+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Yer-Niteleme Zarfları

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

ayakta

... +de

“**Şarkta**, bilhassa müslüman **şarkta** cemiyet bu hürriyet fikri üzerinde kurulur.” (Tanpınar,2019a,s.300).

c. {[Kgr+Z] + [Kgr+Z]} Yapılı Birleşik Yer-Niteleme Zarfları

... /+(n/y)A/ ... /+(n/y)A /

yan yana

“Fatih şehitleri, küçük taş lahitlerde **yan yana** uyuyorlardı.”(Tanpınar,2019a,s.23).

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA /

... (/+(n/y)In/) **içinde**

... (/+(n/y)In/) **ortasında**

“Yanı başında tahta kepenkli, peykeli, eskimiş seccadeli dükkanlarda, aynı zengin ve uzaktan bakınca büyümlü ananenin hikmetleri, ebediyete kadar türlü tasnif fikrine yabancı bir istif **içinde**, raflarda, rahle, sandalye üstlerinde, dükkanın döşemesi **üzerinde** üst üste, sanki gömülmeye hazırlanıyorlarmış,

yahut gömülü buldukları yerden seyrediliyorlarmış gibi bekliyorlardı.”(Tanpınar,2019a,s.51).

2.2.2.3.ZAMAN-YER ZARFLARI

2.2.2.3.1.Tekli Zaman-Yer Zarfları

2.2.2.3.1.1. Türemiş Zaman-Yer Zarfları

Zaman-Yer Zarfı Yapan Morfemler

MORFEMLER	MORFEMİN EKLENDİĞİ ZARF ÖNCESİ DİLLİK YAPI		
	KELİME	KELİME GRUBU	CÜMLECİK
/+(n)DA/	+	+	-
/+(n)DAn sonra/	-	+	-

a. Kelimedenden Türemiş Yalın Zaman-Yer Zarfları

/+(n)DA/

“Birbiri peşinden gelen bu sualler, **karanlıkta** gerilmiş bayağı dolanmış insan gibi, yolunda rahat yürümesine mani oluyordu.” (Tanpınar,2019a,s.121).

“ Evet, Suat yaşıyordu, hastahane odasında, kendi kafasının içinde, karısının şişkin gözlerinde, çocuklarının ince boyunlarında, hayatlarına temiz çamaşır ile dolu bir dolaba **karanlıkta** giren kirli, yapışkan, parmaklarından pislik akan bir el gibi girdiği, öylece her rast geldiğini avuçlayarak bulaştırdığı kadınlarda her şeyde yaşıyordu. ” (Tanpınar,2019a,s.239).

b. Kelime Grubundan Türemiş Zaman-Yer Zarfları

/+(n)DA/

bu halde

“**Bu halde** iken gelirse ölümün de ehemmiyeti yoktu. ” (Tanpınar,2019a,s.252).

/+(n)DAn sonra/

“Defin işlerini komşumuz İbrahim Beye havale eden babam **namazdan sonra** konağa el koymak ve herhangi bir şeyin kaybolmasını önlemek için doğrudan doğruya Etyemez’e dönmüştü. ” (Tanpınar,2010,s.62).

2.2.2.3.2.Birleşik Zaman-Yer Zarfları

2.2.2.3.2.1.Türemiş + Türemiş Yapılı Zaman-Yer Zarfları

a. {[Kgr+Z] + [K+Z] + [K+Z]} Yapılı Birleşik Zaman-Yer Zarfları

... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/ ... /+(n)DA/

“Emine’nin başı, yastığımın öbür ucunda, yüzümde, dudaklarımda, avuçlarımda içinde iken, yine her an benden biraz daha uzaklara çekiliyor, oradan bana büyük, açık gözleriyle bakıyordu.” (Tanpınar,2010,s.140).

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Zarflar bir dilin ağır yükünü çeken ve önemli bir kısmını oluşturan dil birlikleridir. Özellikle Türkçenin zarfların üretilmesi ve kullanılmasındaki eşsiz ve yetkin gücü, zarfları bir sözcük türü olarak önemli kılmaktadır. Bugüne kadar doğrudan zarflarla ilgili bir çalışma yapılmamış olması dilbilgisi kitaplarında çok az ve sınırlı olarak ele alınması çalışmaya model aldığımız Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz'un "Türkçe'de Zarflar" isimli eserinin önemini göstermektedir.

Bu eserin metoduyla Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Sahnenin Dışındakiler, Mahur Beste, Huzur ve Aydaki Kadın" romanlarındaki zarflar yapı ve işlev bakımından incelenmiştir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanları üzerine yapılan literatür araması neticesinde böyle bir çalışma yapılmadığı gözlenmiştir. "Prof. Dr. Hacı Ömer Karpuz'un Türkçe'de Zarflar" isimli eserinin metodu örnek alınarak yapılan bu çalışma ileride yapılacak çalışmalara ışık tutacak niteliktedir.

Bir cümlede zarflara yer verilmesi cümlenin zaman, durum, yer-yön, miktar vs. bakımından belirtilmesi anlamına gelmektedir. Zarfların fazla kullanımı dilin inceliklerinden de aynı miktarda faydalanıldığı anlamına gelir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarında her iki cümleden birinde zarf kullanıldığı dikkat çekmektedir. Zarfların bu sıklıkta bulunması çalışmada nitelikli örnekler kullanmamızı sağlamıştır.

Çalışmada 1484 adet cümlenin zarfları yapı ve işlev bakımından incelenmiştir. Bunun sonucunda şu verilere ulaşılmıştır:

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın ilk olarak 1954 yılında basılan Saatleri Ayarlama Enstitüsü romanı konumuz açısından önem arz etmektedir. Çünkü Tanpınar bu romanda zarflara sıkça yer vermiştir. Romanda her zarf türüne bir örnek bulunmuştur. Özellikle cümlecikten oluşan zarflar bölümlerindeki örnekler "Saatleri Ayarlama Enstitüsü"nden alınmıştır.

Mahur Beste ve Huzur romanıyla bir üçleme oluşturan Sahnenin Dışındakiler romanı 1973'te basılmıştır. Bu romanın diğerlerinden farkı, zarfların en az yer aldığı roman olmasıdır. Çalışmada yer alan zarfların romanlara göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo-1: Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Romanlarında İncelenen Zarf Sayısı ve Kullanım Yüzdeleri

Roman Adı	Zarf Kullanım sayısı	Zarf Kullanım Yüzdesi
Saatleri Ayarlama Enstitüsü	620	%43,35
Huzur	460	%28,39
Mahur Beste	218	%15,24
Aydaki Kadın	123	%8,60
Sahnenin Dışındakiler	63	%4,40
Toplam	1484	%100

Yapılan çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Yapıları bakımından olan ilk bölümde zarfların tekli, türemiş ve bileşik yapıda olması esas alınmıştır. Çalışmada zarfların yapısı ifadesi ile zarf olarak kullanılan dil birimlerini oluşturan kısımları ve bunların birbiriyle birleştirilme özellikleri gösterilmiştir. Zarflar oluşturulma özellikleri bakımından önce yalın ve türemiş olarak, sonra birbirlerine ve kullanılışlarına göre tekli ve birleşik olarak ayrılmıştır. Burada dikkat çekmesi gereken unsurlar şunlardır: Yalın zarflar terimi sadece tek bir kelimedenden oluşan zarflar olarak değil kelime grubu ve cümlecikten oluşan zarflar olarak da alınmıştır. Türemiş zarf terimi ise yalnızca ekler ve edatlarla türemiş kelime yerine kelime grubu ve cümleciklerin de türetilmesi olarak ele alınmıştır. Yine aynı şekilde birleşik zarf terimi sadece ikilemeli yapılarda sınırlandırmayıp benzer işlevli olarak birden çok sayıda kelime ve kelime grubu ve cümlecikten oluşan bütün zarflar için kullanılmıştır. Ve bu başlıklar toplamda 400 cümleyle örneklendirilmiştir.

İkinci bölüm olan işlevleri bakımından zarflar ise kendi içerisinde ikiye ayrılmıştır.

İlk bölüm olan tek işlevli zarflar; 22 alt başlıkta incelenmiştir. İşlevleri bakımından zarfların örnek cümle sayısı ve yüzdeleri tabloda gösterilmiştir.

Tablo-2: İşlevleri Bakımından Zarfların Örnek Cümle Sayısı Yüzdeleri

Zarf Çeşitleri	Zarf Kullanım sayısı	Zarf Kullanım Yüzdesi
Zaman Zarfları	342	%29,84
Niteleme Zarfları	267	%23,29
Yer ve Yönelme Zarfları	126	%10,99
Neden Zarfları	73	%6,36
Miktar Zarfları	69	%6,06
Karşıtlık Zarfları	31	%2,70
Karşılaştırma Zarfları	31	%2,70
Sıralama Zarfları	29	%2,55
Birliktelik Zarfları	29	%2,55
Benzetme Zarfları	24	%2,09
Vasıta Zarfları	18	%1,57
Kesinlik Zarfları	18	%1,57
Ekleme Zarfları	18	%1,57
Tekrar Zarfları	16	%1,39
Gösterme Zarfları	12	%1,04
Görelilik Zarfları	11	%0,95
Doğrulama Zarfları	11	%0,95
Karşılıklılık Zarfları	7	%0,62
Yeterlik Zarfları	6	%0,52
Sınırlandırma Zarfları	5	%0,43
Şart Zarfları	3	%0,26
Toplam	1146	%100

Bu sonuçlara göre çalışmada en fazla zaman zarfına, en az şart zarfına örnek bulunmuştur. Çalışmanın çoğunluğunu zaman ve niteleme zarfları oluşturur. Burada dikkat edilecek unsur zarf çeşitleri arasında soru zarfına yer verilmemiş olmasıdır. Bunun nedeni tek işlevli zarfların alt başlıklarında zarfların sorulu biçimlerinin yer almasıdır. Mesela soru zarfı olarak kullanılan nasıl kelimesinin cevabı bir niteleme zarfı örneği olduğu için bu kelime niteleme zarfları içinde incelenmiştir. Aynı şekilde bir soru zarfı olan ne zaman kelimesinin cevabı bir zaman anlamı kattığı için zaman zarfı olarak incelenmiştir. Bu durumda bulunan bütün soru sözcükleri uygun zarfın kapsamında değerlendirilmiştir.

En fazla örneği yer alan zarf türü zaman zarflarıdır. Genelde kelimededen ve kelime grubundan oluşan zarflar olarak kullanılmıştır. Romanlarda zaman anlamı tek kelime şeklinde verilmiş, zamanı cümlecik şeklinde belirten kullanımlara az rastlanmıştır.

Niteleme zarfları kullanımı yüksek olan ikinci zarf türüdür. Kelimededen oluşan niteleme zarfları bölümünde birleşik fiillerde (isim + fiil) yapılarının (zarf + fiil) şeklinde oluştuğunu gösteren örnekler vardır: **hor** (**gör-**), **kibar** (davran-), **yorgun** (**düş-**), **dul** (**kal-**) vb.

Kelime grubundan oluşan niteleme zarfları ikilemelerden ve birleşik fiil şeklindeki deyimlerden oluşmaktadır. Cümlecikten oluşan niteleme zarfları zarf-fiil ekleriyle ve edatların kullanımıyla oluşmuştur. Birleşik niteleme zarfları ise ikilemeler ve kendi içerisinde formüle edilmiş birden fazla kelimededen oluşmuştur.

Yer ve yönelme zarfları; *içeri*, *geri*, *aşağı*, *yukarı* gibi tek kelimededen oluşan sözcüklerle beraber bu ve diğer kelimelere eklenen -e -de -den hâl ekleriyle de oluşturulmuştur.

Çok işlevli zarflar olarak adlandırılan ikinci bölüm kendi içinde yer-niteleme zarfları, zaman-niteleme zarfları ve zaman-yer zarfları olarak üçe ayrılmıştır. Yer-niteleme zarfına 18, zaman-niteleme zarfına 38, zaman-yer zarfına 4 adet örnek verilmiştir. Tek işlevli zarflar bölümünde olduğu gibi çok işlevli zarflarda da zaman-niteleme anlamı taşıyan zarflar fazla kullanılmıştır.

Tanpınar'ın zarfları kullanım sıklığının yanı sıra zarfları kullandığı yerler de dikkat çekicidir. Romanlarda zaman zarfları genellikle cümlenin başında; niteleme zarfları fiillerden ve fiilimsilerden önce, miktar zarfları sıfatlardan ve zarflardan önce kullanılmıştır.

Çalışmadan çıkarılan bir diğer sonuç ise romanlardaki uzun cümlelerin sayısının oldukça fazla olmasıdır. "Huzur" romanındaki gibi 43 kelimededen oluşan cümlelere diğer romanlarda da rastlanmaktadır. Bu cümlelerde niteleme-zaman, yer-niteleme gibi birden fazla işlevde zarf kullanımı görülmektedir. Bu durum da Ahmet Hamdi Tanpınar'ın dil üzerindeki hakimiyetini göstermektedir.

Çalışmada, zarf yapan gruplarda, özellikle cümlecikten oluşan zarflar bölümlerinde zarf-fiil, isim-fiil ve sıfat-fiil gruplarının varlığı dikkat çekicidir. Bu bölümlerde 124 tane zarf-fiil, 30 tane sıfat-fiil, 22 tane de isim-fiil kullanılmıştır. İsim fiil yapıları genelde "/-mAkIA ve /mAk üzere/" gibi isim-fiil eklerine gelen edatlarla

zarf görevinde kullanılmıştır. “*Herhangi bir dikdörtgenin kenarlarına rakamlar koymakla hiçbir şey elde edemezdim.*”

“*Tam üzerime doğru atılmak üzere iken yorgunluktan yahut da kanı görmesi asabını bozduğu için olduğu yerde durdu*”. “*Nerdeyse düşecekmiş gibi bütün vücudu titriyordu.*” Cümleleri bu kullanıma uygun örneklerdir.

Sıfat-fiil yapıları “ /-DIĞInA/ ve (/ -DIĞI/) kadar “ ekleriyle zarf görevinde kullanılmıştır. “*Kırk sekiz saatten beri hayatı alabildiğine büyüyor, alabildiğine genişliyordu.*”

“*Karısını kendisine üstün buluyor, ezilmemek için, elinden geldiği kadar ondan uzak yaşıyordu.*” Cümleleri sıfat-fiil eki bulunan kelime zarf olarak kullanılmıştır.

Zarflar genelde fiil cümlelerinde bulunan bir tür olmasına rağmen Tanpınar’ın romanlarında isim cümlelerinde de zarf bulunması dikkat çekicidir. “*Burada politikadan aşka kadar hayatın her sahasında tecrübe edilen insan zaaflarının istismar şekli vardır.*” Cümlesinin yüklemi isim olmasına rağmen cümlede zarf vardır.

Çalışmamızdaki tablolarda bulunan “/ArAktAn/, /+CAcIk/, /+CAnA/ /-(y)I/, +lacık , /+lAn) , *olaraktan*” ekler halk ağızlarında zarf yapan morfeimlerdir. Tanpınar’ın romanlarında bu eklere örnek cümle bulunmamaktadır. Yani Tanpınar eserlerini İstanbul Türkçesiyle yazmış, halk söyleyişlerine yer vermemiştir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın romanlarında zarf üzerine yapılan incelemede tüm zarf türlerine örnek verildiği saptanmıştır. Tanpınar’ın dilin olanaklarından faydalandığı ve Türkçenin zenginliğini ortaya koyduğu görülmüş, Türkçedeki zarfları yapısına ve işlevine uygun olarak kullandığı belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Adalı, O. (1979). Türkiye Türkçesinde Biçim birimler. Ankara: Papatya Bilim Yayınları.
- Akgül, B. (1967). Edat Tümleçleri: Türk Dili. XVI, Nr,190, 800 – 803.
- Aksan D, (1977).Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim 1. Ankara: TDK Yayınları.
- Arat, R.R. (1955). Türkçede Kelime Eklerin Yapısı. Türk Dili, sayı:43.
- Banguoğlu, T. (1940). Ana Hatları ile Türk Grameri. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Başkan Ö. (1967). Lengüistik Metodu. İstanbul: Çağlayan Kitabevi.
- Bilgegil, M.K.(1964).Türkçe Dilbilgisi. Ankara: Salkım Söğüt Yayınları.
- Bozkurt, F. (1995). Türkiye Türkçesi. İstanbul: Kapı yayınları.
- Demiray, K. (1967). Edat tümleçleri konusunda doğan düşünceler. Türk Dili,XVII Nr. 193 16_18.
- Dilaçar A. (1964). Türk Diline Genel Bir Bakış. Ankara: TDK Yayınları.
- Dilemre, S.A. (1941). Genel Dil Bilgisi. ikinci kitap: Dil Evolüsyonları, Ankara: Devlet Basımevi.
- Dizdaroğlu, H. (1962) Türkçede Sözcük Yapma Yolları. Ankara: TDK Yayınları.
- Ediskun ,H. (1985).Türk Dilbilgisi. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Ergin M. (2013). Türk Dilbilgisi. İstanbul: Bayrak Yayınevi.
- Hacıeminoğlu N. (2015). Türk Dilinde Edatlar. İstanbul: Bilge Kültür sanat Yayınevi.
- Karahan, L. (1991). Türkçede Sözdizimi -Cümle Tahlilleri-. Ankara: Akçay Yayınları.
- Karaörs, M. (1993). Türkçenin Sözdizimi ve Cümle Tahlilleri. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Karpuz, H.Ö. (2013). Türkçe’de Zarflar. Denizli: Ege-Doğuş Yayınları.

- Korkmaz, Z. (1982). Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007). Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi. Ankara: TDK Yayınları.
- Lewis, G.L. (1975). Turkish Grammar. Oxford: Oxford University Press.
- Özel, S. (1976). Sözcük Türleri I. (D. Aksan, N. Atabay, İ. Kutluk ile) Ankara: TDK.
- Saussure.F. (1976). Genel Dilbilim Dersleri 1. çeviren: Berke Vardar. Ankara: TDK Yayınları.
- Üçok, N. (1947). Genel Dilbilim (Lengüistik). Ankara: Sakarya Basımevi.

TARANAN ESERLER

- Tanpınar, Ahmet Hamdi , Aydaki Kadın, Dergah, 2018, İstanbul.
- _____, Beş şehir, 2017, İstanbul.
- _____, Huzur, Dergah, 2019, İstanbul.
- _____, Mahur Beste, Dergah, 2019, İstanbul
- _____, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Dergah, 2010, İstanbul
- _____, Sahnenin Dışındakiler, Dergah, 2005, İstanbul